

Lite mer lika

Översyn av kostnadsutjämnings- för kommuner och landsting

Betänkande av Kostnadsutjämningsutredningen

Stockholm 2018

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2018:74

SOU och Ds kan köpas från Norstedts Juridiks kundservice.
Beställningsadress: Norstedts Juridik, Kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Norstedts Juridik AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2018

ISBN 978-91-38-24864-5

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Ardalan Shekarabi

Regeringen beslutade den 3 november 2016 att tillkalla en särskild utredare (dir 2016:91) med uppgift att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämning för kommuner och landsting. Utredningen har antagit namnet Kostnadsutjämningsutredningen (Fi 2016:12). Som särskild utredare förordnades fr.o.m. 7 november 2016 landshövdingen Håkan Sörman.

Den 17 maj 2018 beslutade regeringen att uppdraget i sin helhet skulle slutredovisas senast den 1 oktober 2018 (dir. 2018:43).

En referensgrupp med representanter från riksdagens partier har knutits till utredningen. Till denna referensgrupp förordnades fr.o.m. 1 april 2017 riksdagsledamoten David Lång (SD) och fr.o.m. 1 maj 2017 riksdagsledamoten Olle Felten (SD, t.o.m. 31 mars 2018), kommunalrådet Bengt Germundsson (KD), kommunalrådet Carl-Fredrik Graf (M), riksdagsledamoten Peter Helander (C), politisk sekreterare Lena Karlsson (V), riksdagsledamoten Niklas Karlsson (S, t.o.m. 30 april 2017), riksdagsledamoten Ingemar Nilsson (S), f.d. ledamoten av Europaparlamentet Olle Schmidt (L), kommunalrådet Karin Thomasson (MP).

Som experter förordnades fr.o.m. 1 februari 2017 ämnesrådet Michael Blom (t.o.m. 31 mars 2017), departementssekreteraren Anders Edin, ämnesrådet Kjell Ellström (t.o.m. 31 mars 2018), kanslirådet Maria Eriksson, ekonomen Anders Folkesson, statistikern Nina Grönborg, rättssakkunnig Victor Hensjö (t.o.m. 30 april 2017), utredaren Carl Holmberg, ämnesrådet Sverker Lindblad (t.o.m. 6 mars 2017), kanslirådet Hugo Lindgren, ämnesrådet Tom Nilstierna, statistikern Mats Rönnbacka, departementssekreteraren Lisa Ståhlberg och chefsekonomen Annika Wallenskog.

Som experter har senare förordnats kanslirådet Andreas Giaever (fr.o.m. 7 mars 2017), departementssekreteraren Karl Kjäll (fr.o.m.

1 oktober 2017) och rättssakkunnig Sofie Strandberg (fr.o.m. 1 juni 2017 t.o.m. 30 juni 2018).

Till huvudsekreterare i utredningen förordnades seniore rådgivaren Tore Melin (fr.o.m. 16 januari 2016 t.o.m. 31 december 2017). Som sekreterare förordnades fr.o.m. 1 februari 2017 kanslichefen Anders Norrlid (t.o.m. 31 december 2017). Som sekreterare förordnades fr.o.m. 20 mars 2017 enhetschefen Jyry Hokkanen (t.o.m. 31 maj 2017).

Till huvudsekreterare förordnades fr.o.m. 1 januari 2018 kanslichefen Anders Norrlid.

Utredaren Carl Holmberg har fr.o.m. 1 september 2017 t.o.m. 7 september 2018 biträtt sekretariatet.

Vid olika tidpunkter under utredningens gång har konsulterna Emelie Värja och Henrik Berggren bistått sekretariatet.

Utredningen får härmed överlämna sitt slutbetänkande, *Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting* (SOU 2018:74). Utredarens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm i oktober 2018

Håkan Sörman

/Anders Norrlid
Jyry Hokkanen

Innehåll

Sammanfattning	11
1 Författningsförslag.....	19
1.1 Förslag till lag och ändring i lagen om kommunalekonomisk utjämning	19
1.2 Förslag till förordning om ändring i förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning	23
1.3 Förslag till ny lydelse av bilaga till förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning	60
1.4 Nuvarande bilaga till förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning.....	83
2 Översyn av kostnadsutjämningen.....	93
2.1 Systemet för kommunalekonomisk utjämning.....	93
2.2 Kostnadsutjämningen	94
3 Utredningens uppdrag och metod för utvärdering.....	97
3.1 Uppdraget i korthet.....	97
3.2 En metod för systematisk utvärdering	97
3.2.1 Insamling av synpunkter och förslag	98
3.2.2 Följsamhet till grundläggande principer för utjämning	99
3.2.3 Statistisk analys.....	101

4	Dagens kostnadsutjämning	105
4.1	Inledning	105
4.2	Kostnadsutjämnings omfattning och profil.....	107
4.2.1	Delmodeller	107
4.2.2	Ekonomisk omfattning.....	108
4.2.3	Omfördelningsprofil.....	110
4.3	Kostnadsutjämnings verktygslåda	116
4.3.1	Metoder för beräkning av standardkostnader	116
4.3.2	Beräkning av bidrag och avgifter.....	119
4.4	Historik: från totalkostnadsmetod till standardkostnadsmetod.....	120
4.4.1	Utjämnings i kommunerna 1993–1995	121
4.4.2	Standardkostnadsmetoden införs 1996.....	122
4.4.3	Förändringar i kostnadsutjämnings 2000.....	123
4.4.4	Förändringar i statsbidrag och kostnadsutjämnings 2005.....	126
4.4.5	Förändringar i kostnadsutjämnings 2008.....	128
4.4.6	Förändringar i kostnadsutjämnings 2014.....	129
4.4.7	Förändring i kostnadsutjämnings 2017	130
5	Övergripande utvärdering och förslag till ny modellstruktur.....	131
5.1	Inledning	131
5.2	Övergripande utvärdering.....	131
5.2.1	Inhämtade synpunkter	131
5.2.2	Avstämning mot principer för utjämnings	132
5.2.3	Statistisk analys	136
5.2.4	Sammanfattande slutsatser	136
5.3	En verksamhetsorienterad modellstruktur	137
5.3.1	Förslag	137
5.3.2	Motivering	139
5.3.3	Ekonomiska effekter.....	139

6	Socioekonomi, gles bebyggelse och löner	141
6.1	Inledning	141
6.2	Socioekonomiska förhållanden	143
6.2.1	Barn och unga med utländsk bakgrund.....	145
6.3	Beräkningar av merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse	148
6.3.1	Förslag.....	148
6.3.2	Nuvarande modell	148
6.3.3	Utvärdering.....	151
6.4	Beräkning av merkostnader för skillnader i lönenivå	152
6.4.1	Förslag.....	152
6.4.2	Nuvarande modell	155
6.4.3	Utvärdering	157
6.4.4	Motivering och beskrivning av förslaget.....	160
6.4.5	Ekonomiska effekter av förslaget	164
7	Kostnadsutjämning för kommuner	169
7.1	Inledning	169
7.2	Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg	169
7.2.1	Förslag.....	169
7.2.2	Nuvarande delmodell	171
7.2.3	Utvärdering.....	172
7.2.4	Beskrivning av förslaget	173
7.2.5	Ekonomiska effekter	185
7.3	Förskoleklass och grundskola.....	186
7.3.1	Förslag.....	186
7.3.2	Nuvarande delmodell	187
7.3.3	Utvärdering.....	188
7.3.4	Beskrivning av förslaget	189
7.3.5	Socioekonomiska faktorer och nettokostnader ..	192
7.3.6	Ekonomiska effekter	195
7.4	Gymnasieskola	196
7.4.1	Förslag.....	196
7.4.2	Nuvarande delmodell	197
7.4.3	Utvärdering.....	199

7.4.4	Beskrivning av förslaget.....	201
7.4.5	Ekonomiska effekter.....	207
7.5	Kommunal vuxenutbildning	209
7.5.1	Förslag	209
7.5.2	Beskrivning av förslaget.....	209
7.5.3	Ekonomiska effekter.....	212
7.6	Individ- och familjeomsorg.....	213
7.6.1	Förslag	213
7.6.2	Nuvarande delmodell.....	214
7.6.3	Utvärdering	215
7.6.4	Beskrivning av förslaget.....	218
7.6.5	Ekonomiska effekter.....	222
7.7	Äldreomsorg	224
7.7.1	Förslag	224
7.7.2	Nuvarande delmodell.....	225
7.7.3	Utvärdering	226
7.7.4	Beskrivning av förslaget.....	227
7.7.5	Ekonomiska effekter.....	229
7.8	Infrastruktur och skydd.....	231
7.8.1	Förslag	231
7.8.2	Gator och vägar	231
7.8.3	Räddningstjänst.....	235
7.8.4	Ekonomiska effekter.....	238
7.9	Verksamhetsövergripande kostnader.....	239
7.9.1	Förslag	239
7.9.2	Administration	240
7.9.3	Uppvärmningskostnader	244
7.9.4	Byggkostnader.....	248
7.9.5	Minskning av total befolkning under 10 år	252
7.9.6	Eftersläpningseffekter.....	253
7.9.7	Ekonomiska effekter.....	254

8	Kostnadsutjämning för landsting.....	257
8.1	Inledning	257
8.2	Hälso- och sjukvård.....	257
8.2.1	Förslag.....	257
8.2.2	Nuvarande delmodell	258
8.2.3	Utvärdering.....	258
8.2.4	Beskrivning av förslaget	262
8.2.5	Ekonomiska effekter	267
8.3	Befolkningsförändringar landsting	269
8.3.1	Eftersläpningseffekter.....	270
8.3.2	Merkostnader vid kraftig befolkningsförändring.....	271
8.3.3	Ekonomiska effekter	273
9	Kollektivtrafik	275
9.1	Förslag	275
9.2	Nuvarande delmodell.....	276
9.3	Utvärdering	277
9.3.1	Ifrågasatt modell.....	277
9.3.2	Tveksam fördelning mellan kommuner i län med delat huvudmannaskap	278
9.3.3	Svårt att utvärdera modellen statistiskt.....	278
9.3.4	Sammanfattande slutsatser.....	279
9.4	Beskrivning av förslaget.....	279
9.4.1	Ny modell för länsvis standardkostnad	279
9.4.2	Fördelning mellan kommuner bör bygga på struktur.....	281
9.5	Ekonomiska effekter.....	282
10	Ekonomiska effekter	285
10.1	Inledning	285
10.2	Omfattning och omfördelning i kostnadsutjämningen.....	287
10.2.1	Kostnadsutjämnings omfattning	287
10.2.2	Omfördelningsprofil.....	292

10.2.3	Antal nettobetalare	303
10.3	Övriga ekonomiska effekter	303
10.3.1	Kostnadsutjämnings- och indelningsförändringar	303
10.4	Sammanfattning av de ekonomiska effekterna av förslaget	304
11	Införandebidrag	307
11.1	Nuvarande utformning	307
11.2	Överväganden och förslag	307
11.3	Preliminär beräkning av införandebidrag.....	309
	Referenser	313
	Bilagor	
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2016:91.....	315
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2018:43.....	323
Bilaga 3	Kommungrupper.....	325
Bilaga 4	Ekonomiska effekter per kommun	331
Bilaga 5	Standardkostnader per kommun	363
Bilaga 6	Ekonomiska effekter per landsting	379
Bilaga 7	Standardkostnader per landsting.....	381

Sammanfattning

Uppdraget

Den kommunalekonomiska utjämningen består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag/-avgift. Jag har haft regeringens uppdrag att utreda och uppdatera kostnadsutjämningen. I direktiven anges att översynen ska överväga om det nuvarande systemet i tillräcklig grad fångar upp större samhällsförändringar och med anledning av detta eventuellt föreslå förändringar i de delmodeller som finns, nya delmodeller eller om delmodeller ska utgå. I uppdraget ingår också att analysera möjligheterna att förenkla utjämningen.

Förändringarna föreslås genomföras år 2020, vilket ställer krav på en snabb beredning i regeringskansliet.

Utgångspunkter

Kostnadsutjämningen syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att tillhandahålla invånarna service oberoende av opåverkbara, strukturella förhållanden.¹ Systemet ska alltså inte utjämna för skillnader i ambitionsnivå eller effektivitet. Kostnadsutjämningen är solidariskt finansierad inom kommunsektorn och staten har ingen del i finansieringen, till skillnad mot inkomstutjämningen.

I huvudsak grundar sig utjämningen på skillnader i befolkningens sammansättning och bebyggelsestruktur. Strukturellt betingade kostnadsskillnader förutsätts kunna härledas med utgångspunkt i nettokostnader för olika verksamheter som redovisas i räkenskapsmandragen för kommuner och landsting. Att strikt kunna avskilja

¹ I betänkandet används "landsting" för såväl de som benämns landsting som de som benämns region.

kostnader för ambitionsnivå respektive effektivitet från strukturella kostnadsskillnader låter sig inte göras i brist på sådan uppdelning i statistiken. Jag har därför valt att i vissa fall föreslå utjämning trots att kostnadsskillnader inte kan påvisas i räkenskaperna.

En vanlig missuppfattning är att utjämningsystemet ger kommuner och landsting kompensation för de kostnader man faktiskt valt att ha, till exempel om man har många mindre skolenheter, en omfattande politisk organisation eller hög andel inhyrd personal. Så är inte fallet. Utjämning sker för de kostnader man förväntas ha givet befolkningens sammansättning, gleshet och produktionsförutsättningar. Kostnadsutjämningen är i allt väsentligt opåverkbar.

Jag har utgått från att kostnadsutjämning precis som i dag ska ske för obligatoriska verksamheter med tyngdpunkt på vård, skola och omsorg i kommunerna, hälso- och sjukvård i landstingen och kollektivtrafik för både kommuner och landsting.

Utredningen har genomfört en enkät till samtliga kommunstyrelseordförande och landstingsstyrelseordförande. Resultatet kan sägas innebära att det finns en betydande legitimitet för systemet i sin helhet. Den kritik som riktas mot systemet avser främst enskilda delmodeller som löner, individ- och familjeomsorg och kollektivtrafik.

Förenkling

Mitt uppdrag har också i likhet med föregående utredningars gällt möjligheten att förenkla systemet. Jag har endast i mindre grad kunnat föreslå detta. Den tydligaste förenklingen är förslaget att det antal befolkningsgrupper som finns i den så kallade kostnadsmatrisen för hälso- och sjukvård minskas från 852 stycken till 22.

Det finns en ganska spridd uppfattning att systemet är synnerligen svårt att förstå. Jag tycker det är överdrivet. Det är många variabler som ingår i systemet, en bit över hundra. Vissa beräkningar är avancerade. Men det innebär inte i sig att systemet är så pass komplext att det är obegripligt. I varje fall har utredningen vinnlagt sig om att beskriva systemet och bakgrunden till de förändringar som föreslås så väl som möjligt. Därmed bidrar betänkandet förhoppningsvis till en viss förenkling och framför allt ökad förståelse.

Aktualitet

En viktig synpunkt som förts fram från både kommuner och landsting gäller systemets aktualitet. Samhällsförändringar sker ofta snabbt, till exempel den plötsliga uppgången i flyktingmottagande hösten 2015. Strukturella förändringar får genomslag i utjämnningen först efter två år, vilket innebär att om mina förslag genomförs 2020 kommer de att vila på 2018 års data. Vidare har en rad kostnadsposter inte uppdaterats alls sedan den förra utredningen. Exempel finns på merkostnadsberäkningar som daterar sig till nittioalet.

Att kostnadsutjämnningen präglas av en viss eftersläpning är ofrånkomligt. Alternativet till utfallssiffror, som med nödvändighet blir tillgängliga med viss eftersläpning, är prognoser. Jag föreslår dock en rad uppdateringar av merkostnadsberäkningar inom olika delmodeller. Dessa medför i sig betydande skillnader mot dagens utjämnning. Uppdateringar är en av de viktigaste förklaringarna till de sammanlagda effekterna av förslagen. Jag föreslår vidare en högre grad av indexering än i nuvarande system i syfte att bibehålla systemets aktualitet under en längre tid.

Socioekonomi inklusive flyktingmottagande

Utgångspunkten för kostnadsutjämnning är alltså att man kan identifiera de kostnadsskillnader mellan kommunerna respektive landstingen som speglar olika strukturella förhållanden. Eftersom analysen görs på aggregerad nivå (mellan kommuner eller mellan landsting) syns inte alltid omfördelningar som sker inom kommuner och landsting vilket medför att kostnadsskillnader inte alltid kan utläsas ur statistiken. Faktum är att kommuner med en svag socioekonomi ofta har lägre kostnader för skolan än andra. Detta har inneburit att någon socioekonomisk kompensation i dag inte förekommer på områden som förskola, fritidshem samt grundskola.

Här vill jag peka på att det redan i dag förekommer utjämnning utan att kostnadsskillnader kan spåras i räkenskapsammandraget. Detta gäller exempelvis äldreomsorgsmodellens språkkompensation.

Jag menar att utjämnningen inom skolväsendet precis som i äldreomsorgen bör ta hänsyn till skillnader i behov utöver det som går att avläsa i form av strikta skillnader i kostnader. Det bör rimligen finnas

fördyrande omständigheter när det gäller att bedriva förskole- och grundskoleverksamhet i kommuner med svagare socioekonomi.

Jag föreslår därför att utjämning på socioekonomisk grund ska införas inom förskolan. Kompensationen baseras på barnens hemförhållanden.

Beträffande grundskolan har riksdagen – efter förslag utgående från Skolkommissionens (U 2015:35) betänkande – fattat beslut om ett riktat statsbidrag baserat på ett socioekonomiskt index. För att undvika dubbelkompensation föreslår jag ingen ytterligare socioekonomisk utjämning för grundskolan. Däremot redovisas hur det riktade statsbidraget kan ersättas av en kombination av generellt statsbidrag och en socioekonomisk kompensation i kostnadsutjämningen.

Vidare föreslår jag en justering av programvalsfaktorn för gymnasieskolan vilket ger en något tydligare socioekonomisk profil i modellen.

En helt ny delmodell införs avseende kommunal vuxenutbildning inklusive Svenska för invandrare (SFI). Den speglar skillnader i socioekonomi och inte minst flyktingmottagande mellan kommunerna.

Delmodellen för individ- och familjeomsorg är en av de mest kritiserade. Den anses ge kommunerna negativa incitament i ansträngningarna med att stötta människor med försörjningsstöd att komma över i egen försörjning. Därför föreslår jag en förändring i variablerna som ligger till grund för utjämning inom detta område. Förändringen innebär att utjämningen präglas mer av levnadsvillkor än av den kommunala verksamhetens utformning.

I kostnadsmatrisen för hälso- och sjukvård tas nuvarande variabel för andel av befolkningen som bor i småhus bort, eftersom den speglar bebyggelsestruktur snarare än vårdbehov. Dessutom införs kompensation för skillnader i utbildningsnivå som anses vara en viktig socioekonomisk bestämningsfaktor för befolkningens hälsa.

Gles bebyggelse

Jag föreslår en rad uppdateringar av beräkningar av merkostnader vid gles bebyggelse liksom merkostnader för administration, uppvärmning, räddningstjänst, byggkostnader samt gator och vägar i mindre

glesbygdskommuner. Nuvarande merkostnader är i allmänhet beräknade i 2010 års prisnivå och är därmed kraftigt urholkade. Vidare föreslår jag att en helt ny glesbygdsfaktor förs in i utjämningen för förskolan samt en ökning av kompensationen för hemtjänst i glesbygd.

I landstingens delmodell för hälso- och sjukvård har modelleringen av glesbygdsförhållanden uppdaterats med befolkningen 2016, kostnadsersättningen räknats upp och kompensationen för ambulanstransporter i glesbygd ökats.

I utjämningen för merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse görs sedan nittiotalet simulerade utplaceringar av fiktiva enheter inom till exempel skola, hemtjänst och primärvård. Detta sker med hjälp av modellen *Struktur* som förvaltas av Tillväxtverket. Jag anser att principerna bakom *Struktur* är ett bra sätt att beräkna merkostnader för verksamhet i glesbygd, men har noterat att modellen behöver utvecklas och aktualiseras. Tillväxtverket saknar i dag en fast finansiering för att hålla systemet igång mellan utredningarna. Kommunutredningen (Fi 2017:02) föreslås få i uppdrag att överväga vilken myndighet som bör ha det fortsatta förvaltningsuppdraget för *Struktur* samt hur verksamheten ska kunna upprätthållas och finansieras på en tillfredsställande nivå.

Växande och minskande befolkning

Jag föreslår att merkostnadsersättningen för minskande befolkning i kommunerna fördubblas och vidare att en ny ersättning för minskande antal barn 1–5 år i förskolan införs. I dag kompenseras enbart för växande antal barn. En uppräkningsnivå för kompensationen för förändring i antal barn och unga föreslås också vilket stärker resurserna både i kommuner med ökande och kommuner med minskande antal barn.

Jag föreslår vidare att en merkostnadsersättning för växande eller minskande befolkning i länet införs för landstingen.

Löner

Jag föreslår att lön även fortsättningsvis ska ingå som utjämningsgrund. Delmodellen för löner är en av de mest kritiserade men eftersom lönekostnaderna otvetydigt påverkar produktionskostnaderna och är starkt kopplade till strukturella skillnader anser jag att det är motiverat. Vissa justeringar föreslås dock, som att lönekomensationen redovisas i respektive verksamhetsmodell istället för i separata lönemodeller. För landstingens del föreslås vidare att lönekostnadsberäkningarna ska inkludera merkostnader för bemanning i glesbygd. Utredningen har kunnat konstatera att kostnaderna för hyrpersonal samvarierar i hög grad med en glesbygdsfaktor. Komensationen baseras på grad av glesbygd, och påverkas därför inte av det enskilda landstingets användning av hyrpersonal.

Avslutande kommentarer

Det samlade utfallet av förslagen innebär en relativt stor förändring. Utjämnings omfattning ökar med en miljard kronor både för kommunerna och landstingen.

Den profil som det hittillsvarande systemet har innebär att kostnadsutjämnningen omfördelar från kommuner med i genomsnitt stark socioekonomi, tät bebyggelse och stor befolkning till kommuner med svag socioekonomi, gles bebyggelse och liten befolkning. Profilen i landstingsutjämnningen är likartad, även om skillnaderna är mindre och mönstret mindre tydligt framför allt beträffande gles bebyggelse. Förslagen i denna utredning förstärker nuvarande profil, till och med ganska kraftigt.

Därtill kan konstateras att de kommuner som tagit emot relativt sett flest flyktingar och nyanlända får ett högre utfall med utredningens förslag.

Förslaget medför också för kommunerna i storstadslänen lite olika resultat. Sammantaget blir kommunerna i såväl Stockholms som Skåne län även med förslaget nettobidragstagare, om än i minskad omfattning. Kommunerna i Västra Götaland är sammantaget i dag nettobetalare i systemet och förblir så i något ökad utsträckning.

För landstingens del kan man förenklat säga att ”skogslänen” och Gotland får ett förbättrat utfall. Några av dem är dock fortfarande nettobetalare i systemet. Stora positiva effekter av förslaget gäller

exempelvis Region Norrbotten, Region Gävleborg, Landstinget Dalarna och Region Värmland. Allra mest stärks Region Jämtland Härjedalen och Region Gotland. Stockholms läns landsting får störst negativ förändring och går från att vara nettobidragstagare till att bli nettobetalare.

Min bedömning är att förslaget följer de principer som gäller för kostnadsutjämningen. De förändringar av avgifter och bidrag som här föreslås förklaras till betydande del av uppdateringar av siffermaterialet. Övriga förändringar är en följd av ökad tonvikt i utjämningen för socioekonomiska förhållanden och gles bebyggelse.

Kostnadsutjämningen är, som framhållits ovan, helt finansierad inom kommunsektorn och staten har ingen del av finansieringen (till skillnad mot inkomstutjämningen som till största delen finansieras av staten). Det solidariska ansvaret för kostnadsutjämningen kan ses som ett sätt att markera den kommunala självstyrelsen. I debatten hävdas ofta att ”allt färre får betala för allt fler”. I dagsläget är 122 kommuner nettobetalare i kostnadsutjämningen. Med förslaget blir det färre – 102 stycken. Med landstingen är det tvärtom så att antalet nettobetalare ökar från åtta idag till tio i förslaget. Sammantaget bedömer jag att förslaget inte innebär någon drastisk förändring i detta avseende.

Den förstärkning av utjämningens fördelningsprofil som här redovisas kan leda till synpunkter på systemets legitimitet. I det sammanhanget inställer sig också frågan om vilka uppgifter som kostnadsutjämningen ska klara av. Det har dock inte ingått i mitt uppdrag att överväga detta.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag och ändring i lagen om kommunalekonomisk utjämning

Härigenom föreskrivs

dels att 13 § ska upphöra att gälla,

dels att 3 och 8 §§ lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf 13 a §, av följande lydelse

3 §¹

I denna lag används följande termer i den betydelse som anges här.

Utjämningsår: Det år bidrag eller avgift ska betalas.

Uppräknat skatteunderlag: De sammanlagda beskattningsbara inkomsterna för en kommun eller ett landsting enligt Skatteverkets beslut om slutlig skatt enligt 56 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) i fråga om kommunal inkomstskatt året före utjämningsåret, uppräknade med uppräkningsfaktorerna enligt 4 § tredje stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Uppräknad medelskattkraft: Summan av de uppräknade skatteunderlagen för hela landet dividerad med antalet invånare i landet den 1 november året före utjämningsåret.

Skatteutjämningsunderlag: Den uppräknade medelskattkraften multiplicerad med antalet folkbokförda invånare i kommunen respektive landstinget den 1 november året före utjämningsåret uppräknad med den procentsats som anges i 4 §.

Medelskattesats: Varje kommuns och landstings skatteunderlag multiplicerad med dess skattesats varefter summan av de beräknade

¹ Senaste lydelse 2010:1043.

beloppen divideras med skatteunderlaget i landet. Skatteunderlaget och skattesatsen för kommuner som inte ingår i ett landsting undantas från denna beräkning.

Standardkostnad: En för varje kommun eller landsting beräknad teoretisk kostnad för var och en av de verksamheter och kostnads­slag som anges i 8 §, varvid kostnaden beräknas med utgångspunkt i faktorer som är av särskild betydelse för att belysa strukturella för­hållanden.

Strukturkostnad: Summan av standardkostnaderna för en kom­mun eller ett landsting.

Nuvarande lydelse

Bidragsminskning: En bidrags­minskning föreligger i den mån nettot av en kommuns eller ett landstings bidrag och avgifter år 2013 enligt den då gällande lydelsen av denna lag är större än nettot av kommunens eller lands­tingets bidrag och avgifter för samma år beräknade enligt 5, 6, 9, 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 § andra och tredje styckena samt 15 och 16 §§.

Avgiftsökning: En avgiftsök­ning föreligger i den mån nettot av en kommuns eller ett lands­tings bidrag och avgifter år 2015 enligt den då gällande lydelsen av denna lag är större än nettot av kommunens eller landstingets bidrag och avgifter för samma år beräknade enligt 5, 6, 9–12 §§, 13 § första och tredje styckena samt 15 och 16 §§.

Föreslagen lydelse

Bidragsminskning: En bidrags­minskning föreligger i den mån nettot av en kommuns eller ett landstings bidrag och avgifter år 2019 enligt den då gällande lydelsen av denna lag är större än nettot av kommunens eller lands­tingets bidrag och avgifter för samma år beräknade enligt 5, 6, 9, 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 § andra och tredje styckena samt 15 och 16 §§.

Avgiftsökning: En avgiftsök­ning föreligger i den mån nettot av en kommuns eller ett lands­tings bidrag och avgifter år 2019 enligt den då gällande lydelsen av denna lag är större än nettot av kommunens eller landstingets bidrag och avgifter för samma år beräknade enligt 5, 6, 9–12 §§ samt 15 och 16 §§.

8 §²*Nuvarande lydelse*

För varje kommun beräknas standardkostnaden för

1. förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800),

2. förskoleklass och grundskola,

3. gymnasieskola,

4. individ- och familjeomsorg,

5. barn och ungdomar med utländsk bakgrund,

6. äldreomsorg,

7. befolkningsförändringar

8. bebyggelsestruktur,

9. och löner.

För varje landsting beräknas standardkostnaden för

1. hälso- och sjukvård,

2. befolkningsförändringar, och

3. löner.

En standardkostnad beräknas också för kollektivtrafik. Kostnaden fördelas mellan kommuner och landsting enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

För varje kommun beräknas standardkostnaden för

1. förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800),

2. förskoleklass och grundskola,

3. gymnasieskola,

4. individ- och familjeomsorg,

5. kommunal vuxenutbildning,

6. äldreomsorg,

7. infrastruktur och skydd, och

8. verksamhetsövergripande kostnader.

För varje landsting beräknas standardkostnaden för

1. hälso- och sjukvård, och

2. befolkningsförändringar.

Föreslagen lydelse

13 a §

En kommun eller ett landsting som får en bidragsminskning har rätt till ett årligt införandebidrag för den del av bidragsminskningen

² Senaste lydelse 2010:1043.

som överstiger 300 kronor per invånare.

En kommun eller ett landsting som får en avgiftsökning har rätt till ett årligt införandebidrag för den del av avgiftsökningen som överstiger 300 kronor per invånare.

Införandebidragen ska därefter årligen minska med 300 kronor per invånare och bidrag till dess respektive bidrag upphör.

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning

Härigenom föreskrivs i fråga om förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning

dels att 13, 15–20, 20 a, 25 a och 25 b §§ ska upphöra att gälla,

dels att 5–9, 14, 21 och 23–26 §§ samt bilagan till förordningen ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas trettiosex nya paragrafer 6 a–6 h, 7 a–7 f, 8 a–8 f, 9 a–9 f, 14 a, 14 b, 20 b–20 f och 25 c–25 e §§, av följande lydelse.

5 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Standardkostnaden *skall* beräknas utifrån befolkningsuppgifter per den 31 december två år före utjämningsåret, anges i kronor per invånare och avrundas till närmaste hela krontal. Standardkostnaden *skall*, utom i fråga om 13 och 15–19 §, beräknas i utjämningsårets prisnivå utifrån den prognosticerade utvecklingen av nettoprisindex.

Standardkostnaden *ska* beräknas utifrån befolkningsuppgifter per den 31 december två år före utjämningsåret, anges i kronor per invånare och avrundas till närmaste hela krontal. Standardkostnaden *ska*, utom i fråga om 20 d §, 20 e §, 25 d § och 25 e § beräknas i utjämningsårets prisnivå utifrån den prognosticerade utvecklingen av nettoprisindex.

6 §³

En kommuns standardkostnad för förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) beräknas genom att *två åldersersättningar för barn i åldersgrupperna 1–5 år respektive*

En kommuns standardkostnad för förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) beräknas genom att *summera följande sju delkomponenter*

³ Senaste lydelse 2013:976.

6–12 år summeras. Summan multipliceras med en korrigeringsfaktor.

1. åldersersättning för barn i åldersgrupperna 1–5 år respektive 6–12 år,

2. tillägg eller avdrag för skillnader i behov av förskola och fritidshem för åldersgrupperna 1–5 år respektive 6–12 år,

3. tillägg eller avdrag för socioekonomiska skillnader i åldersgruppen 1–5 år,

4. tillägg eller avdrag för gles bebyggelse,

5. tillägg eller avdrag för lönekostnadsskillnader,

6. tillägg eller avdrag för minskat antal barn i åldern 1–5 år samt

7. tillägg eller avdrag för ökat antal barn i åldern 1–5 år.

Åldersersättningarna beräknas enligt följande. Andelen barn i kommunen i respektive åldersgrupp multipliceras med den beräknade genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp i landet. Genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp beräknas utifrån den genomsnittliga standardkostnaden för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, som anges i bilagan till denna förordning.

För åldersgruppen 1–5 år korrigeras skillnader i vistelsetid genom ett tillägg till eller avdrag från åldersersättningen. Tillägg och avdrag för skillnader i vistelsetid baseras på den genomsnittliga vistel-

setiden år 2005 för den kommungrupp som kommunen tillhörde enligt 2005 års kommungruppsindelning, och reduceras med 50 procent. För åldersgruppen 6–12 år korrigeras skillnader i inskrivningsgrad genom ett tillägg till eller avdrag från ålderssättningen. Tillägg och avdrag för skillnader i inskrivningsgrad baseras på den genomsnittliga andelen inskrivna 6–12-åringar i fritidshem för den kommungrupp som kommunen tillhörde enligt 2011 års kommungruppsindelning. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag från tilläggen till eller avdragen från respektive ålderssättning, som beräknas så att summan av avdragen från respektive ålderssättning motsvarar summan av tilläggen till denna.

Korrigeringsfaktorns värde bestäms så att den genomsnittliga standardkostnaden, som vägts med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga standardkostnaden för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, som anges i bilagan till denna förordning.

6 a §

Ålderssättningarna enligt 6 § 1 beräknas enligt följande. Andelen barn i kommunen i respektive åldersgrupp multipliceras

med den beräknade genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp i landet. Genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp beräknas utifrån den genomsnittliga standardkostnaden för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, som anges i bilagan till denna förordning.

6 b §

Tillägget eller avdraget för skilda behov av förskola enligt 6 § 2 ska beräknas för åldersgruppen 1–5 år. Tillägget beräknas genom att multiplicera ålderssättningen för barn 1–5 år med ett index för behov av förskola. Index för behov av förskola framgår av bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

6 c §

Tillägget eller avdraget för skilda behov av fritidshem enligt 6 § 2 ska beräknas för åldersgruppen 6–12 år. Tillägget beräknas genom att multiplicera ålderssättningen för barn 6–12 år med ett index för behov av fritidshem. Index för behov av fritidshem framgår av bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som

beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

6 d §

Tillägget enligt 6 § 3 ska beräknas genom att ett socioekonomiskt index multipliceras med fem procent av ålderssättningen för barn 1–5 år i riket och andelen barn 1–5 år i kommunen. Beräkningen av det socioekonomiska indexet framgår av bilagan till denna förordning.

Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

6 e §

Tillägget eller avdraget för gles bebyggelse enligt 6 § 4 beräknas med ett gleshetsindex för förskola, som multipliceras med ålderssättningen i åldersgruppen 1–5 år. Gleshetsindex framgår av bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

6 f §

Tillägget eller avdraget för lönekostnader enligt 6 § 5 beräknas i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet för kommuner med ett löneindex som överstiger 100. Löneindex anges i

bilagan till denna förordning. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen. Den justerade lönekostnaden beräknas som summan av kommunens åldersersättning för barn i åldersgrupperna 1–5 år respektive 6–12 år, tillägg och avdrag för skillnader i behov av förskola och fritidshem, tillägg och avdrag för socioekonomiska skillnader samt tillägg och avdrag för gles bebyggelse, multiplicerad med lönekostnadsandelen för förskola, fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800). Lönekostnadsandelen anges i bilagan till denna förordning.

I det andra steget beräknas tillägget som produkten av den del av löneindexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

6 g §

Tillägget eller avdraget för befolkningsminskning under en femårsperiod i åldersgruppen 1–5 år beräknas enligt 6 § 6. Befolkningsminskning under en femårsperiod är skillnaden i procent mellan

befolkningen i åldersgruppen 1–5 år den 31 december sju år före utjämningsåret och befolkningen i åldersgruppen 1–5 år den 31 december två år före utjämningsåret. Skillnadens andel av befolkningen den 31 december sju år före utjämningsåret utgör den procentuella befolkningsminskningen.

Den del av befolkningsminskningen under en femårsperiod i åldersgruppen 1–5 år som överstiger befolkningsminskningen i landet under samma period i åldersgruppen 1–5 år med två procentenheter multipliceras med ett ersättningsbelopp som uppgår till 13 000 kronor per person i 2016 års prisnivå. Ersättningsbeloppet räknas varje år om med den årliga utvecklingen av nettoprisindex. Har antalet personer i landet i åldersgruppen 1–5 år ökat under femårsperioden, ska den del av befolkningsminskningen i kommunen som överstiger två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet.

*Samtliga kommuner får ett in-
vånarbaserat avdrag, som beräk-
nas så att summan av avdragen
motsvarar summan av tilläggen.*

6 h §

*Tillägget eller avdraget för be-
folkningsökning under en femårs-
period i åldersgruppen 1–5 år be-
räknas enligt 6 § 7. Befolknings-
ökningen under en femårsperiod*

är skillnaden i procent mellan befolkningen i åldersgruppen 1–5 år den 31 december sju år före utjämningsåret och befolkningen i åldersgruppen 1–5 år den 31 december två år före utjämningsåret.

Den del av befolkningsökningen under en femårsperiod i åldersgruppen 1–5 år som överstiger befolkningsökningen i landet i samma åldersgrupp med två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet i 6 g §, andra stycket. Har antalet personer i landet i åldersgruppen 1–5 år minskat under femårsperioden, ska den del av befolkningsökningen i kommunen som överstiger två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet i 6 g §, andra stycket.

Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

7 §

En kommuns standardkostnad för förskoleklass och grundskola beräknas genom att *andelen barn i kommunen i åldersgrupperna 6 och 7–15 år multipliceras med den beräknade genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp i landet. Genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp beräknas utifrån den genomsnittliga standardkostnaden*

En kommuns standardkostnad för förskoleklass och grundskola beräknas genom att *summera följande sex delkomponenter*

1. åldersersättning,
2. tillägg eller avdrag för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk,
3. tillägg eller avdrag för merkostnader för små skolor och skolskjutsar,

för förskoleklass respektive grundskola, som anges i bilagan till denna förordning.

För kostnader som avser modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk beräknas ett tillägg till den enligt första stycket beräknade kostnaden. Tillägget beräknas utifrån andelen barn med utländsk bakgrund i åldersgruppen 7–15 år i kommunen multiplicerad med en genomsnittlig kostnad per barn i åldersgruppen 7–15 år i landet för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk.

Kommuner som har merkostnader för små skolor och skolskjutor får ett tillägg till den enligt första stycket beräknade kostnaden. Tillägget beräknas utifrån en teoretisk organisation av skolor i olika storlekar och kostnadsklasser, med elevernas geografiska spridning i kommunen år 2009 som grund. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen. Förordning (2013:976).

4. tillägg eller avdrag för lönekostnader,

5. tillägg eller avdrag för befolkningsminskning i åldersgruppen 6–15 år samt

6. tillägg eller avdrag för befolkningsökning i åldersgruppen 6–15 år.

7 a §

Åldersersättningen för förskoleklass och grundskola enligt 7 § 1 beräknas genom att andelen barn i kommunen i åldersgrupperna 6 och 7–15 år multipliceras med den beräknade genomsnittskostnaden per barn i respektive åldersgrupp i landet.

7 b §

Ett tillägg ska beräknas enligt 7 § 2 för kostnader som avser modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk. Tillägget beräknas utifrån andelen barn med utländsk bakgrund i åldersgruppen 7–15 år i kommunen multiplicerad med en genomsnittlig kostnad per barn i åldersgruppen 7–15 år i landet för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk. Den genomsnittliga kostnaden per barn ska årligen räknas om enligt anvisning i bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

7 c §

Tillägget eller avdraget för småskolor och skolskjutsar beräknas enligt 7 § 3. Tillägget eller avdraget beräknas med ett gleshetsindex för förskoleklass och grundskola

som multipliceras med åldersersättningarna enligt 7 a §. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

7 d §

Tillägget för lönekostnader enligt 7 § 4 beräknas i förskoleklass och grundskola i kommuner med ett löneindex som överstiger 100. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden för förskoleklass och grundskola. Den justerade lönekostnaden beräknas på följande sätt. Kommunens åldersersättning för förskoleklass och grundskola, med tillägg eller avdrag för modernmålsersättning och med tillägg eller avdrag för små skolor och skolskjutsar multipliceras med lönekostnadsandelen för förskoleklass och grundskola. Lönekostnadsandelen anges i bilagan till denna förordning.

I det andra steget beräknas tillägget som produkten av den del av indexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

7 e §

Tillägget eller avdraget för befolkningsminskning under en femårsperiod i åldersgruppen 6–15 år beräknas enligt 7 § 5. Befolkningsminskning under en femårsperiod är skillnaden i procent mellan befolkningen i åldersgruppen 6–15 år den 31 december sju år före utjämningsåret och befolkningen i åldersgruppen 6–15 år den 31 december två år före utjämningsåret. Skillnadens andel av befolkningen den 31 december sju år före utjämningsåret utgör den procentuella befolkningsminskningen.

Den del av befolkningsminskningen under en femårsperiod i åldersgruppen 6–15 år som överstiger befolkningsminskningen i landet under samma period i åldersgruppen 6–15 år med två procentenheter multipliceras med ett ersättningsbelopp som uppgår till 15 600 kronor per person i 2016 års prisnivå. Ersättningsbeloppet räknas varje år om med den årliga utvecklingen av nettoprisindex. Har antalet personer i landet i åldersgruppen 6–15 år ökat under femårsperioden, skall den del av befolkningsminskningen i kommunen som överstiger två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet.

*Samtliga kommuner får ett in-
vånarbaserat avdrag, som beräk-
nas så att summan av avdragen
motsvarar summan av tilläggen.*

7 f §

*Tillägget eller avdraget för be-
folkningsökning under en femårs-
period i åldersgruppen 6–15 år
beräknas enligt 7 § 6. Befolknings-
ökningen under en femårsperiod
är skillnaden i procent mellan
befolkningen i åldersgruppen
6–15 år den 31 december sju år
före utjämningsåret och befolk-
ningen i åldersgruppen 6–15 år
den 31 december två år före ut-
jämningsåret.*

*Den del av befolkningsök-
ningen under en femårsperiod i
åldersgruppen 6–15 år som över-
stiger befolkningsökningen i lan-
det i samma åldersgrupp med två
procentenheter multipliceras med
ersättningsbeloppet i 7 e §, andra
stycket. Har antalet personer i
landet i åldersgruppen 6–15 år
minskat under femårsperioden, ska
den del av befolkningsökningen i
kommunen som överstiger två
procentenheter multipliceras med
ersättningsbeloppet i 7 e §, andra
stycket.*

*Samtliga kommuner får ett in-
vånarbaserat avdrag, som beräk-
nas så att summan av avdragen
motsvarar summan av tilläggen.*

8 §⁴

En kommuns standardkostnad för gymnasieskola beräknas genom att *andelen ungdomar i kommunen i åldersgruppen 16–18 år multipliceras med den beräknade genomsnittskostnaden per invånare i den åldersgruppen i landet. Genomsnittskostnaden beräknas utifrån den genomsnittliga standardkostnaden för gymnasieskola, som anges i bilagan till denna förordning.*

Kommuner som har merkostnader för resor och inackordering av gymnasieelever samt för små gymnasieskolor får ett tillägg till den enligt första stycket beräknade kostnaden. Tillägget beräknas utifrån en teoretiskt bestämd placering av skolor med hänsyn till befolkningens bosättningsmönster år 2009 samt utifrån en beräknad kostnad för resor, inackordering och små gymnasieskolor. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

Kommuner får ett tillägg till eller avdrag från den enligt första stycket beräknade kostnaden på grund av elevernas programval. Tillägget eller avdraget beräknas

En kommuns standardkostnad för gymnasieskola beräknas genom att *summera följande sex delkomponenter*

1. *åldersersättning,*
2. *merkostnader för resor, inackordering och små gymnasieskolor,*
3. *tillägg eller avdrag för programval,*
4. *tillägg eller avdrag för lönekostnader,*
5. *tillägg eller avdrag för befolkningsminskning och*
6. *tillägg eller avdrag för befolkningsökning.*

⁴ Senaste lydelse 2013:976.

utifrån den genomsnittliga kostnaden två år före och tre år före utjämningsåret för de program som kommunens elever har valt. Förordning (2013:976).

8 a §

Ålderssättningen för gymnasieskola enligt 8 § 1 beräknas genom att andelen ungdomar i kommunen i åldersgruppen 16–18 år multipliceras med den beräknade genomsnittskostnaden per invånare i den åldersgruppen i landet. Genomsnittskostnaden framgår av bilagan till denna förordning.

8 b §

Tillägget eller avdraget för merkostnader för resor, inackordering och små gymnasieskolor enligt 8 § 2 beräknas med ett gleshetsindex som multipliceras med ålderssättningen i åldersgruppen enligt 8 a §. Gleshetsindex framgår av bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

8 c §

Tillägget eller avdraget för elevernas programval beräknas enligt 8 § 3. Tillägget eller avdraget beräknas utifrån den genomsnittliga kostnaden två år före och tre år före utjämningsåret för de

program som kommunens elever har valt. För ungdomar i åldern 16–18 som inte är inskrivna på ett gymnasieprogram ska genomsnittskostnaden för samtliga elever i riket användas.

8 d §

Tillägget eller avdraget för lönekostnader enligt 8 § 4 beräknas i gymnasieskolan i kommuner med ett löneindex som överstiger 100. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden för gymnasieskolan. Den justerade lönekostnaden beräknas på följande sätt. Summan av åldersersättning, merkostnader för resor, inackordering och små gymnasieskolor samt tillägg eller avdrag för programval multipliceras med lönekostnadsandelen för gymnasieskola. Lönekostnadsandelen anges i bilagan till denna förordning.

I det andra steget beräknas tillägget som produkten av den del av indexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

8 e §

Tillägget eller avdraget för befolkningsminskning under en femårsperiod i åldersgruppen 16–18 år

beräknas enligt 8 § 5. Befolkningsminskningen under en femårsperiod är skillnaden i procent mellan befolkningen i åldersgruppen 16–18 år den 31 december sju år före utjämningsåret och befolkningen i åldersgruppen 16–18 år den 31 december två år före utjämningsåret.

Den del av befolkningsminskningen i åldersgruppen 16–18 år under en femårsperiod som överstiger befolkningsminskningen i landet under samma period i åldersgruppen 16–18 år med två procentenheter multipliceras med ett ersättningsbelopp. Ersättningsbeloppet uppgår till 15 600 kronor per person i 2016 års prisnivå. Ersättningsbeloppet räknas varje år om med den årliga utvecklingen av nettoprisindex. Har antalet personer i landet i åldersgruppen 16–18 år ökat under femårsperioden, skall den del av befolkningsminskningen i kommunen som överstiger två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet.

Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

8 f §

Tillägget eller avdraget för befolkningsökning under en femårsperiod i åldersgruppen 16–18 år

beräknas enligt 8 § 6. Befolkningsökningen under en femårsperiod är skillnaden mellan befolkningen i åldersgruppen 16–18 år den 31 december sju år före utjämningsåret och befolkningen i åldersgruppen 16–18 år den 31 december två år före utjämningsåret.

Den del av befolkningsökningen under en femårsperiod i åldersgruppen 16–18 år som överstiger befolkningsökningen i landet i samma åldersgrupp med två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet i 8 e §, andra stycket. Har antalet personer i landet i åldersgruppen 16–18 år minskat under femårsperioden, ska den del av befolkningsökningen i kommunen som överstiger två procentenheter multipliceras med ersättningsbeloppet i 8 e §, andra stycket.

Samtliga kommuner får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

9 §⁵

En kommuns standardkostnad för individ- och familjeomsorg beräknas utifrån andelen arbetslösa utan ersättning, andelen lågutbildade personer födda i Sverige i åldern 20–40 år, roten ur tätortsbefolkningen i kommunen, andelen av befolkningen boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975

En kommuns standardkostnad för individ- och familjeomsorg beräknas utifrån

1. ett modellberäknat värde,
2. en korrigeringsfaktor och
3. tillägg eller avdrag för lönekostnader.

⁵ Senaste lydelse 2013:976.

och andelen av befolkningen som fått ekonomiskt bistånd under en längre tid än sex månader.

Värdena för respektive variabel multipliceras med de parametervärden som anges i bilagan till denna förordning.

Standardkostnaden för modellen multipliceras med en korrigeringsfaktor, varefter produkten utgör standardkostnaden för individ- och familjeomsorg. Korrigeringsfaktorns värde bestäms så att den genomsnittliga standardkostnaden, som vägts med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga standardkostnaden för individ- och familjeomsorg, som anges i bilagan till denna förordning. Förordning (2013:976).

Standardkostnaden beräknas som produkten av det modellberäknade värdet och korrigeringsfaktorn med tillägg eller avdrag för lönekostnader.

Det modellberäknade värdet beräknas utifrån andelen barn och ungdomar i åldern 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll, andelen lågutbildade personer födda i Sverige i åldern 20–40 år, roten ur tätortsbefolkningen i kommunen, andelen av befolkningen boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975, ohälsotal, andelen invånare äldre än 65 år och en variabel för justering av inkomsteffekt som beror på gränspendling till Norge och Danmark.

Värdena för respektive variabel multipliceras med de parametervärden som anges i bilagan till denna förordning.

Korrigeringsfaktorns värde bestäms så att det genomsnittliga modellberäknade värdet, som vägts

med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga standardkostnaden för individ- och familjeomsorg, som anges i bilagan till denna förordning.

9 a §

Tillägget eller avdraget för lönekostnader enligt 9 § 3 beräknas i individ- och familjeomsorgen i kommuner med ett löneindex som överstiger 100. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden i individ- och familjeomsorgen. Den justerade lönekostnaden beräknas som produkten av det modellberäknade värdet, korrigeringsfaktorn och lönekostnadsandelen. Lönekostnadsandelen anges i bilagan till denna förordning.

I det andra steget beräknas tillägget som produkten av den del av indexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

Kommunal vuxenutbildning

9 b §

En kommuns standardkostnad för kommunal vuxenutbildning beräknas som summan av följande komponenter

- 1. vuxenutbildning på grundläggande nivå,*
- 2. gymnasial nivå och*
- 3. svenska för invandrare (SFI).*

Var och en av de tre komponenterna i första stycket beräknas som produkten av kommunens utbildningsbehov, enhetskostnaden för respektive verksamhet och en korrigeringsfaktor för sysselsättningen i kommunen.

Enhetskostnaden för respektive verksamhet beräknas som summan av nettokostnader i riket dividerat med antal helårselever i riket för verksamheten.

9 c §

En kommuns utbildningsbehov för vuxenutbildning på grundläggande nivå beräknas genom att kvoten mellan antal helårselever på grundläggande vuxenutbildning och antal personer 20–56 år utan grundskoleutbildning i riket multipliceras med antalet invånare 20–56 år utan grundskoleutbildning i kommunen två år innan utjämningsåret.

9 d §

En kommuns utbildningsbehov på gymnasial nivå beräknas genom att kvoten mellan antal belårselever på gymnasial vuxenutbildning och antal personer 20–56 år med fullgjord grundskoleutbildning som högsta utbildningsnivå i riket multipliceras med antalet invånare 20–56 år med fullgjord grundskoleutbildning som högsta utbildningsnivå i kommunen två år innan utjämningsåret.

9 e §

Kommunens utbildningsbehov för SFI beräknas genom att kvoten mellan antal belårselever på SFI och antal personer 20–64 år som fått uppehållstillstånd för högst fyra år sen i riket multipliceras med antal personer i åldern 20–64 år som fått uppehållstillstånd för högst fyra år sen i kommunen, två år före utjämningsåret.

9 f §

Korrigeringsfaktorn för sysselsättningen i kommunen bestäms som kvoten mellan andel sysselsatta i riket i åldersgruppen 20–64 år och andel sysselsatta i kommunen i samma åldersgrupp. Med sysselsättning avses förvärvsarbete och eftergymnasiala studier.

14 §⁶

En kommuns standardkostnad för äldreomsorg beräknas utifrån summan av följande komponenter:

- en korrigerad åldersersättning baserad på civilstånd,
- korrigering för skillnader i dödlighet,
- tillägg för personer födda utanför Norden,
- tillägg för institutionsboende i glesbygd, och
- tillägg för hemtjänst i glesbygd.

Den korrigerade åldersersättningen beräknas enligt följande. Andelen *gifta* respektive *ej gifta* personer i kommunen i åldersgrupperna 65–79, 80–89 samt 90 år och äldre multipliceras med en genomsnittlig kostnad per person för respektive grupp. Därefter summeras produkterna. Summan multipliceras med en korrigeringsfaktor, vars värde bestäms så att den genomsnittliga *standardkostnaden* som vägts med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga *standardkostnaden* för äldreomsorg, som anges i bilagan till denna förordning.

En kommuns standardkostnad för äldreomsorg beräknas utifrån summan av följande komponenter

1. en korrigerad åldersersättning baserad på *sammanboende* eller *ensamboende*,
2. korrigering för skillnader i dödlighet,
3. tillägg för personer födda utanför Norden,
4. tillägg för institutionsboende i glesbygd,
5. tillägg för hemtjänst i glesbygd och
6. tillägg för löner.

Den korrigerade åldersersättningen beräknas enligt följande. Andelen *sammanboende* respektive *ensamboende* personer i kommunen i åldersgrupperna 65–79, 80–89 samt 90 år och äldre multipliceras med en genomsnittlig kostnad per person för respektive grupp. Därefter summeras produkterna *till en okorrigerad åldersersättning*. Summan *multiplieras med en korrigeringsfaktor*. *Korrigerings-faktorn bestäms som den genomsnittliga standardkostnaden dividerad med den okorrigerade åldersersättningen*.

⁶ Senaste lydelse 2013:976.

För kommuner som har fler avlidna personer än förväntat under en femårsperiod beräknas ett tillägg, som baseras på åldersersättningen per person i åldersgruppen 65 år och äldre. Med förväntat antal avlidna avses hur många personer som förväntas avlida per kommun om dödligheten skulle vara lika stor per ålder som riksgenomsnittet. För övriga kommuner beräknas på motsvarande sätt i stället ett avdrag, med den skillnaden att avdraget reduceras med 50 procent. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag från tillägget eller avdraget för skillnader i dödlighet, som beräknas så att summan av avdragen för skillnader i dödlighet motsvarar summan av tilläggen för skillnader i dödlighet.

För andelen personer i åldersgruppen 65 år och äldre som är födda utanför Norden beräknas för varje kommun ett tillägg, som uppgår till fem procent av genomsnittskostnaden per person i åldersgruppen 65 år och äldre. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

För de kommuner som har en glesbygdsfaktor som är lägre än 0,8 beräknas ett tillägg för institutionsboende i glesbygd. Glesbygdsfaktorn baseras på tätortsgrad och

antalet invånare per kvadratkilometer. Närmare anvisningar om beräkningarna ges i bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får därefter ett invånar-baserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

För de kommuner som har en glesbygdsfaktor som är lägre än 0,8 beräknas ett tillägg för institutionsboende i glesbygd. Glesbygdsfaktorn baseras på tätortsgrad och antalet invånare per kvadratkilometer. Närmare anvisningar om beräkningarna ges i bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får därefter ett invånar-baserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

Ett tillägg ges för hemtjänst i glesbygd som beräknas utifrån de äldres geografiska spridning i kommunen år 2009. Samtliga kommuner får därefter ett invånar-baserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

14 a §

För kommuner som har fler avlidna personer än förväntat under en femårsperiod beräknas ett tillägg, som baseras på ålderssättningen per person i åldersgruppen 65 år och äldre. Med förväntat antal avlidna avses hur många personer som förväntas avlida per

kommun om dödligheten skulle vara lika stor per ålder som riksgenomsnittet. För övriga kommuner beräknas på motsvarande sätt i stället ett avdrag, med den skillnaden att avdraget reduceras med 50 procent. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag från tillägget eller avdraget för skillnader i dödlighet, som beräknas så att summan av avdragen för skillnader i dödlighet motsvarar summan av tilläggen för skillnader i dödlighet.

För andelen personer i åldersgruppen 65 år och äldre som är födda utanför Norden beräknas för varje kommun ett tillägg, som uppgår till fem procent av genomsnittskostnaden per person i åldersgruppen 65 år och äldre. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

För de kommuner som har en glesbygdsfaktor som är lägre än 0,8 beräknas ett tillägg för institutionsboende i glesbygd. Glesbygdsfaktorn baseras på tätortsgrad och antalet invånare per kvadratkilometer. Närmare anvisningar om beräkningarna ges i bilagan till denna förordning. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

Ett tillägg ges för hemtjänst i glesbygd som beräknas utifrån den geografiska spridningen i kommunen år 2016 bland personer i åldersgruppen 65 år eller äldre. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

14 b §

Ett tillägg beräknas enligt 14 § 6 för lönekostnader i äldreomsorgen i kommuner med ett löneindex som överstiger 100. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden för äldreomsorgen. Den justerade lönekostnaden beräknas som summan av åldersersättning, korrigering för skillnader i dödlighet, tillägg för personer födda utanför Norden, tillägg för institutionsboende i glesbygd och tillägg för hemtjänst i glesbygd.

I det andra steget beräknas tillägget som produkten av den del av indexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga kommuner får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

*Infrastruktur och skydd**20 b §*

En kommuns standardkostnad för infrastruktur och skydd beräknas utifrån summan av följande komponenter

- 1. Gator och vägar samt*
- 2. Räddningstjänst*

Komponenten gator och vägar beräknas med ett klimattillägg och ett ortstillägg som anges i bilagan till denna förordning.

Tillägget för komponenten räddningstjänst anges i bilagan till denna förordning.

*Verksamhetsövergripande kostnader**20 c §*

En kommuns standardkostnad för verksamhetsövergripande kostnader beräknas utifrån summan av följande komponenter.

- 1. befolkningsminskning,*
- 2. eftersläpningseffekter,*
- 3. uppvärmningskostnader,*
- 4. byggkostnader, samt*
- 5. administration.*

Komponenterna summeras till ett bruttotillägg. Samtliga kommuner får därefter ett invånar-baserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

20 d §

En kommuns merkostnader till följd av befolkningsminskning beräknas för kommuner vars befolkning minskat under en tioårsperiod med mer än två procent.

Befolkningsminskning under en tioårsperiod är skillnaden mellan befolkningen den 31 december tolv år före utjämningsåret och befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret. Skillnadens andel av befolkningen den 31 december tolv år före utjämningsåret utgör den procentuella befolkningsminskningen.

Den procentuella befolkningsminskningen under en tioårsperiod reduceras med två procentenheter och multipliceras med 200 kronor per invånare.

20 e §

En kommuns kostnader för eftersläpningseffekter beräknas för kommuner som under en fyraårsperiod haft en ökning av antalet invånare med i genomsnitt 1,2 procent per år och där folkmängden från och med den 1 november två år före utjämningsåret till och med den 1 november året före utjämningsåret ökat med minst 1,2 procent.

Befolkningsökning under en fyraårsperiod är skillnaden mellan befolkningen den 1 november sex

år före utjämningsåret och befolkningen den 1 november två år före utjämningsåret.

Den del av befolkningsökningen räknat i antalet personer från och med den 1 november två år före utjämningsåret till och med den 1 november året före utjämningsåret som överstiger 1,2 procent samt kommunens folkmängd den 1 november två år före utjämningsåret multipliceras med kommunens intäkter året före utjämningsåret dividerat med antalet invånare i kommunen. Kommunens intäkter året före utjämningsåret beräknas enligt anvisningar i bilagan till denna förordning.

20 f §

Komponenten uppvärmning beräknas genom att en för riket beräknad genomsnittlig uppvärmningskostnad för obligatoriska verksamheter på 356 kronor per invånare i 2016 års nivå multipliceras med respektive kommuns klimatindex enligt Boverkets byggregler.

Komponenten byggkostnader är summan av en merkostnad för byggnadsarbetarlöner och ett klimattillägg.

Komponenten administration baseras på variablerna invånarantal och folkmängd och utgår med belopp som anges i bilagan till denna förordning.

21 §⁷

Ett landstings standardkostnad för hälso- och sjukvård beräknas utifrån kostnaderna för befolkningens vårdbehov och hälso- och sjukvård i glesbygd.

Ett landstings standardkostnad för hälso- och sjukvård beräknas utifrån kostnaderna för befolkningens vårdbehov, hälso- och sjukvård i glesbygd och tillägg för löner.

23 §⁸

Kostnaden för befolkningens vårdbehov beräknas utifrån *summan av* en modell för hela befolkningen och en separat beräkning för kostnader för hiv-smittade personer.

I modellen delas befolkningen in i *olika grupper utifrån kön, åldersgrupperna 0, 1–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–39, 40–49, 50–59, 60–69, 70–74 och 75 år och äldre, civilstånd, sysselsättningsstatus, inkomst och boendetyper*. I varje landsting multipliceras antalet personer i respektive grupp den 31 december tre år före utjämningsåret med den genomsnittliga kostnaden för gruppen.

Kostnaderna för hiv-smittade personer beräknas genom att det antagna antalet hiv-smittade per 10 000 invånare för varje landsting multipliceras med en uppskattad kostnad per hiv-smittad person som anges i bilagan till

Kostnaden för befolkningens vårdbehov beräknas utifrån en modell för hela befolkningen.

I modellen delas befolkningen in i *tre olika kostnadsmatriser enligt bilagan till denna förordning*. I varje landsting multipliceras antalet personer i respektive grupp den 31 december tre år före utjämningsåret med den genomsnittliga kostnaden för gruppen.

⁷ Senaste lydelse 2013:976.

⁸ Senaste lydelse 2013:976.

denna förordning. Förordning (2013:976).

24 §⁹

Summan av den beräknade kostnaden för de olika grupperna i modellen för hela befolkningen och kostnaden för hiv-smittade personer divideras med antalet invånare i landstinget den 31 december tre år före utjämningsåret.

Ett landstings kostnader enligt första stycket multipliceras med en korrigeringsfaktor, varefter produkten utgör kostnaden för befolkningens vårdbehov. Korrigeringsfaktorens värde bestäms så att den genomsnittliga standardkostnaden, som vägts med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga standardkostnaden för hälso- och sjukvård, som anges i bilagan till denna förordning. Förordning (2013:976).

Den beräknade kostnaden för de olika grupperna i modellen summeras och divideras med antalet invånare i landstinget den 31 december tre år före utjämningsåret.

Ett landstings kostnader enligt första stycket multipliceras med en korrigeringsfaktor, varefter produkten utgör kostnaden för befolkningens vårdbehov. Korrigeringsfaktorens värde bestäms så att den genomsnittliga kostnaden för befolkningens vårdbehov, som vägts med befolkningen den 31 december två år före utjämningsåret, överensstämmer med den genomsnittliga standardkostnaden för hälso- och sjukvård, som anges i bilagan till denna förordning.

25 §

Ett landstings kostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd beräknas utifrån en teoretiskt bestämd placering av sjukhus, ambulanscentraler och vårdcentraler. Utifrån denna placering av enheterna beräknas även kostnader för övernattningsplatser vid vårdcentraler och behovet av sjukresor. Samtliga landsting får därefter

Ett tillägg beräknas för merkostnader i hälso- och sjukvård i glesbygd. Tillägget beräknas genom att ett index för gleshet multipliceras med kostnaden för befolkningens vårdbehov. Index för gleshet anges i bilagan till denna förordning. Samtliga landsting får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av

⁹ Senaste lydelse 2013:976.

ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av de beräknade kostnaderna per invånare i landet för hälso- och sjukvård i glesbygd.

avdragen motsvarar summan av de beräknade kostnaderna per invånare i landet för hälso- och sjukvård i glesbygd.

25 c §

Ett tillägg beräknas för lönekostnader i hälso- och sjukvård för landsting med ett löneindex som överstiger 100. Tillägget beräknas i två steg.

I det första steget beräknas den justerade lönekostnaden för hälso- och sjukvård. Ett landstings justerade lönekostnad beräknas genom att landstingets kostnad för hälso- och sjukvård med tillägg för merkostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd multipliceras med lönekostnadsandelen för verksamheten. Lönekostnadsandelen för hälso- och sjukvård anges i bilagan till denna förordning.

I det andra steget beräknas tillägget för lönekostnader som produkten av den del av indexet som överstiger 100 och den justerade lönekostnaden dividerad med 100. Samtliga landsting får därefter ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

25 d §

Standardkostnaden för befolkningsförändringar beräknas som summan av merkostnader för

eftersläpningseffekter och merkostnader för kraftiga befolkningsförändringar.

Ett landstings merkostnader till följd av eftersläpningseffekter beräknas för landsting som under en fyraårsperiod haft en ökning av antalet invånare med i genomsnitt minst 1,2 procent per år och där folkmängden från och med den 1 november två år före utjämningsåret till och med den 1 november året före utjämningsåret ökat med minst 1,2 procent.

Befolkningsökning under en fyraårsperiod är skillnaden mellan befolkningen den 1 november sex år före utjämningsåret och befolkningen den 1 november två år före utjämningsåret.

Den del av befolkningsökningen räknat i antalet personer från och med den 1 november två år före utjämningsåret till och med den 1 november året före utjämningsåret som överstiger 1,2 procent samt landstingets folkmängd den 1 november två år före utjämningsåret multipliceras med landstingets intäkter året före utjämningsåret dividerat med antalet invånare i landstinget. Landstingets intäkter året före utjämningsåret beräknas enligt anvisningar i bilagan till denna förordning.

25 e §

Ett merkostnadstillägg beräknas för de landsting som har haft kraftiga befolkningsförändringar under en tioårsperiod.

Befolkningsförändringen under en tioårsperiod är den procentuella skillnaden mellan befolkningen den 31 december tolv år före utjämningsåret och befolkningen två år före utjämningsåret. Den procentuella befolkningsförändringen jämförs med ett gränsvärde som baseras på befolkningsförändringen i riket under samma tioårsperiod.

Då befolkningen i riket växer är gränsvärdet för tillägget lika med förändringstakten i riket med ett tillägg om 2 procentenheter, annars är gränsvärdet 2 procentenheter. Då befolkningen i riket minskar är gränsvärdet för minskande befolkning lika med förändringstakten i riket med avdrag om 2 procentenheter, annars är den minus 2 procentenheter.

För varje procentenhet som befolkningen växer eller krymper utöver gränsvärdet utgår en kompensation om 100 kronor per invånare.

Samtliga landsting får ett invånarbaserat avdrag, som beräknas så att summan av avdragen motsvarar summan av tilläggen.

26 §¹⁰

Standardkostnaden för kollektivtrafik beräknas *utifrån variablerna gleshet, arbetspendling och tätortsstruktur. Värdena för respektive variabel multipliceras med de parametervärden, som anges i bilagan till denna förordning.*

Standardkostnaden beräknas för respektive län, *varefter hälften av standardkostnaden tillförs kommunerna i länet och hälften landstinget, med undantag för Stockholms län där kommunernas andel motsvarar 40 procent och landstingens andel motsvarar 60 procent av standardkostnaden.*

Standardkostnaden för Gotlands kommun motsvarar redovisade nettokostnader år 2009. Hälften av standardkostnaden fördelas i kommunernas utjämningsystem och hälften i landstingens utjämningsystem.

Fördelningen av kommunernas andel av standardkostnaden mellan kommunerna i länet görs på följande sätt:

Standardkostnaden för kollektivtrafik beräknas *i en gemensam modell för kommuner och landsting. Först beräknas standardkostnaden för respektive län, varefter hälften av standardkostnaden tillförs kommunerna i länet och hälften landstinget, med undantag för Stockholms län där kommunernas andel motsvarar 40 procent och landstingets andel motsvarar 60 procent av standardkostnaden.*

Standardkostnaden beräknas för respektive län genom att *multiplitera ett modellberäknat värde med en korrigeringsfaktor. Det modellberäknat värdet för kollektivtrafik beräknas utifrån variablerna gleshet, arbetspendling och tätortsstruktur. Värdena för respektive variabel multipliceras med de parametervärden som anges i bilagan till denna förordning.*

Korrigeringsfaktorn bestäms som standardkostnaden för kollektivtrafik, som anges i bilagan till denna förordning, dividerad med genomsnittet för det modellberäknade värdet.

Fördelningen av kommunernas andel av standardkostnaden mellan kommunerna i länet görs på följande sätt:

¹⁰ Senaste lydelse 2017:1100.

1. För kommunerna i *Blekinge län, Värmlands län, Västmanlands län, Västernorrlands län, Västerbottens län och Norrbottens län* görs fördelningen efter deras andel av de totala kostnaderna i länet för kollektivtrafiken år 2009.

2. För kommunerna i *Stockholms län, Uppsala län, Östergötlands län, Jönköpings län, Kronobergs län, Kalmar län, Skåne län, Hallands län, Västra Götalands län, Örebro län, Dalarnas län, Gävleborgs län och Jämtlands län* görs fördelningen med lika stora belopp per invånare.

3. För kommunerna i *Södermanlands län* fattar regeringen särskilda beslut om varje kommuns andel av de totala kostnaderna i länet. Förordning (2017:1100).

1. För kommunerna i *Västmanlands län, Västernorrlands län, Västerbottens län och Norrbottens län* beräknas andelen utifrån variablerna *invånardistans, pendlingsavstånd och tätortsbefolkning*. Värdena för respektive variabel multipliceras med de parametervärden som anges i bilagan till denna förordning.

2. För kommunerna i *Stockholms län, Uppsala län, Östergötlands län, Jönköpings län, Kronobergs län, Kalmar län, Blekinge län, Skåne län, Hallands län, Västra Götalands län, Värmlands län, Örebro län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Jämtlands län* och i *Gotlands kommun* görs fördelningen med lika stora belopp per invånare.

1.3 Förslag till ny lydelse av bilaga till förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning¹¹

Beräkningsmetoder och närmare detaljer för kostnadsutjämningen

Befolkningsuppgifter

Befolkningsuppgifter hämtas från Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

Genomsnittlig standardkostnad

Kommuner

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden i kronor per invånare före uppräknig till utjämningsårets kostnadsnivå för var och en av följande verksamheter framgår av nedanstående tabell.

Verksamhet	Genomsnittlig standardkostnad
Förskola	6 264
Pedagogisk omsorg	140
Fritidshem	1 365
Förskoleklass	641
Grundskola	9 908
Gymnasieskola	3 680
Individ- och familjeomsorg	3 939
Kommunal vuxenutbildning	598
Äldreomsorg	10 169

Beloppen avser år 2016.

Landsting

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden före uppräknig till utjämningsårets kostnadsnivå för hälso- och sjukvård är 22 335 kronor per invånare. Beloppet avser år 2016.

¹¹ Senaste lydelse 2017:1100.

Delat huvudmannaskap

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden före uppräkningsår till utjämningsårets kostnadsnivå för kollektivtrafik är 2 444 kronor per invånare. Beloppet avser år 2016.

Nettoprisindex

Uppräkningsår till utjämningsårets kostnadsnivå sker med hjälp av utvecklingen av nettoprisindex. Som genomsnittlig procentuell förändring i nettoprisindex för respektive år används följande: 2004 (0,1), 2005 (0,1), 2006 (1,1), 2007 (2,7), 2008 (2,7), 2009 (-0,8), 2010 (1,8), 2011 (2,0), 2012 (1,2), 2013 (-0,3), 2014 (-0,1), 2015 (-0,9), 2016 (0,4), 2017 (1,3) och 2018 (1,9).

Följande verksamheter och kostnadsslags standardkostnad räknas upp till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex året före utjämningsåret samt utjämningsåret; förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass och grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg, kommunal vuxenutbildning, äldreomsorg, hälso- och sjukvård och kollektivtrafik.

I delmodellen *Verksamhetsövergripande kostnader* exkluderas 20 d § och 20 e § ur uppräkningsår till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex.

I delmodellen *Befolkningsförändringar* exkluderas 25 d § och 25 e § ur uppräkningsår till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex.

Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet

Det socioekonomiska indexet beräknas som genomsnittet av kvoterna mellan andel barn 1–5 som inte har någon förälder med eftergymnasial utbildning, andel barn 1–5 år som bor i hushåll med låg disponibel inkomst och andel barn 1–5 år med minst en förälder som har haft uppehållstillstånd i högst 4 år, och motsvarande riksmedelvärde.

Förskoleklass och grundskola

Genomsnittlig ersättning (normbeloppet) för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk är 13 454 kronor per elev som är född utanför Sverige, Norge och Danmark eller där båda föräldrarna är födda utanför dessa länder. Normbeloppet om 13 454 kronor per elev avser 2016 års priser. Statistiska centralbyrån räknar om normbeloppet inför varje utjämningsår med statistik från Skolverket rörande antal elever och antal lärare. Statistik över löner för grundskolelärare hämtas från SCB:s statistik. Lönekostnads-pålägget (LKP) i beräkningen av normbeloppet är 38,33 procent.

Gymnasieskola

Tillägg för elevernas programval beräknas utifrån antal folkbokförda elever per hemkommun och gymnasieprogram.

Programvalsfaktorn för respektive kommun beräknas enligt följande för åren två respektive tre år före utjämningsåret: $((\text{summering av (antal elever per program} \times \text{landets genomsnittskostnad per program)} + (\text{antal 16–18 åringar ej inskrivna} \times \text{vägd genomsnittskostnad per elev enligt riksprislistan}) - \text{relationstal (antal 16–18-åringar} \times \text{gymnasiets genomsnittskostnad i landet per 16–18-åring)}) / \text{befolkningen den 31 december två respektive tre år före utjämningsåret}.$

Uppgifter om antalet folkbokförda elever hämtas från Statistiska centralbyråns skolstatistik.

Uppgifter om kostnader för olika program hämtas från Skolverkets statistik.

Individ- och familjeomsorg

Standardkostnad för individ- och familjeomsorg = $1\,052,16 + 16\,130,44 \times \text{Andel barn och ungdomar i åldersgruppen 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll} + 18\,749,54 \times \text{andelen lågutbildade personer födda i Sverige i åldern 20–40 år} + 1,94536 \times \text{roten ur tätortsbefolkningen i kommunen} + 2\,332,14 \times \text{andelen av befolkningen boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975} + 20,99 \times \text{ohälsotal (genomsnittligt antal dagar i befolkningen i åldersgruppen 16–64 år)} - 2\,936,64 \times \text{Andel invånare äldre än 65 år} - 602,93 \times \text{variabel för justering av en inkomsteffekt av gränspendling} + \text{tillägg/avdrag för lönekostnadsskillnader.}$

Variabeln roten ur tätortsbefolkningen i kommunen uppdateras vart femte år.

Variabeln för justering av en inkomsteffekt av gränspendling definieras som produkten av andel av befolkningen i åldersgruppen 16–74 som gränspendlar till Norge eller Danmark multiplicerad med andelen barn och ungdomar i åldersgruppen 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll.

Kommunal vuxenutbildning

I nedanstående tabell visas underlaget för beräkning av utbildningsbehovet i de tre olika verksamheterna i delmodellen för kommunal vuxenutbildning. Samtliga uppgifter hämtas från SCB.

Verksamhet	Variabel
Grundläggande nivå	Antal helårselever 20–56 år i vuxenutbildning på grundläggande nivå Antal folkbokförda personer 20–56 år med mindre än nio års grundskola.
Gymnasial nivå	Antal helårselever 20–56 år i vuxenutbildning på gymnasial nivå. Antal folkbokförda personer 20–56 år med nio års grundskola som högsta utbildningsnivå.
SFI	Antal helårselever 20–64 år i SFI. Antal utrikes födda folkbokförda personer 20–64 år med högst fyra år sedan uppehållstillstånd.

Äldreomsorg

Genomsnittlig kostnad per person	
Sammanboende (65–79 år)	6 948
Sammanboende (80–89 år)	47 954
Sammanboende (90–w)	129 050
Ensamboende (65–79 år)	32 678
Ensamboende (80–89 år)	127 094
Ensamboende (90–w)	258 543

Tillägget för institutionsboende i glesbygd = den korrigerade ålderssättningen \times (0,08 – kommunens glesbygdsfaktor/10).

Variabeln tätortsgrad i glesbygdsfaktorn uppdateras vart femte år.

Infrastruktur och skydd

Gator och vägar

Tillägget för gator och vägar utgörs av summan av ett ortstillägg och ett klimattillägg. Beloppen anges i 2016 års priser och räknas upp med nettoprisindex till aktuellt utjämningsår.

Ortstillägg

Om inget annat anges får samtliga kommuner i Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län ett ortstillägg på 65 kronor per invånare och övriga kommuner 0 kronor per invånare.

Undantag:

– Följande kommuner får ett ortstillägg på 65 kronor per invånare: Södertälje, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Helsingborg, Kristianstad, Lund, Halmstad, Borås, Örebro och Västerås.

– Följande kommuner får ett ortstillägg på 80 kronor per invånare: Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Tyresö, Täby, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö, Österåker, Håbo, Burlöv, Kävlinge, Lomma, Skurup, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Kungsbacka, Ale, Alingsås, Bollebygd, Härryda, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungssund samt Öckerö.

– Följande kommuner får ett ortstillägg på 128 kronor per invånare: Malmö, Karlstad, Falun, Gävle, Sundsvall, Örnsköldsvik, Härjedalen, Östersund, Skellefteå, Umeå, Åsele och Luleå

– Göteborgs kommun får ett ortstillägg på 193 kronor per invånare.

– Stockholms kommun får ett ortstillägg på 580 kronor per invånare.

Klimattillägg

Om inget annat anges får samtliga kommuner ett klimattillägg på 44 kronor per invånare.

Undantag:

– Följande kommuner får ett klimattillägg på 66 kronor per invånare: kommunerna i Värmlands län, Örebro län, Västmanlands län, Dalarna län, Gävleborgs län, Tierps kommun, Älvkarleby kommun och Östhammars kommun.

– Följande kommuner får ett klimattillägg på 103 kronor per invånare: kommunerna i Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län.

Räddningstjänst

Tillägget för räddningstjänst baseras på variablerna invånardistans och lokalt befolkningsunderlag. Tillägget anges i nedanstående tabell. Beloppen anges i 2016 års priser och räknas upp med nettoprisindex till aktuellt utjämningsår. För övrigt uppdateras inte modellen årligen.

Invånardistans	Lokalt befolkningsunderlag	Tillägg för räddningstjänst
>300	<8 000	700
	8 000–20 000	300
	>20 000	150
300 eller mindre		Ingen ersättning

Lokalt befolkningsunderlag definieras som antalet personer som bor inom en radie på 37,5 kilometer från kommunens centralort.

Invånardistansen är det genomsnittliga avståndet i meter mellan kommunen invånare om de placerades ut jämt över kommunens yta.

Verksamhetsövergripande kostnader – kommuner

Uppvärmning

Tillägget eller avdraget för uppvärmningskostnader baseras på ett energiindex som speglar skillnader i uppvärmningskostnader i kommunägda fastigheter. Kommuner som har ett energiindex som överstiger 1,0 får ett tillägg som beräknas enligt följande. $(\text{Index} - 1) \times (108 \times 3,3)$. Kommuner som har ett energiindex som understiger 1,0 får ett avdrag som beräknas på motsvarande sätt. Ersättningarna räknas upp med nettoprisindex till aktuellt utjämningsår.

Administration

Invånardistans	Folkmängd	Antal kommuner	Ersättning totalt	Löne-kostnad	Politisk verksamhet
>350	<8 000	30	1900	1500	400
	<25 000	23	950	800	150
	>25 000	2	-	-	-
<350	<8 000	18	150	0	150
	<25 000	115	-	-	-
	>25 000	102	-	-	-

Ersättningarna för lönekostnader och politisk verksamhet avser 2016 års prisnivå. Samtliga ersättningar räknas upp med nettoprisindex till aktuellt utjämningsår. Förutom prisuppräkningsuppdateras inte modellen årligen.

Byggkostnader

Tillägget eller avdraget för byggkostnader framgår av nedanstående tabell. Beloppen anges efter kommunens länstillhörighet och är angivna i 2016 års prisnivå. Beloppen ska räknas upp med nettoprisindex till utjämningsårets prisnivå.

Län/region	Belopp, kronor per invånare
Stockholms	73
Uppsala	-7
Södermanlands	-7
Östergötlands	-37
Jönköpings	-117
Kronobergs	-117
Kalmar	-117
Gotlands kommun	-117
Blekinge	-8
Skåne	-8
Hallands	-79
Västra Götalands	-79, 18
Värmlands	-48
Örebro	-7
Västmanlands	-7
Dalarnas	-48
Gävleborgs	13
Västernorrlands	11
Jämtlands	11
Västerbottens	52
Norrbottens	52

I Västra Götalands län får kommunerna Härryda, Partille, Öckerö, Stenungsund, Tjörn, Ale, Lerum, Lilla Edet, Göteborg, Mölndal, Kungälv och Alingsås ett tillägg om 18 kronor per invånare. Övriga kommuner i länet får ett avdrag om 79 kronor per invånare.

Merkostnad för byggnadsarbetarlöner beräknas som ett lönenivåindex gemensamt för kommunerna i respektive riksområde multiplicerat med en genomsnittlig lönekostnad för investeringar om

1 072 kronor per invånare. Klimattillägget beräknas som ett klimatindex multiplicerat med en övrig investeringskostnad om 1 990 kronor per invånare.

Löneindex och lönekostnadsandel för kommuner

Löneindex

Löneindex baseras på andelen av befolkningen över 15 år som inte arbetar i kommun eller landsting, det genomsnittliga priset för en bostadsrätt i länet och det genomsnittliga taxeringsvärdet för småhus i kommunen. Taxeringsvärdet för småhus har begränsats nedåt till 400 000 kronor och uppåt till 3 000 000 kronor.

Löneindex = $100 \times (22\,687,28 + 5\,490,95 \times \text{antal förvärvsarbetande, ej i kommuner och landsting} + 0,612565 \times \text{taxeringsvärde för småhus i kommunen} + 0,0236568 \times \text{genomsnittligt pris för en bostadsrätt i länet}) / \text{standardiserad genomsnittlig kommunlön}$.

Data avser år 2016 och ligger fast tills vidare.

Lönekostnadsandel

Verksamhet	Lönekostnadsandel, procent
Förskola, fritidshem och pedagogisk verksamhet	73,8
Förskoleklass och grundskola	68,8
Gymnasieskola	67,8
Individ- och familjeomsorg	57,8
Äldreomsorg	73,9

Hälsa- och sjukvård

Uppgifter om genomsnittliga kostnader för befolkningen hämtas från Skåne län, Västra Götalands län och Norrbottens län och avser år 2016. Kostnaderna uppdateras inte årligen.

Kostnadsmatris för barn och unga

Ålder	Låg disponibel inkomst	Hög disponibel inkomst
0 år	35 029	31 318
1 till 5 år	12 885	11 144
6 till 18 år	9 731	9 424

Kostnadsmatris för vuxna under 80 år

Ålder	Låg disponibel inkomst		Hög disponibel inkomst	
	Låg utbildning	Hög utbildning	Låg utbildning	Hög utbildning
19 till 49 år	18 079	13 155	10 750	9 697
50 till 69 år	30 922	25 095	18 657	16 700
70 till 79 år	41 479	39 951	36 448	34 058

Kostnadsmatris för 80 år och äldre

Ålder	Ensamboende	Sammanboende
80 till 89 år	55 079	51 677
90 år och äldre	65 878	62 804

Ett tillägg beräknas för merkostnader i hälso- och sjukvård i glesbygd. Ett landstings kostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd beräknas utifrån en teoretiskt bestämd placering av sjukhus, ambulanscentraler och vårdcentraler. Utifrån denna placering av enheterna beräknas även kostnader för övernattningsplatser vid vårdcentraler och behovet av sjukresor. Merkostnaderna beräknas med ett index för gleshet som multipliceras med kostnaderna för befolkningens vårdbehov.

Löneindex och lönekostnadsandel för landsting

Löneindex = $100 \times (27\,857,1480 + \text{antal förvärvsarbetande, ej kommuner och landsting} \times 35,23653 + 21,67646 \times \text{tätortsgrad} + 0,0553758 \times \text{priskorrigerad lön i privat sektor} - 48,46756 \times \text{arbetslöshet i länet} + 21,6781 \times (\text{pendling över kommun} + \text{gränspendling}) / \text{standardiserad genomsnittlig kommunlön})$.

Lönekostnadsandelen i hälso- och sjukvård är 70,6 procent.

För landstingen beräknas även merkostnader för bemanning i glesbygd. Merkostnaden i 2016 års prisnivå, i kronor per invånare, har beräknats som följer.

Merkostnad för bemanning i glesbygd = $1\,103,991 - 1,955928 \times \text{tätortsgrad} \times \ln(\text{invånare per kvadratkilometer})$.

Den årsvisa kompensationen för merkostnader för bemanning i glesbygd ska beräknas med ett index för bemanning i glesbygd.

Index för bemanning i glesbygd = $\text{Merkostnad för bemanning i glesbygd} / (\text{kostnad för befolkningens vårdbehov} + \text{merkostnad för hälso- och sjukvård i glesbygd})$.

Data avser år 2016 och uppdateras inte årligen.

Kollektivtrafik

Standardkostnaden per län = $23,10668 + 0,0006133 \times \text{antal boende i tätort} + 28,33119 \times \text{andelen personer som arbetspendlar över kommungräns} + 16,09601 \times \text{roten ut invånardistansen}$.

Fördelningen av kommunernas andel av standardkostnad i kommuner och landsting som inte skatteväxlat beräknas med variablerna tätortsbefolkning, invånardistans och avstånd till arbetet.

Andelen per kommun = $(4\,524,906 - 1\,114,609 \times \ln(\text{tätortsbefolkningen}) + 65,1762 \times (\ln(\text{tätortsbefolkningen})^2) + 22,12085 \times \text{roten ur invånardistans} + 0,016393 \times \text{pendlingsavstånd}) \times \text{folkmängd/skattad total kostnad inom länet}$.

Med invånardistans avses det genomsnittliga avståndet mellan invånare i länet.

Variabeln roten ur invånardistansen och uppdateras vart femte år.

Data avser år 2016 och variablerna uppdateras vart femte år för både kommuner och landsting.

Befolkningsförändringar i kommuner och landsting

Antalet personer som utgör den befolkningsökning som överskrider 1,2 procent mellan den 1 november två år före utjämningsåret och den 1 november året före utjämningsåret samt kommunens eller landstingets folkmängd den 1 november två år före utjämningsåret multipliceras med summan av, kronor per invånare året före utjämningsåret, bidrag eller avgift i kostnadsutjämningsbidrag, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag eller regleringsavgift samt det enligt andra stycket framräknade beloppet.

Kommunens eller landstingets inkomstutjämningsbidrag eller inkomstutjämningsavgift omräknas med kommunens respektive landstingets befolkning den 1 november två år före utjämningsåret samt den del av befolkningsökningen som överskrider 1,2 procent mellan den 1 november två år före utjämningsåret och den 1 november året före utjämningsåret utifrån landets och kommunens eller landstingets skatteunderlag som används vid beräkningen av inkomstutjämningsbidrag eller avgift året före utjämningsåret.

Kommunen eller landstinget kompenseras för differensen mellan bidrag eller avgift i utjämningsystemet året före utjämningsåret och bidrag eller avgift i utjämningsystemet beräknat enligt första och andra styckena.

Löneindex, glesbygdsindex, behovsindex förskola samt socioekonomiskt index förskola för kommuner

	Löne- index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio- ekonomiskt index förskola
		För- skola	Grund- skola	Gymnasie- skola	Hemtjänst	För- skola	Fritids- hem	
Stockholms län								
Botkyrka	103,89	0,9994	0,9817	0,9827	0,9819	1,0031	0,9750	1,29
Danderyd	107,80	0,9998	0,9877	0,9804	0,9904	1,0617	1,2230	0,49
Ekerö	105,28	0,9986	1,0093	1,0063	1,0037	1,0332	1,1043	0,45
Haninge	104,75	0,9993	0,9856	0,9820	0,9863	1,0013	0,9736	1,03
Huddinge	105,15	0,9996	0,9840	0,9793	0,9819	1,0250	1,0749	0,90
Järfälla	105,21	0,9991	0,9797	0,9819	0,9872	1,0183	1,0635	0,86
Lidingö	105,73	0,9995	0,9841	0,9914	0,9905	1,0533	1,1911	0,54
Nacka	106,56	1,0001	0,9831	0,9849	0,9860	1,0448	1,1548	0,55
Norr�älje	104,43	0,9982	1,0296	1,0157	1,0114	0,9748	0,9173	1,00
Nykvarn	103,91	1,0004	1,0075	1,0412	0,9877	1,0235	1,0466	0,60
Nynäshamn	103,05	1,0017	1,0008	1,0050	1,0021	0,9926	0,9539	1,02
Salem	103,62	1,0003	0,9825	0,9824	0,9852	1,0277	1,0768	0,71
Sigtuna	105,09	0,9991	0,9920	0,9940	0,9897	0,9959	0,9614	1,30
Sollentuna	106,49	0,9985	0,9814	0,9789	0,9850	1,0441	1,1572	0,73
Solna	105,29	0,9997	0,9648	0,9585	0,9881	1,0462	1,1159	0,68
Stockholm	105,97	0,9992	0,9708	0,9708	0,9867	1,0132	1,0530	0,76
Sundbyberg	106,24	1,0008	0,9679	0,9629	0,9833	1,0386	1,0774	0,92
Södertälje	104,08	1,0001	0,9902	0,9856	0,9898	0,9840	0,9376	1,32
Tyresö	105,47	0,9984	0,9827	0,9878	0,9858	1,0297	1,0715	0,64
Täby	107,04	0,9992	0,9817	0,9789	0,9875	1,0524	1,1922	0,45
Upplands								
Väsby	105,88	0,9994	0,9802	0,9764	0,9843	1,0131	1,0241	1,02
Upplands-Bro	104,02	1,0014	0,9896	1,0144	0,9916	1,0144	1,0155	0,94
Vallentuna	105,31	0,9989	0,9948	0,9931	0,9964	1,0326	1,1048	0,46
Vaxholm	106,00	1,0010	1,0152	1,0184	0,9999	1,0485	1,1717	0,45
Värmdö	105,10	1,0018	1,0102	1,0122	1,0098	1,0248	1,0824	0,56
Österåker	105,28	0,9997	1,0117	0,9914	0,9929	1,0215	1,0693	0,61

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Uppsala län								
Enköping	100,42	1,0049	1,0162	1,0008	1,0043	0,9887	0,9678	1,06
Heby	99,01	1,0027	1,0699	1,0393	1,0295	0,9756	0,8860	1,09
Håbo	101,97	1,0020	1,0028	0,9949	0,9911	1,0049	1,0052	0,73
Knivsta	102,81	1,0002	1,0047	0,9937	0,9972	1,0359	1,1370	0,50
Tierp	98,54	1,0003	1,0576	1,0307	1,0152	0,9796	0,9154	1,16
Uppsala	101,34	0,9995	0,9899	0,9897	0,9948	1,0049	1,0474	0,77
Älvkarleby	98,57	0,9980	1,0113	1,0375	0,9998	0,9921	0,9534	1,45
Östhammar	99,50	1,0023	1,0375	1,0596	1,0175	0,9730	0,8968	0,90
Södermanlands län								
Eskilstuna	98,33	0,9997	0,9927	0,9893	0,9944	0,9843	0,9354	1,40
Flen	97,31	1,0026	1,0206	1,0092	1,0103	0,9726	0,8738	2,23
Gnesta	99,53	1,0097	1,0239	1,0395	1,0238	1,0059	0,9944	0,88
Katrineholm	97,29	0,9992	1,0014	0,9939	1,0029	0,9742	0,8915	1,61
Nyköping	98,87	1,0035	1,0053	0,9940	1,0021	0,9853	0,9526	1,03
Oxelösund	98,30	0,9980	0,9946	1,0514	0,9938	0,9799	0,9109	1,60
Strängnäs	100,03	1,0003	1,0103	1,0084	1,0063	1,0026	1,0080	0,89
Trosa	100,77	1,0012	1,0070	1,0383	0,9966	1,0062	0,9872	0,85
Vingåker	96,37	1,0035	1,0348	1,0402	1,0195	0,9700	0,8630	1,76
Östergötlands län								
Boxholm	97,62	1,0026	1,0306	1,0381	1,0253	0,9712	0,9032	1,16
Finspång	97,86	1,0016	1,0310	0,9938	1,0104	0,9829	0,9248	1,37
Kinda	97,82	1,0073	1,0513	1,0374	1,0266	0,9900	0,9226	1,12
Linköping	100,62	0,9987	0,9895	0,9927	0,9936	0,9977	1,0200	0,87
Mjölby	98,68	0,9992	1,0007	1,0063	0,9963	0,9933	0,9675	0,93
Motala	97,57	1,0002	1,0017	0,9920	1,0025	0,9816	0,9362	1,29
Norrköping	99,75	0,9998	0,9910	0,9919	0,9941	0,9867	0,9412	1,11
Söderköping	99,14	1,0047	1,0195	1,0160	1,0193	1,0034	1,0041	0,70
Vadstena	97,68	1,0193	0,9941	1,0368	1,0084	0,9782	0,9459	1,11
Valdemarsvik	97,61	0,9975	1,0532	1,0377	1,0332	0,9639	0,8779	1,67
Ydre	97,06	1,0207	1,1339	1,0404	1,0402	0,9906	0,9600	0,90
Åtvidaberg	98,21	1,0069	1,0369	1,0440	1,0123	0,9877	0,9467	0,98
Ödeshög	98,05	1,0172	1,0521	1,0406	1,0132	0,9764	0,9082	1,33
Jönköpings län								
Aneby	96,84	1,0120	1,0492	1,0383	1,0138	0,9876	0,9342	1,11
Eksjö	95,94	0,9996	1,0375	1,0378	1,0067	0,9890	0,9614	1,15

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	
Gislaved	98,30	1,0026	1,0116	1,0179	1,0045	0,9659	0,8566	1,56
Gnosjö	98,52	1,0048	1,0231	1,0434	1,0034	0,9635	0,8521	1,43
Habo	98,23	0,9987	1,0209	1,0362	1,0028	1,0097	1,0466	0,53
Jönköping	98,95	1,0001	0,9895	0,9906	0,9932	0,9896	0,9894	0,80
Mullsjö	97,61	0,9982	0,9955	1,0383	1,0002	0,9784	0,9395	0,95
Nässjö	96,98	1,0019	1,0091	1,0032	1,0035	0,9809	0,9245	1,54
Sävsjö	96,35	0,9997	1,0291	1,0391	1,0218	0,9772	0,9190	1,57
Tranås	97,78	1,0012	1,0028	0,9885	1,0017	0,9781	0,9381	1,48
Vaggeryd	98,04	0,9987	1,0319	1,0452	1,0096	0,9841	0,9459	0,87
Vetlanda	97,72	1,0106	1,0289	1,0054	1,0100	0,9696	0,9193	1,29
Värnamo	97,90	1,0003	1,0158	1,0036	1,0040	0,9742	0,9251	0,95

Kronobergs län

Alvesta	97,21	0,9983	1,0165	1,0103	1,0053	0,9858	0,9326	1,50
Lessebo	96,60	0,9987	1,0306	1,0418	1,0209	0,9962	0,9168	2,38
Ljungby	97,45	1,0000	1,0261	1,0003	1,0139	0,9757	0,9412	1,17
Markaryd	97,75	1,0062	1,0178	1,0379	1,0003	0,9666	0,8727	1,95
Tingsryd	96,98	0,9986	1,0732	1,0394	1,0216	0,9720	0,8693	1,40
Uppvidinge	97,63	0,9979	1,0577	1,0393	1,0268	0,9701	0,8580	1,85
Växjö	98,46	1,0000	1,0028	0,9958	1,0009	0,9937	1,0025	0,93
Älmhult	99,23	1,0003	1,0309	1,0187	1,0207	0,9834	0,9470	1,27

Kalmar län

Borgholm	97,81	1,0063	1,0806	1,0508	1,0270	0,9750	0,9087	1,59
Emmaboda	96,61	1,0018	1,0261	1,0393	1,0096	0,9700	0,8998	1,43
Hultsfred	96,57	0,9980	1,0347	1,0395	1,0133	0,9752	0,8929	2,09
Högsby	95,36	1,0063	1,0599	1,0457	1,0391	0,9749	0,8502	2,37
Kalmar	97,67	1,0000	0,9997	1,0008	0,9985	0,9965	1,0125	0,83
Mönsterås	96,76	1,0000	1,0302	1,0390	1,0056	0,9832	0,9157	1,39
Mörbylånga	97,61	1,0014	1,0276	1,0380	1,0158	1,0165	1,0585	0,82
Nybro	96,70	1,0003	1,0201	0,9973	1,0091	0,9840	0,9331	1,60
Oskarshamn	97,84	1,0020	1,0167	0,9923	1,0010	0,9728	0,9326	1,20
Torsås	96,15	1,0021	1,0528	1,0380	1,0215	0,9821	0,9284	1,42
Vimmerby	97,47	1,0043	1,0393	1,0177	1,0258	0,9695	0,9234	1,10
Västervik	96,16	1,0004	1,0240	0,9978	1,0121	0,9842	0,9312	1,14

Gotlands län

Gotland	99,50	1,0002	1,0429	1,0107	1,0152	0,9834	0,9531	0,88
---------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	------

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Blekinge län								
Karlshamn	96,49	0,9993	0,9910	1,0008	0,9994	0,9898	0,9772	1,17
Karlskrona	97,08	1,0029	1,0022	1,0131	1,0010	0,9959	1,0258	1,04
Olofström	96,98	1,0056	1,0012	1,0191	1,0023	0,9791	0,9060	1,81
Ronneby	97,07	1,0014	1,0118	0,9979	1,0093	0,9880	0,9537	1,60
Sölvesborg	97,55	1,0011	1,0051	1,0137	1,0049	0,9906	0,9356	1,02
Skåne län								
Bjuv	98,71	0,9982	0,9997	1,0405	0,9906	0,9784	0,8937	1,45
Bromölla	97,78	1,0023	0,9958	1,0157	1,0019	0,9838	0,9351	1,26
Burlöv	100,30	1,0023	0,9817	0,9780	0,9864	1,0089	0,9994	1,15
Båstad	100,77	0,9976	1,0185	1,0370	1,0020	0,9966	0,9967	0,92
Eslöv	98,53	0,9991	1,0003	1,0027	1,0002	1,0022	0,9958	1,00
Helsingborg	100,84	0,9992	0,9786	0,9875	0,9911	0,9919	0,9831	1,21
Hässleholm	97,27	0,9984	1,0050	1,0134	1,0006	0,9804	0,9392	1,23
Höganäs	99,92	0,9980	0,9913	0,9963	0,9934	1,0149	1,0571	0,71
Hörby	98,52	0,9998	1,0242	0,9978	1,0115	0,9958	0,9672	1,03
Höör	98,36	0,9982	1,0192	1,0396	1,0018	1,0135	1,0452	0,71
Klippan	97,98	0,9986	1,0070	1,0041	0,9985	0,9814	0,9076	1,28
Kristianstad	97,70	0,9993	0,9991	1,0097	0,9979	0,9872	0,9717	1,17
Kävlinge	100,36	0,9984	0,9891	1,0049	0,9933	1,0339	1,1095	0,50
Landskrona	99,03	0,9998	0,9851	0,9895	0,9932	0,9869	0,9284	1,55
Lomma	102,03	0,9999	0,9913	0,9881	0,9895	1,0604	1,2208	0,31
Lund	100,04	1,0005	0,9805	0,9904	0,9894	1,0248	1,1340	0,76
Malmö	100,68	0,9992	0,9717	0,9726	0,9874	0,9982	0,9761	1,40
Osby	97,77	1,0000	1,0107	0,9979	1,0023	0,9797	0,9209	1,48
Perstorp	97,58	0,9998	0,9958	1,0411	0,9958	0,9729	0,8937	1,93
Simrishamn	99,53	0,9983	1,0322	1,0093	1,0100	0,9840	0,9451	1,51
Sjöbo	98,52	1,0002	1,0251	1,0081	1,0098	0,9905	0,9467	0,84
Skurup	98,68	1,0006	1,0043	1,0000	0,9993	0,9945	0,9650	0,99
Staffanstorp	100,67	0,9984	0,9918	0,9899	0,9863	1,0399	1,1309	0,55
Svalöv	97,90	0,9997	1,0210	1,0158	1,0076	1,0092	0,9767	1,17
Svedala	99,94	1,0017	0,9966	1,0019	0,9994	1,0246	1,0688	0,64
Tomelilla	99,11	1,0033	1,0209	1,0380	1,0039	0,9767	0,8973	1,18
Trelleborg	99,34	1,0010	0,9946	0,9972	0,9940	0,9946	0,9789	0,96
Vellinge	102,74	0,9985	0,9947	1,0120	0,9879	1,0338	1,1290	0,54
Ystad	99,13	0,9994	1,0004	0,9950	1,0015	0,9989	1,0030	0,70
Åstorp	98,95	0,9993	0,9962	0,9957	0,9892	0,9873	0,9304	1,55
Ängelholm	99,95	0,9986	1,0021	0,9981	0,9972	1,0010	1,0127	0,75

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Örskelljunga	98,04	1,0077	1,0291	1,0379	0,9998	0,9735	0,8790	1,33
Östra Göinge	97,26	1,0060	1,0144	1,0400	1,0155	0,9820	0,9093	1,72

Hallands län

Falkenberg	100,53	1,0019	1,0186	1,0028	1,0086	0,9791	0,9306	1,12
Halmstad	99,58	0,9995	0,9881	0,9958	0,9957	0,9890	0,9864	0,94
Hylte	98,16	0,9983	1,0446	1,0402	1,0151	0,9602	0,8693	2,19
Kungsbacka	101,76	0,9995	1,0015	1,0046	0,9973	1,0226	1,0946	0,46
Laholm	99,06	0,9991	1,0305	1,0127	1,0079	0,9855	0,9298	1,25
Varberg	100,44	0,9993	1,0059	1,0061	1,0017	0,9908	1,0022	0,67

Västra Götalands län

Ale	100,32	0,9989	1,0020	1,0346	0,9962	1,0134	1,0125	0,63
Alingsås	99,61	0,9993	1,0002	0,9973	0,9977	1,0050	1,0316	0,78
Bengtstors	97,14	0,9977	1,0514	1,0449	1,0297	0,9628	0,8668	1,90
Bollebygd	99,72	1,0024	1,0169	1,0384	1,0144	1,0147	1,0197	0,64
Borås	99,18	1,0003	0,9913	1,0003	0,9938	0,9848	0,9470	1,12
Dals-Ed	97,26	0,9978	1,0536	1,0931	1,0336	0,9660	0,9118	1,62
Essunga	97,57	0,9981	1,0310	1,0406	1,0106	0,9747	0,8857	1,11
Falköping	97,99	1,0017	1,0163	1,0051	1,0038	0,9759	0,9262	1,39
Färgelanda	97,35	1,0043	1,0352	1,0421	1,0303	0,9789	0,8846	1,50
Grästorp	97,59	1,0020	1,0279	1,0392	1,0144	0,9984	0,9667	0,82
Gullspång	96,88	0,9975	1,0475	1,0389	1,0064	0,9702	0,8286	2,08
Göteborg	101,95	0,9990	0,9742	0,9756	0,9873	1,0014	0,9994	1,04
Götene	98,27	1,0003	1,0156	1,0402	1,0028	0,9916	0,9573	1,00
Herrljunga	98,26	0,9981	1,0441	1,0390	1,0118	0,9772	0,9256	1,14
Hjo	97,64	1,0008	1,0192	1,0385	1,0046	0,9930	0,9833	0,86
Härryda	101,56	1,0004	0,9968	1,0080	0,9922	1,0364	1,1212	0,41
Karlsborg	97,94	0,9976	1,0464	1,0345	1,0139	0,9896	0,9770	1,14
Kungälv	101,06	1,0000	1,0126	1,0036	1,0026	1,0100	1,0438	0,56
Lerum	100,93	1,0007	0,9968	1,0108	0,9886	1,0312	1,1009	0,42
Lidköping	98,69	0,9996	1,0144	0,9959	1,0028	0,9918	0,9947	0,85
Lilla Edet	98,89	0,9984	1,0237	1,0379	1,0078	0,9903	0,9201	0,99
Lysekil	99,05	0,9994	1,0147	1,0285	1,0049	0,9812	0,9481	1,23
Mariestad	97,36	1,0014	1,0060	0,9924	1,0036	0,9858	0,9609	0,92
Mark	98,24	1,0020	1,0237	1,0102	1,0059	0,9852	0,9473	0,96
Mellerud	96,54	1,0032	1,0294	1,0379	1,0157	0,9598	0,8679	1,68
Munkedal	97,58	1,0005	1,0508	1,0394	1,0107	0,9736	0,9195	1,27
Mölnadal	101,81	1,0008	0,9841	0,9838	0,9882	1,0320	1,1217	0,55

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Orust	99,72	0,9976	1,0632	1,0389	1,0279	0,9856	0,9789	1,08
Partille	101,94	1,0000	0,9850	0,9795	0,9868	1,0415	1,1223	0,49
Skara	98,28	1,0014	1,0043	0,9974	1,0006	0,9849	0,9198	1,42
Skövde	98,69	0,9986	1,0009	0,9992	0,9959	0,9917	0,9878	0,84
Sotenäs	100,70	0,9971	1,0158	1,0381	1,0027	0,9843	0,9220	0,97
Stenungsund	100,76	0,9987	1,0034	1,0103	1,0029	1,0069	1,0499	0,64
Strömstad	101,09	1,0041	1,0279	1,0907	1,0177	0,9713	0,8802	1,71
Svenljunga	97,96	1,0099	1,0596	1,0400	1,0321	0,9708	0,8438	1,53
Tanum	99,43	1,0002	1,0777	1,0755	1,0318	0,9832	0,9290	1,15
Tibro	97,72	1,0009	1,0067	0,9865	0,9978	0,9858	0,9251	1,27
Tidaholm	97,86	1,0014	1,0051	1,0190	1,0054	0,9756	0,9084	1,08
Tjörn	100,34	0,9990	1,0240	1,0366	1,0098	1,0046	1,0177	0,70
Tranemo	98,00	0,9981	1,0500	1,0418	1,0194	0,9723	0,8968	1,13
Trollhättan	98,68	0,9987	0,9873	0,9880	0,9939	0,9910	0,9539	1,28
Töreboda	97,03	1,0013	1,0207	1,0405	1,0188	0,9712	0,8838	1,70
Uddevalla	98,52	1,0000	1,0013	1,0013	1,0002	0,9921	0,9872	1,20
Ulricehamn	98,67	0,9980	1,0310	1,0084	1,0109	0,9824	0,9434	0,98
Vara	98,45	1,0025	1,0355	1,0379	1,0111	0,9732	0,9012	1,14
Vårgårda	98,53	0,9994	1,0314	1,0402	1,0137	0,9885	0,9717	1,03
Vänersborg	97,33	0,9982	1,0083	0,9934	0,9991	0,9955	0,9836	1,37
Åmål	96,89	0,9978	1,0044	1,0230	1,0031	0,9700	0,9293	1,81
Öckerö	101,83	1,0004	1,0113	1,0072	1,0011	1,0011	1,0427	0,56

Värmlands län

Arvika	96,39	0,9980	1,0433	1,0011	1,0104	0,9808	0,9251	1,07
Eda	97,08	1,0005	1,0645	1,0341	1,0351	0,9596	0,8391	1,88
Filipstad	95,24	1,0031	1,0322	1,0913	1,0089	0,9591	0,8144	2,30
Forshaga	95,72	0,9984	1,0057	1,0416	0,9972	0,9968	1,0072	0,83
Grums	96,86	0,9980	1,0143	1,0361	1,0093	0,9713	0,8685	1,46
Hagfors	95,63	1,0030	1,0622	1,0938	1,0256	0,9617	0,8624	1,45
Hammarö	97,76	0,9989	0,9898	0,9873	0,9894	1,0445	1,1603	0,31
Karlstad	98,16	0,9989	0,9916	0,9991	0,9941	1,0019	1,0299	0,86
Kil	96,59	0,9983	1,0264	1,0388	1,0100	1,0038	0,9986	0,72
Kristinehamn	96,02	1,0049	1,0045	0,9891	1,0052	0,9855	0,9451	1,45
Munkfors	95,93	0,9975	1,0766	1,0904	0,9981	0,9709	0,8577	2,14
Storfors	95,98	1,0002	1,0724	1,0390	1,0151	0,9660	0,8494	1,84
Sunne	96,37	1,0054	1,0684	1,0841	1,0215	0,9786	0,9395	1,58
Säffle	96,36	1,0020	1,0399	1,0176	1,0097	0,9705	0,8727	1,92

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Torsby	95,40	1,0006	1,1087	1,0947	1,0431	0,9648	0,8394	1,60
Årjäng	98,04	0,9981	1,0898	1,0869	1,0289	0,9575	0,8452	1,76

Örebro län

Askersund	97,35	1,0050	1,0647	1,0401	1,0181	0,9705	0,8777	1,20
Degerfors	96,20	1,0026	1,0137	1,0492	1,0043	0,9821	0,8973	1,43
Hallsberg	97,65	1,0030	1,0214	1,0390	0,9977	0,9799	0,9035	1,24
Hällefors	96,37	0,9978	1,0169	1,0636	1,0090	0,9612	0,8452	2,31
Karlskoga	96,86	0,9981	0,9886	0,9858	0,9976	0,9737	0,9134	1,39
Kumla	97,77	0,9983	0,9881	0,9868	0,9915	1,0033	0,9681	0,81
Laxå	96,89	1,0078	1,0476	1,0423	1,0218	0,9683	0,8677	1,94
Lekeberg	97,50	0,9989	1,0250	1,0353	1,0178	0,9989	0,9925	0,74
Lindesberg	96,69	1,0027	1,0215	1,0120	1,0273	0,9696	0,8885	1,51
Ljusnarsberg	96,88	1,0044	1,0484	1,0397	1,0128	0,9665	0,8535	2,28
Nora	96,86	1,0019	1,0156	1,0373	1,0034	0,9953	0,9456	1,28
Örebro	98,59	0,9994	0,9902	0,9859	0,9937	0,9941	0,9806	0,96

Västmanlands län

Arboga	97,10	0,9979	0,9994	0,9954	1,0086	0,9845	0,9462	1,34
Fagersta	97,20	1,0053	0,9914	0,9811	1,0022	0,9730	0,8785	1,91
Hallsta-hammar	97,50	0,9995	1,0009	0,9889	0,9926	0,9816	0,9265	1,26
Kungsör	97,02	0,9979	0,9982	1,0405	1,0053	0,9854	0,9306	1,34
Köping	97,37	1,0009	0,9960	0,9927	0,9985	0,9759	0,8899	1,59
Norberg	96,42	1,0027	1,0100	1,0412	1,0004	0,9818	0,8990	1,70
Sala	97,60	1,0010	1,0292	0,9997	1,0094	0,9821	0,9229	1,18
Skinnskatte-berg	96,76	1,0030	1,0759	1,0352	1,0209	0,9712	0,8388	1,44
Surahammar	97,38	0,9980	1,0003	1,0393	1,0041	0,9787	0,9143	1,13
Västerås	100,06	0,9988	0,9843	0,9868	0,9919	0,9933	0,9864	0,95

Dalarnas län

Avesta	96,60	1,0002	1,0056	1,0005	1,0014	0,9715	0,8974	1,74
Borlänge	97,91	0,9994	0,9894	0,9906	0,9947	0,9799	0,9046	1,47
Falun	97,35	1,0010	1,0048	0,9997	1,0048	0,9993	1,0050	0,84
Gagnef	96,69	1,0057	1,0451	1,0418	1,0187	0,9928	0,9756	0,78
Hedemora	96,69	1,0043	1,0253	1,0382	1,0069	0,9814	0,8779	1,63
Leksand	97,67	1,0045	1,0182	1,0100	1,0056	0,9843	0,9714	1,09
Ludvika	97,25	1,0001	1,0081	1,0008	1,0109	0,9758	0,8932	1,60

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Malung-Sälen	96,39	0,9998	1,0759	1,0929	1,0377	0,9643	0,8452	1,32
Mora	96,67	1,0019	1,0138	0,9941	1,0108	0,9848	0,9659	0,91
Orsa	96,41	1,0043	1,0159	1,0384	1,0101	0,9803	0,8890	1,44
Rättvik	96,78	0,9972	1,0425	1,0397	1,0157	0,9897	0,9359	0,99
Smedjebacken	96,63	1,0044	1,0260	1,0319	1,0066	0,9882	0,9145	1,46
Säter	96,16	1,0032	1,0167	1,0049	1,0122	0,9966	0,9667	0,83
Vansbro	96,17	0,9979	1,0492	1,0901	1,0414	0,9594	0,8408	1,32
Älvdalen	96,90	0,9998	1,1130	1,0559	1,0456	0,9605	0,8594	1,14

Gävleborgs län

Bollnäs	97,16	1,0007	1,0313	1,0049	1,0040	0,9831	0,9207	1,39
Gävle	98,59	0,9990	0,9930	0,9968	0,9928	0,9936	0,9775	1,09
Hofors	96,24	1,0071	0,9970	1,0497	0,9999	0,9623	0,8580	1,41
Hudiksvall	96,24	1,0006	1,0145	1,0096	1,0073	0,9815	0,9514	1,06
Ljusdal	96,81	1,0037	1,0453	1,0223	1,0188	0,9587	0,8641	1,28
Nordanstig	96,45	0,9979	1,1047	1,0399	1,0595	0,9687	0,8996	1,17
Ockelbo	96,94	1,0074	1,0477	1,0374	1,0166	0,9716	0,8965	1,47
Ovanåker	96,91	0,9978	1,0270	1,0410	1,0101	0,9740	0,8655	1,12
Sandviken	97,33	0,9991	1,0016	0,9968	1,0070	0,9810	0,9248	1,41
Söderhamn	96,47	0,9987	1,0212	1,0028	1,0116	0,9713	0,8829	1,65

Västernorrlands län

Härnösand	96,53	1,0015	1,0025	0,9914	1,0064	0,9883	0,9600	1,51
Kramfors	95,90	1,0042	1,0706	1,0282	1,0202	0,9668	0,8843	1,53
Sollefteå	94,68	1,0019	1,0695	1,0305	1,0190	0,9750	0,8904	1,49
Sundsvall	97,86	0,9993	1,0013	1,0087	0,9977	0,9907	0,9850	0,92
Timrå	97,13	1,0007	1,0115	0,9982	1,0051	0,9937	0,9667	0,98
Ånge	96,32	1,0040	1,1048	1,0931	1,0256	0,9720	0,8727	1,12
Örnsköldsvik	96,53	0,9995	1,0349	1,0144	1,0134	0,9883	0,9822	0,87

Jämtlands län

Berg	96,42	1,0012	1,1484	1,0769	1,0563	0,9767	0,9087	1,57
Bräcke	95,27	1,0080	1,1615	1,0769	1,0423	0,9680	0,8924	1,65
Härjedalen	96,37	1,0019	1,1648	1,0915	1,0444	0,9614	0,8685	1,25
Krokom	97,13	1,0046	1,0809	1,0472	1,0446	1,0122	1,0308	0,81
Ragunda	96,03	1,0130	1,1409	1,0809	1,0490	0,9638	0,8535	1,40
Strömsund	95,59	1,0161	1,1288	1,0918	1,0423	0,9606	0,8860	1,34

	Löne-index	Index för merkostnader i glesbygd				Index för behov av förskola respektive fritidshem		Socio-ekonomiskt index förskola
		För-skola	Grund-skola	Gymnasie-skola	Hemtjänst	För-skola	Fritids-hem	Uppdateras årligen
Åre	98,09	0,9980	1,1088	1,0866	1,0558	0,9877	0,9731	1,08
Östersund	97,86	0,9985	1,0069	0,9915	0,9983	0,9961	1,0083	0,87

Västerbottens län

Bjurholm	95,98	1,0173	1,1606	1,0898	1,0350	0,9909	0,8926	1,19
Dorotea	95,49	0,9976	1,1428	1,0925	1,0388	0,9611	0,8419	1,34
Lycksele	94,60	1,0107	1,0534	1,0955	1,0331	0,9749	0,9254	1,14
Malå	95,27	0,9978	1,1079	1,0916	1,0285	0,9776	0,8857	0,98
Nordmaling	96,50	0,9978	1,0615	1,0780	1,0425	0,9848	0,9062	1,09
Norsjö	95,85	1,0002	1,1385	1,0905	1,0418	0,9708	0,8843	1,07
Robertsfors	96,16	0,9980	1,0758	1,0772	1,0519	0,9823	0,9359	1,06
Skellefteå	96,53	0,9994	1,0236	1,0155	1,0040	0,9857	0,9881	0,83
Sorsele	95,79	0,9998	1,2631	1,1002	1,0566	0,9684	0,8596	0,95
Storuman	96,62	1,0114	1,1704	1,0938	1,0575	0,9863	0,9254	1,16
Umeå	98,79	0,9990	0,9925	0,9969	0,9943	1,0042	1,0580	0,66
Vilhelmina	95,11	1,0046	1,1359	1,0961	1,0385	0,9580	0,8671	1,40
Vindeln	96,39	1,0127	1,1316	1,0859	1,0600	0,9824	0,9395	1,06
Vännäs	95,79	0,9995	1,0238	1,0416	1,0072	1,0042	1,0077	0,74
Åsele	95,18	1,0217	1,1117	1,0972	1,0342	0,9750	0,8860	1,49

Norrbottnens län

Arjeplog	96,03	0,9978	1,1837	1,0914	1,0632	0,9717	0,9076	0,89
Arvidsjaur	95,48	1,0088	1,0566	1,0944	1,0385	0,9634	0,8802	1,10
Boden	96,29	0,9990	1,0250	0,9971	1,0086	0,9949	1,0003	0,97
Gällivare	97,53	1,0002	1,0328	1,0198	1,0188	0,9673	0,8788	0,90
Haparanda	96,35	0,9979	1,0206	1,0940	1,0265	0,9632	0,8627	1,52
Jokkmokk	96,42	1,0017	1,1212	1,0916	1,0300	0,9825	0,9165	1,37
Kalix	95,71	0,9975	1,0356	1,0936	1,0146	0,9733	0,9309	1,05
Kiruna	98,88	1,0012	1,0316	0,9947	1,0184	0,9753	0,9342	0,92
Luleå	98,56	0,9998	1,0064	1,0029	0,9999	1,0032	1,0360	0,63
Pajala	95,48	1,0011	1,1643	1,0930	1,0750	0,9504	0,8510	1,50
Piteå	96,59	1,0011	1,0123	1,0050	1,0029	0,9870	0,9833	0,78
Älvsbyn	96,31	1,0038	1,0402	1,0540	1,0126	0,9647	0,8524	1,12
Övertkalix	94,89	1,0048	1,1111	1,0913	1,0474	0,9722	0,8510	1,07
Övertorneå	95,00	1,0146	1,1243	1,0984	1,0587	0,9583	0,8538	1,34

Löneindex och glesbygdsindex för landsting

Landsting	Löneindex	Index bemanning glesbygd	Index för vård i glesbygd
Stockholms läns landsting	102,16	0,9920	0,9864
Region Uppsala	100,60	1,0021	1,0085
Landstinget Sörmland	99,73	1,0015	1,0035
Region Östergötland	99,22	1,0017	0,9963
Region Jönköpings län	99,15	1,0025	1,0036
Region Kronoberg	98,93	1,0042	1,0028
Landstinget i Kalmar län	98,52	1,0041	1,0063
Region Gotland	96,82	1,0059	1,0352
Landstinget Blekinge	98,39	1,0012	1,0029
Region Skåne	99,71	0,9977	0,9929
Region Halland	100,43	1,0009	0,9955
Västra Götalandsregionen	99,96	1,0001	0,9973
Landstinget i Värmland	98,15	1,0052	1,0084
Region Örebro län	98,70	1,0024	0,9966
Region Västmanland	100,33	1,0007	0,9945
Landstinget Dalarna	98,95	1,0058	1,0163
Region Gävleborg	98,31	1,0049	1,0033
Landstinget Västernorrland	98,27	1,0059	1,0115
Region Jämtland Härjedalen	97,37	1,0098	1,0314
Västerbottens läns landsting	98,00	1,0084	1,0272
Region Norrbotten	98,27	1,0093	1,0534

1.4 Nuvarande bilaga till förordning (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning

Beräkningsmetoder och närmare detaljer för kostnadsutjämningen

Generella bestämmelser för kostnadsutjämningen

Befolkningsuppgifter

Befolkningsuppgifter hämtas från Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik.

Genomsnittlig standardkostnad

Kommuner

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden i kronor per invånare före uppräkningsår till utjämningsårets kostnadsnivå för var och en av följande verksamheter är:

Förskola, fritidshem och annan

pedagogisk verksamhet

Förskola	6 264
Pedagogisk omsorg	140
Fritidshem	1 365

Förskoleklass och grundskola

Förskoleklass	641
Grundskola	9 908
Gymnasieskola	3 680
Individ- och familjeomsorg	3 939
Äldreomsorg	10 169

Beloppen avser år 2016.

Landsting

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden före uppräknings till utjämningsårets kostnadsnivå för hälso- och sjukvård är 22 335 kronor per invånare. Beloppet avser år 2016.

Delat huvudmannaskap

Den för landet genomsnittliga standardkostnaden före uppräknings till utjämningsårets kostnadsnivå för kollektivtrafik är 2 444 kronor per invånare. Beloppet avser år 2016.

Nettoprisindex

Uppräkning till utjämningsårets kostnadsnivå sker med hjälp av utvecklingen av nettoprisindex. Som genomsnittlig procentuell förändring i nettoprisindex för respektive år används följande: 2003 (1,5), 2004 (0,1), 2005 (0,1), 2006 (1,1), 2007 (2,7), 2008 (2,7), 2009 (-0,8), 2010 (1,8), 2011 (2,0), 2012 (1,2), 2013 (-0,3), 2014 (-0,1), 2015 (-0,9), 2016 (0,4), 2017 (1,3) och 2018 (1,9).

Följande verksameters och kostnadsslags standardkostnad räknas upp till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex året före utjämningsåret samt utjämningsåret: förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass och grundskola, gymnasieskola, individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, löner, hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik.

Följande kostnadsslag standardkostnad räknas upp till utjämningsårets kostnadsnivå med hjälp av nettoprisindex år 2003 t.o.m. utjämningsåret: bebyggelsestruktur.

Följande kostnadsslags standardkostnad räknas inte upp till utjämningsårets kostnadsnivå: barn och ungdomar med utländsk bakgrund samt befolkningsförändringar.

Förskoleklass och grundskola

Genomsnittlig ersättning för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andraspråk är 8 040 kronor per elev som är född utanför Sverige, Norge och Danmark eller där båda föräldrarna är födda utanför dessa länder.

Gymnasieskola

Tillägg för elevernas programval beräknas utifrån antal elever per hemkommun och gymnasieprogram.

Programvalsfaktorn för respektive kommun beräknas enligt följande för åren två respektive tre år före utjämningsåret: $((\text{summering av (antal elever per program} \times \text{landets genomsnittskostnad per program)}) - \text{relationstal (antal 16–18-åringar} \times \text{gymnasiets genomsnittskostnad i landet per 16–18-åring)}) / \text{befolkningen den 31 december två respektive tre år före utjämningsåret.}$

Uppgifter om antalet elever hämtas från Statistiska centralbyråns skolstatistik.

Uppgifter om kostnader för olika program hämtas från Skolverkets statistik.

Individ- och familjeomsorg

Standardkostnad för individ- och familjeomsorg = $806,375 + 28\,386,169 \times \text{andelen arbetslösa utan ersättning} + 19\,391,413 \times \text{andelen lågutbildade personer födda i Sverige i åldern 20–40 år} + 1,628 \times \text{roten ur tätortsbefolkningen i kommunen} + 2\,284,891 \times \text{andelen av befolkningen boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975} + 87\,497,080 \times \text{andelen av befolkningen som fått ekonomiskt bistånd under en längre tid än sex månader} \times \text{korrigeringsfaktorn}$.

Variabeln roten ur tätortsbefolkningen i kommunen avser år 2010 och ska uppdateras vart femte år.

Äldreomsorg

Genomsnittlig kostnad per person:

– Gift (65–79 år)	6 948
– Gift (80–89 år)	47 954
– Gift (90–w)	129 050
– Ej gift (65–79 år)	27 875
– Ej gift (80–89 år)	124 042
– Ej gift (90–w)	258 227

Tillägget för institutionsboende i glesbygd = den korrigerade åldersersättningen $\times (0,08 - \text{kommunens glesbygdsfaktor} / 10)$.

Variabeln tätortsgrad i glesbygdsfaktorn avser år 2010 och ska uppdateras vart femte år.

Befolkningsförändringar

Eftersläpningseffekter

Antalet personer som utgör den befolkningsökning som överskrider 1,2 procent mellan den 1 november två år före utjämningsåret och den 1 november året före utjämningsåret samt kommunens eller landstingets folkmängd den 1 november två år före utjämningsåret multipliceras med summan av, kronor per invånare året före utjämningsåret, bidrag eller avgift i kostnadsutjämnningen, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag eller regleringsavgift samt det enligt andra stycket framräknade beloppet.

Kommunens eller landstingets inkomstutjämningsbidrag eller inkomstutjämningsavgift omräknas med kommunens respektive landstingets befolkning den 1 november två år före utjämningsåret samt den del av befolkningsökningen som överskrider 1,2 procent mellan den 1 november två år före utjämningsåret och den 1 november året före utjämningsåret utifrån landets och kommunens eller landstingets skatteunderlag som används vid beräkningen av inkomstutjämnningen året före utjämningsåret.

Kommunen eller landstinget kompenseras för differensen mellan bidrag eller avgift i utjämningsystemet året före utjämningsåret och bidrag eller avgift i utjämningsystemet beräknat enligt första och andra styckena.

Bebyggelsestruktur

Gator och vägar

Tillägget för gator och vägar utgörs av summan av ett ortstillägg och ett klimattillägg.

Om inget annat anges får samtliga kommuner i Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län ett ortstillägg på 56 kronor per invånare och övriga kommuner 0 kronor per invånare.

Undantag:

– Följande kommuner får ett ortstillägg på 56 kronor per invånare: Södertälje, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Helsingborg, Kristianstad, Lund, Halmstad, Borås, Örebro och Västerås.

– Följande kommuner får ett ortstillägg på 111 kronor per invånare: Nacka, Sundbyberg, Solna, Lidingö, Malmö, Härryda, Partille, Öckerö, Mölndal, Karlstad, Falun, Gävle, Sundsvall, Örnsköldsvik, Härjedalen, Östersund, Skellefteå, Umeå, Åsele och Luleå.

– Göteborgs kommun får ett ortstillägg på 167 kronor per invånare.

– Stockholms kommun får ett ortstillägg på 501 kronor per invånare.

Om inget annat anges får samtliga kommuner ett klimattillägg på 45 kronor per invånare.

Undantag:

– Följande kommuner får ett klimattillägg på 67 kronor per invånare: kommunerna i Dalarnas län och Gävleborgs län samt Eksjö, Gislaved, Gnosjö, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vaggeryd, Vetlanda, Värnamo, Lessebo, Ljungby, Tingsryd, Uppvidinge, Emmaboda, Hultsfred, Högsby, Nybro, Vimmerby, Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Arvika, Eda, Filipstad, Hagfors, Munkfors, Storfors, Sunne, Torsby, Årjäng, Degerfors, Hällefors, Karlskoga, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora, Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg.

– Följande kommuner får ett klimattillägg på 22 kronor per invånare: kommunerna i Blekinge län, Skåne län och Hallands län samt Göteborg, Härryda, Kungälv, Lysekil, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Sotenäs, Stenungsund, Strömstad, Tanum, Tjörn, Uddevalla och Öckerö.

– Följande kommuner får ett klimattillägg på 89 kronor per invånare: kommunerna i Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län.

Uppvärmningskostnader

Tillägget eller avdraget för uppvärmningskostnader baseras på ett energiindex som speglar skillnader i uppvärmningskostnader i kommunägda fastigheter.

Kommuner som har ett energiindex som överstiger 1,0 får ett tillägg som beräknas enligt följande. $(\text{Index} - 1) \times (67 \times 6,1)$. Kommuner som har ett energiindex som understiger 1,0 får ett avdrag som beräknas på motsvarande sätt.

Byggkostnader

Tillägget eller avdraget för byggkostnader anges efter kommunens länsstillshörighet med undantag för kommuner som ingår i regionerna Stor-Malmö och Stor-Göteborg. Länsstillshörigheten avser år 2006.

Län/region	Belopp, kronor per invånare
Stockholms	105
Uppsala	21
Södermanlands	--28
Östergötlands	-70
Jönköpings	-77
Kronobergs	-93
Kalmar	-89
Gotlands	-115
Blekinge	-118
Stor Malmö	-38
Övriga Skåne	-8
Övriga Hallands	-111
Stor Göteborg	-36
Övriga Västra Götalands	-93
Värmlands	-73
Örebro	-12
Västmanlands	-15
Dalarnas	-41
Gävleborgs	28
Västernorrlands	52
Jämtlands	37
Västerbottens	102
Norrbottens	45

Till Stor-Malmö räknas Burlövs, Eslövs, Höörs, Kävlinge, Lomma, Lunds, Malmö, Skurups, Staffanstorps, Svedala, Trelleborgs och Vellinge kommuner.

Till Stor-Göteborg räknas Ale, Alingsås, Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerums, Lilla Edets, Mölndals, Partille, Stenungsunds, Tjörns och Öckerö kommuner.

Administration

Tillägget för administration beräknas efter följande förutsättningar och uppdateras inte:

Invånardistans	Folk mängd	Löne kostnad för administrativ personal	Politisk verksamhet	Tillägg
>350	0–7 999	900	400	1 300
	8 000–19 999	250	125	375
	20 000–	250	125	375
<350	8 000–19 999	0	0	0
	20 000–	0	0	0

Räddningstjänst

Tillägget för räddningstjänst beräknas efter följande förutsättningar och uppdateras inte:

Invånardistans	Lokalt befolkningsunderlag	Kostnad	Tillägg
>300	0–7 999	1 248	500
	8 000–19 999	1 023	250
	20 000–	884	150

Löner.

Kommuner

Löneindex = $100 \times (21\,256,664 + 2\,645,990 \times \text{andelen av befolkningen över 15 år som inte arbetar i kommun eller landsting} + 0,294 \times \text{det genomsnittliga priset för en bostadsrätt i länet} + 0,388 \times \text{det genomsnittliga taxeringsvärdet för småhus i kommunen}) / \text{standardiserad genomsnittlig kommunlön}$. Beräkningen för löneindex har baserats på underlag från 2009.

Lönekostnadsandelen för var och en av följande verksamheter är:

Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet	0,81
Förskoleklass och grundskola	0,75
Gymnasieskola	0,68
Individ- och familjeomsorg	0,55
Äldreomsorg	0,81

Landsting

Löneindex (löner efter sammanvägning för ålder och yrkesgrupper) = $100 \times ((0,89 \times (16\,593 + 0,19709 \times \text{medellön i privat sektor}) + 0,11 \times \text{standardiserad läkarlön i landstinget}) / \text{genomsnittlig medellön i riket})$. Beräkningen för löneindex har baserats på underlag från år 2004.

Lönekostnadsandelen för hälso- och sjukvård är 0,72.

Hälso- och sjukvård

Uppgifter om genomsnittliga kostnader för befolkningen hämtas från Skåne läns landsting och avser 2008.

Kostnaden per hiv-smittad person är 47 200.

Kollektivtrafik

Standardkostnad per län = $-1\,203,797 + 35,012 \times \text{roten ur invånardistansen} + 1\,291,634 \times \text{andelen boende i tätort med mer än 11\,000 invånare} + 7\,401,420 \times \text{andelen personer som arbetspendlar över kommungräns}$.

Med invånardistansen avses det genomsnittliga avståndet mellan invånarna i länet.

Variabeln roten ur invånardistansen avser år 2010 och ska uppdateras vart femte år. Förordning (2017:1100).

2 Översyn av kostnadsutjämnningen

2.1 Systemet för kommunalekonomisk utjämnning

Kommuner och landsting ansvarar för en stor del av det offentliga åtagandet. Det handlar om vård, skola och omsorg men också om bostadsplanering, kollektivtrafik och infrastruktur. Dessa verksamheter ska bedrivas likvärdigt över hela landet. Med ansvaret att tillhandahålla offentliga tjänster följer ett mandat att finansiera dem genom inkomstbeskattning och avgifter.

Sverige är ett heterogent land demografiskt, geografiskt och ekonomiskt. I kommunerna varierade invånarantalet från 2 454 (Bjurholm) till 935 619 (Stockholm), andel av befolkningen i åldern 7–15 år från 7 (Solna, Sotenäs och Överkalix) till 15 procent (Danderyd, Ekerö och Knivsta) och andel av befolkningen som var 80 år eller äldre från 3 (Knivsta) till 11 procent (Bjurholm) 2017. I Sveriges län varierade befolkningstätheten samma år från knappt 3 invånare per kvadratkilometer (Jämtland Härjedalen och Norrbotten) till 354 (Stockholm). Befolkningens skattekraft – kommunernas och landstingens främsta potentiella inkomstkälla – varierade på kommunnivå från 147 000 (Årjäng) till 358 000 kronor per invånare (Danderyd) och på länsnivå från 177 000 (Gotland) till 238 000 kronor per invånare (Stockholm).

Att utan andra möjligheter än egen beskattning finansiera en likvärdig verksamhet i alla kommuner och landsting skulle uppenbarligen – mot bakgrund av de stora demografiska, geografiska och ekonomiska skillnaderna – leda till mycket stora skillnader i inkomstskatt mellan olika delar av landet. Därför finns det ett kommunalt utjämnningssystem. Trots utjämnningssystemet varierar den totala utdebiteringen (summa skatt till kommun och landsting) från 29,19 procent (Vellinge) till 35,15 procent (Dorotea). För varje intjänad

hundredalapp fick alltså Vellingebon behålla nästan 6 kronor mer än Doroteabon 2017.

Utjämningsystemet för kommuner och landsting består av fem delar.

- Inkomstutjämnings, som avser utjämna för skillnader i skattekraft och därmed möjligheten att finansiera verksamhet.
- Kostnadsutjämnings, som avser utjämna för sådana skillnader i kostnadstryck mellan kommuner och landsting som beror på skillnader i demografi, gles bebyggelse och andra strukturella förhållanden.
- Strukturbidraget, som består av tidigare stats- och utjämningsbidrag av regionalpolitisk betydelse.
- Införandebidrag, som avser mildra de negativa effekterna vid större förändringar i utjämningsystemet genom att åstadkomma en gradvis anpassning till nya bidrags- och avgiftsnivåer.
- Regleringsbidrag/-avgift, som är lika med skillnaden mellan av riksdagen anvisade medel och ovanstående fyra delposter.

Utjämningsystemets syfte är att

... skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att kunna tillhandahålla sina invånare service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. (SOU 2011:39 s. 11).

I praktiken innebär det att alla kommuner och landsting ska kunna erbjuda en verksamhet på en genomsnittlig kostnadsnivå – givet strukturella förhållanden i respektive kommun/landsting – utan att skillnaden i skattesats blir alltför stor.

2.2 Kostnadsutjämnings

Kostnadsutjämnings uppgift är att för varje kommun och landsting ange vad som utgör genomsnittlig kostnadsnivå givet de strukturella förhållandena och kompensera för de skillnader som identifierats. Den genomsnittliga kostnadsnivån givet de strukturella förhållandena benämns kommunens eller landstingets *strukturkostnad*, och ska kunna

finansieras av utjämningsbidrag och en skattesats som inte avviker alltför mycket från rikets genomsnittliga skatt.

Två grundläggande principer för kostnadsutjämning är att den ska avse *obligatoriska verksamheter* och att det endast är *strukturella orsaker* till kostnadsskillnader som ska kompenseras. Skillnader i nettokostnader som förklaras av skillnader i avgifter, ambitionsnivå eller effektivitet ska inte utjämnas. Därtill kommer principen att det bara är strukturella kostnadsskillnader av *ekonomisk betydelse* som ska utjämnas.

3 Utredningens uppdrag och metod för utvärdering

3.1 Uppdraget i korthet

I enlighet med kommittédirektiven (se bilaga 1) är mitt uppdrag att analysera i vilken utsträckning kostnadsutjämningsystemet fångar upp strukturella kostnadsskillnader och utifrån analysen föreslå angelägna förändringar. Områden som särskilt pekas ut är att uppdatera merkostnadsberäkningarna för gles bebyggelsestruktur, att analysera om kostnadsutjämningsen i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till effekterna av flyktningmottagandet samt att om möjligt förenkla systemet. Jag ska också överväga behovet av införanderegler och föreslå nödvändiga författningsändringar.

3.2 En metod för systematisk utvärdering

För att kunna kostnadsutjämna mellan kommuner och landsting är det nödvändigt att för varje kommun och landsting beräkna vad som utgör genomsnittlig kostnadsnivå givet de strukturella förhållandena. Det är en stor utmaning att ekonomiskt värdera skillnader i strukturella förhållanden mellan kommuner respektive mellan landsting. Det finns ingen standardmetod för att genomföra en utvärdering av kostnadsutjämningsen. Den ansats jag har valt för att utvärdera systemet innefattar flera olika metoder. Dessa är insamling av synpunkter och förslag, bedömning av följsamhet till grundläggande principer för utjämning och statistisk analys.

3.2.1 Insamling av synpunkter och förslag

Intressenter av olika slag har getts möjlighet att avge synpunkter på kostnadsutjämnings utformning och funktionssätt. Den mest uppenbara gruppen av intressenter är kommunerna och landstingen själva och därför skickades en enkät ut till styrelseordförandena i samtliga kommuner och landsting våren 2017. Enkäten administrerades av Statskontoret och besvarades av 144 av 290 kommuner och 15 av 21 landsting (egentligen 20 landsting samt Region Gotland som både fick besvara kommunenkäten och enkäten riktad till landstingen).

Jag har haft ett mycket gott stöd av en parlamentarisk referensgrupp med representanter för de åtta partier som är representerade i Riksdagen. Referensgruppen har haft sju möten under utredningstiden. Jag har också regelbundet inhämtat synpunkter och fått värdefull input från en expertgrupp med representanter för Finans-, Utbildnings-, Närings-, Arbetsmarknads- och Socialdepartementen, Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Expertgruppen har sammanträtt vid sex tillfällen och deltagit i fyra seminarier.

Jag har också träffat eller presenterat mitt uppdrag för representanter för nedanstående organisationer, nätverk, kommuner och landsting.

- Småkoms årsmöte. Småkom är en organisation för mindre kommuner med ett sjuttiototal medlemmar (www.smakom.se).
- Tolv kommuner med kraftig befolkningstillväxt.¹
- Tretton glesbygdskommuner.²
- Region Gotland.
- Region Jämtland Härjedalen.
- Stockholms läns landsting.
- Styrelsens arbetsutskott, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).
- Kommundirektörsnätverket, SKL.

¹ Botkyrka, Hultsfred, Hylte, Lomma, Malmö, Nacka, Norrköping, Olofström, Solna, Stockholm, Södertälje och Umeå.

² Arjeplog, Arvidsjaur, Dorotea, Härjedalen, Krokom, Malå, Norsjö, Sollefteå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Åsele och Östersund.

- Landstingsledningarna, SKL.
- Ekonomichefsnätverket för kommuner, SKL.
- Ekonomidirektörerna i landstingen, SKL.
- Kommundirektörsföreningens årsmöte (www.kommundirektorsforeningen.se).
- KOMMEK, kommunalekonomisk mäsas i Malmö (www.komme.se).

Sedan Statskontoret 2008 fick i uppdrag att löpande se över utjämningsystemet har myndigheten skrivit ett antal rapporter med utvärderingar och konkreta förslag till förbättringar av systemet. Dessa har utgjort ett värdefullt inslag i min utvärdering. Därtill har jag tagit del av de remissvar som kom in efter senaste utredningen (SOU 2011:39).

3.2.2 Följsamhet till grundläggande principer för utjämning

En andra form av utvärdering har varit att undersöka i vilken utsträckning nuvarande kostnadsutjämning lever upp till de principer som varit vägledande för systemets utveckling. I kapitel 2 nämndes tre principer som beskriver vad utjämningsen ska omfatta, nämligen *strukturella kostnadsskillnader av ekonomisk betydelse inom obligatoriska verksamheter*. Därutöver har ytterligare fyra principer som avser hur kostnadsutjämningsen ska utformas tillämpats. Samtliga sju principer beskrivs närmare här.

Principer för utjämning

Kostnadsutjämningsen ska

1. avse obligatorisk verksamhet inom vilken det finns
2. strukturellt betingade kostnadsskillnader av
3. ekonomisk betydelse,
4. kunna beskrivas på ett sätt som är begripligt,
5. inte vara möjliga att påverka och inte påverka lokala beslut,

6. präglas av beständighet över tid samt
7. baseras på aktuella och tillförlitliga data.

Obligatorisk verksamhet

Kostnadsutjämningen tillämpas endast på obligatorisk verksamhet, det vill säga sådan verksamhet som kommuner och landsting är skyldiga att erbjuda sina invånare. Det handlar främst om vård, skola och omsorg och står för den absoluta merparten av kommunernas och landstingens nettokostnader. De flesta kommuner bedriver också frivilliga verksamheter, till exempel inom fritids- och kulturområdena. Just frivilligheten innebär att omfattningen handlar om ambitionsnivå varför utjämning inte tillämpas.

Strukturellt betingade kostnadsskillnader

Den andra principen för kostnadsutjämningen är att den ska baseras på strukturellt betingade skillnader i kostnader.

Strukturellt betingade kostnader är kostnader som kan ses som opåverkbara som till exempel åldersstruktur, kön, civilstånd eller tätortsgrad. Skillnader i avgifter, ambitionsnivå och effektivitet ska inte kompenseras i kostnadsutjämningen.

Strukturellt betingade kostnadsskillnader kan grovt delas in i sådana som relaterar till *behov* och sådana som relaterar till *produktionsförutsättningar*. Ålder, kön, socioekonomi och härkomst är exempel på faktorer som kan kopplas till behov, medan kostnads- läge, geografiska förhållanden, stordriftsfördelar och merkostnader till följd av befolkningsförändringar är exempel på produktionsförutsättningar.

Ekonomiskt betydelsefullt

Bara strukturellt betingade faktorer av ekonomisk betydelse bör beaktas i utjämningen. För mindre kostnadsskillnader kan värdet av utjämning vara litet i förhållande till merkostnaden i form av ett mer komplext system.

Begripligt

Det måste finnas en möjlighet att förstå varför utjämning är motiverat och hur beräkningen av merkostnader går till.

Opåverkbart och utan påverkan på lokala beslut

Det ska inte vara möjligt för den enskilde kommunen eller landstinget att påverka utfallet i utjämningen genom att till exempel välja ett visst lagrum som grund för ett beslut, eller medvetet rapportera fel i den nationella statistiken. Utjämningen ska heller inte skapa drivkrafter att utforma eller organisera verksamheten på ett visst sätt.

Beständigt över tid

Beräkningen av de strukturella kostnadsskillnaderna bör var stabil i bemärkelsen att utjämningsbidraget eller utjämningsavgiften är relevant för varje utjämningsår. Ovanliga händelser som inträffar enstaka år måste hanteras på något annat sätt än genom kostnadsutjämning.

Aktuella och tillförlitliga data

Kostnadsutjämningen bör baseras på nationell statistik som går att uppdatera årligen, eller gå att beräkna så att den kostnadsutveckling som gäller i verksamheten över tid också avspeglas i kostnadsutjämningsens tillägg och avdrag.

3.2.3 Statistisk analys

En tredje utvärderingsmetod är att med statistiska metoder försöka utvärdera utjämningsystemets funktionssätt, vilket i huvudsak görs på två olika sätt.

Jämförelse av nettokostnad och standardkostnad

En tidigare ofta använd metod för utvärdering av kostnadsutjämningsen har varit att jämföra faktiska nettokostnader i kommuner och landsting med de beräknade standardkostnaderna. En hög grad av samvariation har då tolkats som att standardkostnaden tar hänsyn till struktur på ett bra sätt. I ett första steg i denna statistiska analys jämförs kommunernas och landstingens faktiska nettokostnader för respektive verksamhet med de beräknade standardkostnaderna. I ett andra steg undersöks sambandet mellan nettokostnaderna och de strukturella faktorer som ligger till grund för beräkningen av standardkostnaden. En hög grad av samvariation kan tolkas som en i grunden välfungerande modell för hur kostnader uppstår i verksamheten. En förklaringsgrad på 100 procent är dock inte önskvärd eftersom det skulle innebära att modellen också kompenserar för skillnader i ambition och effektivitet.

Analys av nettokostnadsavvikelser

För att besvara den grundläggande frågan i vilken utsträckning strukturella förhållanden fångas i kostnadsutjämningsen har utredningen genomfört en analys av gapet mellan kommunernas och landstingens nettokostnad och den beräknade standardkostnaden för respektive verksamhet. Gapet mellan nettokostnad och standardkostnad är ett etablerat nyckeltal inom kommunsektorns benchmarking och kallas i det sammanhanget *nettokostnadsavvikelse*. Om nettokostnaden är högre än standardkostnaden har kommunen eller landstinget – om standardkostnaden tar hänsyn till struktur på rätt sätt – ett högt kostnadsläge givet sina förutsättningar, och vice versa. Analysen syftar till att undersöka om nettokostnadsavvikelsen förhåller sig på ett systematiskt sätt till strukturella förhållanden. Om standardkostnaden på ett perfekt sätt fångar in strukturella kostnads-skillnader bör skillnaden mellan nettokostnad och standardkostnad bestämmas helt av skillnader i ambitionsnivå och/eller effektivitet. Den bör därför inte gå att koppla till rena strukturella förhållanden.

Vi har genomfört analysen i två steg. Det första steget är en så kallad *faktoranalys*. Här används data som speglar ett stort antal strukturella förhållanden i kommunerna och landstingen. Faktoranalysen syftar till att gruppera variablerna i ett fåtal faktorer i form av indextal. Valet av

variabler är naturligtvis avgörande och har gjorts med en hypotesprövande ansats. För kommunerna har drygt 100 variabler för demografi, socioekonomi och geografiska förhållanden använts, och för landstingen ett 40-tal.

I det andra steget används faktoranalysens index i en *regressionsanalys* där nettokostnadsavvikelsen utgör den beroende variabeln. Antagandet är att om faktorindexvariablerna inte korrelerar med nettokostnadsavvikelsen så är de strukturella förhållandena fångade på ett bra sätt i nuvarande beräkning av standardkostnaden.

Om variationen i nettokostnadsavvikelse däremot i hög grad samvarierar med indexvariablerna så kan det antas att beräkningen av standardkostnaden inte fångar strukturella kostnadsskillnader tillräckligt väl. I så fall genomförs *ett tredje steg* som siktar till att identifiera vilka variabler som skulle kunna inkluderas i beräkningen av standardkostnaden. Variabler som visar sig vara statistiskt korrelerade med nettokostnadsavvikelsen kan sedan inkluderas i en förbättrad standardkostnadsmodell.

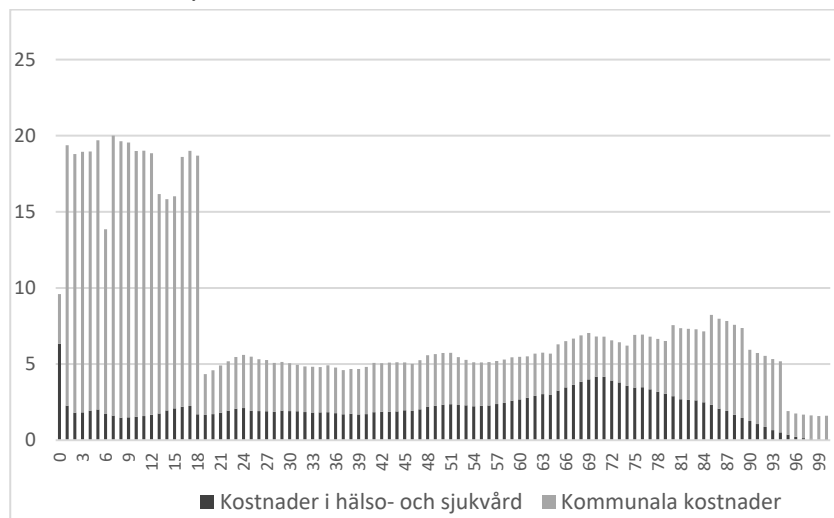
4 Dagens kostnadsutjämning

4.1 Inledning

Den mest fundamentala orsaken till att strukturellt betingade kostnads-skillnader uppstår är att de verksamheter som kommuner och landsting ansvarar för i hög utsträckning berör yngre och äldre personer. Åldersfördelningen kommer därmed att vara en viktig bestämningsfaktor för verksamhetskostnaderna.

Grafen nedan visar hur de totala kostnaderna för kommunernas och landstingens verksamheter fördelas per årskull 2015.

Figur 4.1 Totala kostnader i kommuner och landsting per årskull
Miljarder kronor 2015

Källa: SKL.

För årskullarna 1 till 18 år är kostnaderna som allra högst. Det beror dels på att en mycket stor del av alla i de åldrarna deltar i kommunala verksamheter, dels på att det är stora kullar – nästan alla lever ännu. Kostnaderna per årskull är sedan låga och stabila från 19 till drygt 60 års ålder. Ungefär i 65-årsåldern ökar kostnaderna upp till ungefär 90 års ålder. Därefter avtar de totala kostnaderna snabbt. Utvecklingen förklaras av att ”yngre äldre” är många och kräver ökande insatser i form av vård och omsorg, medan de allra äldsta är så få att kostnaderna totalt sett inte blir så höga. Observera alltså att diagrammet avser totala kostnader, inte genomsnittliga kostnader per person i respektive ålderskull.

I detta kapitel beskrivs först nuvarande kostnadsutjämnings omfattning i termer av vilka verksamheter som är föremål för utjämning, dess ekonomiska betydelse och dess omfördelningsprofil. Därefter redogörs för några grundläggande metoder för beräkning av de standardkostnader som ligger till grund för utjämningen, och som kan vara bra att känna till vid beskrivningarna av respektive delmodell i kapitel 6 till 9. Slutligen redogörs för kostnadsutjämnings utformning sedan början av nittioalet, då grunden lades för det system vi har i dag.

4.2 Kostnadsutjämnings omfattning och profil

4.2.1 Delmodeller

Totalt omfattar kostnadsutjämningsen i dag tio delmodeller för kommunerna och fyra för landstingen.

Tabell 4.1 Delmodeller i dagens kostnadsutjämning

Delmodeller i kostnadsutjämningsen för kommuner	Delmodeller i kostnadsutjämningsen för landsting
Förskola	Hälso- och sjukvård
Grundskola	Kollektivtrafik
Gymnasieskola	Löner
Individ- och familjeomsorg	Befolkningsförändringar
Äldreomsorg	
Löner	
Befolkningsförändringar	
Barn med utländsk bakgrund	
Bebyggelsestruktur	
Kollektivtrafik	

Modellerna för kollektivtrafik är egentligen en för kommunerna och landstingen gemensam modell som genererar underlag för utjämning i både kommunernas och landstingens kostnadsutjämning.

4.2.2 Ekonomisk omfattning

Tabell 4.2 Nettokostnad per typ av verksamhet i kommuner

Riket 2016

Typ av verksamhet	Miljarder kronor	Procent av egentlig verksamhet
Obligatorisk verksamhet ¹	483	95,7
Varav utjämnad verksamhet	460	91,3
Övrig verksamhet ²	22	4,3
Summa egentlig verksamhet	504	100,0

Källa: SCB:s räkenskapsammandrag för kommuner.

Av tabellen framgår att kommunernas nettokostnad för obligatorisk verksamhet 2016 uppgick till 483 miljarder kronor, vilket utgjorde 96 procent av de totala nettokostnaderna för den egentliga verksamheten.³ Huvuddelen av de obligatoriska verksamheterna, eller 460 miljarder kronor, avser verksamheter som ingår i kostnadsutjämningsen. Obligatoriska verksamheter för vilka ingen utjämnings beräknas är insatser till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL), folkbibliotek och vuxenutbildning. Nettokostnaden för dessa verksamheter uppgick 2016 till 22,4 miljarder kronor. Nettokostnaden för övrig verksamhet uppgick samma år till 21,5 miljarder kronor.

Även för landstingen ingår huvuddelen av verksamheten i kostnadsutjämningsen.

¹ En mindre del av den politiska verksamheten, infrastruktur och skydd, förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, förskoleklass och grundskola, gymnasieskola, särskola, vuxenutbildning, individ- och familjeomsorg, vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning och vård och omsorg om äldre.

² Huvuddelen av politisk verksamhet, allmän fritidsverksamhet, idrotts- och fritidsanläggningar, näringslivsfrämjande åtgärder, turistverksamhet, allmän kulturverksamhet, musik- och kulturskola och stöd till studieorganisationer.

³ Driftredovisningen i räkenskapsammandraget är indelad i två delar, *Egentlig verksamhet* och *Affärsverksamhet*. Egentlig verksamhet är den skattefinansierade verksamheten och Affärsverksamheten är den verksamhet som i huvudsak finansieras med avgifter.

Tabell 4.3 Nettokostnad per typ av verksamhet i landsting

Riket 2016

Typ av verksamhet	Miljarder kronor	Procent av total nettokostnad
Obligatorisk verksamhet	275	95,2
<i>Varav utjämnad verksamhet</i>	<i>275</i>	<i>95,2</i>
Övrig verksamhet	12	4,8
Summa verksamhet	287	100,0

Källa: SCB:s räkenskapsammandrag för landsting.

Det handlar om hälso- och sjukvård exklusive tandvård samt kollektivtrafik. Kostnaderna för läkemedel inom läkemedelsförmånen finansieras främst (cirka 90 procent av nettokostnaderna) med ett riktat statsbidrag och kan därmed sägas vara utjämnade mellan landstingen. Politisk verksamhet, tandvård, allmän regional utveckling, kulturverksamhet och utbildningsverksamhet ingår inte i kostnadsutjämnningen även om vissa av dem innehåller obligatoriska inslag. Nettokostnaderna är låga och kostnadsskillnaderna små i dessa verksamheter.

Ovan anges omfattningen av de verksamheter som ingår i kostnadsutjämnningen. Ett annat sätt att beskriva omfattningen av kostnadsutjämnningen är att redovisa hur mycket pengar utjämnningen omfördelar mellan kommunerna och landstingen. Omfördelningen kan redovisas brutto eller netto. För varje delmodell kan en omfördelning beräknas som summan av samtliga bidrag – eller samtliga avgifter – från eller till utjämningsystemet. En summering av omfördelningen för samtliga delmodeller anger omfattningen av omfördelningen brutto. Denna övning ger för utjämningsåret 2018 resultatet att bruttoomfördelningen mellan kommuner uppgår till 33 miljarder kronor och mellan landsting (inklusive Region Gotland) till drygt 7 miljarder kronor. Dock är det så att flera delmodeller kompenserar i olika riktningar. Ett exempel är modellerna för *förskola* och *äldreomsorg*. Kommuner med en hög andel barn i förskoleåldern – som genererar bidrag från kostnadsutjämnningens förskolemodell – har ofta en låg andel äldre i befolkningen vilket leder till att avgifter måste betalas i utjämnningen för äldreomsorgen. Utfallet i dessa två delmodeller tar i viss utsträckning ut varandra. Det sammanlagda nettobidrag som kommuner betalade uppgår utjämningsåret 2018 till 7 miljarder kronor. Nästan 80 procent av bruttoutjämnningen nettas alltså bort. För

landstingen uppgår nettoutjämnings till drygt 2 miljarder kronor vilket motsvarar ungefär en tredjedel av utjämnings brutto.

4.2.3 Omfördelningsprofil

I föregående avsnitt beskrivs kostnadsutjämnings omfattning i termer av vilka verksamheter som är föremål för utjämnings och hur mycket pengar som flyttas mellan kommuner och landsting totalt. I detta avsnitt avser vi beskriva omfördelningsprofil genom att redovisa nettoutfall i genomsnitt för kommuner och landsting med olika socioekonomi, tätortsgrad respektive folkmängd. Vi har valt att låta skattekraften, som är ett mått på den genomsnittliga beskattningsbara förvärvsinkomsten, representera socioekonomiska förhållanden.⁴ De intäktsmässiga konsekvenserna av skillnader i skattekraft jämnas i hög utsträckning ut i inkomstutjämnings, här används måttet alltså som en bred socioekonomisk indikator och inget annat.

I figur 4.2 till 4.7 nedan beskrivs hur kostnadsutjämnings slår i genomsnitt för kommuner och landsting med olika förhållanden. Det är viktigt att poängtera att det handlar om utfallet *för den genomsnittliga kommunen eller det genomsnittliga landstinget* i en viss grupp. Det är inte detsamma som att beskriva sammantagna flöden av pengar mellan de olika grupperna. I kapitel 10 kommer bilden nedan att kompletteras med en beskrivning av dessa flöden, både i dagens kostnadsutjämnings och i förslaget.

Kommuner

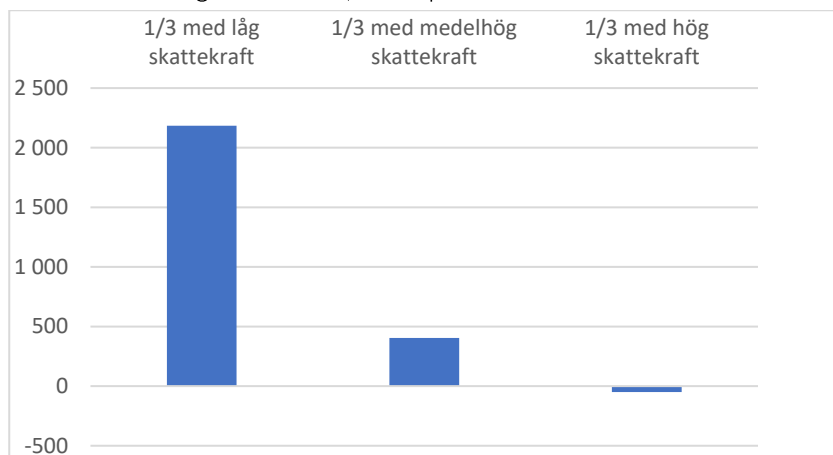
Socioekonomi

Först ut är ett diagram som visar genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner grupperade efter skattekraft. Genomsnittet är ovägda, det vill säga tar inte hänsyn till skillnader i storlek. De beskriver därför bara hur det ser ut för den typiska kommunen med en viss nivå på skattekraften, och inte i vilken utsträckning gruppen som helhet är bidragstagare eller betalar avgifter till kostnadsutjämnings.

⁴ Socioekonomi är naturligtvis bredare än inkomst, men inkomst samvarierar i hög grad med andra socioekonomiska faktorer som till exempel utbildningsnivå, förvärvsfrekvens, arbetslöshet.

Figur 4.2 Utfall i kostnadsutjämningen för kommuner med olika skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

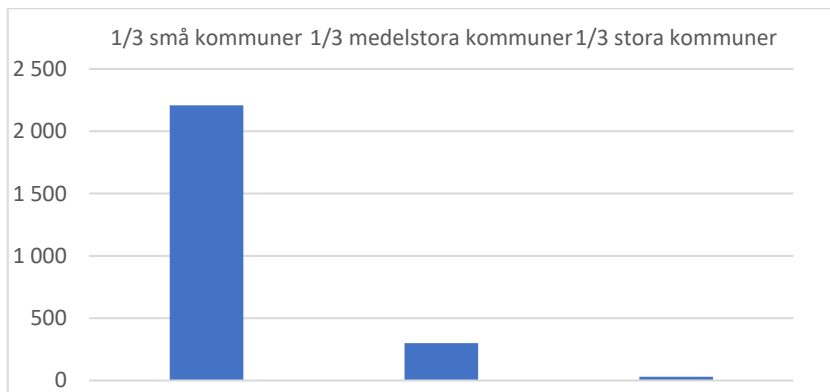
Den tredjedel kommuner som har lägst skattekraft får i genomsnitt ett bidrag från kostnadsutjämningen på drygt 2 000 kronor per invånare. Vid genomsnittlig skattekraft motsvarar det ungefär en skattekrona. Den mittersta tredjedelen kommuner, med avseende på skattekraft, får ett bidrag på i genomsnitt 400 kronor per invånare. Den tredjedel av kommunerna som har den högsta skattekraften betalar i genomsnitt en avgift på 50 kronor per invånare.

Folkmängd och tätortsgrad

Nästkommende diagram belyser omfördelningens effekter i termer av utfall för kommuner med olika stor befolkning.

Figur 4.3 Utfall i kostnadsutjämningen för kommuner med olika stor folkmängd

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

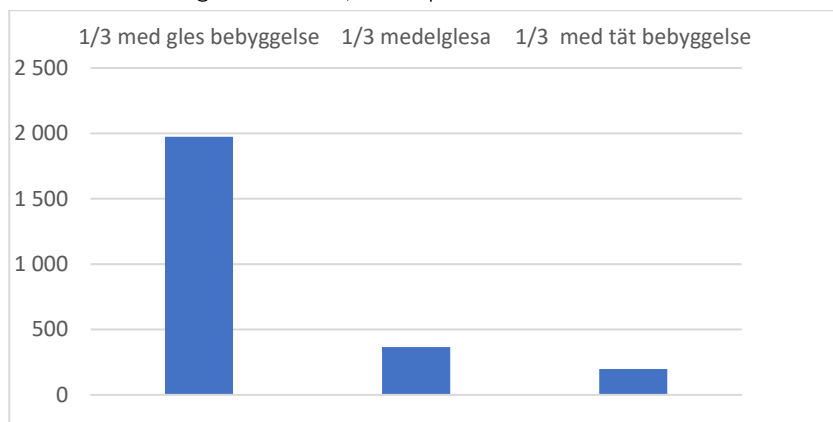
Den tredjedel kommuner som har minst befolkning får 2018 i genomsnitt ett bidrag om 2 200 kronor per invånare. Den mellersta gruppen av kommuner får ett bidrag på drygt 300 kronor per invånare. Den tredjedel av kommunerna som har störst befolkning får ett bidrag på i genomsnitt 30 kronor per invånare.⁵

För att beskriva effekterna i termer av glesbygd – stad visar följande diagram på genomsnittligt utfall i kostnadsutjämningen för kommuner med olika tätortsgrad (andel av befolkningen som bor i tätort enligt SCB:s definition).

⁵ Det kan tyckas märkligt att alla kommungrupper i genomsnitt är bidragsmottagare i systemet. Förklaringen är att genomsnittet är ovägd och att större kommuner inom respektive grupp ofta tenderar att betala avgifter till systemet.

Figur 4.4 Utfall i kostnadsutjämningen för kommuner med olika tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Den tredjedel kommuner som har lägst tätortsgrad får ett netto-bidrag från kostnadsutjämningen på knappt 2 000 kronor per invånare. Den mittersta tredjedelen kommuner med avseende på tätortsgrad får ett bidrag på i genomsnitt 400 kronor per invånare. Den tredjedel av kommunerna som har den högsta tätortsgraden får i genomsnitt ett bidrag på 200 kronor per invånare.

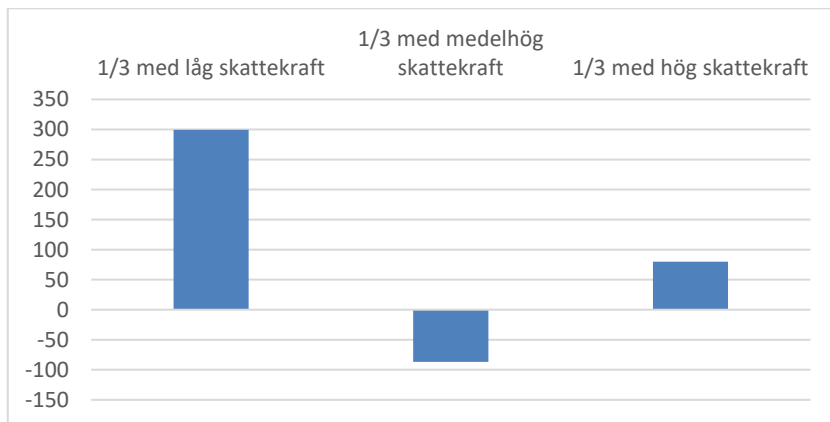
Landsting

Socioekonomi

Precis som för kommunerna använder vi här skattekraften som en socioekonomisk indikator. Landstingen sorteras efter skattekraft och i figuren nedan redovisas ovägda medelvärden för tre grupper av landsting med olika hög skattekraft.

Figur 4.5 Utfall i kostnadsutjämningen för landsting med olika skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

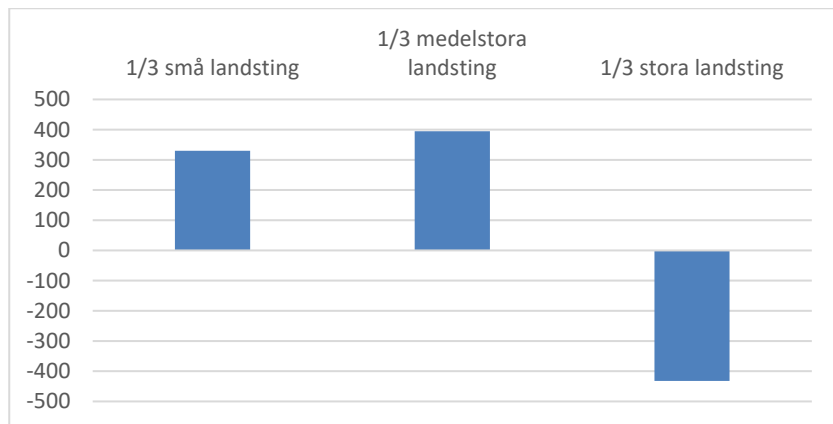
Även för landstingen är det genomsnittliga utfallet högst för de som har lägst skattekraft och lägre för de med högre skattekraft. Skillnaden är dock betydligt mindre än för kommunerna med medelvärden från 300 kronor per invånare till -90 kronor per invånare. En intressant notering är också att det är gruppen med medelhög skattekraft som i genomsnitt betalar avgifter till systemet, medan både de med låg och de med hög skattekraft i genomsnitt är bidragstagare.

Folkmängd och tätortsgrad

Nästkommade diagram belyser omfördelningens effekter i termer av utfall för landsting med olika stor befolkning.

Figur 4.6 Utfall i kostnadsutjämnigen för landsting med olika stor befolkning

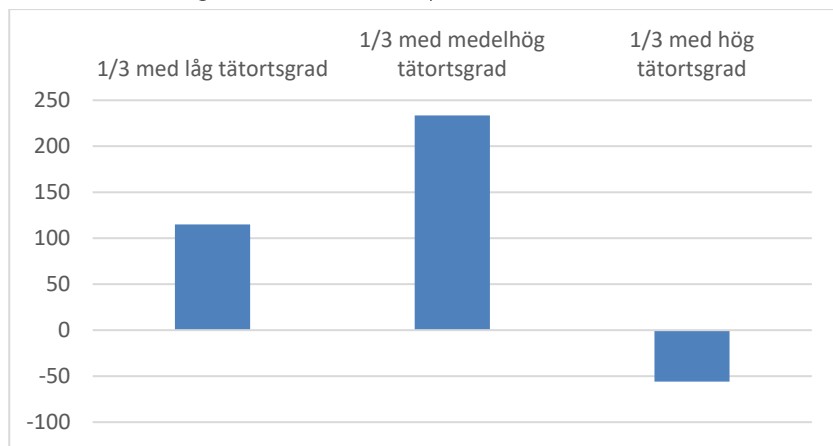
Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

De landsting som har störst befolkning har det lägsta utfallet i kostnadsutjämnigen med en genomsnittlig avgift på cirka 400 kronor per invånare. Små och medelstora landsting får i genomsnitt bidrag på 300 respektive 400 kronor per invånare.

Figur 4.7 Utfall i kostnadsutjämnigen för landsting med olika tätortsgrad

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Till skillnad från i kommunernas kostnadsutjämning är inte mönstret så tydligt då man jämför landsting med olika tätortsgrad. Utfallet är visserligen lägst för de landsting som har högst tätortsgrad som i genomsnitt betalar en avgift på 60 kronor per invånare, men allra högst utfall (230 kronor per invånare i bidrag) får de landsting som har medelhög tätortsgrad.

Sammanfattande beskrivningen av omfördelningsprofilen

Kostnadsutjämningen för kommuner gynnar typiskt kommuner med låga inkomster (skattekraft), liten befolkning och gles bebyggelse. Profilen i landstingsutjämningen är likartad även om skillnaderna är mindre och mönstret mindre tydligt framför allt avseende gles bebyggelse.

4.3 Kostnadsutjämnings verktygslåda

Bidrag och avgifter till kostnadsutjämningen bygger på skillnader i strukturella kostnader för obligatoriska verksamheter. Grundstenen i systemet är de så kallade *standardkostnader* som beräknas för de olika verksamheter som ingår i kostnadsutjämningen. Kommuner och landsting bedriver mycket heterogena verksamheter, från vägunderhåll till barn- och ungdomsvård på kommunsidan och från busstrafik till neonatalvård på landstingssidan. De stora skillnaderna i verksamheternas karaktär – men också skillnader i tillgång till data av god kvalitet – gör att olika metoder används för beräkning av standardkostnader inom olika områden.

I detta avsnitt beskrivs de olika metoder som används för beräkning av standardkostnader, och hur standardkostnaderna sedan omvandlas till ett bidrag eller en avgift per kommun eller landsting.

4.3.1 Metoder för beräkning av standardkostnader

Det finns fem olika metoder som används för beräkning av standardkostnader inom olika områden. I de flesta delmodeller använder man en kombination av de olika metoderna.

- Åldersersättning
- Matriskostnad
- Statistiskt förväntad kostnad
- Schablonberäkning
- Merkostnadsberäkningar

Metoderna beskrivs kortfattat nedan.

Beräkning av åldersersättning

Åldersersättning beräknas i de pedagogiska verksamheterna för barn och unga i modellerna *Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, Förskoleklass och grundskola* samt *Gymnasieskola*. Det handlar om de verksamheter som har den allra tydligaste kopplingen mellan ålder och verksamhet. Åldersersättningen utgör standardkostnadens stomme i dessa tre modeller.

Åldersersättning beräknas som antal barn i relevant ålder i kommunen, multiplicerat med genomsnittskostnaden per barn i riket för den aktuella verksamheten. Summan av åldersersättningarna är definitionsmässigt densamma som nettokostnaden i riket. I åldersersättningen tas inte hänsyn till att olika barn kan ha olika behov eller att produktionsförutsättningarna kan skilja sig åt mellan kommunerna.

Beräkning av matriskostnad

I äldreomsorgen och hälso- och sjukvården finns inte samma tydliga koppling mellan ålder och verksamhet som i de pedagogiska verksamheterna för barn. Man måste visserligen vara över 65 år för att kunna komma ifråga för äldreomsorg, men det är bara en mindre del av de över 65 år som beviljas äldreomsorg och skillnaderna är stora i landet. Hälso- och sjukvården har patienter i alla åldrar, även om vårdkostnaderna självfallet varierar mellan olika åldersgrupper. I dessa två verksamheter blir en enkel åldersersättning inte tillräckligt träffsäker och man använder i stället så kallade matrismodeller för att fånga de strukturellt betingade kostnaderna.

I en matrismodell delas befolkningen in i olika grupper som skiljer sig åt på olika sätt, till exempel avseende ålder, kön eller civilstånd. I delmodellen för äldreomsorg består matrisen av sex olika grupper, nämligen sammanboende respektive ej sammanboende uppdelat i tre olika åldersgrupper.⁶ För var och en av dessa grupper har en genomsnittlig kostnad per person i gruppen beräknats. Därefter beräknas en förväntad kostnad per grupp, genom att genomsnittskostnaden för gruppen multipliceras med antal personer i gruppen i respektive kommun eller landsting. Kostnaderna för varje grupp summeras till en *matriskostnad* per kommun eller landsting.

I både äldreomsorgen och hälso- och sjukvården är genomsnittskostnaderna per person i respektive grupp resultatet av ett relativt omfattande utredningsarbete. Därför uppdateras inte genomsnittskostnaderna mellan åren. För att matriskostnaden ändå ska summera till nettokostnaden i riket görs en schablonmässig uppräkningsmetod med den faktiska kostnadsutvecklingen. Därmed kommer matriskostnaden totalt att bli densamma som nettokostnaden i riket.

Beräkning av statistiskt förväntad kostnad

I IFO-modellen, lönemodellerna och kollektivtrafikmodellerna beräknas en statistiskt förväntad kostnad med hjälp av så kallad regressionsanalys. Regressionsanalys är en statistisk metod som används för att beräkna samband mellan olika variabler. I den enklaste typen av regressionsanalys beräknas ett samband mellan två olika variabler. Det finns också mer komplexa modeller som kan användas för att beräkna samband mellan en variabel vars beteende vi vill förklara, och *flera* förklarande variabler. Med regressionsanalys kan man både avgöra om ett samband är statistiskt säkerställt, och få en siffra som visar hur mycket den beroende variabeln påverkas av värdet på var och en av de förklarande variablerna.

I förra utredningen om utjämningsystemet (SOU 2011:39) kom man genom regressionsanalys fram till att skillnaderna i nettokostnad för IFO mellan olika kommuner samvarierar med *långvarigt ekonomiskt bistånd, antal arbetslösa utan ersättning, tätortsbefolk-*

⁶ I det nu gällande systemet görs distinktionen gifta/ogifta, vilket jag föreslår ska ändras till sammanboende/ej sammanboende.

ningens storlek, antal lågutbildade och antal personer som bor i flerfamiljshus byggda 1965–1975. Med hjälp av regressionsmodellen beräknas ett statistiskt förväntat värde för varje kommun vilket utgör standardkostnaden i IFO-modellen.

Schablonberäkning

I vissa fall saknas ett konkret dataunderlag för beräkning av standardkostnader, trots att det handlar om företeelser som uppenbarligen genererar merkostnader. Ett exempel är inom vissa delmodeller i befolkningsförändringsmodellen. Både ökande och minskande befolkning anses – på goda grunder – kostnadsdrivande, jämfört med en situation med en stabil befolkning. Samtidigt är det svårt att med hög precision beräkna de faktiska merkostnadernas storlek. I sådana fall förekommer det att man tillämpar en schablonberäkning, som vid en samlad bedömning har ansetts ge ett rättvisande resultat.

Merkostnadsberäkningar

Åldersersättning, matriskostnad, statistiskt förväntad kostnad och schablonberäkningar utgör stommen i alla delmodeller. I allmänhet beräknas också olika typer av merkostnader, som tar hänsyn till att det finns faktorer som gör att man kan förvänta sig högre kostnad per person (elev, patient, brukare) i vissa kommuner eller landsting än i andra. I modellen för förskoleklass och grundskola beräknas exempelvis merkostnader för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk.

4.3.2 Beräkning av bidrag och avgifter

I kostnadsutjämningen beräknas bidrag och avgifter som skillnaden mellan varje kommuns eller varje landstings strukturellt förväntade nettokostnad och nettokostnaden i riket. De som har en högre strukturellt förväntad nettokostnad än genomsnittet i riket får ett bidrag, och de som har en lägre nettokostnad får betala en avgift. Summan av alla avgifter är alltid lika med summan av alla bidrag, och kostnadsutjämningen är därför helt finansierad av kommunerna

respektive landstingen. Kostnadsutjämningen innehåller alltså, till skillnad från inkomstutjämningen, inget nettotillskott från staten.

Ett exempel kan illustrera hur standardkostnaden omvandlas till bidrag och avgifter. Man kan tänka sig ett land med bara två landsting som har standardkostnaden 90 kronor/invånare (landsting A) respektive 110 kronor/invånare (landsting B), och lika stor befolkning. I det fallet får landsting B ett bidrag på 10 kronor/invånare från landsting A. Effekten blir att båda landstingen har ett lika stort finansieringsbehov när man inkluderar kostnadsutjämningen. Landsting A måste finansiera egna kostnader på 90 kronor per invånare och betala en utjämningsavgift på 10 kronor per invånare, totalt 100 kronor per invånare. Landsting B har egna kostnader på 110 kronor per invånare men får ett utjämningsbidrag på 10 kronor/invånare. Därmed behöver även landsting B totalt klara en finansiering på 100 kronor/invånare.

I praktiken beräknas inte bidrag och avgift per delmodell för kommuner respektive landsting. I stället summeras standardkostnaderna från samtliga modeller till en så kallad *strukturkostnad* per kommun och landsting. Strukturkostnaden för riket beräknas, och för varje kommun och varje landsting blir skillnaden mellan den egna strukturkostnaden och rikets ett bidrag eller en avgift som betalas till utjämningsystemet.

4.4 Historik: från totalkostnadsmetod till standardkostnadsmetod

Sedan början av 1900-talet har det funnits olika typer av system för att utjämna de ekonomiska förutsättningarna i den kommunala sektorn. Utöver dessa system för utjämning har staten också under lång tid lämnat regionalpolitiska stöd av olika slag. De statliga utredningarna av utjämningsystemen har under årens lopp avlöst varandra och utjämningsystemet har över tid anpassats till förändrad ansvarsfördelning mellan stat och kommunal sektor och förändrade förutsättningar.

I detta avsnitt beskrivs de huvudsakliga problem som de statliga utredningarna tagit sig an och de förändringar som genomförts i det kommunalekonomiska utjämningsystemet sedan 1993, då det moderna kommunalekonomiska utjämningsystemet kan sägas ta

sin början. Beskrivningen omfattar i första hand kostnadsutjämningen i kommuner och landsting, men större förändringar i inkomstutjämningen tas också upp eftersom det finns kopplingar mellan dessa två delar i utjämningen.

I samband med omläggningarna i den kommunala utjämningen har statliga införandebidrag använts i syfte att ge tid för omställning till de genomförda förändringarna.⁷

4.4.1 Utjämningen i kommunerna 1993–1995

År 1990 tillsatte regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté, den kommunalekonomiska kommittén (KEK). Kommittén fick uppdraget att dels utforma ett nytt system för statens bidrag till kommuner och landsting, dels se över den kommunala sektorns övriga finansieringskällor.

Reformerad kommunal utjämning – generella statsbidrag införs

KEK föreslog genomgripande förändringar i den statliga bidragsgivningen till kommuner och landsting och inom den kommunala utjämningen.⁸ Den största förändringen var att flertalet av de specialdestinerade statsbidragen togs bort och ersattes med ett generellt statsbidrag, ett för kommunerna och ett för landstingen. Systemet blev mer flexibelt och byggde på faktorer som bedömdes vara opåverkbara. Den kommunala finansieringsprincipen var ett annat viktigt inslag i det nya bidragssystemet. Principen innebar att staten kunde anpassa statsbidragens storlek efter statliga beslut som direkt påverkade verksamheten för kommuner och landsting.

Kommittén förordade att ett nytt utjämningsystem skulle bygga på generella kriterier och objektiva faktorer för att mäta behov och strukturella förhållanden och inte riktas till specifika, avgränsade verksamheter. Den kostnadsutjämning som infördes 1993 baserades på KEK:s förslag om utjämning av strukturella kostnader mellan

⁷ Införandebidrag och strukturbidrag beskrivs inte i detta avsnitt då denna beskrivning är fokuserad på kostnadsutjämningen för kommuner respektive landsting.

⁸ SOU 1991:98, *Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans – statsbidrag för ökat handlingsutrymme och nya samarbetsformer*.

kommunerna och innefattade endast fyra faktorer för att mäta strukturella förhållanden.⁹ Faktorerna byggde på regressionsanalyser och innefattade klimat (ett uppvärmningsindex), åldersstruktur, glesbygdsgrad (befolkningsstäthet) och social struktur. Social struktur speglades med variablerna *Andel förtidspensionärer* och *Andel barn med ensamstående föräldrar* i kommunerna. Metoden för kostnadsutjämning kallades *Totalkostnadsmetoden*.

KEK och regeringen bedömde att det var nödvändigt med ett fortsatt utvecklingsarbete rörande kostnadsutjämningen. Det gällde bland annat valet av faktorer, problemet med att hantera skillnader i servicenivå och effektivitet samt frågan om hur kostnadsredovisningen kunde förbättras. Den kostnadsutjämning som infördes 1993 blev därför en tillfällig lösning i avvaktan på fortsatt utredningsarbete. Det nya utjämningsystemet som infördes 1993 för kommunerna bestod av tre delar: inkomstutjämning, kostnadsutjämning och ett tillägg för befolkningsminskning.

För landstingen genomfördes endast förändringar i statsbidragen 1993.

4.4.2 Standardkostnadsmetoden införs 1996

Under åren 1993–1994 genomfördes tre utredningar som utgjorde underlagen för regeringens förslag och riksdagens beslut om förändringar i kostnadsutjämningen för kommuner och landsting 1996. Utredningarna var *Strukturkostnadsutredningen*, *Landstingsekonomiska utredningen* och *Beredningen för statsbidrag och utjämning i kommunsektorn*.¹⁰ Strukturkostnadsutredningen fick uppdraget att se över de styrande faktorerna i kostnadsutjämningen för kommunerna som hade kritiserats. Kritiken handlade främst om att orsaksambanden mellan styrande faktorer och strukturella utgifter i olika verksamheter inte tydligt kunde förklaras och att skillnader i vald servicenivå och effektivitet inte kunde rensas bort.

Strukturkostnadsutredningen utvecklade en ny metod för att beräkna strukturella kostnadsskillnaderna i kommunerna, den så kallade *standardkostnadsmetoden*. Metoden innebar att varje verk-

⁹ Prop. 1991/92:150, del II, FiU29, rskr. 345.

¹⁰ SOU 1993:53, *Kostnadsutjämning mellan kommunerna*, SOU 1994:70, *Inomkommunal utjämning* och SOU 1994:144, *Utjämning av kostnader och intäkter i kommuner och landsting*.

samhet behandlas var för sig med förklarande variabler som var verksamhetsanknutna. På detta sätt blev utfallet av utjämningen lättare att förstå och systemets legitimitet ökade. Standardkostnadsmetoden innebar också att huvudmannaskapsförändringar mellan kommuner och landsting underlättades.

Landstingsekonomiska utredningen föreslog att standardkostnadsmetoden även skulle införas för landsting. Beredningen för statsbidrag och utjämning i kommunsektorn vidareutvecklade standardkostnadsmetoden både för kommuner och landsting och metoden infördes 1996 i bägge sektorerna.¹¹ Kostnadsutjämningen utformades som ett nollsummespel där strukturellt gynnade kommuner betalar avgifter och mindre gynnade kommuner får bidrag.¹²

Vid sidan av inkomst- och kostnadsutjämningen fanns det generella statsbidraget som till största del betalades ut med ett enhetligt belopp per invånare till kommuner respektive landsting.

4.4.3 Förändringar i kostnadsutjämningen 2000

Till följd av fortsatt debatt om utjämningsystemet och kostnadsutjämningen tillsatte regeringen en ny parlamentarisk kommitté 1995 med uppdrag att följa upp 1996 års utjämningsystem. Kommittén tog namnet *Kommunala utjämningsutredningen*.¹³

Kommunerna

När det gäller kommunerna var utredningens fokus främst individ- och familjeomsorg (IFO) men även andra förändringar föreslogs och infördes.¹⁴ Nedan beskrivs kortfattat de huvudsakliga förändringar som genomfördes 2000.

¹¹ Prop. 1995/96:64.

¹² Initialt föreslog regeringen ett kostnadsutjämningsystem (prop. 1994/95:150, bil. 7) med avdrag och tillägg från kommunernas respektive landstingens skatteinkomster. Denna modell avvisades av lagrådet av lagtekniska skäl. Efter tillkännagivande av riksdagen återkom regeringen därför med ett nytt förslag som innebar att kostnadsutjämningen reglerades med statliga avgifter och statliga bidrag (prop. 1995/96:64).

¹³ SOU 1998:151, *Kostnadsutjämning för kommuner och landsting*.

¹⁴ Prop. 1998/99:89, bet. 1998/99:FiU25.

Förändringar i IFO-modellen

Individ- och familjeomsorgsmodellen har i alla utredningar om kostnadsutjämningen varit svårt att utforma. Det beror på att det har varit svårt att finna opåverkbara förklaringsfaktorer som har ett tydligt orsakssamband med de sociala kostnaderna i kommunerna. Kostnadsutjämningen för IFO har därför kommit att baseras på samvariation med olika faktorer som bedömts vara strukturellt styrande för kostnaderna. Utjämningen hade tekniskt lösts med regressionsmodeller som domineras av socioekonomiska variabler som förklaringsfaktorer.

Utredningen konstaterade att skillnaderna mellan de faktiska kostnaderna för IFO och modellens beräknade standardkostnader hade ökat påtagligt över tid. Utredaren föreslog därför att modellen skulle förändras. De förklarande variabler som kom att ingå i den nya IFO-modellen var:

- Ensamstående kvinnor med barn upptill 15 år
- Utrikes födda flyktingar och nära anhöriga samt övriga utrikes födda från länder utanför Norden och EU
- Arbetslösa utan ersättning
- Andel män med låg inkomst
- Tätortsbefolkningens storlek (roten ur tätortsbefolkningen).

Förändringar i äldreomsorgsmodellen

I syfte att öka träffsäkerheten i utjämningen ersattes variablerna för ensam- och samboende med civilstånd och en etnisk faktor lades till. Ett viktigt skäl för förändringen var att uppgifterna om fördelning av samboendeförhållanden inte gick att uppdatera tillräckligt ofta.¹⁵ Den etniska faktorn lades till därför att behovet av äldreomsorg bedömdes vara större bland invandrargrupper.¹⁶

¹⁵ Dessa uppgifter kom från folk- och bostadsräkningen (FoB) där de senaste data var från år 1990.

¹⁶ Underlaget för denna bedömning var studier av sjukskrivningar och förtidspensioneringar som visade att vissa invandrargrupper hade en betydligt sämre hälsa än den övriga befolkningen.

En ny delmodell för barn och ungdomar med utländsk bakgrund

En särskild delmodell för kostnadsutjämning för barn och ungdomar med utländsk bakgrund infördes. Regeringen införde modellen mot bakgrund av att flera remissinstanser ansåg att en hög andel invånare med utländsk bakgrund kunde bidra till högre kostnader i de kommunala verksamheterna. Med utländsk bakgrund avsågs barn och ungdomar som kom från länder utanför EU och Norden.

Landstingen

Den *Kommunala utjämningsutredningens* viktigaste förslag var att delmodellen för hälso- och sjukvård skulle bytas ut och att en ny delmodell för kollektivtrafik skulle införas.¹⁷ De förslag som kom att genomföras beskrivs nedan.

Hälso- och sjukvård – en ny matrismodell införs

En ny matrismodell ersatte den dåvarande regressionsbaserade delmodellen. Modellen bestod av två matriser, en för så kallade ”vårdtunga grupper” och en för den övriga befolkningen. Kostnadsdata baserades på vårdkostnader per individ i Malmöhus läns landsting år 1995. Malmöhus läns landsting var det enda som vid den tiden kunde redovisa denna typ av kostnadsdata. Den vårdtunga gruppen baserades på uppgifter från de enskilda landstingen. En mer utvecklad modell för att beräkna merkostnader i glesbygd infördes också.

Det fanns flera fördelar med matrismodellen. Betydligt mer information kunde användas om befolkningens sociodemografiska struktur och modellen var också mer robust vid uppdatering med nya dataunderlag.

¹⁷ SOU 1998:151, *Kostnadsutjämning för kommuner och landsting* och prop. 1998/99:89, bet. 1998/99:FiU25.

Förändringar i kollektivtrafikmodellen

Den nya delmodellen innebar att standardkostnaden beräknades länsvis utifrån variablerna *glesbet*, *arbetspendling* och *tätortsstruktur*. Det fanns flera skäl att genomföra förändringar. Ett skäl var att jämförelser mellan faktiska kostnader och nya modellberäkningar visade att modellens förklaringsgrad sjunkit. Ett annat skäl var att de dåvarande variablerna inte uppfyllde de statistiska kraven. Ett tredje skäl var att en ny länsindelning hade införts.

4.4.4 Förändringar i statsbidrag och kostnadsutjämning 2005

I september 2001 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté (*Utjämningskommittén*) med uppgift att återigen se över utjämnings-systemet. Kommittén föreslog förändringar inom både inkomst- och kostnadsutjämnningen.¹⁸ Betänkandet låg till grund för förändringarna som infördes från och med 2005.¹⁹

Det generella statsbidraget inordnas i inkomstutjämnningen

En av utmaningarna som Utjämningskommittén hade att lösa var att flera kommuner och landsting fick betala en utjämningsavgift till staten samtidigt som de fick ett generellt statsbidrag. Systemets transparens och legitimitet hade därför blivit ifrågasatt.

Lösningen blev att det generella statsbidraget till kommuner och landsting avskaffades. Statsbidraget ersattes av ett bidrag från staten som inordnades i inkomstutjämnningen genom höjning av garantinivåerna i inkomstutjämnningen. För kommunerna höjdes nivån från 100 till 115 procent av medelskattekraften i landet och för landstingen från 100 till 110 procent av medelskattekraften i landet. På detta sätt kom staten att finansiera merparten av inkomstutjämnningen. Genom höjningen av garantinivån minskade antalet kommuner och landsting som bidrog till inkomstutjämnningen kraftigt, vilket också var en målsättning med förändringen.

Eftersom det generella statsbidraget till kommuner och landsting avskaffades behövdes ett nytt instrument för att kunna bestämma

¹⁸ SOU 2003:88, *Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn*.

¹⁹ Prop. 2003/04:155, bet. 2004/05:FiU7.

den statliga bidragsramen till den kommunala sektorn. Det behövdes också ett instrument för att genomföra ekonomiska regleringar mellan staten och den kommunala sektorn. Därför infördes en så kallad *regleringspost*. Regleringsposten ingår alltså i den kommunala utjämningen och består av regleringsavgifter och regleringsbidrag.

Förändringar i kostnadsutjämningen

I stora drag fick kostnadsutjämningsystemet som det såg ut 2004 vara kvar, men några viktiga förändringar infördes ändå 2005. En gemensam förändring för kommuner och landsting var införandet av kompensation för eftersläpning i skatteinkomster vid kraftig folkökning de senaste fem åren.

Kommunerna

Förutom uppdatering av ett flertal dataunderlag genomfördes ett antal förändringar i de olika delmodellerna. De mer betydelsefulla förändringarna beskrivs nedan.

I delmodellen *Förskoleklass och grundskola* ändrades underlaget för att beräkna merkostnader för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk från finska och utomnordiskt medborgarskap till utländsk bakgrund.

Delmodellen *Individ och familjeomsorg* delades upp i två delar. I den ena delen ingick ekonomiskt bistånd, missbrukarvård samt övrig individ- och familjeomsorg. I den andra delen ingick barn- och ungdomsvård.

I delmodellen *Äldreomsorg* ändrades åldersintervallen från 10- till 5-årsintervall och etnicitetsfaktorn ändrades till att gälla för personer födda inom respektive utom Norden.

I delmodellen *Befolkningsförändringar* sänktes ersättningsbeloppet vid minskning av antalet skolelever. En kompensation infördes för kommuner där antalet skolelever ökat kraftigt de senaste fem åren.

Delmodellerna för *Näringslivs- och sysselsättningsfrämjande åtgärder* och *Svagt befolkningsunderlag* slopades. Vidare slopades kostnadsutjämningen för *Vatten och avlopp* samt *Kallortstillägg*.

Kostnadsutjämning för *Gator och vägar, Byggkostnader, Uppvärmningskostnader, Administration, Resor och Räddningstjänst* slogs samman till en ny delmodell kallad *Bebyggelsestruktur*.

Landstingen

I syfte att skapa en konsekvent kostnadsutjämning avskaffades reduktionen om 25 procent av standardkostnaderna i kollektivtrafikmodellen. Reduktion hade tidigare införts på grund av svårighet att bedöma hur stor del av kostnaderna som hade med ambitionsnivå respektive struktur att göra. Landstingen fick 50 procent av den för länet beräknade standardkostnaden utom i Stockholms län där landstinget fick 60 procent. Vidare slopades tillägget för små landsting. Tillägget lades in i det nya strukturbidraget som infördes 2005.

4.4.5 Förändringar i kostnadsutjämningen 2008

I mars 2005 tillsatte regeringen en utredning med uppgift att följa upp den kommunalekonomiska utjämningen som införts 2005. Utredningen tog namnet *2005 års uppföljning av utjämningsystemet*.²⁰

Utjämning av lönekostnader i kommuner och landsting införs

I linje med utredarens förslag infördes 2008 två nya delmodeller för utjämning för strukturella *lönekostnadsskillnader*, en för kommuner och en för landsting.²¹ På grund av svårigheter med att avgöra hur stor del av skillnaderna i lönekostnaderna som var strukturella utjämnades lönekostnaderna endast delvis. Regeringen genomförde också en rad andra uppdateringar och förändringar i flera delmodeller, bland annat förändringar i *byggkostnadsutjämningen*.

Uppdateringar genomfördes också i modellerna för *förskola, grund- och gymnasieskola, äldreomsorg, administration* och *räddningstjänst* samt i modellen för *hälso- och sjukvård*.

²⁰ SOU 2006:84, *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämningen – med förslag om organisation och byggkostnadsutjämning*.

²¹ Prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU20.

4.4.6 Förändringar i kostnadsutjämningen 2014

I september 2008 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utvärdera och utreda systemet för kommunal-ekonomisk utjämning. Kommittén tog namnet *Utjämningskommittén.08*.²² Utredning låg till grund för regeringens och riksdagens beslut om den kommunala utjämningen från och med 2014.²³ Nedan beskrivs förändringarna i kommuner och i landsting.

Kommunerna

Delmodellen *Förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet* förenklas. Barnomsorgsbehovet ersattes med en förenklad mekanism som baserad på två index, ett index för skillnader i vistelsetid i förskolan och ett index för skillnader i behov av fritidshem.

Delmodellen *Förskoleklass och grundskola* uppdateras med en ny beräkning av den fasta ersättningen för merkostnader för modersmålsundervisning och svenska som andra språk. Beräkningen av merkostnader för små skolor och skolskjutskostnader uppdaterades.

I delmodellen *Gymnasieskola* tillfördes en ny komponent för merkostnader i små gymnasieskolor.

Delmodellen *Individ- och familjeomsorg* reviderades återigen.

I delmodellen *Barn och ungdomar med utländsk bakgrund* ändrades beräkningen så att kommundelarna beräknades separat. På detta sätt ökades kompensationen till kommuner med kommundelar med en hög koncentration av barn och ungdomar med utländsk bakgrund.

I delmodellen *Äldreomsorg* minskades antalet åldersklasser för att förhindra överkompensation till kommuner med hög medellivslängd.

I delmodellen *Befolkningsförändringar* infördes en ny komponent för merkostnader för nya förskolelokaler. Syftet var att kompensera kommuner med kraftig befolkningstillväxt. Vidare sänktes gränsvärdet från 5 till 2 procent för att få kompensation vid befolkningssökning inom den del som kompenserar för merkostnader i skolan.

²² SOU 2011:39, *Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämningen*.

²³ Prop. 2013/14:1, utgiftsområde 25.

I delmodellen *Bebyggelsestruktur* delades komponenten administration, resor och räddningstjänst upp i två komponenter. Samtidigt avskaffades merkostnader för resor.

I delmodellerna för *Löner* höjdes kompensationen för löneskillnader från 50 till 100 procent. Vidare uppdaterades den regressionsmodell som låg till grund för det löneindex som användes i beräkningen av standardkostnaden.

Landstingen

Utredningen konstaterade att enskilda landsting kunde påverka utfallet i hälso- och sjukvårdsmodellen genom att rutinerna för registrering av diagnoser varierade mellan olika landsting. Den vårdtunga gruppen togs därför bort ur *Hälso- och sjukvårdsmodellen*. Vidare uppdaterades kostnadsuppgifterna från 2004 med data för 2008 från Region Skåne. Modellberäkningen för merkostnader för gles bebyggelsestruktur ändrades också genom att kompensation för merkostnader för små enheter och långa avstånd infördes.

Delmodellen för *Kollektivtrafik* uppdaterades med nya länsvisa kostnadsuppgifter för trafiken för 2009.

4.4.7 Förändring i kostnadsutjämningen 2017

I delmodellen *Barn och ungdomar med utländsk bakgrund* ändrades dataunderlaget till den distriktsindelning som infördes 1 januari 2016 i folkbokföringen. Tidigare användes geografisk indelning enligt församling. Förändringen medförde också att delmodellen årligen kunde uppdateras med nya befolkningsuppgifter.

På grund av den stora flyktinginströmningen genomförde SCB även två åtgärder för att motverka felaktigheter i kostnadsutjämningen. Asylsökande elever i gymnasieskolan exkluderades i statistikunderlaget och personer med etableringsersättning exkluderades ur variabeln andel arbetslösa utan ersättning i individ- och familjeomsorgsmodellen.

5 Övergripande utvärdering och förslag till ny modellstruktur

5.1 Inledning

I detta kapitel avsnitt 5.2 redogörs för min övergripande utvärdering av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting. Utvärderingen handlar om systemet som helhet, även om exempel plockas från de modellvisa utvärderingar som presenteras i kapitel 6 till 9.

Mot bakgrund av utvärderingen presenteras i 5.3 ett förslag till en mer verksamhetsorienterad modellstruktur för kostnadsutjämningen. En helt ny modell föreslås för *Kommunal vuxenutbildning*, och nuvarande delmodell för *Barn och unga med utländsk bakgrund* föreslås utgå. Därutöver föreslås att flera av dagens delmodeller ska införas i andra delmodeller.

5.2 Övergripande utvärdering

5.2.1 Inhämtade synpunkter

Min bedömning är att kostnadsutjämningen generellt har en hög legitimitet. Det finns ett starkt stöd för den standardkostnadsmetod som etablerades i mitten av nittiotalet och det råder en bred samstämmighet kring att ett system av nuvarande slag fyller en viktig funktion. Samtidigt finns det kritik mot delar av systemet, exempelvis är lönemodellerna ifrågasatta av många. Kritiken gäller i allmänhet hur kostnadsutjämningen beräknas. Mer allvarliga invändningar finns nog mot inkomstutjämningen, som av vissa anses ha negativa effekter på tillväxten. Sammantaget måste betyget från såväl kommunerna och landstingen själva som experter inom området ändå sägas vara gott.

5.2.2 Avstämning mot principer för utjämning

Avser obligatorisk verksamhet

I både kommunernas och landstingens kostnadsutjämning ingår merparten av de obligatoriska verksamheterna. Undantag är vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen, vuxenutbildning och folkbibliotek i kommunernas kostnadsutjämning. Inte heller landstingens kostnader för läkemedel inom läkemedelsförmånen ingår.

Nettokostnaderna för insatser till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen varierade 2016 mellan 0 och knappt 3 000 kronor per invånare. LSS-utredningen (S 2016:03) ska se över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken (SFB) och delar av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). I utredarens uppdrag ingår bland annat att se över vad det dubbla huvudmannaskapet för personlig assistans har för konsekvenser för andra insatser inom funktionshindersonrådet som kommunerna svarar för och vid behov föreslå förändringar i utjämningsystemet för LSS-insatser eller i det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Jag lägger därför inget eget förslag om utjämning för dessa kostnader.

Vuxenutbildningen har genomgått stora förändringar de senaste åren, inte minst införandet av rätten till behörighetsgivande utbildning inom kommunal vuxenutbildning. Mot bakgrund av detta och det rekordhöga flyktningmottagandet på senare år kan nettokostnaderna väntas öka i takt med att statsbidragen som betalas ut av Migrationsverket minskar och kommunerna tar över ansvaret för finansieringen fullt ut. Skillnaderna i kostnader kan förväntas bli stora då flyktningmottagandet är ojämnt fördelat mellan landets kommuner. Jag föreslår därför att en ny delmodell för vuxenutbildning införs i kostnadsutjämnningen för kommuner (se kapitel 7.5).

Nettokostnaderna för biblioteksverksamhet varierar mellan drygt 200 och upp till maximalt 1 500 kronor per invånare. Skillnaderna i nettokostnader är svåra att koppla till struktur och är med några få undantag små. Jag föreslår därför ingen kostnadsutjämning för biblioteksverksamhet.

Nettokostnaderna för läkemedel inom förmånen finansieras i huvudsak genom statsbidrag, varför jag inte föreslår någon kostnadsutjämning. Finansieringen av läkemedlen utreds för övrigt just nu av *Läkemedelsutredningen* (S 2016:95).

Strukturellt betingade kostnadsskillnader

I huvudsak bedömer jag att systemet i sin helhet tar hänsyn till strukturellt betingade kostnadsskillnader på ett bra sätt. Det finns dock indikationer på att socioekonomi och merkostnader i glesbygd inte är beaktade fullt ut, vilket jag återkommer till i kapitel 7 och 8.

Jag har också noterat att begreppet ”strukturellt betingade kostnadsskillnader” inte i alla lägen betyder samma sak. Ibland bygger utjämningen på påvisbara kostnadsskillnader som går att koppla till strukturella förhållanden. Ett exempel är grundskolemodellens kompensation för merkostnader för modersmål och svenska som andra språk. Det finns statistik både över lärarresurs och antal elever och därmed kan en strukturellt betingad kostnadsskillnad påvisas. I dagens system finns också exempel på att utjämning beräknas även när det inte går att identifiera några kostnadsskillnader. Det handlar om när det finns observerade skillnader i behov i befolkningen som kan motivera kostnadsskillnader – trots att dessa inte går att mäta. Detta gäller exempelvis äldreomsorgsmodellens kompensation för skillnader i andel äldre med utländsk bakgrund. Kommunerna ska sörja för att äldre med annat modersmål än svenska ska kunna få vård och omsorg på sitt eget språk, och kompensation ges i utjämningen för faktorn språk. Något egentligt underlag för kostnadsberäkningen finns dock inte. Därmed åstadkoms utjämning för en kostnadsskillnad som inte är direkt påvisad, men som svarar mot ett behov som rimligtvis finns och kan motivera kostnadsskillnader. I andra fall förekommer ingen utjämning, trots att det finns observerade skillnader i behov i befolkningen som kan leda till kostnadsskillnader. Det gäller närmast de pedagogiska verksamheterna för barn, och jag återkommer med förslag på hur en mer behovsbaserad utjämning skulle kunna utformas för dessa i kapitel 7.

Slutligen förekommer också komponenter som bygger på normering av vad som kan anses vara en rimlig servicenivå. Detta gäller bland annat tillägget för gles bebyggelsestruktur inom skolverksamheter och hälso- och sjukvård. Tillägget för grundskolan beräknas exempelvis utifrån implicita normer om hur lång resväg till skolan barn i en viss ålder högst bör ha och hur små skolor det är rimligt att bygga (barn i förskoleklass till och med årskurs 5 bör ha högst 30 km till skolan och en skola för samma åldrar måste ha minst sju elever).

Ekonomiskt betydelsefullt

Kostnadsutjämningsen innehåller att stort antal delkomponenter som var och en för sig kan te sig obetydliga. Jag har undersökt möjligheten att förenkla kostnadsutjämningsen genom att ta bort ett tiotal mindre delkomponenter. Min slutsats är att den sammantagna effekten av att helt stryka dessa delkomponenter skulle leda till stora konsekvenser för vissa kommuner. En prövning måste därför göras av varje delkomponent för sig.

Begripligt

Det hävdas ofta – i en skämtsam ton – att kostnadsutjämningsen är så svårbegriplig att den handfull personer som förstår den aldrig får sitta i samma flygplan. Jag vill hävda att detta är en överdrift: systemet är visserligen komplicerat, men knappast komplext. I ett komplicerat system går det, till skillnad från i ett komplext, att med säkerhet fastställa vilket resultat en viss förändring leder till. Systemet kräver kunskap, men är långt ifrån obegripligt. Både bevekelsegrunder och beräkningsmetoder är dock ofta knapphändig beskrivna. Min avsikt är därför att lägga stor vikt vid en pedagogisk presentation av de olika delmodellerna.

Det finns relativt många delmodeller i den nuvarande kostnadsutjämningsen. Avsaknaden av en enhetlig indelningsprincip för modellerna gör det svårare att få grepp om helheten. Flera delmodeller av verksamhetsövergripande karaktär kan delas upp och infogas i övriga delmodeller. Det gäller bland annat lönemodellerna och delar av kommunernas modell för befolkningsförändringar.

Min bedömning är också att nuvarande modell för beräkning av standardkostnaden för hälso- och sjukvård med den så kallade matrismodellen kan förenklas betydligt utan förlust i träffsäkerhet.

Opåverkbart och utan påverkan på verksamheten

Både kommuner och landsting lyfter fram betydelsen av att utfallet av kostnadsutjämningsen inte får vara påverkbart och inte heller ska påverka utformningsen av verksamheten. Min bedömning är att dessa typer av problem är små i nuvarande system och att den oro som

kommer fram ofta beror på missförstånd om hur kostnadsutjämnningen fungerar. Till skillnad från vad många tror baseras kostnadsutjämnningen på struktur, inte på organisation eller arbetssätt. Jag föreslår dock en korrigering i modellen för individ- och familjeomsorg mot bakgrund av problem med påverkbarhet i nuvarande modell, vilket beskrivs i avsnitt 7.6.

Beständigt över tid

Samtliga de beräkningar som ingår i dagens kostnadsutjämnning avser faktorer som är relevanta över tid.

Aktuella och tillförlitliga data

I kostnadsutjämnningen förekommer ett relativt stort antal beräkningar som inte uppdateras löpande. Det gäller i huvudsak beräkningar av olika tillägg och avdrag för specifika merkostnader. Exempel är kompensationen för merkostnader i grundskolan för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk och kompensation för merkostnader i glesbygd som är nominellt oförändrade år efter år. I syfte att undvika att det reala värdet av kompensationen urholkas över tid föreslår jag att flertalet av dessa nominellt fasta belopp i stället ska kopplas till kostnadsutvecklingen i riket.

En andra typ av fasta värden är merkostnader som beräknas med regressionsmodeller (individ- och familjeomsorg och lönemodellerna), äldreomsorgens normkostnader och hälso- och sjukvårdens matris-kostnader. Den analys jag har låtit genomföra indikerar att fasta värden i dessa fall inte utgör något problem, eftersom de samband kostnadsberäkningarna fångar är stabila över tid. Det finns också i dessa fall fungerande metoder för att räkna upp utfallet till aktuell kostnadsnivå.

Ett problem som aktualiserats av det omfattande flyktingmottagandet under senare år är att de befolkningsdata som ligger till grund för beräkningarna avser befolkningen två år före utjämningsåret och att utjämnningen därför inte fullt ut svarar mot den faktiska situationen under utjämningsåret. Det är min bedömning att detta är ett principiellt problem som inte går att undvika, men som annat än i undantagsfall inte är av någon större betydelse.

5.2.3 Statistisk analys

Vi har genomfört en statistisk analys av nettokostnadsavvikelser i enlighet med den metod som beskrivs i avsnitt 3.2.3. Den statistiska analysen på övergripande nivå har gjorts utan kollektivtrafiken. I de flesta län har ansvaret för kollektivtrafiken lagts på landstinget och en skatteväxling gjorts för att kompensera landstinget för de högre kostnaderna. Därmed saknar de i räkenskapsammandraget redovisade driftkostnaderna för kollektivtrafik på kommunnivå relevans. Av samma skäl utesluts kollektivtrafiken också för landstingen från den övergripande statistiska utvärderingen, som därmed kommer att innefatta hälso- och sjukvården inklusive lönemodellens utfall.

Analysen visar att strukturella förhållanden i kommunerna förklarar ungefär hälften av den sammanlagda nettokostnadsavvikelsen i de stora verksamheterna (förskola, grundskola, gymnasieskola, IFO och äldreomsorg). Det finns därför skäl att i de olika verksamheterna titta närmare på hur beräkningarna går till för att ytterligare fånga strukturella skillnader. När de generella strukturfaktorerna används per verksamhet visar det sig att befolkningens sammansättning beaktas i hög utsträckning i dagens beräkningar samtidigt som främst gleshet förefaller vara mindre väl omhändertagen.

Analys av data för 2012–2015 för alla landstingen inklusive Gotland visar att förklaringsgraden då man ställer nettokostnader mot standardkostnader för hälso- och sjukvården uppgår till cirka 50 procent. Nettokostnadsavvikelsen samvarierar i viss utsträckning med struktur, med det kanske oväntade resultatet att kostnadsläget tycks vara lägre i landsting med en större social utsatthet.

5.2.4 Sammanfattande slutsatser

De brister som mot bakgrund av denna övergripande analys behöver åtgärdas, är följande.

- En ny delmodell för kommunal vuxenutbildning behöver utvecklas, bland annat mot bakgrund av det stora flyktingmottagandet 2015 och de utmaningar det kommer att leda till framöver.
- Frånvaron av socioekonomisk profil i utjämnningen för de pedagogiska verksamheterna behöver åtgärdas.

- En ny modellstruktur med renodlade verksamhetsmodeller skulle skapa ett mer enhetligt system för kostnadsutjämning.
- En förenkling av hälso- och sjukvårdsmatrisen är angelägen.
- Ett antal merkostnadsberäkningar utgörs av nominellt fasta belopp som inte följer med kostnadsutvecklingen, vilket bör åtgärdas.

5.3 En verksamhetsorienterad modellstruktur

5.3.1 Förslag

Jag föreslår att kostnadsutjämningsmodellstrukturen förändras så att den i högre grad blir verksamhetsorienterad. Denna förändring leder i sig inte till förändringar i ekonomiskt utfall, utan handlar bara om i vilket sammanhang olika delposter redovisas. I kostnadsutjämningsmodellstrukturen för kommuner föreslås därutöver att en ny delmodell införs och att en delmodell utgår.

Förslag: I kostnadsutjämningsmodellstrukturen för kommuner föreslås följande förändringar av modelluppställningen.

Modellen *Barn och unga med utländsk bakgrund* utgår.

Lönemodellen tas bort som egen modell, men merkostnadsberäkningarna för löner läggs in i respektive verksamhetsmodell.

Befolkningsförändringsmodellen tas bort som egen modell och dess delkomponenter fördelas till andra delmodeller. Kompensationen för kraftig ökning av barn 1–5 år inkluderas i modellen *Förskola, fritidsbem och pedagogisk omsorg*. Kompensationen för kraftig förändring av barn 7–18 ersätts av en komponent för kompensation av kraftig förändring av antal barn 6–15 år som inkluderas i modellen *Förskoleklass och grundskola*, och en komponent för kompensation av kraftig förändring av antal unga 16–18 år som inkluderas i modellen *Gymnasieskola*. Kompensationen för *Eftersläppningseffekter* och för *Minskning av total befolkning* inkluderas i den nya delmodellen *Verksamhetsövergripande kostnader*.

Modellen för *Bebyggelsestruktur* fördelas till två modeller. Kompensationen för *Gator och vägar* och *Räddningstjänst* inkluderas i den nya modellen *Infrastruktur och skydd*. Kompensationen för

Administration, Uppvärmningskostnader och Byggekostnader inkluderas i den nya modellen *Verksamhetsövergripande kostnader*.
En helt ny delmodell införs för *Kommunal vuxenutbildning*.

Som en följd av förslagen kommer kostnadsutjämnningen för kommuner att bestå av följande delmodeller.

Tabell 5.1 Förslag till delmodeller i kostnadsutjämnningen för kommuner

Modellnamn
Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg
Förskoleklass och grundskola
Gymnasieskola
Kommunal vuxenutbildning
Individ- och familjeomsorg
Äldreomsorg
Infrastruktur och skydd
Kollektivtrafik
Verksamhetsövergripande kostnader

De nio modellerna för kommunernas kostnadsutjämnning beskrivs i kapitel 7 och 9.

Förslag: I kostnadsutjämnningen för landsting föreslår jag att *lönemodellen* tas bort som egen delmodell och att merkostnader för löneläge i stället inkluderas i modellen för *Hälso- och sjukvård*.

Därmed blir modelluppsättningen för landstingens kostnadsutjämnning följande.

Tabell 5.2 Förslag till delmodeller i kostnadsutjämnningen för landsting

Modellnamn
Hälso- och sjukvård
Kollektivtrafik
Befolkningsförändringar

De tre modellerna för landstingens kostnadsutjämning beskrivs i kapitel 8 och 9.

5.3.2 Motivering

Både kommunernas och landstingens kostnadsutjämning innehåller i dag delmodeller som är verksamhetsorienterade och delmodeller som är av en verksamhetsövergripande karaktär. En negativ konsekvens av den nuvarande strukturen är att man inte får alla delkomponenter som är relevanta för en viss verksamhet på ett och samma ställe. Jag har funnit att en helt verksamhetsorienterad modellstruktur inte är möjlig, eftersom det finns inslag i kostnadsutjämningen som till sin karaktär är verksamhetsövergripande. Därför föreslår jag att en verksamhetsövergripande delmodell ska finnas kvar i både kommunernas och landstingens kostnadsutjämning. I övrigt ska alla delar fördelas per verksamhet. Jag föreslår också en helt ny modell för den kommunala vuxenutbildningen, som ett svar på de utmaningar kommunerna kommer att ställas inför med anledning av de stora skillnaderna i antal nyanlända flyktingar och den nyligen införda rätten till vuxenutbildning.

5.3.3 Ekonomiska effekter

När modellstrukturen verksamhetsorienteras i högre utsträckning leder det, som nämnts, inte till några ekonomiska konsekvenser i sig. Andra förändringar av modelluppsättningen kommer dock att påverka ekonomin i enskilda kommuner. När modellen för *Barn och unga med utländsk bakgrund* tas bort leder det till ekonomiska konsekvenser för samtliga kommuner som beskrivs i avsnitt 6.2. Förändringarna kompenseras i hög utsträckning av de föreslagna beräkningarna av socioekonomisk kompensation i förskola och av det riktade statsbidrag som införts med socioekonomiskt fördelat stöd till grundskolan. Införandet av den nya modellen för vuxenutbildning leder också till ekonomiska konsekvenser för samtliga kommuner. Dessa redovisas i avsnitt 7.5.

6 Socioekonomi, gles bebyggelse och löner

6.1 Inledning

I föregående kapitel beskrivs ett förslag till en mer verksamhetsorienterad modellstruktur. Likväl finns det faktorer som kan påverka kostnadsbilden i flera eller alla verksamheter och därför förtjänar ett helhetsgrepp.

En grundläggande faktor som kan spela roll i olika verksamheter är *socioekonomiska förhållanden*. Vid vår genomgång av systemet har vi noterat att delmodellerna för både förskola och grundskola helt saknar socioekonomiska hänsynstaganden och att de i gymnasie-modellen inte är tydliga. Däremot finns det en separat delmodell för *Barn och unga med utländsk bakgrund*. Delmodellen kompenserar för skillnader i härkomst bland barn och unga med motiveringen att barn med utländsk bakgrund kan ha behov av olika typer av stödinsatser. Dessa antas uppstå i framför allt i skolväsendet och i kommuner med en hög andel av befolkningen som har utländsk bakgrund. Ersättningen är densamma som fastställdes år 2000 och någon beskrivning av varför just den nivån valdes går inte att hitta.

I min strävan att redovisa beräkningar av merkostnader i respektive verksamhet har jag inte funnit någon lämplig metod för att fördela ut delmodellen *Barn och unga med utländsk bakgrund* på övriga delmodeller. Jag anser att det är bättre att utjämna för socioekonomiska skillnader än att utjämna för kostnader som kan uppstå till följd av skillnader i befolkningens härkomst. Socioekonomi är en fråga som är bredare än härkomst och i många fall mer relevant när det gäller att fånga strukturella kostnadsskillnader. I Skolverkets så kallad SALSAModell som beräknar ett statistiskt förväntat skolresultat för grundskolor används exempelvis både föräldrarnas utbildningsnivå och andel elever som har varit i Sverige i högst fyra år.

I avsnitt 6.2 beskriver jag effekterna av att ta bort delmodellen *Barn och unga med utländsk bakgrund* och initierar den diskussion om socioekonomi och verksamhetskostnader som sedan fullföljs i konkreta förslag i kapitel 7 och 8.

Glesbygdsförhållanden är en annan faktor som gör sig påmind i olika verksamheter. Av hävd har merkostnader för att bedriva verksamhet i glesbygd kompenseras inom ramen för de verksamhetsmodeller där de anses vara av betydelse. Den modell (*Struktur*, se avsnitt 6.3 nedan) som används för beräkning av merkostnader i glesbygd är med något undantag gemensam för alla verksamheter. Information om geografisk lokalisering av samtliga svenskars folkbokföringsort används i *Struktur* för beräkningar av glesbygdsrelaterade merkostnader inom verksamheterna *grundskola*, *gymnasieskola*, *bemtjänst för äldre* och *hälso- och sjukvård*. I avsnitt 6.3 beskrivs hur *Struktur* fungerar i generella termer samt mitt förslag till vidare utredning av utveckling och förvaltning av systemet, medan de konkreta tillämpningarna beskrivs i respektive delmodell.

Löneskillnader är en tredje faktor. Kompensationen hanteras i dag i en egen modell men mitt förslag i kapitel 5 innebär att även effekterna av löneskillnader ska redovisas inom de verksamhetsmodeller där de är av betydelse. Skillnaden är ”kosmetisk” i bemärkelsen att *beräkningen* och *effekterna* av lönekostnadsutjämnningen inte förändras genom det förslaget. De lönekostnadsindex som ligger till grund för utjämnningen bygger på data från 2008–2009, och lönekostnadsandelarna för kommunerna likaså. Hälso- och sjukvårdens lönekostnadsandel är från 2005, det vill säga ännu något äldre. Av dessa skäl räcker inte den föreslagna kosmetiska förändringen. Det finns också ett behov av att utvärdera och uppdatera beräkningarna av merkostnader till följd av skillnader i lönenivå. I kapitel 6.4 presenteras en utvärdering av dagens lönekostnadsutjämnning och förslag till förändringar i merkostnadsberäkningarna.

6.2 Socioekonomiska förhållanden

Bedömning: I kostnadsutjämnings delmodeller för skolväsendet bör hänsyn tas till socioekonomiska skillnader.

En inledande reflektion är att vad begreppet *socioekonomiska förhållanden* omfattar är starkt sammanhangsberoende. Det kan handla om klass, grad eller typ av sysselsättning, utbildningsnivå, inkomst, civilstånd, ohälsa eller utländsk bakgrund för att ta några vanligt förekommande exempel. Vi menar här sådana skillnader i människors levnadsförhållanden som kan påverka verksamhetskostnaderna. I tabell 6.1 redovisas en översikt över i vilken utsträckning respektive delmodell i kostnadsutjämnings innehåller socioekonomisk kompensation.

Tabell 6.1 Översikt över socioekonomisk kompensation i kostnadsutjämnings

Delmodeller	Förekomst av socioekonomisk kompensation
Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg	Nej
Förskoleklass och grundskola	Nej
Gymnasieskola	Indirekt i programvalsfaktorn
Individ- och familjeomsorg	Ja
Äldre	Ja
Barn och unga med utländsk bakgrund	Ja
Hälsa- och sjukvård	Ja
Kollektivtrafik för kommuner och landsting	Inte relevant
Befolkningsförändringar i kommuner och landsting	Inte relevant
Gles bebyggelsestruktur	Inte relevant
Lönemodeller kommuner och landsting	Inte relevant

Med tanke på den konsensus som finns om socioekonomins betydelse i skolväsendet kan avsaknaden av kompensation i dessa delmodeller tyckas förvånande. Som jag återkommer till i kapitel 7 är förklaringen troligen att skolverksamheten rent empiriskt inte kostar mer i kommuner med stora socioekonomiska utmaningar än i andra. I avsnitt 7.2 beskriver jag hur jag anser att socioekonomisk kompensation bör beräknas i förskolemodellen baserat på andel barn

1–5 år som växer upp i hushåll med låg disponibel inkomst, har föräldrar med låg utbildningsnivå och har minst en förälder som har varit kort tid i Sverige. I avsnitt 7.3 konstaterar jag att riksdagen redan fattat beslut om ett riktat statsbidrag till grundskolor baserat på elevunderlagets socioekonomiska sammansättning vilket i nuläget gör en sådan komponent överflödigt i kostnadsutjämningsen. Jag beskriver dock hur en socioekonomisk kompensation skulle kunna införas i kostnadsutjämningsen för grundskolan, för den händelse det riktade statsbidraget upphör eller omvandlas till ett generellt statsbidrag. I avsnitt 7.4 beskriver jag den socioekonomiska kompensation som indirekt utgår i gymnasiemodellens *programvals*faktor och mitt förslag till att ytterligare förstärka dess socioekonomiska profil. I 7.5 beskrivs mitt förslag till ny modell för kommunal vuxenutbildning. Att vara ny i Sverige innebär utmaningar av många olika slag, inte minst att lära sig språket och för de som inte har det redan få en utbildning som är tillräcklig för att kunna få en egen försörjning. Men det är inte bara nyanlända som kan behöva läsa in kompetens på grundläggande och gymnasial nivå. Även ungdomar födda i Sverige saknar ibland betyg från dessa grundläggande skolformer, liksom vuxna som växt upp i bygder dominerade av den gamla tidens tillverkningsindustri. I avsnitt 7.6 beskriver jag hur delmodellen för individ- och familjeomsorg kan ges en tydligare socioekonomisk profil baserad på invånarnas levnadsförhållanden snarare än den kommunala verksamhetens utformning. Alla dessa åtgärder stärker på olika sätt det socioekonomiska hänsynstagandet i kostnadsutjämningsen på ett sätt som är relevant och transparent för respektive verksamhet. I kapitel 10 beskrivs de sammantagna effekterna på kostnadsutjämningsens socioekonomiska profil av dessa förslag och att nuvarande modell *Barn och unga med utländsk bakgrund* tas bort. I avsnitt 8.2 redovisas min genomgång av hälso- och sjukvårdens socioekonomiska profil och hur den kan förstärkas samtidigt som modellen blir mer överskådlig.

6.2.1 Barn och unga med utländsk bakgrund

Nuvarande modell

Modellen för barn och unga med utländsk bakgrund är tänkt att kompensera för merkostnader för särskilt stöd inom för-, grund- och gymnasieskola. Med barn och unga med utländsk bakgrund menas invånare 0–19 år som är födda utanför Norden eller EU15, eller är födda inom Norden eller EU15 och har minst en förälder som inte är det.

Ett så kallat *kompensationsunderlag* beräknas för varje kommun. För riket och för varje distrikt beräknas andel barn och unga med utländsk bakgrund i befolkningen i procent.¹ Kommuner där inget distrikt har en högre andel barn och unga med utländsk bakgrund än riket får kompensationsunderlaget noll. Om andelen är högre än i riket i ett distrikt är kommunens kompensationsunderlag lika med skillnaden i procent mellan det distriktets andel och rikets. Om andelen är högre än i riket i mer än ett distrikt beräknas andelen barn och unga med utländsk bakgrund sammanlagt i de distrikten. Kommunens kompensationsunderlag blir skillnaden i procentenheter mellan de distrikten andel och rikets.

I ett andra steg beräknas andel av kommunens hela befolkning som bor i de distrikt som har en högre andel barn och unga med utländsk bakgrund än i riket. Den andelen beräknas som en kvot.

Ett bruttoutjämningsbidrag beräknas som kompensationsunderlaget för kommunen multiplicerat med den beräknade kvoten gånger 75 kronor per invånare. Bruttobidraget finansieras genom ett avdrag som är lika med det vägda genomsnittet för samtliga kommuner.

Utvärdering

Ett första problem med modellen är att den avser verksamhetsövergripande kostnader som i en renodlad modellstruktur bör kompenseras i respektive verksamhet. Ett andra är att beloppet på 75 kronor per invånare per procentenhet som andelen barn och unga med

¹ Distrikt är en regional indelning under kommunnivå som infördes 1 januari 2016. Distrikten bygger i huvudsak på den indelning av landet i församlingar som tidigare användes i folkbokföringen. Distriktsindelningen är inte tänkt att förändras över tid. I dag finns det 2 523 distrikt, en lista över dessa och annan information finns på Lantmäteriets hemsida www.lantmateriet.se. Lantmäteriet ansvarar för distriktsindelningen.

utländsk befolkning i de distrikt som har en högre andel än i riket överstiger rikets andel, multiplicerat med andelen av kommunens befolkning som bor i distrikt med en högre andel än i riket, inte är intuitivt begripligt. Vidare, om 75 kronor per invånare var adekvat år 2000 så är det rejält urholkat 2018. Eftersom det saknas en härledning av beloppet går det senare dock varken att bekräfta eller avfärda.

En statistisk utvärdering är av dessa skäl omöjlig att genomföra. Pengar omfördelas tveklöst från kommuner med en låg andel barn och unga med utländsk bakgrund till de som har en hög andel men träffsäkerheten går inte att bedöma. "Utländsk bakgrund" täcker allt från att ha kommit från Syriens inbördeskrig 2015 till att vara född på nittioalet i Norrtälje av föräldrar från forna Jugoslavien.

Motivering

Delmodellen bör tas bort dels eftersom den avser merkostnader som borde redovisas i de olika verksamhetsmodellerna, dels för att dess utformning är påfallande trubbig i förhållande till de faktiska merkostnader den avser täcka. Vi bedömer att socioekonomiska förutsättningar för respektive verksamhet går att fastställa mer precist och återkommer i kapitel 7 med förslag på hur det kan göras.

Ekonomiska effekter

I tabell 6.2 redovisas de ekonomiska konsekvenserna av att delmodellen utgår, per kommungrupp.

Tabell 6.2 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Barn och unga med utländsk bakgrund*

Ovägt medel per kommungrupp 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	211	0	-211
	Pendlingskommun nära storstad	-40	0	40
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	24	0	-24
	Pendlingskommun nära större stad	-96	0	96
	Lågpendlingskommun nära större stad	-94	0	94
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	-93	0	93
	Pendlingskommun till mindre tätort	-97	0	97
	Landsbygdskommun, ej nära större stad	-122	0	122
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-132	0	132
Total omfördelning i modellen, miljoner kronor		631	0	-631

I dag omfördelar modellen 631 miljoner kronor. Om man ser till genomsnittligt utfall per kommungrupp sker omfördelningen i dag från övriga kommuntyper tillorstäder och större städer. Skillnaderna är dock ofta stora inom respektive kommungrupp. På kommunnivå leder förslaget till förändringar från -615 kronor per invånare (Botkyrka) till +137 kronor per invånare (152 kommuner som i dag betalar samma avgift).

6.3 Beräkningar av merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse

6.3.1 Förslag

Förslag: Kommunitredningen (Fi 2017:02) bör få i uppdrag att överväga vilken myndighet som bör ha det fortsatta förvaltningsuppdraget för *Struktur* samt hur verksamheten ska kunna upprätthållas och finansieras på en tillfredsställande nivå.

Bedömning: *Struktur* bör även fortsättningsvis användas i kostnadsutjämnningen för beräkning av merkostnader för att bedriva verksamhet i områden med gles bebyggelse.

Ett vanligt missförstånd rörande kompensationen för merkostnader i områden med gles bebyggelse är att kommuner och landsting skulle få stöd för de små och emellanåt ekonomiskt ineffektiva verksamheter de faktiskt bedriver. Så är det inte, utan kompensationen bygger i stället på behovet av att, till följd av gles bebyggelse, bedriva verksamhet på enheter som är alltför små för att vara kostnadseffektiva. I detta avsnitt beskriver vi hur denna kompensation beräknas.

6.3.2 Nuvarande modell

Stora avstånd leder till merkostnader relaterade dels till att verksamhet måste bedrivas i alltför liten skala för att kunna bedrivas effektivt, dels till transportkostnader. Den relativa betydelsen av dessa två merkostnadstyper varierar mellan verksamheter, och därför måste merkostnadsberäkningarna anpassas till respektive verksamhets karaktär.

I dagens kostnadsutjämnning finns exempel på när aggregerade kommun- eller landstingsvisa indikatorer som invånare per kvadratkilometer eller tätortsgrad används för en schablonartad beräkning av merkostnader i glesbygd. Jag tänker på institutionsboende för äldre i glesbygd och kollektivtrafikmodellen. Det är enkelt att beräkna bidrag och avgifter med dessa schablonartade modeller, men de tar inte alltid på ett tillräckligt bra sätt hänsyn till de faktiska förhållandena.

Sedan över tjugo år används därför information om geografisk lokalisering av samtliga svenskers folkbokföringsort för beräkning av gleshetsrelaterade merkostnader. I dag görs det inom verksamheterna grundskola, gymnasieskola, hemtjänst för äldre och hälso- och sjukvård. Beräkningarna görs med en modell som kallas *Struktur* och utvecklades av dåvarande Glesbygdsverket. I dag förvaltas *Struktur* av Tillväxtverket. Med *Struktur* kan konsekvenserna av olika typer av glesbygdsförhållanden för verksamhetskostnaderna modelleras på ett sätt som i allmänhet stämmer mycket väl överens med verkligheten. *Struktur* har använts för beräkning av merkostnader i glesbygd i mitt förslag, och jag anser att systemet bör användas och vidareutvecklas för att även fortsättningsvis tillhandahålla beräkningar av merkostnader i glesbygd för kostnadsutjämningsystemet.

Utplacering av fiktiva enheter

I *Struktur* är det första steget vid beräkning av merkostnader för verksamhet i glesbygd utplacering av *fiktiva enheter*. Utplaceringen bygger på var befolkningen bor, det vägnät som möjliggör kommunikation mellan platser i kommunen, samt antaganden om vad som utgör minsta tillåtna enhet och högsta lämpliga avstånd från invånarna till respektive enhet.

Hela landet delas in i rutor om 250×250 meter. För varje verksamhet anges ett högsta lämpligt avstånd från bostad till en enhet där verksamheten bedrivs. För elever i grundskolans låg- och mellanstadium (år F–5) har exempelvis 30 kilometer angetts som högsta lämpliga avstånd, medan elever i högstadiet (år 6–9) anses kunna resa upp till 50 kilometer till skolan. I hälso- och sjukvården placeras sjukhus ut efter ett lämpligt avstånd om maximalt 100 kilometer. För varje ruta beräknas sedan hur många personer som bor i rutan eller inom ett avstånd från rutan som inte överstiger verksamhetens maximala lämpliga avstånd. Dessutom beräknas det genomsnittliga avståndet mellan en enhet i rutan och det sålunda ihopsamlade befolkningsunderlaget.

Den första fiktiva enheten placeras i den ruta i kommunen eller länet som har den högsta kvoten mellan antal personer och genomsnittligt avstånd, det vill säga flest personer inom kortast avstånd.

Befolkningen i de rutor som har kopplats till den utplacerade enheten lyfts sedan ut, och *Struktur* räknar på nytt ut antal personer inom maximalt lämpliga avstånd för alla återstående rutor. Successivt placeras nya fiktiva enheter ut tills det inte återstår någon möjlighet att placera ut fler enheter som uppfyller kravet på minsta möjliga enhet. Om det finns personer som ännu inte knutits till någon fiktiv enhet så hänförs de därefter till den utplacerade enhet som ligger närmast, även om avståndet är längre än verksamhetens lämpliga maxavstånd.

De merkostnader som beräknas i *Struktur* och som ligger till grund för kompensation för glesbygd bygger på dessa fiktiva enheter. Det spelar alltså ingen roll vilka små enheter en kommun eller ett landsting faktiskt har, eftersom det inte är det man utgår ifrån. Gleshetskompensationen bygger bara på geografiska avstånd mellan befolkningen och fiktivt utplacerade enheter inom de verksamheter som bedrivs.

Beräkning av merkostnader för små enheter

De fiktiva enheter som *Struktur* har placerat ut har alla ett antal personer som har knutits till dem. Vissa enheter kommer att vara mindre än de enheter vid vilka det enligt modellens antaganden är möjligt att bedriva verksamhet till en genomsnittlig kostnad. För dessa enheter beräknas en merkostnad i kronor genom att antalet personer multipliceras med merkostnaden per person vid respektive enhet.

En central storhet vid denna beräkning av den ekonomiska kostnaden för alltför små enheter är den kostnadsfunktion som beskrivs i *Struktur*. Den varierar mellan verksamheter och är ofta framtagen för många år sedan och med vad som synes ha varit ett mycket omfattande utredningsarbete.

Beräkning av merkostnader för transporter

För verksamheter som grundskolor och sjukhus utgör transportkostnader en viktig kostnadspost. Barn i grundskolan har rätt till skolskjuts om avståndet till skolan är långt, och vissa patienter behöver transporteras till och från sjukhus i ambulans. Varje persons avstånd till den närmaste fiktiva enheten är känd. Med hjälp av ett

gränsvärde för när det kan bli aktuellt med offentligt finansierad transport, en uppskattad kilometerkostnad och andra uppgifter som antal resor per år kan en förväntad transportkostnad beräknas. Denna transportkostnad summeras med merkostnaden för små enheter till ett bruttobidrag för gles bebyggelse.

6.3.3 Utvärdering

I enkäten till kommunerna framförs i fritextsvaren ett fåtal synpunkter rörande kostnadsutjämnings kompensations för merkostnader i områden med gles bebyggelse. I något fall anses glesbygden överkompenserad i förhållande till storstadsområdena, men flertalet framför synpunkter på att ersättningen för merkostnader är otillräcklig. Även i landstingsenkäten förekommer kommentarer i dessa båda riktningar.

Med avseende på de principer som styr kostnadsutjämnings bedömer jag att det finns vissa problemområden. Dels gäller det begriplighet där *Struktur* är något av en ”svart låda”, dels gäller det frågan om aktualitet.

Strukturs utplacering av fiktiva enheter har utredningen verifierat genom att för stickprov jämföra de fiktiva enheternas placering med verkligheten. Överensstämmelsen är för de kommuner och landsting vi har undersökt påfallande hög både vad gäller enheternas placering och deras storlek (i de fall uppgifter om storlek för verklighetens enheter varit tillgängliga).

En besvärligare fråga är de kostnadsfunktioner som används för att beräkna merkostnaderna. Hur mycket dyrare är en skola med 200 elever jämfört med en skola med 400 elever? Allra svårast är det kanske i hälso- och sjukvården, exempelvis merkostnader för små sjukhus. Vad är ens ett sjukhus i dag? Hur mycket dyrare är ett sjukhus med ett befolkningsunderlag på 60 000 jämfört med ett med 200 000? Är det över huvud taget relevant att tala om ett sjukhus befolkningsunderlag i dessa tider av ökande specialisering? I hälso- och sjukvården talar man om ”nivåstrukturering” vilket innebär att fler och fler insatser koncentreras till ett fåtal sjukhus med en hel region eller rent av hela landet som befolkningsunderlag. Jag har gjort bedömningen att grundliga utredningar av merkostnader för

verksamhet i glesbygd av det slag som gjorts för 15–20 år sen är alltför omfattande för att kunna slutföras inom utredningstiden.

Trots problemen med kostnadsfunktionerna anser jag att de resultat som *Struktur* genererar är de bästa som går att hitta. En schablon baserad på exempelvis invånardistans är kanske enklare att förklara, men inte att motivera. Invånardistans låter som det genomsnittliga avståndet mellan invånarna i ett område, men måttet tar ingen hänsyn till hur folk verkligen bor. Matematiskt är definitionen av invånardistans lika med roten ur kvoten mellan landytan per invånare gånger två och roten ur tre. Resultatet blir detsamma om hela befolkningen bor samlat i en tätort som om den bor utspridd över hela landytan. *Struktur* har en bättre kapacitet att fånga de förhållanden som faktiskt spelar roll för kostnaderna.

Det andra problemet när det gäller de beräknade merkostnaderna för verksamhet i glesbygd är att de i dag är nominellt fasta belopp som alltså inte följer kostnadsutvecklingen. De merkostnader för verksamhet i glesbygd som trädde i kraft 2014 baserades på kostnadsnivån 2010, och de gäller ännu. Både bidrag och avgifter är alltså urholkade redan det år de träder i kraft och blir med tiden alltmer inaktuella.

6.4 Beräkning av merkostnader för skillnader i lönenivå

6.4.1 Förslag

Förslag: Merkostnader för skillnader i lönenivå ska beräknas i kommunernas delmodeller *Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, Förskoleklass och grundskola, Gymnasieskola, Individ- och familjeomsorg* och *Äldreomsorg* samt landstingens delmodell *Hälso- och sjukvård*.

Lönekostnadsindex för kommuner har uppdaterats med underlag för 2016 och beräkningen av standardiserad lönenivå korrigerats.

För landstingen har en ny regressionsmodell skattats med underlag för 2016 och med en korrigerad beräkning av standardiserad lönenivå. Vidare ingår samtliga personalkategorier i skattningen av lönekostnadsindex. I regressionsmodellen används *Andel förvärvsarbetande sysselsatta i andra sektorer än kommuner och*

landsting, Tätortsgrad, Lönenivå i privat sektor, Arbetslöshet i länet och Andel av de förvärvsarbetande i länet som pendlar över kommungräns som förklarande variabler.

En separat delkomponent i landstingens lönekostnadsberäkning som avser merkostnader för bemanning i områden med gles bebyggelse föreslås också.

Lönekostnadsandelar för verksamheterna har uppdaterats med nya data från kommunernas och landstingens räkenskaps sammandrag 2016.

Förslaget innebär att den underliggande regressionsmodellen för kommunernas lönekostnadsindex består av följande variabler.

Tabell 6.3 Regressionsmodell för lönekostnadsindex för kommuner

Data för 2013–2016

Typ av variabel	Variabel	Förslag
Beroende variabel	Lönenivåindex	Korrigerad beräkning med aktuella siffror
Förklarande variabler	Andel av befolkningen (16 år eller äldre) som inte arbetar i kommun eller landsting Priset för bostadsrätter i länet Taxeringsvärdet för småhus i kommunen	Oförändrade variabler med aktuella siffror

Den nya regressionsmodellen för landstingens lönekostnadsindex beskrivs i tabell 6.4.

Tabell 6.4 Regressionsmodeller för lönekostnadsindex för landsting

Data för 2012–2016

Komponent	Typ av variabel	Variabel	Förslag
Lönekostnad egen personal	Beroende variabel	Lönenivåindex	Korrigerad beräkning med aktuella siffror
	Förklarande variabler	Lönenivå i privat sektor	Oförändrad variabel med aktuella siffror
		Andel av befolkningen (16 år eller äldre) som inte arbetar i kommun eller landsting Tätortsgrad Arbetslöshet i länet Andel av de förvärvsarbetande som pendlar över kommungräns, inklusive gränspendling	Nya variabler
Merkostnad för bemanning i glesbygd	Beroende variabel	Kostnad för inhyrd personal	Ny variabel
	Förklarande variabel	Glesbygdsvariabel – produkten av tätortsgrad och invånare per kvadratkilometer	Ny variabel

Tillägg och avdrag för lönekostnadsskillnader i både kommuner och landsting ska precis som i dag beräknas genom att standardkostnaden i berörda verksamhetsmodeller multipliceras med för verksamheten fastställd lönekostnadsandel och kommunens eller landstingets lönekostnadsindex. Jag föreslår att följande lönekostnadsandelar ska tillämpas vid beräkningen.

Tabell 6.5 Förslag till lönekostnadsandel per delmodell

Procent	
Verksamhet	Förslag till ny lönekostnadsandel
Förskola, fritidshem och pedagogisk verksamhet	73,8
Förskoleklass och grundskola	68,8
Gymnasieskola	67,8
Individ- och familjeomsorg	57,8
Äldreomsorg	73,9
Hälsa- och sjukvård	70,6

Lönekostnadsindex och lönekostnadsandelar föreslås inte uppdateras utan är desamma till nästa översyn av modellen.

6.4.2 Nuvarande modell

Kompensation för högt löneläge infördes i kostnadsutjämningen 2008 och utjämnar för strukturella lönekostnadsskillnader mellan kommuner och mellan landsting. En revidering gjordes från och med utjämningsåret 2014 på förslag i den senaste utredningen (SOU 2011:39).

Tillägg och avdrag för lönekostnadsskillnader beräknas genom att standardkostnaden i berörda modeller multipliceras med för verksamheten fastställd lönekostnadsandel och kommunens lönekostnadsindex.

Lönemodell för kommuner

För varje kommun har nuvarande lönekostnadsindex beräknats med hjälp av en regressionsmodell där den ålders- och yrkesstandardiserade lönenivån i respektive kommun ställts mot *Andel av befolkningen (16 år eller äldre) som inte arbetar i kommun eller landsting, Priset för bostadsrätter i länet och Taxeringsvärdet för småhus i kommunen*.² Underlaget för dagens index är data från 2008 och 2009. Lönekostnadsindex för kommunen är den statistiskt förväntade

² Taxeringsvärdet begränsades nedåt till 400 000 kronor och uppåt till 3 000 000 kronor.

standardiserade lönenivån i kommunen och inte den faktiska lönenivån. Metoden gör att lönekostnadsindex inte är påverkbart för den enskilda kommunen.³

Sedan lönekostnadsmodellen föreslogs i SOU 2006:84 har samma lönekostnadsandelar använts för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg (81 procent), förskoleklass och grundskola (75 procent), gymnasieskola (68 procent), IFO (55 procent) och äldreomsorg (81 procent). En justerad lönekostnad beräknas genom att lönekostnadsandelen för varje verksamhet multipliceras med kommunens standardkostnad för utjämningsåret.

Kommuner med ett lönekostnadsindex över 100 får ett bruttotillägg som beräknas genom att skillnaden mellan kommunens index och 100 multipliceras med kommunens justerade lönekostnad. Bruttotillägget finansieras genom ett generellt avdrag för alla kommuner motsvarande ett med befolkningen per den 31 december två år före utjämningsåret vägt medelvärde.

Lönemodell för landsting

För landstingen är nuvarande lönekostnadsindex summan av två olika delar. För landstingsanställda utom läkare beräknas en statistiskt förväntad lönenivå utifrån lönenivån i privat sektor i länet, med samma typ av regressionsmodell som i kommunernas lönemodell. Den förväntade lönenivån för andra än läkare ges vikten 0,89 i landstingens lönekostnadsindex. Dessutom inkluderas läkarnas faktiska lönenivå med vikten 0,11. Lönekostnadsindex baseras på data från 2005.

Ett bruttotillägg beräknas för landsting med ett lönekostnadsindex över 100 genom att skillnaden mellan landstingets lönekostnadsindex och 100 multipliceras med den justerade lönekostnaden. Den justerade lönekostnaden beräknas genom att standardkostnaden för hälso- och sjukvård multipliceras med lönekostnadsandelen för verksamhetsområdet (72 procent). Bruttotillägget finansieras genom

³ Då utjämning av lönekostnadsskillnader föreslogs i SOU 2006:84 angavs att ingen skulle få ett lönekostnadsindex som var högre än sitt lönenivåindex. Avsteget motiverades av att ingen skulle få ersättning för en högre lönenivå än man faktiskt har. Regeringen förordade dock att det i regressionsmodellen skattade lönekostnadsindexet skulle användas för samtliga, eftersom lönekostnadsutjämningen annars till viss del skulle bli påverkbar (Prop. 2006/07:100 s. 228).

ett generellt avdrag för alla landsting motsvarande ett med befolkningen per den 31 december två år före utjämningsåret vägt medelvärde.

6.4.3 Utvärdering

Av de enkätsvar som utredningen fått in från kommunerna framgår att respondenterna är mer skeptiska mot lönomodellen än vad som gäller för övriga modeller. Kommentarer i fritext handlar bland annat om att lönerna är påverkbara och att kommuner med en god ekonomi kan konkurrera med övriga kommuner om arbetskraften och samtidigt bli kompenserade för detta. Även i landstingens enkätsvar är det tydligt att modellen inte väcker allas förtjusning. Bara var fjärde respondent anser att modellen är ganska rättvisande. I fritextsvaren föreslås att den bör tas bort då arbetsmarknaden är nationell inom hälso- och sjukvården. Det framförs också att vissa landsting får kompensation för höga lönenivåer medan andra får lösa det via inhyrd personal vilket orsakar merkostnader som inte kompenseras. Över huvud taget är lönomodellen den modell vars själva existens ifrågasätts av flest, vilket inte bara framgått av enkäten utan också i andra kontakter med kommuner och landsting.

Det är en vanlig föreställning att utfallet i lönomodellerna i hög utsträckning är påverkbart, men tack vare den tillämpade statistiska metoden stämmer det bara till en del. Utfallet bestäms av den – givet strukturen – statistiskt förväntade lönenivån, inte den faktiska lönenivån. Förfarandet är problematiskt bara om kommuner med hög andel förvärvsarbetande med andra än kommunala och landstingskommunala arbetsgivare och höga boendekostnader samt landsting i län med höga privata löner systematiskt väljer att sätta högre löner av andra skäl än att det är nödvändigt för att säkra personalförsörjningen. Det faktum att en mindre del av landstingens lönomodell bygger på verkliga läkarlöner är dock uppenbart problematiskt i detta hänseende.

Vi har genomfört en uppdaterad analys av löneläget med lönedata från SKL för samtliga anställda i kommuner och landsting 2010–2016. Lönenivåjämförelserna har gjorts med ett lönenivåindex som beräknats efter standardisering av lönerna med avseende på ålder och

yrke.⁴ Syftet med standardiseringen är att skillnader i åldersfördelning och yrkeskategori inte ska förväxlas med lönenivåskillnader. Skillnader i ålder och yrke kan exempelvis bero på skillnader i köp av verksamhet (entreprenader och friskolor), vilket inte ska påverka resultatet. Även andra faktorer som den lokala demografiska strukturen kan spela roll genom att personalkategorimixen påverkas.

Statistisk utvärdering av kommunernas lönemodell

Av utvärderingen framgår att det kvarstår betydande löneskillnader mellan kommunerna. Det är, liksom tidigare, i huvudsak kommuner i storstadsområdena och i synnerhet i Stockholmsområdet som har de högsta lönenivåerna. Det är totalt 64 kommuner som 2016 har ett lönenivåindex som överstiger det vägda genomsnittet i riket. Tjugo kommuner har ett index som överstiger rikets genomsnitt med mer än fem procent, och av dessa ligger arton i Stockholms län. Lönenivåindex varierar bland samtliga kommuner mellan 93 och 110, där 100 är genomsnittet i riket.

Då dagens statistiska modell för löner i kommunerna skattas om med aktuella data för 2013–2016 är förklaringsgraden 77 procent. De förklarande variabelernas koefficienter är statistiskt signifikanta och har förväntad effekt. Lönenivåerna är nämligen högre i kommuner med en stor andel förvärvsarbete med annan än kommunal eller landstingskommunal arbetsgivare, i kommuner i län med höga bostadsrättspriser och i kommuner med höga taxeringsvärden på småhus.

Att de kommunala lönerna har strukturella bestämningsfaktorer betyder inte att de inte *också* är påverkbara. För att belysa frågan huruvida de kommuner som har höga lönenivåindex skiljer sig från de med lägre har två test genomförts. Ett test var att införa en ”höglönevariabel” för att särskilja kommuner med ett lönenivåindex över 100 från övriga kommuner. Höglönevariabeln blev statistiskt signifikant och höjde modellens förklaringsgrad markant. Detta visar att det finns något som särskiljer de kommuner som har ett högt löneindex från övriga, även om testet inte kan avgöra exakt vad

⁴ Till skillnad från tidigare har standardiseringen gjorts med en korrigerig för andel köp av verksamhet av respektive kommuns eller landstings vikt, vid beräkning av riksgenomsnittet. Anledningen är att det finns mycket stora skillnader i köp av verksamhet mellan kommuner och mellan landsting. De med en hög andel köp av verksamhet kommer annars att få alltför låg vikt vid beräkningen av den genomsnittliga nivån i riket.

det är. Ett andra test har varit att göra regressioner separat för de kommuner som har index över 100 och övriga. I båda kommungrupperna är variablernas koefficienter signifikanta men förklaringsgraden är mycket högre för de kommuner som har ett index över 100. Vår slutsats av dessa resultat är att modellen är relevant, men att det är motiverat att precis som i dag låta alla kommuner som har ett index under 100 betala samma avgift. Det gängse förfarandet i övriga delmodeller är annars att utjämningsen är symmetrisk, vilket innebär att både bidrag och avgifter motsvarar hela skillnaden mellan standardkostnaden och genomsnittet i riket. Det svaga statistiska sambandet för kommuner med låga lönenivåindex leder till en stor risk för godtyckliga avgiftsnivåer om även lönekostnadsutjämningsen skulle göras symmetrisk.

För att belysa frågan huruvida höga löner kan förklaras av att vissa kommuner med god ekonomi konkurrerar ut kommuner med svagare ställning har vi vidare genomfört analyser där kommunens intäkter från skatter, bidrag, finansiella poster samt extraordinära intäkter inkluderats i löneregressionerna. Analysen visar att även då hänsyn tas till intäktskillnader så finns det strukturella skillnader i löneläget som har varit bestående över den studerade tidsperioden. Vi fann alltså inte stöd för tesen att det är skillnader i ekonomiska möjligheter som förklarar de löneskillnader som finns.

Statistisk utvärdering av landstingens lönemodell

Bland landstingen är spridningen i standardiserad lönenivå lägre än bland kommunerna. Lönenivåindex varierar från 96 till 103. I vårt underlag ingår också läkarlönerna, vars nivå varierar i motsatt riktning jämfört med övriga personalkategorierna. De standardiserade läkarlönerna är nämligen lägsta i Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen och Region Skåne. Fyra landsting har ett lönenivåindex över 100.

Den nuvarande regressionsmodellen för beräkning av lönekostnadsindex för landstingsanställda baseras endast på en förklarande variabel, lönenivån i den privata sektorn i länet. När modellen utvecklades var kopplingen mellan den privata marknadens löner och läkarlönerna låg och därför valde man att inte låta läkarlönerna ingå i regressionsmodellen. I stället viktades de verkliga läkarlönerna in i

lönekostnadsindex. Utan läkarlönerna blev förklaringsgraden i regressionsmodellen 67 procent med data som sträckte sig till 2005. En uppdatering av modellen med ett nytt datamaterial för 2012–2016 visar att förklaringsgraden nu sjunkit till drygt 60 procent. Inkluderas läkarlönerna i beräkningen av lönenivåindex blir förklaringsgraden bara 42 procent. Det är enligt min bedömning inte tillfredsställande att vikta in verkliga läkarlöner i modellen eftersom utjämningen då inte lever upp till principen om opåverkbarhet. Förklaringsgraden inklusive läkarlöner på 42 procent är för låg för att ligga till grund för utjämning. En bättre statistisk modell bör av dessa skäl eftersträvas.

En faktor som har lyfts fram både i enkäten och i direkta kontakter med landstingen är att ingen hänsyn tas till svårigheter med bemanning av sjukvård i glesbygd. Det är på många håll svårt att tillsätta fasta tjänster och en lösning som erbjuds är då att i stället hyra in personal från bemanningsföretag. Inhyrd personal kan leda till både ekonomiska och kvalitetsmässiga problem i vården och landstingen har i decennier jobbat för att minska beroendet. Trots detta utgör kostnaden för hyrpersonal fortfarande en betydande post för ett antal landsting. Utredningen har analyserat vad som kan tänkas ligga bakom de skillnader i kostnader för hyrpersonal som förekommer, baserat på ett underlag från landstingen för 2015–2016 som SKL sammanställt. Analysen visar att kostnaderna för inhyrd personal är starkt relaterad till gles bebyggelsestruktur och alltså till en del är strukturellt betingade. En reviderad lönekostnadsmodell för landsting bör enligt min mening ta hänsyn till detta faktum.

6.4.4 Motivering och beskrivning av förslaget

Det är motiverat att utjämna för strukturella löneskillnader

Det finns goda grunder för en utjämning baserad på lokala skillnader i lönenivå. Ekonomisk teori om lönebildning i offentlig verksamhet lyfter fram en rad orsaker till att sådana skillnader kan uppstå. Bland dessa finns både orsaker som kan ligga till grund för utjämning och sådana som inte bör göra det. Orsaker till löneskillnader som motiverar utjämning är sådana som är strukturella. En central strukturell faktor är den lokala efterfrågan på arbetskraft. I områden med en hög efterfrågan på arbetskraft kan konkurrens mellan arbetsgivare

leda till att de offentliga lönerna pressas uppåt. Goda pendlingsmöjligheter kan bidra till en skarpare konkurrens om arbetskraften och därmed pressa fram högre löner. En andra faktor är det lokala levnadsomkostnadsläget. På en ort där levnadsomkostnaderna är höga kan det krävas en högre lön för att attrahera arbetskraft, än på en ort där de är låga.

Höga löner kan också användas som ett medel för att rekrytera den mest produktiva personalen och således sänka den totala lönekostnaden. Denna orsak till löneskillnader är inte grund för utjämning, eftersom den beror på ett strategiskt val och därmed är påverkbar.

Uppdaterat lönekostnadsindex för kommuner och förbättrad modell för beräkning av lönekostnadsindex för landsting

Lönekostnadsindex för kommuner

Utredningen har prövat ett stort antal alternativa modeller för beräkning av lönekostnadsindex för kommuner, men funnit att en ren uppdatering av dagens modell är det bästa alternativet.⁵

I 6.4.3 beskrevs de test som genomförts för att identifiera skillnader mellan kommuner med höga lönenivåindex och de med låga, varav ett var att införa en höglönevariabel för kommuner med ett lönenivåindex över 100. Då en sådan variabel kombineras med andel av de sysselsatta som arbetar i andra sektorer än kommuner och landsting, utpendling över kommungränsen för att fånga konkurrens om arbetskraften och genomsnittligt pris på småhus för att fånga levnadsomkostnaderna i kommunen erhålls en förklaringsgrad på 82 procent. Statistiskt är modellen attraktiv, men utpendlingsvariabeln leder till att de tre storstäderna missgynnas i förhållande till omgivande pendlingskommuner. Det är svårt att se att det strukturella lönetrycket för exempelvis Stockholms stad skulle vara lägre än för omgivande kommuner. Vidare avser det genomsnittliga försäljningspriset på småhus bara en mindre del av fastighetsbeståndet, medan dagens variabel taxeringsvärde avser hela. Av dessa

⁵ *Lönekostnadsindex* är det index som ska multipliceras med justerad lönekostnad vid beräkning av tillägg för merkostnader för skillnader i löneläge. *Lönekostnadsindex* är lika med respektive kommuns och landstings predikerade värde för *lönenivåindex* från regressionsmodellerna.

skäl har jag valt att behålla dagens modell för skattning av lönekostnadsindex för kommuner. Modellens förklaringsgrad på 77 procent är god, och ingående variabler är intuitivt begripliga.

Skattningen av regressionsmodellen har gjorts med lönenivåindex beräknade enligt den korrigerade metod som beskrivs i not 4 ovan och värden för de förklarande variablerna för 2013–2016. De beräknade lönekostnadsindexen ska användas tillsvidare och ska alltså inte uppdateras. Lönekostnadsindex per kommun redovisas i avsnitt 1.3.

Lönekostnadsindex för landsting

Jag har eftersträvat en modell för beräkning av lönekostnadsindex som inte är påverkbar men som trots detta har en tillfredsställande förklaringsgrad. Mitt förslag är en modell där lönenivåindex för samtliga personalkategorier inklusive läkare förklaras av de strukturella faktorerna *Andel förvärvsarbetande sysselsatta i andra sektorer än kommuner och landsting*, *Tätortsgrad*, *Lönenivå i privat sektor*, *Arbetslöshet i länet* och *Andel av de förvärvsarbetande i länet som pendlar över kommungräns inklusive gränspendling till Danmark och Norge*.⁶ Samtliga dessa faktorer speglar på olika sätt konkurrensförhållandena på arbetsmarknaden i länet. Med data för 2012–2016 uppnås en förklaringsgrad på 69 procent och med statistiskt signifikanta koefficienter med förväntad effekt för de förklarande variablerna.⁷

Vidare har en statistisk modell för sambandet mellan kostnad för all hyrpersonal 2015–2016 och gleshet⁸ använts för att estimerat merkostnader för bemanning i glesbygd. Förklaringsgraden i den statistiska modellen är 55 procent. Den förväntade merkostnaden i landsting med gles bebyggelse inkluderas som en ny komponent i landstingens lönekostnadsberäkning. Merkostnadsberäkningen är inte

⁶ Uppgifter om gränspendling till Danmark och Norge finns fram till 2014 och det är osäkert om nyare data kommer att bli tillgängliga framöver. Gränspendling bör dock vara en relativt stabil variabel över tid och eftersom den statistiska modellen förbättras föreslår vi att den inkluderas i modellen. Det finns inga data över gränspendling till Finland.

⁷ Högre lönenivå förknippas med hög andel förvärvsarbetande i andra sektorer än kommuner och landsting, hög tätortsgrad, hög lönenivå i privat sektor, låg arbetslöshet och en hög grad av utpendling.

⁸ Definierat som tätortsgrad multiplicerat med antal invånare per kvadratkilometer.

beroende av respektive landstings faktiska kostnader för hyrpersonal, utan styrs helt av landstingets gleshet och det konstaterade sambandet mellan gleshet och kostnader för hyrpersonal i riket.

Lönekostnadsindex för landstingens egen personal och index för bemanning i glesbygd ska användas tillsvidare och ska alltså inte uppdateras. Indexetal redovisas i avsnitt 1.3.

Uppdaterade lönekostnadsandelar för både kommuner och landsting

Nuvarande lönekostnadsandelar bygger på data som är femton år gamla. Utredningen har inte hittat någon dokumentation av hur de ursprungligen har tagits fram. För att kunna uppdatera siffrorna har följande metod använts.

För de kommunala verksamheterna bygger beräkningen på antaganden om lönekostnadsandel i respektive kostnadsslag i räkenskapssammandragets driftsredovisning. *Löner* och *Kalkylerade personalomkostnader* ingår naturligtvis i sin helhet i beräkningen av lönekostnaden. *Externa varor* har antagits ha en lönekostnadsandel på 25 procent. Posterna *Övrigt* under *Externa varor och tjänster*, *Interna och externa hyror*, *Kalkylerade kapitalkostnader* och *Bidrag och transfereringar* har antagits ha en lönekostnadsandel på 0 procent. *Fördelade kostnader* och *Köp av huvudverksamhet* har antagits ha en lönekostnadsandel på 75 procent. Med dessa antaganden har en total lönekostnad för kommunerna i riket baserad på räkenskapssammandraget 2016 beräknats. Lönekostnadsandelen erhålls genom division av den totala lönekostnaden med bruttokostnaden, för respektive verksamhet.

För hälso- och sjukvården har lönekostnadsandelen beräknats som kostnader för *Lön* och *Övriga kostnader personal* dividerat med *Bruttokostnad* minus *Läkemedelskostnad inom förmånen* och *Köp av verksamhet* enligt räkenskapssammandraget för 2016. Lönekostnadsandelen har antagits vara densamma i köpt verksamhet som i verksamhet bedriven i egen regi.

I tabell 6.6 nedan jämförs förslagets lönekostnadsandelar med nuvarande.

Tabell 6.6 Lönekostnadsandelar

Verksamhet	Lönekostnadsandel i dag	Förslag till ny lönekostnadsandel
Förskola, fritidshem och pedagogisk verksamhet	81	73,8
Förskoleklass och grundskola	75	68,8
Gymnasieskola	68	67,8
Individ- och familjeomsorg	55	57,8
Äldreomsorg	81	73,9
Hälso- och sjukvård	72	70,6

För de kommunala verksamheterna innebär uppdateringen en minskad spridning i lönekostnadsandel jämfört med tidigare. Särskilt noteras markant lägre lönekostnadsandel i förskola och grundskola men det går inte att säga om det beror på en faktisk förändring eller att metoden för beräkning ändrats.

6.4.5 Ekonomiska effekter av förslaget

I tabellen nedan redovisas effekterna av mitt förslag för kommunerna för utjämningsåret 2018 per kommungrupp enligt SKL:s indelning (se bilaga 3). Observera att förslaget inte innehåller en separat lönemodell. Utfallet i förslagskolumnen är en summering av de lönekomponenter som ingår i verksamhetsmodellerna.

Tabell 6.7 Utfall i förslaget jämfört med i dag, lönekostnadsutjämning för kommuner

Ovägt medel per kommungrupp 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	482	310	-172
	Pendlingskommun nära storstad	396	459	63
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-289	-302	-13
	Pendlingskommun nära större stad	-358	-350	8
	Lågpendlingskommun nära större stad	-395	-385	10
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	-365	-340	25
	Pendlingskommun till mindre tätort	-394	-386	7
	Landsbygdskommun, ej nära större stad	-402	-388	14
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-331	-344	-13
Total omfördelning i modellen, miljoner kronor		2 270	2 400	130

Som framgår av tabellen leder uppdateringen av löne modellen för kommuner endast till mindre förändringar utom för storstäderna som i genomsnitt får en minskning med 172 kronor per invånare. På kommunnivå är den största negativa förändringen -429 kronor per invånare (Malmö) och den största positiva +441 kronor per invånare (Danderyd). Eftersom den statistiska modellen är oförändrad beror förändringarna i första hand på uppdateringen till aktuella data. Förändrade standardkostnader i de verksamheter för vilka lönekostnadsersättning beräknas kan leda till mindre förändringar.

För landstingen redovisas effekterna av förslaget i tabell 6.8 nedan baserat på data för utjämningsåret 2018. De beräknade löne-merkostnaderna kommer att redovisas i standardkostnaden för hälso- och sjukvården, men har här lyfts ut för att möjliggöra en jämförelse med nuvarande utjämning.

Tabell 6.8 Utfall i förslaget jämfört med i dag, lönekostnadsutjämning för landsting

Utjämningsår 2018, kronor per invånare

Landsting/huvudman	Utfall i dag	Förslag	Förändring
Stockholms läns landsting	252	74	-178
Region Uppsala	35	63	28
Landstinget Sörmland	-92	-44	48
Region Östergötland	-92	-40	52
Region Jönköpings län	-92	-20	71
Region Kronoberg	-92	19	111
Landstinget i Kalmar län	-92	23	115
Region Gotland	-92	75	167
Landstinget Blekinge	-92	-50	42
Region Skåne	-92	-133	-41
Region Halland	-92	11	103
Västra Götalandsregionen	-92	-79	13
Landstinget i Värmland	-92	51	143
Region Örebro län	-92	-22	70
Region Västmanland	151	-8	-159
Landstinget Dalarna	-92	65	157
Region Gävleborg	-57	42	99
Landstinget Västernorrland	-23	66	88
Region Jämtland Härjedalen	-92	169	261
Västerbottens läns landsting	-92	121	213
Region Norrbotten	-92	159	251
Total omfördelning i modellen, miljoner kronor	625	363	-263

Medan nuvarande lönekostnadsberäkning ger bidrag för Stockholm, Uppsala och Västmanland och avgifter för alla andra så innebär mitt förslag att även utpräglade glesbygdslän blir bidragstagare i lönekostnadsberäkningen. Jämtland Härjedalen går från att i dag betala samma avgift som flertalet landsting till att få det största bidraget. Det är fyra förändringar som samverkar till detta resultat. En ren uppdatering av nuvarande modell med aktuella data ger små förändringar utom för Stockholm som får ett högre utfall och Västmanland som förlorar rejält på uppdateringen. Ny justerad lönekostnad ger mycket små effekter för alla landsting. Den nya regressionsmodellen med läkarlöner inkluderade och fler förklarande

variabler ger små effekter. Detta gäller alla utom Stockholm som förlorar det de vann och Västmanland som får igen en del av det de förlorade på uppdateringen.

Det är alltså införandet av kompensation för merkostnader för bemanning i glesbygd som står för nästan hela nettoförändringen för alla län utom Västmanland.

7 Kostnadsutjämnings för kommuner

7.1 Inledning

I kapitel 5 presenterades ett förslag till ny modellstruktur. Fem av delmodellerna föreslås utgå men den beräknade kompensationen för fyra av dem omfördelas till andra delmodeller (*Befolkningsförändringsmodellen* och *Bebyggelsestruktur* för kommuner och lönemodellerna för kommuner och landsting). Två nya delmodeller föreslås också i kapitel fem, nämligen *Infrastruktur och skydd* och *Verksamhetsövergripande kostnader*. Den delmodell som helt tas bort är *Barn och unga med utländsk bakgrund* vilket beskrevs i kapitel 6.

I detta kapitel beskrivs den uppsättning av åtta delmodeller som är de kommunspecifika modellerna i mitt förslag. I kapitel åtta behandlas de två delmodellerna som gäller för landstingen, och i kapitel nio den för kommuner och landsting gemensamma modellen för kollektivtrafik.

7.2 Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

7.2.1 Förslag

Förslag: Tillägg och avdrag för skillnader i *behov av förskola och fritidshem* beräknas enligt ny metod och förskoledelen uppdateras med mer aktuella data. Komponenten ersätter tidigare kompensation för skillnader i vistelsetid och inskrivningsgrad.

Tillägg och avdrag för *gles bebyggelse* läggs till som en ny komponent i modellen. Tillägget beräknas med ett index som gör att kompensationen kommer att följa kostnadsutvecklingen i riket.

Tillägg och avdrag för *socioekonomiska skillnader* läggs till som ny komponent i modellen.

Tillägg och avdrag för *lönekostnadsskillnader* inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg inkluderas i modellen.

Tillägg och avdrag för *ökning av antal barn i åldern 1–5 år* inkluderas i förskolemodellen. Beloppen ska räknas upp årligen med prisindex så att de följer kostnadsutvecklingen.

En ny kompensation för *minskning av antal barn i åldern 1–5 år* införs. Beloppen ska räknas upp årligen med prisindex så att de följer kostnadsutvecklingen.

Justeringsfaktorn utgår ur modellen.

Skolverket ges i uppdrag att genomföra en undersökning om genomsnittlig vistelsetid per kommun senast år 2020.

I tabellen nedan beskrivs förslaget till ny delmodell för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, och skillnaden mot nuvarande delmodell.

Tabell 7.1 Förslag till delmodell för Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Typ av faktor	Komponenter	Förslag
Behov	Ålderssättning för barn 1–5 år respektive 6–12 år	Oförändrad komponent
	Tillägg och avdrag för skillnader i behov av förskola och fritidshem	Ändrad komponent
	Tillägg och avdrag för socioekonomiska skillnader	Ny komponent
Produktionsförutsättningar	Tillägg och avdrag för gles bebyggelse	Nya komponenter
	Kompensation för minskande antal barn 1–5 år	
	Tillägg och avdrag för lönekostnadsskillnader	Överförda komponenter från andra delmodeller
	Tillägg och avdrag för ökning av antal barn 1–5 år	
Övrigt	Justeringsfaktor	Borttagen komponent

Modellen utjämnar för mellankommunala skillnader i behov (åldersstruktur, vistelsetid förskola, inskrivningsgrad fritidshem och socioekonomi) och produktionsförutsättningar (glesbygd, löner och befolkningsförändringar).

Standardkostnaden räknas upp till utjämningsårets prisnivå med förväntad prisutveckling.

7.2.2 Nuvarande delmodell

I dag beräknas standardkostnaden för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg som summan av

- åldersersättning för barn 1–5 år respektive 6–12 år,
- tillägg och avdrag för skillnader i vistelsetid i förskola och inskrivningsgrad i fritidshem samt en
- justeringsfaktor.

Vid beräkningen av tillägg och avdrag för skillnader i vistelsetid i förskola och inskrivningsgrad i fritidshem har varje kommun tilldelats sin kommungrupps genomsnittliga vistelsetid respektive inskrivningsgrad. För förskolan har kommungruppsindelningen som SKL lansegrade 2005 använts och för fritidshem kommungruppsindelningen som användes 2011–2016.

Tillägg och avdrag för löneskillnader och effekter av befolkningsökning i åldern 1–5 år beräknas också i dag, men ingår i lönemodellen respektive befolkningsförändringsmodellen.

Standardkostnaden räknas upp till utjämningsårets prisnivå med hjälp av nettoprisindex.

7.2.3 Utvärdering

Nöjda kommuner lyfter behov av mer aktuella data och kompensation för merkostnader i glesbygd och socioekonomi

Av enkätsvaren framgår att fler respondenter är nöjda än missnöjda med förskolemodellen. I fritext framkommer önskemål från enskilda kommuner om att ta större hänsyn till socioekonomiska förhållanden och invandring, samt gleshet. Högre aktualitet efterfrågas när det gäller data om vistelsetid i förskolan.

Statskontoret föreslår att kommunvis vistelsetid används i stället för kommungruppsvis och att data insamlade av Skolverket 2012 används som underlag för kompensationen.¹ SKL har lyft ram avsaknaden av kompensation för merkostnader i glesbygd och att dataunderlaget för vistelsetiden är inaktuellt.

Små avvikelser från principer för utjämning

Min bedömning är att nuvarande beräkning av standardkostnaden för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg i huvudsak lever upp till de principer för utjämning som beskrivs i kapitel 3. Vissa avvikelser kan noteras avseende principen om utjämning för strukturellt betingade kostnadsskillnader och att utjämningen ska bygga på aktuella och tillförlitliga data, vilket jag återkommer till i nästa avsnitt. Renodlingen till rena verksamhetsmodeller motiverar att merkostnader för löneskillnader och befolkningsförändringar som avser förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg inkluderas i modellen, i stället för nuvarande separata beräkningar i löne modellen och befolkningsförändringsmodellen.

God förklaringsgrad

Den statistiska analysen visar på en hög grad av samvariation mellan nettokostnader och standardkostnader för åren 2012–2015, med en förklaringsgrad på knappt 70 procent. Analysen av nettokostnadsavvikelsen i förskolan (se kapitel 3 för en förklaring av begreppet nettokostnadsavvikelse) indikerar dock att socioekonomi, migration,

¹ Statskontoret (2015:5), *Delmodellen för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet – förslag till uppdateringar*.

gleshet och befolkningsförändringar skulle kunna tas om hand på ett bättre sätt i standardkostnadsberäkningen. Resultaten i den statistiska analysen sammanfaller väl med de synpunkter som kommit in i svaren på enkäten till kommunstyrelsens ordförande och förslagen från Statskontoret och SKL.

En välfungerande modell med potential

Sammanfattningsvis pekar utvärderingen på följande utvecklingsbehov:

- Beräkning av *tillägg och avdrag för vistelsetid i förskola och inskrivningsgrad i fritidshem* bör ses över.
- Ny kompensation för *gleshet* bör beräknas.
- Ny kompensation för *socioekonomiska skillnader* bör beräknas.
- Merkostnader för *löner* i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg bör föras över från dagens lönomodell.
- Merkostnader vid *kraftig ökning av antal barn 1–5 år* bör inkluderas i modellen.
- En ny kompensation vid *kraftig minskning av antal barn 1–5 år* bör inkluderas i modellen.

7.2.4 Beskrivning av förslaget

Beräkning av åldersersättning så att justeringsfaktorn inte behövs

I dag beräknas genomsnittskostnaden i riket för pedagogisk omsorg per barn 0–12 år, men beräkningen av åldersersättningen per kommun bygger på antal barn 1–5 respektive 6–12 år. Detta medför att åldersersättningen på riksnivå blir lägre än nettokostnaden, vilket är orsaken till att en justeringsfaktor måste beräknas.

Jag föreslår att genomsnittskostnaden i stället beräknas på samma åldersgrupper som används för beräkning av åldersersättning per kommun, det vill säga barn 1–12 år. Därmed kommer åldersersätt-

ningen att stämma med nettokostnaden i riket, och justeringsfaktorn kan utgå. Förslaget får inga ekonomiska konsekvenser men förenklar beräkningen och beskrivningen av modellen.

Kompensation för merkostnader i glesbygd införs

Både SKL och enstaka respondenter till kommunenkäten efterlyser kompensation för merkostnader för förskoleverksamhet i glesbygd. Den statistiska analysen av nettokostnader bekräftar att gles bebyggelse tycks vara förknippat med högre nettokostnader. Det finns slutligen också symmetriskäl att beräkna merkostnader i glesbygd i förskola: sådana merkostnader beräknas redan i modellerna för grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg, räddningstjänst, hälso- och sjukvård och bebyggelsestruktur.

Utredningen har fått tillgång till Skolverkets uppgifter om årsarbetskrafter (pedagogisk personal) och antal inskrivna barn för var och en av landets cirka 10 000 förskolor för åren 2014–2016. Data visar att personaltätheten (årsarbetskrafter per inskrivet barn) i genomsnitt är högre på mycket små förskolor än på större förskolor. Personaltätheten då man går från de allra minsta förskolorna minskar upp till förskolor med cirka 20 barn. Därefter sjunker den ytterligare något, men jag har valt att sätta 20 barn som övre gräns över vilken ingen merkostnad bör beräknas. Min bedömning är vidare att det inte är rimligt att driva förskoleverksamhet med färre än fem inskrivna barn. För förskolor med 5–9 barn är personaltätheten cirka 45 procent högre än för förskolor med över 20 barn. För förskolor med 10–14 barn är personaltätheten 15 procent högre, och för förskolor med 15–19 barn är personaltätheten 3 procent högre än för förskolor med 20 barn eller fler. Beräkningen av merkostnader i glesbygd bygger på antagandet att merkostnaden för andra resurser än pedagogisk personal är proportionell till merkostnaden för pedagogisk personal. Merkostnaden per barn på förskolor med 7 barn uppskattas därför till 45 procent, på förskolor med 12 barn uppskattas den till 15 procent och på förskolor med 17 barn uppskattas den till 3 procent av genomsnittskostnaden i riket för barn 1–5 år. Dessa uppskattningar ligger till grund för förskolans merkostnadsfunktion.

Modellen *Struktur* (se kapitel 6.3) har använts för att placera ut fiktiva förskolor med minst fem barn baserat på befolkning och boendemönster 2016. Önskvärt avstånd till förskolan har satts till maximalt fem kilometer. Detta innebär att *Struktur* har sökt efter platser där minst fem barn 1–5 år bor inom en radie (egentligen ett kortaste vägavstånd) på fem kilometer. Har det inte gått att samla fem barn inom fem kilometer har en ny plats sökts upp, tills minst fem barn har kunnat ”hänvisas” till en fiktiv enhet. Samtliga barn hänvisas till en enhet, även om avståndet skulle överstiga det högsta lämpliga avståndet på fem kilometer.

För varje fiktiv enhet beräknas en merkostnad genom att antal barn på enheten multipliceras med merkostnaden i procent på enheter av den storleken. För en enhet med sju barn beräknas till exempel en merkostnad på sju gånger 45 procent av genomsnittskostnaden i riket för barn 1–5 år. Merkostnaden för små enheter har sedan summerats per kommun, och ett bidrag beräknats för de som ligger över riksmedelvärdet och en avgift för de som får en lägre merkostnad än riksmedelvärdet. Det är här viktigt att påpeka att merkostnader för små förskolor inte beräknas utifrån om man faktiskt har små förskolor eller inte. Merkostnaderna beräknas utifrån de små förskolor som geografiska förhållanden och bosättningsmönster kan motivera. Metoden ger kompensation efter behov, och inte efter faktiska prioriteringar.

Utfallet 2018 vid en beräkning baserad på befolkningen 2016 varierar i landets kommuner från en avgift på 12 kronor per invånare till ett högsta bidrag på 113 kronor per invånare. Totalt omfördelar delmodellen, i 2018 års prisnivå, cirka 40 miljoner kronor från mindre glesa till glesa kommuner. Beloppet är litet, vilket beror på hur småbarnsfamiljer är bosatta och på att de merkostnader som uppstår drabbar verksamhet som rör mycket få barn. Det är egentligen tveksamt att införa kompensation av en kostnadsskillnad som är så pass liten. Det är dock min bedömning att symmetri- och legitimitetsskäl överväger nackdelen av ytterligare en delkomponent i förskolemodellen.

De beräknade merkostnaderna har räknats om till ett index motsvarande tillägget som procent av för riket genomsnittlig enhetskostnad per barn 1–5 år 2016. Det procentuella påslaget per kommun föreslås ligga fast över tid tills nästa översyn av kostnads-

utjämningen genomförs. Eftersom gleshetskompensationen beräknas som ett procentuellt påslag för respektive utjämningsår kommer den att följa kostnadsutvecklingen i riket. Index för merkostnader för förskola i glesbygd för samtliga kommuner listas i avsnitt 1.3.

Kompensation för socioekonomiska skillnader införs

Ovan nämndes att den statistiska analysen ledde till slutsatsen att socioekonomi kan kopplas till nettokostnadsavvikelsen. Analysen visar att det är svårt att påvisa att kommuner som har sämre socioekonomiska förutsättningar har högre kostnader. En förklaring som lyfts fram av Skolkommissionen i analysen av grundskolan, där samma fenomen kan iakttagas, är att möjligheten till finansiering av verksamheten är mindre i socioekonomiskt utsatta kommuner. En annan anledning kan vara att socioekonomiskt svaga föräldrar är mindre framgångsrika i att göra sin röst hörd och ställa krav på verksamheten. Det är helt enkelt lättare att sänka ambitionsnivån i socioekonomiskt utsatta kommuner än i mer gynnade.

I Skollagens 2 kapitel 8 a § fastslås att ”Kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.” SKL planerar att publicera resultat från en enkätbaserad undersökning om hur kommunerna arbetar med resursfördelning inom förskola och skola under hösten 2018. Preliminära resultat som utredningen tagit del av visar att många kommuner fördelar resurser mellan sina förskolor eller stadsdelar bland annat utifrån socioekonomiska förutsättningar. Min bedömning är att om denna princip tillämpas för resursfördelningen mellan enheter inom kommunen så bör den också vara giltig för resursfördelningen mellan olika kommuner i utjämningsystemet. Därför anser jag att det är motiverat att införa en kompensation för skillnader i socioekonomi i förskolemodellen – trots att kostnadsskillnader inte går att påvisa med hjälp av data på kommunnivå. Behoven finns, och det låga kostnadsläget i socioekonomiskt utsatta kommuner kan mycket väl vara en följd av en bindande budgetrestriktion och/eller en låg ambitionsnivå.

Kompensationen beräknas i fyra steg. Först beräknas hur stor del av de totala nettokostnaderna i förskolan i riket som bör fördelas efter socioekonomisk profil. Det har inte varit möjligt att använda

sig av en styckkostnadsmodell för att fastställa en kompensation per barn med olika bakgrund. I stället föreslår jag en schablon på redan förekommande nivåer. Det riktade statsbidrag inom grundskolan som infördes i år kommer när det är genomfört fullt ut 2020 att omfatta sex miljarder, vilket motsvarar ungefär sex procent av nettokostnaden för grundskola i riket. I SKL:s enkät anger de kommuner som tillämpar en socioekonomisk fördelningsnyckel att de avsätter i genomsnitt fem procent av den totala budgeten. Jag föreslår för att ligga nära rådande praxis att motsvarande fem procent av nettokostnaden för förskola i riket tas i anspråk för socioekonomisk kompensation. Procenttalet ligger fast över tid men eftersom det belopp som omfördelas baseras på respektive års nettokostnad kommer det att följa kostnadsutvecklingen i verksamheten i riket. Den totala summan för socioekonomiskt tillägg anges i kronor per barn i åldern 1–5 år i riket.

I ett andra steg beräknas ett årligen uppdaterat socioekonomiskt index per kommun. För varje kommun används den senast tillgängliga uppgiften om *Andel folkbokförda barn 1–5 år som inte har någon förälder med eftergymnasial utbildning*, *Andel barn 1–5 år som bor i ett hushåll med låg disponibel inkomst*, samt *Andel barn 1–5 år med minst en förälder som har haft uppehållstillstånd i Sverige i högst fyra år*. Kommuner med höga socioekonomiska index har jämförelsevis stora socioekonomiska utmaningar, och vice versa. Då varje kommuns socioekonomiska index för förskolan jämförs med kommunens socioekonomiska index för grundskolan enligt Skolkommissionens modell framgår att samvariationen är mycket hög (förklaringsgrad cirka 83 procent).

I ett tredje steg beräknas ett bruttotillägg för varje kommun genom att det genomsnittliga socioekonomiska tillägget per barn 1–5 år i riket multipliceras med varje kommuns socioekonomiska index och med andel barn 1–5 år i kommunen. Resultatet blir ett bruttotillägg per kommun uttryckt i kronor per invånare.

Bruttotillägget för socioekonomiska skillnader finansieras med en avgift lika för alla. Resultatet är att ungefär hälften av kommunerna får betala en avgift på upp till 200 kronor per invånare, och den andra hälften får bidrag på upp till 400 kronor per invånare. Totalt omfördelar komponenten cirka 400 miljoner kronor från kommuner med god socioekonomi till kommuner med en svag socioekonomi.

Behovsindex förskola och fritidshem

I delmodellen förekommer den i systemet i övrigt udda lösningen att kompensation för skillnader i verksamhetsvolym – givet demografin – utgår. Tillägg och avdrag baseras på skillnader i vistelsetid i förskolan, samt inskrivningsgrad i fritidshem och pedagogisk omsorg för barn 6–12 år. I äldreomsorgen utgår exempelvis inte kompensation efter hur omfattande insatser kommunen beviljar för sina äldre, utan efter hur många äldre man har. Behoven ska styra, inte ambitionsnivån.

Som framgår av tabell 7.2 varierar inskrivningsgraden för barn 1–5 år mellan 66 och 91 procent, inskrivningsgraden för barn 6–12 år mellan 34 och 82 procent, och genomsnittlig vistelsetid (2012 då senaste mätningen genomfördes) i förskola mellan 23 och 36 timmar per vecka. Skillnaderna är stora, och kostnadseffekterna betydande. Den avgörande frågan är om de stora skillnaderna i verksamhetsvolym motiveras av skillnader i behov eller skillnader i ambitionsnivå.

Tabell 7.2 Utnyttjande av förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

2016, samtliga kommuner

Variabel	Ovägt medelvärde	Lägsta värde	Högsta värde
Andel barn 1–5 år inskrivna i förskola eller pedagogisk omsorg, %	84	66	91
Andel barn 6–12 år inskrivna i fritidshem eller pedagogisk omsorg, %	54	34	82
Genomsnittlig vistelsetid på förskola per vecka (2012), timmar	29	23	36

Källa: Skolverket

Nedan beskrivs utredningens ansats att uppskatta underliggande skillnader i behov av förskola respektive fritidshem genom statistisk analys av samband mellan vistelsetid i förskola respektive inskrivningsgrad i fritidshem och olika strukturella variabler.

Beräkning av tillägg/avdrag för skillnader i behov av förskola

Det handlar om verksamheter som å ena sidan har ett pedagogiskt uppdrag att främja barns livslånga lärande, och å andra sidan ska erbjuda barnomsorg så att föräldrarna kan arbeta och studera. I relation till det pedagogiska uppdraget menar jag att alla barn har likartade behov som inte motiverar differentiering efter vistelsetid eller inskrivningsgrad. Däremot står det klart att föräldrars behov av barnomsorg kan variera med exempelvis förvärvsfrekvens, arbetspendling och andel ensamstående föräldrar. Det senare är skälet till att kompensation för skillnader i vistelsetid och inskrivningsgrad kan vara motiverad.

Vistelsetid förskola – mätt på rätt sätt

De ganska stora skillnader i inskrivningsgrad som kan observeras leder till svårigheter vid jämförelse av genomsnittlig vistelsetid. Problemet är i grunden att vistelsetid bara mäts för de barn som faktiskt går i förskola, och förklaras bäst med ett exempel. I en kommun där alla barn går i förskola, hälften med en vistelsetid på 36 timmar och hälften med en vistelsetid på 18 timmar, kommer den genomsnittliga vistelsetiden att bli 27 timmar per vecka. I en annan kommun går bara hälften av barnen i förskola men de har en genomsnittlig vistelsetid på 36 timmar. I bägge kommunerna går alltså hälften av barnen i förskola i 36 timmar. Om man bygger vistelsetidsersättning på den genomsnittliga uppmätta vistelsetiden för de barn som är inskrivna i förskola kommer den första kommunen, där alla barn faktisk går i förskola, att få betala vistelsetidskompensation till den andra kommunen, vilket inte är rimligt. En andra utmaning har att göra med att alla barn oavsett föräldrarnas sysselsättning har lagstadgad rätt till förskola i 15 timmar per vecka från hösten det år de fyller tre år. Vissa kommuner följer den lagstadgade miniminivån, medan andra har en generösare regel och tillåter längre vistelsetider för alla barn. Därmed kommer den uppmätta vistelsetiden att till en del spegla skillnader i ambitionsnivå, vilket inte bör ligga till grund för utjämning. För att åtgärda det första problemet har vi beräknat den genomsnittliga vistelsetid kommunen hade haft, om inskrivningsgraden hade varit 100 procent och de som inte var inskrivna hade utnyttjat rätten till 15 timmar i veckan. Skolverkets föräldraenkät från 2012 medger

vidare en beräkning av vistelsetid där tiden korrigerats till 15 timmar för de barn som inte har lagstadgad rätt till längre tid än så, vilket löser även det andra problemet.

För denna korrigerade vistelsetid har vi undersökt sambandet med strukturella faktorer genom regressionsanalys. Förklaringsgraden blev 54 procent i en regression med tre variabler som kan kopplas till skillnader i behov av barnomsorg samt två kontrollvariabler. De behovsrelaterade variablerna *Andel barn 1–5 år med föräldrar som pendlar över kommungräns*, *Andel barn med ensamstående föräldrar* och *Andel barn med högutbildade föräldrar* är alla signifikanta och samvarierar med vistelsetiden på väntat sätt.² Med utgångspunkt i regressionsresultaten beräknas sedan varje kommuns förväntade vistelsetid, baserat på utpendling, andel bosatta med ensamstående förälder och andel med högutbildade föräldrar. Det betyder att det bara är de variabler som speglar behov av barnomsorg som används för beräkning av förväntad vistelsetid. Denna regressionsbaserade metod bedöms vara bättre lämpad för att uppskatta det strukturellt motiverade behovet än nuvarande kommungruppsvisa beräkning.

Ett återstående problem är att data även fortsättningsvis kommer att vara ålderstigna. En jämförelse av genomsnittlig vistelsetid på kommungruppsnivå 2005 och 2012 visar dock att skillnaderna mellan grupperna är stabila över tid, varför problemet inte bedöms vara allvarligt.

Inskrivningsgrad i förskola bör inte kompenseras

För förskolan genomfördes också en statistisk analys av i vilken utsträckning skillnader i inskrivningsgrad i förskola kan påverkas av samma faktorer som vistelsetiden. I analysen ingick uppgifter för 2014–2016 om inskrivningsgrad i förskola och pedagogisk omsorg samt föräldrarna till barn 1–5 år. Det centrala resultatet är att trots att flera kontrollvariabler inkluderas är förklaringsgraden låg på cirka 23 procent. Inskrivningsgrad för barn 1–5 år kan därmed, till skillnad från vistelsetid, inte sägas vara betingad av strukturella skillnader i någon större utsträckning. Mot bakgrund av denna analys föreslår jag att kompensation för skillnader i inskrivningsgrad i förskola inte

² Effekten av att ha högutbildade föräldrar kan vid ett första påseende tyckas förvånande, men kan förklaras av att högutbildade i genomsnitt har en längre arbetstid än lågutbildade, enligt SCB:s statistik. Därmed uppstår ett större behov av barnomsorg.

ska införas, trots att skillnaderna är starkt kostnadsdrivande. Vi har inte lyckats visa att de kan förklaras av skillnader i strukturella förhållanden.

Utfallsberäkning

Själva tillägget för skillnader i vistelsetid beräknas i dag genom att vistelsetidsindex multipliceras med genomsnittlig kostnad per invånare i riket, för förskola och pedagogisk omsorg för barn 1–5 år. Metoden innebär att kommuner med en hög andel barn i befolkningen får ett lågt tillägg eller en låg avgift, medan kommuner med en låg andel barn får ett högt tillägg eller en hög avgift, räknat per barn. Jag anser att detta inte är rimligt utan att behovsindex i stället ska multipliceras med kommunens åldersersättning, det vill säga antal barn 1–5 år i kommunen gånger genomsnittskostnaden i riket för barn 1–5 år. Därmed kommer tillägget eller avdraget att vara det samma, per barn 1–5 år, i alla kommuner med samma vistelsetidsindex.

Ny metod leder till förändringar

Förändringarna i beräkningen av ersättning för skillnader i behov av förskola blir relativt betydande för vissa kommuner, beroende på tre samtidiga förändringar. För det första ersätter data från 2012 siffrorna från 2005. För det andra ändras metoden för strukturkorrigering från användande av kommungruppsvisa medelvärden till individuellt skattade index, och med korrigering för effekterna av skillnader i inskrivningsgrad. För det tredje beräknas bidrag och avgifter på ett mer korrekt sätt. I de fall dessa tre förändringar drar åt samma håll kan den sammanlagda effekten bli betydande. Index för behov av förskola för samtliga kommuner redovisas i avsnitt 1.3.

Ny metod för beräkning av tillägg och avdrag för skillnader i behov av fritidshem

Till skillnad från vistelsetid i förskola mäts inskrivningsgrad i fritidshem för barn 6–12 år årligen. Källa är sedan 2014 registerdata från Skolverket. I dag används kommungruppsvisa inskrivningsgrader i fritidshem för att beräkna ett inskrivningsgradsindex som är lika för alla kommuner i en kommungrupp, enligt 2011 års kommungruppsindelning.

På samma sätt som vistelsetiden har inskrivningsgraden i fritidshem analyserats statistiskt med regressionsanalys. Förklaringsgraden i en modell med två strukturvariabler och två kontrollvariabler blev 47 procent. Strukturellt förväntad inskrivningsgrad har sedan beräknats med utgångspunkt i samvariationen mellan inskrivningsgrad i fritidshem, pendling och andel barn med högutbildade föräldrar.

Precis som i förskolan beräknas i dag tillägg och avdrag per kommun genom att inskrivningsgradsindex multipliceras med genomsnittlig kostnad per invånare i riket för fritidshem och pedagogisk omsorg för barn 6–12 år. Metoden innebär att kommuner med en hög andel barn i befolkningen får ett lågt tillägg eller en låg avgift, medan kommuner med en låg andel barn får ett högt tillägg eller en hög avgift, räknat per barn. Jag föreslår att varje kommuns behovsindex i stället ska multipliceras med kommunens åldersersättning. Därmed kommer tillägget eller avdraget att vara detsamma, per barn 6–12 år, i alla kommuner med samma behovsindex. Index för behov av fritidshem för samtliga kommuner redovisas i avsnitt 1.3.

Lönekostnadsutjämning

Det tillägg och avdrag för lönekostnader som i dag beräknas för förskolan i kommunernas lönemodell ska enligt mitt förslag i kapitel 6.4 inkluderas i delmodellen för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Varje kommuns lönekostnadsindex multipliceras med den justerade lönekostnaden för förskolan. Den justerade lönekostnaden beräknas genom att summan av åldersersättning, merkostnader för verksamhet i glesbygd, behovstillägg och socioekonomisk kompensation multipliceras med verksamhetens lönekostnadsandel,

som fastställts till 73,8 procent för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. I nuvarande utjämning används lönekostnadsandelen 81 procent.³

Kompensation för ökning och minskning av antal barn 1–5 år

I den nuvarande delmodellen för befolkningsförändringar finns en kompensation för ökat antal barn i åldersgruppen 1–5 år. Kompensation utgår då antalet barn ökat med mer än ett gränsvärde om 2 procent utöver motsvarande folkökning i riket under de senaste 5 åren. Om antalet barn i åldersgruppen 1–5 år har minskat i riket under de senaste 5 åren ges ersättning i stället för den del av folkökningen i kommunen som överstiger 2 procentenheter. Ersättningen uppgår till 12 000 kronor per barn utöver gränsvärdet om 2 procentenheter.

I syfte att renodla verksamhetsmodellerna föreslår jag att ovan nämnda kompensation överförs till delmodellen för *Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg*. Jag föreslår också att ersättningen höjs till 13 000 kronor per barn räknat i 2016 års priser. För att förbättra följsamheten i ersättningen i förhållande till kostnadsutvecklingen bör ersättningen årligen räknas upp med nettoprisindex (NPI) till utjämningsårets prisnivå.

Kompensation för minskat antal barn i åldern 1–5 år

I den nuvarande kostnadsutjämningen får kommuner som har haft en kraftig minskning av antalet barn i förskoleåldern ingen kompensation för kvardröjande fasta kostnader för lokaler. Jag anser att en sådan kompensation är motiverad eftersom sådana kostnader kan ses som strukturella under en övergångsperiod. Den statistiska analysen av delmodellen för förskola visar också att minskande antal barn 1–5 år samvarierar med högre nettokostnader, och att sambandet är statistiskt signifikant.

I den nuvarande befolkningsförändringsmodellen finns redan kompensation för minskat antal barn och ungdomar i åldersgruppen

³ SOU 2006:84, *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämningen – med förslag om organisation samt löne- och byggkostnadsutjämning* s. 78.

7–18 år. Jag föreslår att kompensationen utgår med samma gränsvärden som gäller för åldersgruppen 7–18 år även för barn 1–5 år. Det innebär att gränsvärdet är två procent om antalet 1–5-åringar i riket har ökat. Om antalet 1–5-åringar i riket i stället har minskat är gränsvärdet två procentenheter större minskning än i riket.

De kommuner där minskningen av antalet 1–5-åringar de senaste fem åren (sju till två år före utjämningsåret) överstiger gränsvärdet ges en ersättning på 13 000 kronor per 1–5-åring räknat i 2016 års priser. Ersättning utgår för den del av befolkningsminskningen som överstiger det aktuella gränsvärdet. Jag föreslår också att ersättningen årligen räknas upp med utvecklingen av nettoprisindex.

Skolverket ges i uppgift att ta fram statistik om genomsnittlig vistelsetid i förskola

Mitt förslag till korrigeringsmetod för skillnader i vistelsetid bygger på en enkät som Skolverket genomförde 2012. Jämförelsen med resultaten från 2005 ger vid handen att skillnaderna i vistelsetid varit stabila mellan de två åren, åtminstone på kommungruppsnivå. Avsaknaden av aktuella data leder dock till en risk att missa en förändring när och om den inträffar. Det är i det perspektivet inte tillfredsställande att använda siffror från 2012 alltför länge.

Jag föreslår därför att Skolverket ska ges i uppdrag att senast 2020 genomföra en ny undersökning av vistelsetid i förskolan. Resultaten ska vara möjliga att redovisa med tillfredsställande säkerhet på kommunnivå och avse barn folkbokförda i kommunen oavsett huvudman för verksamheten. Det är angeläget att det är möjligt att särskilja de barn som har en laglig rätt till 15 timmars verksamhet per vecka. Undersökningen ska kunna användas för verifiering eller, vid behov, uppdatering av de behovsindex som har beräknats i denna utredning.

Undersökningarna 2005 och 2012 baserades båda på föräldraenkäter. Svarsfrekvenserna har på senare år minskat betydligt i denna typ av undersökningar och Skolverket måste noga utvärdera om en ny enkät är rätt metod eller om det finns alternativa lösningar.

7.2.5 Ekonomiska effekter

I tabell 7.3 redovisas utfall 2018 i dagens utjämning och i enlighet med mitt förslag per kommungrupp enligt SKL:s indelning (se bilaga 3). Dessutom särredovisas den del av förändringen i utfall som inte beror på att komponenter från nuvarande lönekostnads- respektive befolkningsförändringsmodeller inkluderats i förskolemodellen.

Tabell 7.3 Utfall i förslaget jämfört med i dag, Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exklusive löner och befolkningsförändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	791	624	-166	-246
	Pendlingskommun nära storstad	1 223	1 252	29	-104
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-61	-177	-115	-27
	Pendlingskommuner nära större stad	-215	-124	91	181
	Lågpendlingskommun nära större stad	-1 267	-1 102	165	260
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	-865	-875	-9	87
	Pendlingskommun till mindre tätort	-1 247	-1 050	197	271
	Landsbygdskommun ej nära större stad	-	-1 718	208	290
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-2 061	-1 909	151	218
	Total omfördelning/förändring i omfördelning i modellen, miljoner kronor		4 170	4 050	-120

I genomsnitt är det i dag *storstäder* och *pendlingskommuner nära storstad* som är bidragstagare medan övriga kommungrupper i genomsnitt betalar avgifter i modellen. Profilen kvarstår även i förslaget. Om man räknar bort att lönekomensation och komensation för kraftig förändring av antal barn i åldersgruppen 1–5 år inkluderats i modellen är effekten av förslaget att *storstäder* och *storstadsnära pendlingskommuner* samt i mindre utsträckning *större städer* får ett något sämre utfall. För enskilda kommuner varierar den totala förändringen från -627 kronor (Skurup) till +806 (Danderyd) kronor per invånare.

Den totala omfördelningen minskar något i modellen från 4 170 till 4 050 miljoner kronor.

7.3 Förskoleklass och grundskola

7.3.1 Förslag

Förslag: Normbeloppet för *modersmålsundervisning och svenska som andra språk* höjs från 8 040 kronor per elev till 13 454 kronor per elev räknat i 2016 års prisnivå. Normbeloppet föreslås uppdateras årligen av SCB.

Ersättningarna för *små skolenheter och skolskjutsar* uppdateras med en aktuell beräkning baserad på uppgifter från 2016. Jag föreslår att merkostnader för små enheter ska baseras på grundskolor med år F-6 respektive år 7–9. Slutligen föreslår jag att tillägg och avdrag för merkostnader i glesbygd ska beräknas med hjälp av ett index för förskoleklass och grundskola i glesbygd.

Tillägg och avdrag för *lönekostnadsskillnader* inom förskoleklass och grundskola inkluderas i delmodellen.

En komensation för merkostnader till följd av stora *förändringar i befolkningen i åldern 6–15* läggs in i delmodellen.

Mitt förslag innebär att delmodellen *Förskoleklass och grundskola* ska innehålla följande komponenter.

Tabell 7.4 Förslag till delmodell för *Förskoleklass och grundskola*

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Behov	Ålderssättning för barn i åldern 6–15 år	Oförändrad komponent
	Tillägg och avdrag för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk	Uppdaterad komponent
Produktionsförutsättningar	Tillägg och avdrag för små skolenheter och skolskjutsar	Uppdaterad komponent
	Tillägg och avdrag för lönekostnadsskillnader	Komponenter som har flyttats från andra delmodeller
	Tillägg och avdrag för kraftig förändring av antal barn 6–15 år	

Standardkostnaden räknas upp till utjämningsårets prisnivå med hjälp av förväntad prisutveckling.

7.3.2 Nuvarande delmodell

Modellen för förskoleklass och grundskola utjämnar för skillnader i antal barn i skolåldern mellan kommunerna. Därtill finns också två så kallade merkostnadskomponenter. Den första utjämnar kostnader för modersmålsundervisning och undervisning i svenska som andra språk som kommunerna är skyldiga att tillhandahålla.⁴ Den andra komponenten är merkostnader för små enheter och skolskjutsar som utjämnar för skillnader i kostnader som beror på gles bebyggelse.

Beräkningen av ålderssättningen uppdateras årligen utifrån befolkningsstatistik och räkenskapssammandraget för kommunerna. Merkostnaden per elev med behov av undervisning i modersmål och svenska som andraspråk uppdateras inte, däremot antal elever med rätt till modersmål eller svenska som andraspråk. Merkostnad för små skolenheter och skolskjutsar uppdateras inte.

⁴ Även de som talar minoritetsspråk har rätt till modersmålsundervisning, men då ingen statistik förs om antal personer per kommun är det inte möjligt att beräkna kompensation även för dem.

7.3.3 Utvärdering

Inga särskilda invändningar mot modellen

Av de enkätsvar som inkommit till kommittén framgår att över hälften av de svarande kommunerna anser att den nuvarande delmodellen är rättvisande. De svarande kommunerna pekar inte på några särskilda problem med denna delmodell.

Urholkade merkostnader och avsaknad av socioekonomisk kompensation

Delmodellen följer i huvudsak de principer som gäller för kostnadsutjämningen och som beskrivs i kapitel 3.2, med två undantag. Merkostnadsberäkningarna för modersmål och svenska som andra språk samt merkostnader i glesbygd är nominellt oförändrade sedan den senaste utredningen. Värdet av merkostnadsberäkningarna har därmed urholkats, vilket utgör ett problem i relation till principen om att utjämningen ska bygga på aktuella data. Det kan också noteras att socioekonomisk kompensation inte förekommer i delmodellen, trots stora skillnader i elevunderlag mellan kommunerna.

Inget samband mellan socioekonomi och nettokostnader

Utredningen har analyserat sambandet mellan nettokostnader och de i delmodellen ingående variablerna med statistiska metoder. Regressioner mellan nettokostnaderna och de variabler som modellen kompenserar för visar att det finns ett väntat positivt samband med andel barn i åldern 7–15 år, samt med olika mått på gles bebyggelse. Däremot finns det inte något statistiskt säkerställt samband mellan andel barn födda utomlands eller Skolkommissionens socioekonomiska index och nettokostnaderna för skolan.⁵ Resultaten är stabila med flera olika modellspecifikationer.

Utredningen har också undersökt det statistiska sambandet mellan nettokostnaderna för grundskolan och den i delmodellen beräknade standardkostnaden. Med en linjär regression och data för 2012–2015 kan 56 procent av variationen i de reala nettokostnaderna

⁵ Avser index som utarbetats av SCB på uppdrag av Skolkommissionen. Se betänkandet *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet*, SOU 2017:35.

förklaras av standardkostnaden. En förhållandevis stor del av variationen kan därmed antas bero på skillnader i ambitionsnivå eller effektivitet i kommunerna.

Slutsatser

Enligt min bedömning är delmodellen för *Förskoleklass och grundskola* i grunden väl fungerande men kan förbättras på ett antal punkter. Jag föreslår därför ett antal mindre förändringar i denna delmodell som redovisas i avsnitt 7.3.4.

7.3.4 Beskrivning av förslaget

Baserat på utredningens statistiska analyser och synpunkter som framförts föreslår jag att delmodellen *Förskoleklass och grundskola* uppdateras och förändras på fem punkter jämfört med den nuvarande delmodellen.

1. Normbeloppet för *modersmålsundervisning och svenska som andra språk* höjs från 8 040 kronor till 13 454 kronor räknat i 2016 års prisnivå per elev. Beloppet föreslås därefter uppdateras årligen av SCB.
2. Ersättningarna för *små skolenheter och skolskjutsar* uppdateras. I uppdateringen ingår också förändrad stadieindelning i grundskolan där gleshetsberäkningarna förändras så att de baseras dels på skolor med årskurserna F–6, dels på skolor med årskurserna 7–9.
3. Ersättningarna för *små skolenheter och skolskjutsar* ska beräknas med ett index för merkostnader i glesbygd, vilket gör att de följer kostnadsutvecklingen i riket.
4. Den del i nuvarande *lönomodell* som syftar till att utjämna kostnader som härrör till förskoleklass och grundskola överförs till delmodellen.
5. Kompensationen för *stora förändringar av antal barn i åldersgruppen 7–15 år* i den nuvarande delmodellen för befolkningsförändringar överförs till delmodellen *Förskoleklass och grundskola*, och utökas till att omfatta barn i åldersgruppen 6–15 år.

Uppdatering av normbeloppet för modersmålsersättning och svenska som andra språk

Normbeloppet för modersmål och svenska som andra språk är en beräknad merkostnad i grundskolemodellen. Det nuvarande normbeloppet uppgår till 8 040 kronor per invånare i åldersgruppen 7–15 år med utländsk bakgrund.⁶ Beloppet har legat fast sedan 2014 och beräknades av Utjämningskommittén.⁰⁸ med data för antal elever och antal lärare under läsåret 2009/10.⁷ Underlaget för lärarlönekostnaderna hämtades från SCB och avsåg genomsnittlig årslön för grundskolelärare. Normbeloppet är framräknat som uppskattad lönekostnad för den grupp av lärare som undervisar i modersmål och svenska som andra språk dividerat med antal elever som får undervisning.

Utredningen har uppdaterat normbeloppet, som för 2016 beräknas till 13 454 kronor.⁸ Det är olyckligt att normbeloppet för denna undervisningsform har legat fast under en så lång tidsperiod. Jag föreslår därför att normbeloppet årligen uppdateras för en löpande anpassning till kostnadsutvecklingen. Uppgiften att årligen uppdatera normbeloppet bör utföras av SCB.

Beräkningen av merkostnader för små skolenheter och skolskjutsar

Beräkningen av merkostnader för små enheter och skolskjutsar har i likhet med modersmålsundervisningskostnaderna inte heller uppdaterats sedan 2014. Underlaget för beräkningen gjordes av Utjämningskommittén.⁰⁸ med hjälp av Tillväxtverkets modell *Struktur*. *Struktur* utgår från detaljerade uppgifter om befolkningstätheten för barn i skolålder i respektive kommun (se avsnitt 6.3 för en beskrivning av *Struktur*).

⁶ Avser individer i åldersgruppen 7–15 år som födda utanför Sverige, Norge och Danmark eller där båda föräldrarna är födda utanför dessa länder.

⁷ Avser antal elever som får undervisning i modersmål eller svenska som andra språk. Antalet lärare beräknas som summan av antalet heltidstjänster för undervisning i modersmål och svenska som andra språk. Denna statistik publiceras av Skolverket.

⁸ Beräkningens baseras på data för antal elever och lärare under läsåret 2016/17 och genomsnittlig lärarlön i grundskolan under 2016 enligt SCB. I beräkningen ingår ett lönekostnadspålägg om 38,33 procent för år 2016. Uppgiften om lönekostnadspålägg har inhämtats från SKL.

I nuvarande beräkningar av ersättning för små enheter är utgångspunkten två olika typer av grundskolor: dels grundskolor med år F–5, dels skolor med år 6–9. Enligt Skolverkets statistik för 2016 är det numera betydligt vanligare att högstadieskolor omfattar år 7–9 än år 6–9. Mitt förslag bygger därför på skolor med år F–6 respektive år 7–9.⁹

Merkostnaderna för små skolor och skolskjutsar har räknats upp med kostnadsutvecklingen till 2016 års prisnivå. För att tillägg och avdrag ska följa kostnadsutvecklingen i riket ska de fortsättningsvis beräknas med hjälp av ett index för merkostnader i glesbygd. Index för merkostnader i glesbygd inom grundskolan återfinns i avsnitt 1.3.

Lönekostnadsutjämning

Det tillägg och avdrag för lönekostnader som i dag beräknas för förskoleklass och grundskola i kommunernas lönemodell ska enligt mitt förslag inkluderas i delmodellen för förskoleklass och grundskola. Varje kommuns *lönekostnadsindex* (se kapitel 6.4) multipliceras med *den justerade lönekostnaden* för förskoleklass och grundskola. Den justerade lönekostnaden beräknas genom att summan av *åldersersättning, merkostnader för modersmålsundervisning och svenska som andraspråk* samt *merkostnader för små skolor och skolskjutsar* multipliceras med verksamhetens lönekostnadsandel. Lönekostnadsandelen har fastställts till 68,8 procent för förskoleklass och grundskola (se avsnitt 6.4). I nuvarande utjämning används lönekostnadsandelen 75 procent.¹⁰

Befolkningsförändringar i åldersgruppen 6–15 år

I den nuvarande delmodellen för befolkningsförändringar finns en kompensation för stora förändringar av antal barn i åldersgruppen 7–18 år under fem år. Det finns två typer av kompensation, en för ökat antal och en för minskat antal. I syfte att renodla verksamhetsmodellerna föreslår jag att dessa två kompensationer överförs

⁹ I samband med denna förändring justeras även andra parametrar i modellen som har att göra med minsta tillåtna storlek på skola. Den minsta tillåtna storleken för en F–6-skola är tio elever, att jämföras med 7 elever för F–5-skola i nuvarande beräkningar. Förändringen motiveras med att en ytterligare årskurs samtidigt innebär att en något större skola kan bildas. För skolor med årkurs 7–9 är den minsta tillåtna storleken 20 elever vilket är samma som i dag för 6–9-skolorna.

¹⁰ SOU 2006:84 s. 78.

till delmodellen *Förskoleklass och grundskola* vad gäller åldersgruppen 7–15 år och utvidgas till att omfatta även 6-åringar. Jag föreslår att samma gränsvärden som nu gäller för ökat respektive minskat antal individer i åldersgruppen 7–18 år ska gälla för åldersgruppen 6–15 år. Befolkningsförändringarna mäts under de senaste fem åren (sju till två år före utjämningsåret).

Jag beskriver förslagen till ersättningar nedan.

Ersättning för minskat antal barn i åldersgruppen 6–15 år

Om antalet 6–15-åringar i riket har ökat under de senaste fem åren är gränsvärdet en minskning med två procent. Om antalet 6–15-åringar i riket i stället har minskat under de senaste fem åren är gränsvärdet 2 procentenheter större minskning än i riket. Ersättning utgår för den del av befolkningsminskningen som överstiger det aktuella gränsvärdet. Jag föreslår en ersättning om 15 600 kronor per barn räknat i 2016 års priser. För att förbättra följsamheten i ersättningen i förhållande till kostnadsutvecklingen bör ersättningen årligen räknas upp med utvecklingen av nettoprisindex.

Ersättning för ökat antal barn i åldersgruppen 6–15 år

Om antalet 6–15-åringar i riket har minskat under de senaste fem åren är gränsvärdet en ökning med två procent. Om antalet 6–15-åringar i riket i stället har ökat under de senaste fem åren är gränsvärdet två procentenheter utöver den procentuella ökningen i riket. Jag föreslår en ersättning om 15 600 kronor per barn räknat i 2016 års priser. För att förbättra följsamheten i ersättningen i förhållande till kostnadsutvecklingen bör ersättningen årligen räknas upp med utvecklingen av nettoprisindex.

7.3.5 Socioekonomiska faktorer och nettokostnader

Bedömning: Det är motiverat med en kompensation för socioekonomiska skillnader i förskoleklass och grundskola.

Under perioden 2018–2020 finns ett riktat statsbidrag till skolhuvudmännen som har en socioekonomisk profil. Avsikten

är att tillskottet ska vara permanent. Jag ser därför inte att det nu finns anledning att införa en mekanism i kostnadsutjämningen som omfördelar utifrån en socioekonomisk profil i förskoleklass och grundskola.

För den händelse statsbidraget upphör bör det ersättas av en mekanism för socioekonomisk kompensation i kostnadsutjämningen för grundskola.

Riksdagen har på förslag från regeringen beslutat om att införa ett riktat statsbidrag till förskoleklass och grundskola under 2018–2020 baserat på socioekonomiska förutsättningar.¹¹ Bidraget uppgår till 1,0 miljarder kronor 2018 och trappas upp till 6,0 miljarder kronor 2020, motsvarande cirka sex procent av grundskolans totala kostnader. Regeringens förslag baseras på Skolkommissionens förslag.¹²

Kommissionen pekar på betydelsen av socioekonomiska faktorer för uppnådda resultat skolan. Elever med föräldrar som har en högre utbildningsnivå tenderar exempelvis att nå bättre skolresultat, medan elever som är nyanlända har det svårare. Kommissionen pekar också på att lärartäthet och kompetens är avgörande faktorer för förbättrade resultat i skolan.

En socioekonomisk omfördelning av resurser till skolan i kostnadsutjämningen

Enligt regeringens direktiv till kostnadsutjämningsutredningen ska socioekonomiska förhållanden belysas. Jag har därför undersökt om det finns anledning att omfördela medel mellan kommunerna genom kostnadsutjämningen på grund av olika socioekonomiska förhållanden mellan kommunerna.

Det riktade statsbidraget *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* syftar till att öka resurstilldelningen i förskoleklass och grundskola, i synnerhet till skolor med svagare socioekonomiska förhållanden bland eleverna. Alla huvudmän kan ta del av

¹¹ Prop. 2017/18:1, Utgiftsområde 16. Anslaget 1:21 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling. Förordning (2018:49) om statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling.

¹² SOU 2017:35, *Samling för skolan – Nationella målsättningar och utvecklingsområden för kunskap och likvärdighet*.

dessas medel, det vill säga även de som har relativt goda socioekonomiska förhållanden bland eleverna i skolan. Bidraget ökar dock med de socioekonomiska utmaningarna. Den socioekonomiska profilen gör att statsbidraget får en effekt som rent ekonomiskt är jämförbar med en kombination av socioekonomiskt baserad kostnadsutjämning och generellt statsbidrag. Utredningen anser därför att ett införande av en socioekonomisk kompensation även i kostnadsutjämningen för grundskolan skulle leda till en dubbelkompensation.

Det riktade statsbidraget avses ligga kvar på oförändrad nivå även efter 2020. Det skulle vara möjligt att ersätta det riktade statsbidraget till huvudmännen med en kombination av generellt statsbidrag och en utjämningsmekanism i kostnadsutjämningen för grundskolan. Om det riktade statsbidraget till huvudmännen upphör eller omvandlas till ett generellt statsbidrag, anser utredningen att en sådan socioekonomisk mekanism bör införas. Mekanismen skulle innebära att medel omfördelas från kommuner med bättre socioekonomiska förhållanden till kommuner med sämre socioekonomiska förhållanden.

Om det riktade statsbidraget skulle ersättas av en kombination av generellt statsbidrag och kostnadsutjämning skulle den styrande effekten förändras. Det beror på att det nuvarande statsbidraget går till huvudmännen för förskole- och grundskoleenheter och förenas med en återrapporteringsskyldighet, medan kostnadsutjämningen går till kommunerna som förfogar fritt över resurserna.

Ett sätt att åstadkomma en socioekonomiskt baserad kostnadsutjämning för grundskolan är att använda sig av ett socioekonomiskt index beräknat per hemkommun (den kommun i vilken eleverna är folkbokförda). Indexet skulle kunna beräknas med exakt samma metod som i dag används för beräkning av index per skola och huvudman, utom att det skulle bygga på folkbokförda elever i kommunen i stället för i respektive skola inskrivna elever. Det socioekonomiska indexet per hemkommun kan användas för beräkning av socioekonomiska tillägg eller avdrag inom grundskolan med samma metod som föreslås för socioekonomisk kompensation inom förskola i avsnitt 7.2.

7.3.6 Ekonomiska effekter

I tabell 7.5 redovisas utfall 2018 i dagens utjämning och i enlighet med mitt förslag, för de tre huvudgrupper som förekommer i SKL:s kommungruppsindelning (se bilaga 3). Dessutom särredovisas den del av förändringen i utfall som inte beror på att komponenter från nuvarande lönekostnads- respektive befolkningsförändringsmodeller inkluderats i delmodellen.

Tabell 7.5 Utfall i förslaget jämfört med i dag, Förskoleklass och grundskola

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exklusive löner och befolkningsförändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	-1 323	-1 159	164	46
	Pendlingskommun nära storstad	1 964	2 119	154	-20
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-180	-264	-84	20
	Pendlingskommuner nära större stad	790	657	-133	-24
	Lågpendlingskommun nära större stad	-113	-257	-144	-13
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	-306	-468	-162	-32
	Pendlingskommun till mindre tätort	-287	-400	-113	12
	Landsbygdskommun ej nära större stad	-508	-674	-165	-42
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-859	-1 011	-152	-32
Total omfördelning/förändring i omfördelning i modellen, miljoner kronor		5 160	5 330	170	14

På kommungruppsnivå är förändringarna små då man bortser från att kompensation för löner och befolkningsförändring flyttats till modellen. För enskilda kommuner varierar den totala förändringen från -716 kronor (Strömsund) till +659 kronor per invånare (Danderyd). För Danderyd beror förändringen i sin helhet på inkluderingen av lönekomensation och förändring av antal barn 6–15 år i delmodellen.

Den totala omfördelningen ökar något från 5,2 till 5,3 miljarder kronor (2018) vilket till övervägande del är en effekt av att lönekomensation och förändring av antal barn 6–15 år införlivas i delmodellen.

7.4 Gymnasieskola

7.4.1 Förslag

Förslag: Jag föreslår följande förändringar i delmodellen för gymnasieskola.

Programvalsfaktorn beräknas med ett tillägg för invånare 16–18 år som inte är inskrivna i gymnasiet.

Genomsnittskostnaden per elev på individuella program (IV) uppdateras.

Beräkningen av *merkostnader för gymnasieskola i glesbygd* uppdateras och en mindre justering i beräkningsmodellen genomförs.

Merkostnaderna för gymnasieskola i glesbygd ska beräknas med ett kommunspecifikt index som gör att tillägg och avdrag följer kostnadsutvecklingen i riket.

Merkostnader för *löneskillnader* beräknade för gymnasieskolan redovisas i delmodellen i stället för i den separata lönemodell där den ingår i dag.

En komponent för *merkostnader i kommuner med ökande eller minskande antal invånare 16–18 år* inkluderas i modellen. I dag ingår en komponent för förändring i antal barn och unga 7–18 år i den separata befolkningsförändringsmodell som föreslås utgå.

Skolverket ges i uppdrag att årligen samla in budgeterad kostnad och kalkylerat antal helårselever på IV. Uppgiften ska användas för en årlig uppdatering av genomsnittskostnaden för IV i programvalsfaktorn.

Därmed kommer delmodellen för gymnasieskolan att bestå av följande komponenter.

Tabell 7.6 Förslag till delmodell för Gymnasieskola

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Behov	Ålderssättning 16–18 år	Oförändrad
	Programvalsfaktor	Förändrad
Produktionsförutsättningar	Merkostnader i kommuner med gles bebyggelse	Förändrad och uppdaterad
	Merkostnader för skillnader i löneläge	Överflyttade från andra delmodeller
	Merkostnader för kraftig förändring av antal ungdomar 16–18 år	

Nedan beskrivs nuvarande delmodell, därefter redogörs för min utvärdering av modellen, motiven för förslaget och slutligen de ekonomiska effekterna av förslaget.

7.4.2 Nuvarande delmodell

Den nuvarande delmodellen för gymnasieskolan infördes 1996. Sedan dess har två uppdateringar genomförts. År 2005 förändrades beräkningen av programval till ett genomsnitt under två år och tillägget/avdraget för bebyggelsestruktur uppdaterades. År 2014 infördes en ny komponent för små gymnasieskolor och tillägget/avdraget för bebyggelsestruktur uppdaterades återigen.

Delmodellen består av tre delar.

- En ålderssättning för antal ungdomar i åldern 16–18 år.
- Ett tillägg/avdrag för skillnader i elevernas programval och antal inskrivna elever.
- Ett tillägg/avdrag för merkostnader för gymnasieskola i områden med gles bebyggelse.

Standardkostnaden räknas upp till utjämningsårets prisnivå med nettoprisindex.

Ålderssättning

Ålderssättningen baseras på andel av kommunens befolkning som är i åldern 16–18 år. Nettokostnaden för gymnasieskolan hämtas från kommunernas räkenskapsammandrag två år innan utjämningsåret. Ålderssättningen beräknas som genomsnittlig nettokostnad per individ i riket i åldersgruppen 16–18 år multiplicerad med andel av befolkningen som är i åldersgruppen 16–18 år i kommunen.

Programvalsfaktor

Kostnaderna varierar mellan olika gymnasieprogram samtidigt som gymnasieelevernas programval skiljer sig åt mellan kommunerna. De teoretiskt orienterade programmen kostar i regel mindre än de mer praktiskt orienterade programmen. Kommunernas strukturella kostnader varierar därför med elevernas programval. Tillägget eller avdraget beräknas med en så kallad programvalsfaktor som beräknas för varje kommun. Det baseras på den genomsnittliga kostnaden i riket för olika gymnasieprogram och antalet gymnasieelever per program i respektive kommun. För att öka modellens stabilitet används medelvärdet av de två senaste årens programvalsfaktor i beräkningen av avgifter och bidrag. Om medelvärdet för programvalsfaktorn är positivt utgår ett tillägg motsvarande det genomsnittliga värdet. Om medelvärdet av en kommuns programvalsfaktor är negativt utgår i stället ett avdrag.

Tillägg/avdrag för merkostnader i områden med gles bebyggelse

Precis som i flertalet beräkningar av merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse utgår ersättning både för små enheter och för reskostnader även i gymnasie modellen. Dessutom beräknas ett tillägg för inackorderingskostnader i de fall dagliga resor skulle bli orimligt långa. Merkostnaderna beräknas med hjälp av Tillväxtverkets modell *Struktur* (se avsnitt 6.3 för en kortfattad beskrivning av modellen).

7.4.3 Utvärdering

De flesta nöjda med gymnasimodellen

Av enkätsvaren som inkommit till kommittén framgår att flertalet respondenter anser att delmodellen för gymnasieskola ger ett rättvisande resultat för kommunerna. Ett fåtal fritextsvar lämnades, bland annat att bättre hänsyn behöver tas till de socioekonomiska skillnaderna.

SKL har framfört att hänsyn till socioekonomi bör tas utöver skillnader i elevernas programval. Organisationen påpekar också att nuvarande programvalsfaktor ger ersättning för alla elever som går fler än tre år i gymnasieskola, oavsett om det är för att eleverna har särskilda behov eller om det är för att gymnasieverksamheten är bristfällig. Vidare framför man att genomsnittskostnaden för IV-programmet inte är korrekt, samt att kompensationen för merkostnader i glesbygd behöver uppdateras och indexeras.

Principer för utjämning

Även om min bedömning är att modellen i stora drag följer principerna för utjämning vill jag peka på flera mindre avvikelser.

Programvalsfaktorn bryter i någon utsträckning mot tre av sju principer för utjämning. Den genomsnittskostnad per elev som används för elever på individuella programmet (IV), som på senare år varit ett av de största programmen, är en med kostnadsutvecklingen för de nationella programmen uppräknad genomsnittskostnad från det tidigare introduktionsprogrammet (IM) 2008. I nuläget saknas datakälla för uppdatering till verkliga kostnader. Vidare kompenserar komponenten inte bara för vilka program eleverna väljer att gå på, utan också för skillnader i studietid och inskrivningsgrad. Beräkningen är så pass komplicerad att många inte har klart för sig vad komponenten utjämnar för. Programvalsfaktorn utjämnar slutligen också till en del för skillnader i kvalitet i verksamheten, vilket utgör ett problem i relation till principen om att bara utjämna för strukturella kostnadsskillnader.

Även ersättningen för merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse är inaktuell eftersom den bygger på kostnader beräknade för verksamhetsåret 2009 och sedan dess är nominellt

oförändrad. Tillägg och avdrag är därför urholkade i förhållande till de totala verksamhetskostnaderna för gymnasieskolan. Det finns också skäl att ifrågasätta att kompensation för merkostnader för små skolor ska utgå för gymnasieskolor som är så stora som 900 elever.

Statistisk utvärdering

Den genomsnittliga nettokostnaden för gymnasieskola var 4 150 kronor per invånare 2016 och varierade mellan 1 822 och 7 690 kronor per invånare mellan kommunerna. Utredningen har analyserat nettokostnaden och nettokostnadsavvikelsen för gymnasieskolan enligt beskrivningen i kapitel 3.

En kommuns nettokostnad för gymnasieskolan beror främst på andel ungdomar i åldern 16–18 år i befolkningen. Nettokostnaden påverkas också av vilka linjeprogram eleverna väljer samt av byggelsestrukturen i kommunen. Dessa faktorer ingår i beräkningen av standardkostnaden för gymnasieskolan som förklarar 54 procent av variationen i nettokostnaderna. En del av den återstående variationen kan antas bero på olika ambitionsnivå och effektivitet bland kommunerna.

Den statistiska analysen visar att en kommun som har ett stort antal invånare i åldern 16–18 år också har signifikant lägre nettokostnadsavvikelse. Detta kan ses som en indikation på att det finns stordriftsfördelar i verksamheten. Analysen visar att glesare kommuner har signifikant högre nettokostnadsavvikelse än tätbefolkade kommuner vilket leder till slutsatsen att modellens kompensation för merkostnader i gles bebyggelse kan behöva ses över.

Utredningen har också gjort analyser av olika socioekonomiska faktorer och nettokostnadsavvikelsen. Analysen visar att korrelationen mellan olika socioekonomiska faktorer och nettokostnadsavvikelsen för gymnasieskolan inte är entydig. En anledning kan vara att efterfrågan och kraven på kvalitet i skolan är högre i kommuner med goda socioekonomiska förhållanden. Samtidigt är det vanligt att kommuner med svagare socioekonomiska förhållanden behöver lägga mer resurser på gymnasieskolan därför att man har fler elever som behöver ett extra år för att klara sin gymnasieexamen. Vår analys av nettokostnaderna ger inget stöd för att kommunernas resursförbrukning påverkas av andel ungdomar i kommunen som är födda

utanför Norden eller andel ungdomar som vistats i Sverige under högst fyra år.

Delmodellen behöver uppdateras

Med utgångspunkt i min utvärdering av delmodellen, och förslaget om en verksamhetsorienterad modellstruktur (se kapitel 5) landar jag i följande slutsatser.

- Programvalsfaktorn behöver ses över av två skäl. Volymkompensationen som ligger i programvalsfaktorn bör anpassas bättre till skillnader i *behov* av gymnasieskola. Dessutom behöver genomsnittskostnaden för IV uppdateras.
- Beräkningarna av merkostnader för verksamhet i gles bebyggelse behöver uppdateras.
- Tillägg och avdrag för merkostnader i gles bebyggelse bör indexeras till verksamhetens kostnadsutveckling.
- Merkostnader för löneskillnader och förändring i antal barn och unga i åldern 16–18 år bör inkluderas i modellen.

7.4.4 Beskrivning av förslaget

Åldersersättning

Åldersersättningen för barn och unga i åldern 16–18 år fungerar bra i dagens modell och är oförändrat i mitt förslag.

Programvalsfaktorn bör anpassas bättre till skillnader i behov

Programvalsfaktorn kompenserar i dag för två faktorer. För det första tar den hänsyn till att olika gymnasieprogram kostar olika mycket att bedriva. En utjämning sker så att kommuner där många väljer mer kostsamma program får bidrag från kommuner där eleverna väljer program som kan bedrivas till lägre kostnad. För det andra kompenserar programvalsfaktorn också för skillnader i antal barn och unga inskrivna i gymnasieskolan. Det senare är ett faktum som jag erfarit inte är känt av alla. Mer än en gång har jag fått frågan

om de kommuner som har många nyanlända elever som kan behöva både fyra och fem år för att avsluta gymnasieskolan får kompensation för det. Svaret är ja, men alltså relativt okänt.

Mitt förslag är att kompensation för skillnader i genomsnittskostnader till följd av skillnader i programval ska beräknas på samma sätt som i dag. När det gäller kompensationen av antal barn och unga inskrivna i gymnasiet föreslår jag en korrigering för att åstadkomma en bättre anpassning till behov.

Min analys av programvalsfaktorns volymkomponent bygger på en uppdelning i barn och unga i åldern 16–18 år respektive de som är i andra åldrar. De flesta eleverna i gymnasiet är i åldern 16–18 år, vilket är de tre år som de nationella programmen är planerade till. Det förekommer ett fåtal 15-åringar i gymnasieskolan, men framför allt är det 19- och vissa fall 20-åringar som går i gymnasiet och inte är 16–18 år.

Skolverkets statistik över elever används i RKA:s nyckelsdatabas Kolada (www.kolada.se) till att beräkna nyckeltalet *gymnasiefrekvens*, som är lika med andel folkbokförda invånare 16–18 år som är inskrivna i gymnasieskola. Nyckeltalet avslöjar stora skillnader mellan kommunerna, med en variation hösten 2016 från 83 till 97 procent. När man undersöker vad som kännetecknar kommuner med låg gymnasiefrekvens jämfört med de med hög är det uppenbart att det finns en samvariation mellan socioekonomi och gymnasiefrekvens. Kommuner som har en låg gymnasiefrekvens har, jämfört med de med hög, fler unga med lågutbildade föräldrar och fler invandringdomar med kort vistelsetid i Sverige (högst fyra år). Avsaknad av gymnasiekompetens är en av de allra största riskfaktorerna för arbetslöshet och utanförskap. Därför anser jag att nuvarande programvalsfaktors avdrag på standardkostnaden för kommuner med låg gymnasiefrekvens i åldern 16–18 år utgör ett avsteg mot principen att utjämna för skillnader i behov. I enlighet med hur standardkostnaden beräknas inom äldreomsorgen och mitt resonemang om socioekonomins betydelse i förskolan föreslår jag att programvalsfaktorn ska tilldela en för samtliga elever genomsnittlig kostnad även för 16–18-åringar som inte är inskrivna i gymnasieskolan. Förslaget gynnar typiskt kommuner med socioekonomiska utmaningar, genom att beräkna ett tillägg – jämfört med dagens utjämning – för elever som inte är inskrivna. Att skapa likvärdiga förutsättningar i gym-

nasieskolan är att ge alla kommuner möjlighet att finansiera gymnasieutbildning för alla ungdomar i åldern 16–18 år. Eftersom dessa elever de facto inte går i gymnasiet innebär det att resurserna per inskriven elev ökar.

Den andra volymkompensationen som ingår i nuvarande programvalsfaktor ger tillägg för de kommuner som har många elever i gymnasiet som inte är i åldern 16–18 år. Det handlar dels om ungdomar som byter program, dels om ungdomar som behöver ett fjärde eller femte år för att avsluta gymnasiet. Orsaken till att en elev behöver extra tid för att avsluta gymnasiet är enligt min bedömning i första hand svåra förutsättningar som till exempel att vara nyanländ i Sverige. Det kan förekomma elever som behöver extra tid på grund av att den undervisning de får är undermålig, men jag har inte lyckats fastställa att det är en faktor av betydelse.

Ett alternativ till föreslagen programvalsfaktor som jag har prövat är att ersätta programvalsfaktorn med en *programmixfaktor* och en *socioekonomisk kompensation*. Programmixfaktorn beräknas som ett index för programmix multiplicerat med kommunens åldersersättning. Index för programmix beräknas som kvoten mellan den genomsnittliga kostnaden enligt riksprislistan för kommunens inskrivna elever och den genomsnittliga kostnaden för samtliga elever i Sverige. Programmixfaktorn är därmed en ren kompensation för skillnader i genomsnittskostnader mellan kommunerna, och innehåller till skillnad från programvalsfaktorn ingen volymkomponent. För att ta hänsyn till att elever med olika förutsättningar kan behöva både olika mycket stöd under sin studietid och olika lång tid för att avsluta gymnasiet skulle programmixfaktorn kombineras med ett socioekonomiskt index av samma slag som jag föreslår för förskolan. Ett socioekonomiskt index skulle åtgärda risken att kommuner med lång genomsnittlig tid för att avsluta gymnasiet till följd av undermålig gymnasieverksamhet kompenseras för det i utjämningen. Jämfört med mitt förslag skulle en sådan modell orsaka större förändringar i modellens utfall, och jag bedömer också att modellen innebär en risk för dubbelkompensation.

Genomsnittskostnaden för det individuella programmet (IV) behöver uppdateras

I programvalsfaktorn beräknas skillnader i kostnader relaterade till skillnader i programval och i genomsnittlig kostnad per program. Kostnaden per program hämtas från den så kallade riksprislista som Skolverket samlar in årligen och bygger på kommunernas budgeterade kostnad per nationellt program. Skolverkets insamling omfattar inte kostnader för IV. I stället används i kostnadsutjämningen den genomsnittskostnad som till och med 2008 togs fram för det dåvarande introduktionsprogrammet (IM). Genomsnittskostnaden för IM har räknats upp årligen med kostnadsutvecklingen för övriga program och SKL har framfört att den resulterande genomsnittskostnaden innebär en underkompensation för de kommuner som har många elever på IV.

I samarbete med SKL har utredningen efterfrågat kostnad per elev för IV i alla kommuner. Ungefär hälften av landets 290 kommuner har svarat, och för de som svarat uppgår den genomsnittliga kostnaden till 112 523 kronor. Om siffran är representativ för hela landet skulle det innebära en uppjustering av kompensationen för IV med 7 400 kronor per elev.

För att få bästa möjliga underlag för genomsnittskostnaden för IV föreslår jag att regeringen ger Skolverket i uppdrag att årligen samla in kostnadsuppgifter från kommunerna om IV-programmet. På detta sätt kan prislappen löpande uppdateras liksom övriga programkostnader för gymnasiet.

Ett alternativt förslag är att kostnaden för IV i delmodellen för gymnasieskolan fastställs till motsvarande 112 523 kronor för utjämningsåret 2016, och därefter justeras upp årligen med kostnadsutvecklingen för de nationella programmen. Detta belopp har använts för de beräkningar som redovisas nedan och i bilagor till utredningen.

Uppdaterad merkostnadsberäkning gleshet

Utfallet för gleshetskomponenten uppdateras med en ny beräkning med Tillväxtverkets modell *Struktur*, baserad på befolkningsdata 2016. Utöver den nya befolkningsstatistiken har kostnadsfunktionerna också räknats upp med kostnadsutvecklingen 2009 till 2016,

och antagandena för utplacering av gymnasieskolor justerats något. I nuvarande delmodell antas 1 200 elever vara en optimal storlek för en gymnasieskola, 900 är gränsen för en liten gymnasieskola och 400 är det minsta antal elever som krävs för utplacering av en fiktiv gymnasieskola (se kapitel 6.3 för en beskrivning av vad som menas med "fiktiva enheter"). Utredningen har tagit del av Skolverkets skolenhetsregister, i vilket cirka 1 200 skolenheter förekommer. Begreppet "skolenhet" i Skolverkets register skiljer sig från vad en skolenhet är i *Struktur*. En skolenhet i Skolverkets register kan till exempel vara en språkintruktionsklass med verksamhet i samma lokaler och med samma lärare som en annan skolenhet med nationella program. Avgränsningen av en skolenhet beror bland annat på hur den enskilda huvudmannen har valt att organisera och klassificera sin verksamhet. Vi har slagit samman Skolverkets skolenheter när de ligger i samma kommun och har namn som gör det troligt att det i modellen *Strukturs* mening handlar om en och samma gymnasieskola. Därmed reduceras antalet skolor till cirka 400 i hela landet. Av dessa 400 verkliga gymnasieskolor är det bara en mycket liten andel som har fler än 900 elever, vilket i dag är gränsen för när ersättning för merkostnader för små skolenheter beräknas i *Struktur*. För en bättre anpassning till verkliga förhållanden bygger mitt förslag på antagandena att en optimal gymnasieskola har 900 elever, gränsen för en liten skola går vid 600 elever, och minsta tillåtna gymnasieskola har 300 elever.

Övriga förutsättningar, utöver själva kostnadsnivåerna, är oförändrade. Elevunderlaget söks inom en radie av 20 kilometer. Reskostnadsersättning utgår för dagliga resor för elever som har 6–50 km till närmaste fiktiva skola och uppgår till 800 kronor per månad 9 månader per år. Dagens ersättning är 600 kronor per månad. För elever med 50 kilometer eller mer utgår inackorderingstillägg om 1/30 prisbasbelopp i månaden i 9 månader (cirka 1 500 kronor i månaden 2018). Detta motsvarar det lägsta belopp som kommuner enligt Skollagen är skyldig att betala till elever som bor inackorderade.

Indexering av tillägg och avdrag för merkostnader i områden med gles bebyggelse

De tillägg och avdrag som ingår i dagens utjämning är beräknade efter förutsättningarna 2009 och har sedan dess inte förändrats. Detta innebär att de inte har följt med kostnadsutvecklingen för verksamheten sedan dess. För att upprätthålla värdet av de nya tillägg och avdrag som beräknats har beloppen per kommun indexerats i relation till åldersersättningen 2016. Kommande år ska tillägg och avdrag beräknas genom att varje kommuns indextal multipliceras med kommunens åldersersättning. Därmed kommer kompensationen för merkostnader i glesbygd att följa kostnadsutvecklingen i riket. Index för merkostnader i glesbygd för gymnasieskolan för samtliga kommuner återfinns i avsnitt 1.3.

Lönekostnadsutjämning för gymnasiet läggs in i delmodellen

Tillägg och avdrag för lönekostnader som i dag beräknas för gymnasieskolan i kommunernas lönemodell ska enligt mitt förslag i kapitel 6.4 inkluderas i delmodellen för gymnasiet. Varje kommuns lönekostnadsindex multipliceras med den justerade lönekostnaden för gymnasieskolan. Den justerade lönekostnaden beräknas genom att summan av åldersersättning, programvalsfaktorn och merkostnader för verksamhet i områden med gles bebyggelse multipliceras med verksamhetens lönekostnadsandel. Lönekostnadsandelen har fastställts till 67,8 procent för gymnasiet. I nuvarande utjämning används lönekostnadsandelen 68 procent.¹³

Befolkningsförändringar i åldern 16–18 år

I den nuvarande delmodellen för befolkningsförändringar finns en kompensation för stora förändringar av antal barn och unga i åldersgruppen 7–18 år under fem år. Det finns två typer av kompensation, en för ökat antal och en för minskat antal. I syfte att renodla verksamhetsmodellerna föreslår jag att dessa två kompensationer överförs till delmodellen för gymnasiet vad gäller åldersgruppen 16–18 år. Jag föreslår att samma gränsvärden som nu gäller för ökat

¹³ SOU 2006:84 s. 78.

respektive minskat antal individer i åldersgruppen 7–18 år ska gälla för åldersgruppen 16–18 år. Befolkningsförändringarna mäts under de senaste fem åren (sju till två år före utjämningsåret).

Förslagen till merkostnadsberäkningar beskrivs nedan.

Ersättning för minskat antal i åldern 16–18 år

Om antalet 16–18-åringar i riket har ökat under de senaste fem åren är gränsvärdet en minskning med två procent. Om antalet 16–18-åringar i riket i stället har minskat under de senaste fem åren är gränsvärdet två procentenheter större minskning än i riket. Ersättning utgår för den del av befolkningsminskningen som överstiger det aktuella gränsvärdet. Jag föreslår en ersättning om 15 600 kronor per individ räknat i 2016 års priser. För att förbättra följsamheten i ersättningen i förhållande till kostnadsutvecklingen bör ersättningen årligen räknas upp med utvecklingen av nettoprisindex.

Ersättning för ökat antal i åldern 16–18 år

Om antalet 16–18-åringar i riket har minskat under de senaste fem åren är gränsvärdet en ökning med två procent. Om antalet 16–18-åringar i riket i stället har ökat under de senaste fem åren är gränsvärdet två procentenheter utöver den procentuella ökningen i riket. Jag föreslår en ersättning om 15 600 kronor per individ räknat i 2016 års priser. För att förbättra följsamheten i ersättningen i förhållande till kostnadsutvecklingen bör ersättningen årligen räknas upp med utvecklingen av nettoprisindex.

7.4.5 Ekonomiska effekter

I tabell 7.7 visas effekterna av förslagen de nio kommungrupperna i SKL:s indelning (se bilaga 3).

Tabell 7.7 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Gymnasieskola*

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exkl. löner och befolkningsförändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	-782	-719	63	51
	Pendlingskommun nära storstad	287	285	-2	-49
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-91	-125	-33	-1
	Pendlingskommuner nära större stad	600	588	-12	1
	Lågpendlingskommun nära större stad	585	598	13	29
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	146	82	-65	-41
	Pendlingskommun till mindre tätort	500	510	9	34
	Landsbygdskommun ej nära större stad	733	762	29	48
	Landsbygdskommun med besöksnäring	265	291	26	35
Omfördelning i modellen, miljoner kronor		2 230	2 200	-30	-19

Förändringarna på kommungruppsnivå är mycket små, både om man ser till den totala förändringen och förändringen exklusive de överförda komponenterna från löne- och befolkningsförändringsmodellerna. På kommunnivå förekommer större förändringar, från en största negativ förändring på 221 kronor per invånare (Lomma) och en största positiv förändring på 412 kronor per invånare (Filipstad), då man exkluderar effekterna av de överförda komponenterna för löner och befolkningsförändringar. Omfördelningen är i stort sett oförändrad på 2,2 miljarder kronor.

7.5 Kommunal vuxenutbildning

7.5.1 Förslag

Förslag: En ny delmodell för *Kommunal vuxenutbildning* införs. Delmodellen innehåller tre komponenter för verksamheterna *vuxenutbildning på grundläggande nivå*, *gymnasial nivå* respektive *SFI (svenska för invandrare)*.

För var och en av verksamheterna beräknas ett förväntat utbildningsbehov i kommunerna. Utbildningsbehovet baseras på verksamhetens potentiella målgrupp i kommunen, för riket genomsnittlig inskrivningsgrad i verksamheten samt en korrigering för skillnader i förvärvsfrekvens.

Standardkostnaden för de tre verksamheterna summeras och räknas upp med nettoprisindex till utjämningsårets prisnivå.

Tabell 7.8 Förslag till delmodell för *Kommunal vuxenutbildning*

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Behov	Grundläggande nivå	Nya komponenter
	Gymnasial nivå	
	SFI	

I nästa avsnitt beskrivs motiven för förslaget, beräkningen av standardkostnaden och de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

7.5.2 Beskrivning av förslaget

Stora och ökande skillnader i behov av vuxenutbildning

Det är kommunernas skyldighet att erbjuda grundskole- och gymnasieutbildning för vuxna. Kommunerna är också skyldiga att erbjuda nyanlända möjlighet att lära sig svenska genom SFI. Kommunernas nettokostnader för de tre verksamheterna uppgick år 2016 till ungefär sex miljarder kronor.

Skillnaderna i utbildningsnivå är stora mellan landets kommuner, och det gäller både när man jämför andel vuxna som saknar 9-årig grundskola och andel som har grundskola men inte gymnasieutbild-

ning. Det är också stora skillnader i antal nyanlända mellan kommunerna. Detta medför stora skillnader i behov av vuxenutbildning. Därmed finns det grund för utjämning.

Många av de som på senare år kommit till landet och sökt asyl har relativt nyligen fått uppehållstillstånd. En del av dessa nyanlända kommer att ha behov av olika typer av kommunala utbildningsinsatser. Likaså kan införandet av en utbildningsplikt bidra till att fler nyanlända påbörjar en utbildning. Kostnaderna för utbildningsinsatserna kommer huvudsakligen att finansieras av kommunerna. De skillnader i utbildningsbehov som redan i dag finns mellan kommunerna kan därför förväntas att öka ytterligare de närmaste åren.

Beräkning av standardkostnad i tre steg

Delmodellen innehåller separata standardkostnadsberäkningar för de tre verksamheterna vuxenutbildning på grundläggande nivå, vuxenutbildning på gymnasial nivå och SFI. Beräkningarna går i princip till på samma sätt för dessa verksamheter, och genomförs i tre steg. I det första steget fastställs ett *förväntat utbildningsbehov* för varje kommun. I ett andra steg beräknas den i riket genomsnittliga *kostnaden per helårselev*. Slutligen beräknas *standardkostnaden* per kommun som förväntat utbildningsbehov multiplicerat med den genomsnittliga kostnaden per helårselev. De tre komponenterna summeras, och utgör kommunens standardkostnad för kommunal vuxenutbildning.

För vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå har en avgränsning gjorts till personer 20–56 år. Studiemedel kan beviljas till personer under 57 år och Skolverkets statistik visar också att det bara är en mycket liten andel av eleverna som är äldre än så. För SFI har alla vuxna 20–64 räknats in.

Förväntat utbildningsbehov

Den grundläggande vuxenutbildningen vänder sig till vuxna utan fullgjord grundskola, vilka alltså kan ses som verksamhetens potentiella målgrupp. Utredningen fått tillgång till antal vuxna 20–56 år utan grundskolebehörighet från SCB:s register.

Vi har också fått uppgifter om antal helårselever på grundläggande nivå i samma ålder. Den för riket genomsnittliga inskrivningsgraden för den potentiella målgruppen 2016 var 17 procent.

För varje kommun har därefter ett ”okorrigerat utbildningsbehov” beräknats, genom att kommunens potentiella målgrupp multipliceras med den genomsnittliga inskrivningsgraden i riket. På detta sätt har skillnader i ambitionsnivå kunnat undvikas.

På den gymnasiala nivån utgörs den potentiella målgruppen av personer i åldern 20–56 år som har nio års grundskola som högsta utbildningsnivå. Den genomsnittliga inskrivningsgraden i riket var 18 procent 2016 räknat på helårselever i relation till den potentiella målgruppen.

För SFI betraktas alla nyanlända 20–64 år som haft uppehållstillstånd i högst fyra år som potentiell målgrupp. Den genomsnittliga inskrivningsgraden i riket var 23 procent 2016, räknat på helårselever i relation till den potentiella målgruppen.

Det okorrigerade utbildningsbehovet tar inte hänsyn till att sysselsättningsläget varierar stort mellan kommunerna. Det är rimligt att tänka sig att utbildningsbehovet är mindre i kommuner med hög sysselsättning, och större i kommuner med låg sysselsättning. Därför görs en korrigering så att kommuner med låg sysselsättning får ett större förväntat utbildningsbehov än kommuner med en hög sysselsättning. Som sysselsatta bör räknas vuxna som är förvärvsarbetande eller studerar på universitet eller högskola. Utredningen har i det redovisade utfallet beräknat korrigeringsfaktorn som *Förvärvsfrekvens i åldern 20–64 i riket* dividerat med *Förvärvsfrekvens i åldern 20–64 i kommunen*. Vid en implementering bör korrigeringsfaktorn i stället beräknas med kvoten mellan sysselsatt i riket och sysselsatta i kommunen. Korrigeringsfaktorn har sedan multiplicerats sedan med det okorrigerade utbildningsbehovet vilket resulterar i det förväntade utbildningsbehovet.

Enhetskostnad

Enhetskostnaden definieras som den genomsnittliga nettokostnaden per helårselev i riket. Enhetskostnaden för respektive verksamhet beräknas som summa nettokostnader i riket dividerat med antal helårselever i riket. För 2016 beräknades enhetskostnaden per

helårselev inom vuxenutbildning på grundläggande nivå till 46 650 kronor, inom gymnasial vuxenutbildning till 35 590 kronor och inom SFI till 27 510 kronor.

Standardkostnad per kommun

För varje kommun och verksamhet multipliceras enhetskostnaden med det förväntade utbildningsbehovet. De tre verksamheternas standardkostnader summeras sedan till en sammantagen standardkostnad för kommunal vuxenutbildning.

Standardkostnaden räknas upp till utjämningsårets prisnivå med nettoprisindex.

Verksamhetens nettokostnad, potentiell målgrupp och antal helårselever uppdateras årligen.

7.5.3 Ekonomiska effekter

I tabell 7.9 redovisas utfallet som det hade blivit 2018 per kommungrupp.

Tabell 7.9 Utfall i förslaget, Kommunal vuxenutbildning

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	175
	Pendlingskommun nära storstad	-113
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-2
	Pendlingskommuner nära större stad	-48
	Lågpendlingskommun nära större stad	39
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	-79
	Pendlingskommun till mindre tätort	79
	Landsbygdskommun ej nära större stad	5
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-32
Total omfördelning i modellen, miljoner kronor		731

På kommungruppsnivå får pendlingskommuner nära storstäder den högsta genomsnittliga avgiften och storstäderna det högsta genomsnittliga bidraget. På kommunnivå är skillnaderna relativt stora, med en högsta avgift på 421 kronor per invånare för Lomma och ett högsta bidrag på 621 kronor per invånare för Södertälje. Totalt omfördelar modellen 0,7 miljarder kronor från kommuner med mindre behov av vuxenutbildning till de med större behov. Beräknar man omfördelningen per verksamhet är den 207 miljoner kronor för grundläggande nivå, 272 miljoner kronor för gymnasial nivå och 410 miljoner kronor för SFI.¹⁴

7.6 Individ- och familjeomsorg

7.6.1 Förslag

Förslag: Standardkostnaden för individ- och familjeomsorg (IFO) beräknas med utgångspunkt från sju variabler som speglar skillnader i socioekonomiska förhållanden i kommunerna. Dessa variabler är *Andel barn och ungdomar i åldern 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll*, *Andel lågutbildade födda i Sverige åldern 20–40 år*, *Tätortsbefolkningens storlek*, *Andel boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975*, *Ohälsotal*, *Andel invånare äldre än 65 år* och en variabel för justering av hushållsinkomster som beror på *gränspendling* till Norge och Danmark.

En komponent för utjämning av skillnader i *lönekostnader* läggs in i IFO-modellen.

Liksom den nuvarande IFO-modellen bygger mitt förslag på en multipel linjär regression. Förslaget innebär att fyra nya variabler tillförs i IFO-modellen. Dessa variabler är *Andel barn och ungdomar i åldern 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll*, *Ohälsotal*, *Andel invånare äldre än 65 år* och en variabel för justering av hushållsinkomster som beror på *gränspendling* till Norge och Danmark.

¹⁴ Observera att de tre verksamheternas omfördelning inte kan summeras till modellens totala omfördelning. Summeringen är större än modellens totala omfördelning, eftersom omfördelningen i en verksamhet kan motverkas av omfördelningen i en annan.

Förslaget innebär också att variablerna *Andel arbetslösa utan ersättning* och *Andel av kommunens befolkning med ekonomiskt bistånd längre tid än sex månader* tas bort ut IFO-modellen.

Ett tillägg görs för beräknade lönekostnadsskillnader mellan kommunerna i individ- och familjeomsorgen.

De föreslagna förändringarna i IFO-modellen framgår av tabell 7.10.

Tabell 7.10 Förslag till statistisk modell för Individ- och familjeomsorg

Variabel	Förslag
Andel lågutbildade födda i Sverige åldersgruppen 20–40 år	Uppdaterade variabler
Andel boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975	
Tätortsbefolkningens storlek.	
Andel barn och ungdomar i åldersgruppen 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll.	Nya variabler
Ohälsotalet (genomsnittligt antal dagar i befolkningen 16–64 år)	
Andel invånare äldre än 65 år	
Variabel för justering av hushållsinkomster som beror på gränspendling till Norge och Danmark	
Tillägg och avdrag för lönekostnadsskillnader	Variabel som har flyttats från andra delmodeller
Andel arbetslösa utan ersättning.	Borttagna variabler
Andel av kommunens befolkning som uppbär försörjningsstöd längre tid än sex månader.	

7.6.2 Nuvarande delmodell

Den nuvarande delmodellen för individ- och familjeomsorg utarbetades av Utjämningskommittén.⁰⁸ Modellen innefattar samtliga verksamheter inom individ- och familjeomsorg det vill säga försörjningsstöd, barn- och ungdomsvård, missbrukarvård för vuxna, familjerätt och övrig vuxenvård.

Modellen baseras på en multipel linjär regressionsekvation för de genomsnittliga nettokostnaderna för individ- och familjeomsorg under 2007–2009 i varje kommun. Modellen består av fem förklarande variabler för kommunernas nettokostnader för individ- och familjeomsorg med data för 2009. De förklarande variablerna är

- andel arbetslösa utan ersättning,
- andel lågutbildade födda i Sverige i åldern 20–40 år,
- kvadratroten ur tätortsbefolkningens storlek i kommunen (täthetsvariabel),¹⁵
- andel boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975 och
- andel av kommunens befolkning som uppbär försörjningsstöd längre tid än sex månader.

Samtliga variabler uppdateras årligen utom tätortsbefolkningen som uppdateras vart femte år, senast 2015. Koefficienterna i den skattade regressionsekvationen har legat fast sedan utjämningsåret 2014 då den nuvarande utformningen av delmodellen för IFO infördes i kostnadsutjämningen.

7.6.3 Utvärdering

De tidigare statliga utredningarna om kommunal kostnadsutjämning har erfarit att det är svårt att uppskatta de strukturella kostnaderna för IFO i kommunerna. Ett skäl till detta är att de individer som mottar de olika insatserna inte är en tydligt definierad kategori av personer. Kommunernas utgifter för IFO beror på ett samspel mellan enskilda individers egenskaper, socioekonomiska förhållanden och kommunernas bedömningar om behov av insatser.

Kritik mot påverkbarhet och osäkra underlag för modellen

Den nuvarande IFO-modellen har kritiserats av bland annat SKL och av enskilda kommuner. SKL har pekat på att variabeln *Andel arbetslösa utan ersättning* är instabil i den mening att oförklarliga förändringar uppstått mellan vissa år. I kommunernas svar i den enkät som utredningen skickat ut framkommer också kritik mot att variablerna *Andel arbetslösa utan ersättning* och *Andel av befolkningen med ekonomiskt bistånd i mer än 6 månader* ingår i IFO-modellen. Kritiken handlar om att dessa variabler minskar incitamentet för

¹⁵ Tätort definieras i korthet som en koncentration av bebyggelse där antalet invånare är minst 200 personer och avståndet mellan byggnaderna är högst 200 meter.

kommunerna att förbättra möjligheterna till egenförsörjning med arbetsinkomster och att variabeln *Andel av befolkningen med ekonomiskt bistånd i mer än 6 månader* är påverkbar.

Mot denna bakgrund har jag haft ambitionen att omarbete IFO-modellen där ovannämnda två variabler ersätts med andra förklarande variabler som bättre speglar strukturella förutsättningar för kommunernas individ- och familjeomsorg.

Minskad träffsäkerhet

Ett sätt att bedöma delmodellernas träffsäkerhet i kostnadsutjämningen är att beräkna samvariationen mellan nettoutgifter per invånare och de beräknade standardkostnaderna. Detta brukar kallas för förklaringsgrad. När den nuvarande IFO-modellen skattades var förklaringsgraden 67 procent men då modellen skattas om med aktuella data har den sjunkit och förklarar knappt 55 procent 2016.

Som ovan nämnts baseras den nuvarande IFO-modellen på data från 2007–2009. Sedan dess har kostnadsnivån för insatser inom IFO förändrats. En tydlig indikation på detta är att för att komma upp dagens redovisade kostnadsnivå för IFO måste standardkostnaderna justeras upp relativt kraftigt.¹⁶ Under utjämningsåret 2018 är denna uppjustering knappt 27 procent.

Modell för hela verksamheten att föredra

IFO-modellen bör kopplas till olika socioekonomiska förhållanden i kommunerna. På liknande sätt som i tidigare utredningar om kostnadsutjämningen har jag prövat olika statistiska samband mellan å ena sidan verksamhetsutgifter för olika delar av IFO och å andra sidan socioekonomiska variabler. Jag har valt att bibehålla metoden med att beräkna standardkostnaderna för IFO med hjälp av en statistisk modell för kommunernas sammantagna nettoutgifter för IFO. Detta val stöds av analyser som visar att separata modeller för de olika delverksamheterna inom individ- och familjeomsorgen inte medför att nettokostnaderna för IFO kan förklaras på ett bättre sätt. Utredningen har bland annat prövat att hitta modeller för antal mottagare av insatser för ungdomsvård och missbrukarvård för

¹⁶ Kostnadsnivån enligt kommunernas räkenskapssammandrag (RS).

vuxna. De prövade modellerna har inte visat sig vara statistiskt signifikanta, och därför föreslår jag att modellen även fortsättningsvis bör omfatta hela verksamhetsområdet.

Asylsökande och nyanlända – statsbidrag och utgifter redovisas separat

Utredningen har särskilt studerat om man kan finna ett samband mellan kommunernas nettoutgifter för IFO och variabler som speglar invandring när man samtidigt beaktar andra socioekonomiska förhållanden såsom utbildningsnivå, befolkningstäthet och olika mått på fattigdom. Merparten, 62 procent år 2016, av kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd går till hushåll med utländsk bakgrund. Detta beror på att denna grupp av hushåll dominerar bland hushåll som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.¹⁷

Utredningens analyser visar att de variabler som uppvisar starkast samband med kommunernas nettoutgifter för IFO är kopplade till utbildningsnivå, tätortsbefolkningens storlek och fattigdom. Variabler som speglar invandring såsom andel med utländsk bakgrund, andel flyktingar, andel asylsökande och andel nyanlända har inte visat sig ha ett tydligt statistiskt samband med kommunernas nettoutgifter för IFO.¹⁸ Effekterna av ökat antal nyanlända och andra variabler som speglar migration fångas enligt vår bedömning indirekt i andra socioekonomiska variabler.

Ytterligare ett skäl till att ett samband mellan variabler som speglar invandring och kommunernas nettokostnader för IFO inte kan påvisas kan vara att nyanländas etablering i Sverige främst finansieras med statsbidrag. Dessa statsbidrag och utgifter redovisas enligt SCB:s anvisningar på en särskild post i kommunernas räkenskapsammandrag.

¹⁷ Enligt Socialstyrelsens statistik definieras en person som långvarig biståndsmottagare då man ingått i ett eller flera biståndshushåll i minst tio månader under året. Andelen utrikes födda i denna grupp uppgick till 64 procent 2016.

¹⁸ Utredningen har prövat om det finns ett samband mellan andelen flyktingar i kommunens befolkning i åldersgruppen 20–64 år och nettoutgifterna för IFO. Här avses flyktingar som vistats i Sverige 3–6 år, det vill säga under en längre tid än den så kallade etableringsperioden som uppgår till 2 år. Under etableringsperioden utgår riktade statsbidrag till kommunerna för olika stödinsatser till nyanlända.

7.6.4 Beskrivning av förslaget

Den över tid sjunkande förklaringsgraden och de problem som nämnts ovan rörande två variabler i den nuvarande IFO-modellen är skäl för en revidering. Utredningen har prövat ett tjugotal tänkbara förklaringsfaktorer för kommunernas nettoutgifter för IFO. Som nämnts har det visat sig att utbildningsnivå, befolkningstäthet och fattigdomsmått uppvisar starka samband med kommunernas nettoutgifter för IFO. Utredningen har även funnit att gränspendling, ohälsa och andelen äldre invånare har inverkan på de strukturella utgifterna för IFO.

Nedan beskrivs motiven för mitt förslag till val av variabler i IFO-modellen mer utförligt.

Andel barn och ungdomar som lever i ekonomiskt utsatta hushåll

Eftersom social forskning visar att olika typer av fattigdomsmått påverkar behovet av insatser inom individ- och familjeomsorg i kommunerna har utredningen prövat denna typ av samband. Jag har funnit att variabeln *Andel barn och ungdomar i åldersgruppen 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll* har ett starkt samband med kommunernas nettoutgifter för IFO. Vi har prövat sambandet mellan IFO och andra mått på fattigdom, bland annat mått på relativ fattigdom. Dessa samband har visat sig vara svagare.

Ekonomiskt utsatta hushåll definieras som hushåll som har låg inkomststandard eller mottar ekonomiskt bistånd. Denna definition har tillämpats i en rapport som årligen ges ut av Rädde Barnen och av Malmökommissionen.¹⁹ Definitionen har sedan spridits och använts av andra aktörer, bland annat Kolada. Kommunerna beslutar om ekonomiskt bistånd till hushåll enligt Socialtjänstlagen och kommunerna kan välja att besluta om högre bistånd än vad lagen stipulerar.²⁰ Det finns därför en viss möjlighet att påverka utfallet av den ovannämnda variabeln. Jag bedömer att denna inverkan är liten eftersom barnfattigdom främst beror på faktorer såsom löneinkomster,

¹⁹ Rädde Barnen (2016), Vi är orädda barnrättskämpar, årsrapport 2016.

²⁰ Socialtjänstlag (2001:453).

ersättningar från socialförsäkringar och hushållens försörjningsbörda.²¹

Andel lågutbildade födda i Sverige i åldern 20–40 år

Denna variabel ingår i den nuvarande IFO-modellen och har ett starkt samband med kommunernas nettoutgifter för IFO. Av den anledningen bör variabeln alltså finnas kvar i IFO-modellen. Testerna med olika modeller visar bättre statistiska resultat med denna variabel än då alla med låg utbildning i den aktuella åldersgruppen ingår. Här definieras låg utbildning som att personen har högst förgymnasial utbildning på 9–10 år (eller att uppgift om utbildning saknas i registret). Att det är just de som är födda i Sverige som tycks ha större effekt kan till en del förklaras av brister i registren över utbildningsnivå för utrikes födda.

Tätortsbefolkningens storlek

Tätortsbefolkningens storlek spelar roll för socialtjänstens kostnader. Vi kan förvänta oss att IFO-kostnaderna ökar med en ökande tätortsbefolkning. Bristande social kontroll från omgivningen och glesare sociala nätverk kan förklara varför invånarna i större tätorter behöver socialtjänstens insatser oftare än vad invånare i mindre samhällen gör.²² En indikation på detta är att samtliga så kallade ”utsatta områden” som pekats ut av Polismyndigheten ligger i kommuner med mer än 43 000 invånare.²³ I denna utredning – såväl som i tidigare utredningar om kommunal kostnadsutjämning – har det visat sig att antalet personer som bor i tätort i kommunerna har ett starkt

²¹ Inkomststandarden bygger på socialbidragsnormen från 80-talet. Den disponibla inkomsten dividerad med en norm för levnadsomkostnader vars storlek beror på hushållets sammansättning. Normen består av baskonsumtion (exempelvis mat och kläder) och regionala kostnader för boende. Vid inkomststandard 1,0 har hushållet precis den inkomst som krävs för att nå ”lägsta rimliga standard”. Med låg inkomststandard (värden under 1,0) menas att hushållet har en lägre inkomst än vad som krävs för att nå ”lägsta rimliga standard”. I hushåll med hög inkomststandard (2,0 eller högre) är inkomsterna tillräckliga för att försörja två familjer.

²² Se bl.a. Oresjö (1995).

²³ Polisen (2015), Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser, bilaga 1.

samband med kommunernas nettoutgifter för IFO.²⁴ För att minimera de extrema värden som annars uppkommer för de allra största kommunerna används kvadratroten ur tätortsbefolkningen. Denna utformning av variabeln ökar det statistiskt uppmätta sambandet med nettoutgifterna för IFO.

Andel boende i flerfamiljshus byggda 1965–1975

Denna variabel ingår i den nuvarande IFO-modellen. Variabeln har i de olika testerna visat sig ha ett positivt samband med kommunernas nettoutgifter för IFO då hänsyn tagits till andra förklarande variabler. I förslaget till IFO-modell används data från det lägenhetsregister som lanserades 2014, i stället för det tidigare använda fastighetstaxeringsregistret. SCB bedömer att data rörande antal personer som bor i flerfamiljshus byggda 1965–1975 är mer tillförlitliga i lägenhetsregistret.

Ohälsotalet

En sämre hälsa i befolkningen har visat sig ha ett samband med kommunernas nettoutgifter för IFO. I hushåll som drabbas av långvarig sjukdom minskar de sammantagna inkomsterna av lön och beskattningsbara transfereringar. Därmed ökar behovet av ekonomiskt bistånd. Variabeln *Ohälsotal* definieras som genomsnittligt antal dagar med sjukpenning eller sjukersättning i åldersgruppen 16–64 år i kommunen.

Andel invånare äldre än 65 år

De olika insatserna inom individ- och familjeomsorgen riktas främst mot barn, ungdomar och personer i förvärvsaktiv ålder. Det finns därför ett negativt samband mellan andelen äldre personer i befolkningen och kommunens utgifter för IFO.

²⁴ En tätort definieras av SCB som en ort med en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare.

Gränspendling

Vid prövning av olika variabler har också gränspendling till Norge och Danmark visat sig ha ett statistiskt samband med nettoutgifterna för IFO. Invånare som pendlar över nationsgränsen har löneinkomster som beskattas i Norge eller Danmark och därför inte registreras i den svenska inkomststatistiken. Dessa hushåll har sålunda en högre inkomststandard än vad som synliggörs i inkomststatistiken varför andelen barn som lever i hushåll med låg inkomststandard i kommuner med stor gränspendling i själva verket är något lägre än vad statistiken visar. Därmed överskattas behovet av olika typer av IFO-insatser i dessa kommuner. I mitt förslag till IFO-modell ingår därför variabeln *Andel personer i åldern 16–74 i kommunerna som gränspendlar till Norge eller Danmark* multiplicerad med *Andel barn och ungdomar som lever i ekonomiskt utsatta hushåll* som en förklarande variabel.

Senast tillgängliga data som visar andelen gränspendlare till Danmark och Norge är från 2014 och det är i nuläget oklart om SCB framöver kommer att få tillgång till data för åren därefter. Andelen gränspendlare har emellertid visat sig vara relativt stabil under de senaste åren fram till 2014, och det är min bedömning att variabeln kommer att vara relevant framöver även om det inte går att uppdatera årligen. Variabeln *Andel barn och ungdomar som lever i ekonomiskt utsatta hushåll* uppdateras emellertid årsvis.

Beräkning med medelvärden under tre år

I syfte att öka stabiliteten i skattningen av modellen beräknas värdena för nettoutgifterna för IFO och de förklarande variablerna som ett årsgenomsnitt för tre år.²⁵ Ett undantag är data rörande *Andel gränspendlare i kommunens befolkning i åldern 16–74 år* som beräknas som ett genomsnitt under 2012–2014 på grund av att detta är de senast tillgängliga data som finns att tillgå. I SCB:s årliga beräkning av avgifter och bidrag bör standardkostnaden beräknas med årliga data på samma sätt som i övriga delmodeller i kostnadsutjämningen.

²⁵ I skattningen av regressionskvationen har medelvärden för 2014–2016 använts. Det gäller även för variabeln Kvadratrotten ur tätortsbefolkningens storlek som uppdateras vart femte år, senast 2015.

Tillägg för löner

En komponent för utjämning av skillnader i lönekostnader läggs in i IFO-modellen. Lönekomponenten beräknas genom att kommunens lönekostnadsindex multipliceras med lönekostnadsandelen för IFO och den till prisnivån två år före utjämningsåret uppräknade standardkostnaden.

7.6.5 Ekonomiska effekter

I tabell 7.11 visas effekterna av mitt förslag i riket och för olika kommungrupper beräknat med data avseende utjämningsåret 2018.

Tabell 7.11 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Individ- och familjeomsorg*

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exklusive löner och befolknings- förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	2 146	1 998	-148	-200
	Pendlingskommun nära storstad	-934	-947	-13	-32
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	351	264	-87	-59
	Pendlingskommuner nära större stad	-875	-709	166	202
	Lågpendlingskommun nära större stad	-657	-505	152	190
Mindre städer/ tätorter och landsbygds- kommuner	Mindre städer/tätorter	-621	-622	-1	34
	Pendlingskommun till mindre tätort	-951	-651	300	338
	Landsbygdskommun ej nära större stad	-807	-605	201	240
	Landsbygdskommun med besöksnäring	1 405	-1 173	231	267
Total omfördelning/förändring i omfördelning i modellen, miljoner kronor		4 810	4 670	-140	-264

De förändringar som uppstår förklaras såväl på gruppnivå som för enskilda kommuner främst av de nya komponenter som tillförts och de komponenter som tas bort. Det gäller i första hand den nya variabeln *Andel barn och ungdomar i åldersgruppen 0–19 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll* och variabeln *Andel av kommunens befolkning som uppbär försörjningsstöd längre tid än sex månader* som tas

bort. En mindre del av förändringarna beror på att lönekomponenten förts över från den nuvarande lönemodellen.

För enskilda kommuner varierar den totala förändringen från - 735 kronor (Hofors) till +1 499 kronor per invånare (Gullspång), då effekterna av den överförda lönekomensationen exkluderas. Den totala omfördelningen minskar något i modellen från 4,8 till 4,7 miljarder kronor 2018.

7.7 Äldreomsorg

7.7.1 Förslag

Förslag: *Normkostnaderna* för gifta respektive ogifta ersätts med normkostnader för sammanboende respektive ensamboende. Nivån på normkostnaderna anpassas till den förändrade indelningen efter civilstånd.

Jag föreslår att komensationen för *hemtjänst i glesbygd* utvidgas med en ny ersättning för hemtjänst i åldersgruppen 65–79 år.

En ny beräkning av merkostnader för *hemtjänst för personer 80 år och äldre i glesbygd* har gjorts baserad på uppgifter från 2016.

Komensationen för hemtjänst för personer 65–79 år och 80 år och äldre i glesbygd ska fortsättningsvis räknas upp årligen med kostnadsutvecklingen för äldreomsorgen i riket.

Den komensation för *löneskillnader* i äldreomsorg som i dag ingår i delmodellen för löner har inkluderats i delmodellen.

Mitt förslag innebär att delmodellen för äldreomsorg innehåller följande komponenter.

Tabell 7.12 Förslag till delmodell för *Äldreomsorg*

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Behov	Normkostnad	Förändrad komponent
	Språk	Oförändrade komponenter
	Ohälsa	
Produktions- förutsättningar	Hemtjänst glesbygd åldern 65–79 år	Ny komponent
	Hemtjänst glesbygd åldern 80+ Institutionsboende i glesbygd	Uppdaterade komponenter
	Löner	Överförd komponent

Nedan beskrivs den nuvarande delmodellen och jag redogör för min utvärdering. Därefter beskrivs motiven för mina förslag till förändringar i delmodellen, och slutligen redovisas de ekonomiska konsekvenserna av förslagen.

7.7.2 Nuvarande delmodell

Kostnadsutjämningen har innefattat en delmodell för äldreomsorg sedan 1996. Delmodellen förändrades senast 2014 med en delvis ny metod för beräkning av standardkostnaden, med nya variabler och ett minskat antal åldersgrupper. Den nuvarande delmodellen består av fem komponenter som beskrivs nedan.

- En åldersersättning som baseras på en normkostnad indelad i sex olika grupper efter ålder och civilstånd (65–79 år, 80–89 år och 90 år samt ej gift och gift).
- Tillägg eller avdrag för skillnader i dödlighet.
- Tillägg eller avdrag för skillnad i andel äldre födda utanför Norden
- Tillägg eller avdrag för merkostnader för institutionsboende i glesbygd.
- Tillägg eller avdrag för merkostnader för hemtjänst i glesbygd.

Nedan redogörs för utvärderingen av delmodellen.

7.7.3 Utvärdering

Av enkätsvaren som inkommit till kommittén framgår att respondenterna anser att delmodellen för äldreomsorg ger ett i huvudsak rättvisande resultatet för kommunerna.

Utredningen har analyserat nettokostnaden och nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorg med statistiska metoder. Skillnaderna i kommunernas nettokostnader för äldreomsorg är förhållandevis stora. Som exempel kan nämnas att nettokostnaden per invånare 2016 var 24 000 kronor i Dorotea och 5 500 kronor i Nykvarn. Skillnaderna i nettokostnader för äldreomsorg beror främst på hur stor andel av befolkningen som är äldre. Detta återspeglas i exemplet ovan där andelen i befolkningen som är över 80 år är drygt 10 procent i Dorotea och endast 2,7 procent i Nykvarn.

I utredningen har också sambandet mellan nettokostnadsavvikelse och olika variabler analyserats. Här visar det sig att kommuner som har hög tätortsgrad oftast har lägre nettokostnadsavvikelse än kommuner med en låg tätortsgrad. Min bedömning är därför att de faktorer i delmodellen som har med gleshet att göra kan behöva uppdateras.

Tabell 7.13 Nettokostnadsavvikelse efter kommunstorlek

2016

Folkmängd	Genomsnittlig avvikelse, procent	Signifikant på 5 %-nivå
<5 000	8,6	Ja
5 000–10 000	2,9	Ja
10 000–15 000	2,5	Ja
15 000–20 000	1,4	Nej
20 000–30 000	-0,65	Nej
30 000–50 000	0,21	Nej
50 000–100 000	0,97	Nej
100 000–300 000	0,8	Nej
>300 000	-2,6	Nej

När man studerar inverkan av befolkningsstorleken i kommunerna visar det sig att alla kommuner med ett invånarantal som understiger 15 000 har en signifikant positiv avvikelse (se tabell 7.13). Ingen av

grupperna i tabellen har en signifikant negativ avvikelse. Sammantaget indikerar detta att de minsta kommunerna kan vara underkompenserade i äldreomsorgsmodellen.

De så kallade normkostnaderna speglar kostnaden för äldreomsorg per äldre i tre olika åldersgrupper, uppdelat på gifta och ogifta. Nuvarande normkostnader beräknades i en uppdatering som redovisas i den förra översynen av utjämningsystemet (SOU 2011:39). I syfte att undersöka om normkostnaderna behöver förändras med anledning av ökande livslängd och bättre hälsa bland de äldre har utredningen gjort analyser av nyttjandet av äldreomsorg i olika åldersgrupper. Analysen visar att det relativa nyttjandet mellan åldersgrupperna varit stabilt under de senaste åren. Jag bedömer därför att normkostnaderna inte behöver förändras som följd av den förbättrade hälsan.

Analysen av nettokostnadsavvikelsen visar också att det inte finns någon signifikant korrelation mellan åldersgrupperna och nettokostnadsavvikelsen över tid, vilket bekräftar att ingen åldersgrupp är under- eller överkompenserad i den nuvarande delmodellen för äldreomsorg.

Ett test har gjorts för att se om nuvarande kompensation för skillnader i ohälsa (avvikelse från standardiserad dödlighet) som utgår är relevant. Statistisk analys visar att så är fallet, varför kompensationen bör finnas kvar.

7.7.4 Beskrivning av förslaget

Anpassning av normkostnader till nya levnadsvanor

I den nuvarande delmodellen är de äldre indelade i tre åldersgrupper och i gifta respektive ej gifta. Indelningen efter civilstånd syftar till att kompensera för att ensamboende behöver mer vård och omsorg då de inte har tillgång till närstående i hemmet.

Tabell 7.14 Ogifta sammanboende vanligare bland yngre

Procent

Åldersgrupp	Andel gifta	Andel sammanboende
65–79 år	58	66
80–89 år	41	43
90 år och äldre	17	17

Källa: SCB.

Som framgår av tabell 7.14 är andelen äldre som är sambo utan att vara gifta större för de relativt unga i åldern 65–79 år. En viss skillnad finns också i åldern 80–89 år, men bland de äldsta som är 90 år eller äldre är andelen gifta och andelen sambor i stort sett densamma. För att skapa en bättre träffsäkerhet i bör indelningen gifta/ej gifta ersättas med sammanboende/ensamboende äldre.

Nivån på normkostnaderna behöver justeras när indelningen förändras. I tabell 7.15 visas de nya normkostnaderna som anpassats till indelningen i sammanboende respektive ensamboende.

Tabell 7.15 Förslag till normkostnader

Kronor per person

Ålder	Gifta/sammanboende	Ogifta (utgår)	Ensamboende (ny)
65–79 år	6 948	27 875	32 678
80–89 år	47 954	124 042	127 094
90 år och äldre	129 050	258 227	258 543

Sammanboendes normkostnad föreslås vara densamma som för gifta personer i dag. För ensamboende blir normkostnaden högre än för dagens ogifta. Det beror på att det bland ogifta äldre finns ett antal personer som är sammanboende utan att vara gifta. Det är rimligt att anta att sammanboende ogifta har samma genomsnittskostnad som de som är sammanboende och gifta. När sammanboende ogifta flyttas över till gruppen sammanboende kommer genomsnittskostnaden för de som är kvar, de som verkligen bor ensamma, att bli något högre än vad som i dag gäller för de ogifta. Effekten är störst för de i åldern 65–79 år och minst för de allra äldsta, personer 90 år och äldre. Detta beror på att det är vanligare bland de något yngre

äldre att bo tillsammans utan att vara gift, än det är bland de allra äldsta.

Bättre täckning och högre aktualitet i kompensationen för merkostnader för hemtjänst i glesbygd

I den nuvarande delmodellen ingår ingen kompensation för hemtjänst i åldersgruppen 65–79 år, trots att personer i denna åldersgrupp kan beviljas hemtjänst enligt gällande regler. Jag föreslår därför att delmodellen kompletteras med kompensation för hemtjänst till denna åldersgrupp.

Utredningen har också gjort en ny beräkning av merkostnader för hemtjänst för personer över 80 år baserad på befolkning och geografiskt boendemönster 2016. Kostnadsfunktionen i beräkningarna uppdateras till aktuell nivå eftersom nuvarande ersättning har varit nominellt oförändrad sedan den trädde i kraft utjämningsåret 2014. Jag föreslår också att milersättningen för resor kopplade till hemtjänst ökas till 62,60 kronor per mil från dagens 56,10.

Kompensationen för merkostnader för hemtjänst i glesbygd har varit nominellt oförändrad sedan utjämningsåret 2014, och är beräknade i 2009 års prisnivå. Kostnaderna i mitt förslag är uppräknade med nettoprisindex till 2016 års prisnivå. För att tillägg och avgifter inte ska ha urholkats redan då förslaget träder i kraft har ersättningen räknats om som en andel av genomsnittlig åldersersättning. På så vis kommer tillägg och avdrag framöver att följa kostnadsutvecklingen i riket.

7.7.5 Ekonomiska effekter

I tabell 7.16 visas effekterna av mitt för de nio kommungrupperna i SKL:s kommungruppsindelning (se bilaga 3).

Tabell 7.16 Utfall i förslaget jämfört med i dag, Äldreomsorg

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exklusive löner och befolkningsförändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	-1 740	-1 497	243	155
	Pendlingskommun nära storstad	-2 026	-1 937	89	-10
Större städer och kommuner nära större stad	Större städer	-482	-608	-126	-51
	Pendlingskommuner nära större stad	1 025	864	-162	-72
	Lågpendlingskommun nära större stad	3 383	3 241	-142	-47
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre städer/tätorter	1 866	1 733	-133	-54
	Pendlingskommun till mindre tätort	2 945	2 814	-131	-36
	Landsbygdskommun ej nära större stad	5 561	5 419	-141	-45
	Landsbygdskommun med besöksnäring	5 029	4 958	-71	8
Total omfördelning i modellen, miljoner kronor		9 750	9 190	-560	-231

I modellen sker en omfördelning frånorstäder och pendlingskommuner nära storstad samt större städer till övriga kommungrupper. Med mitt förslag minskar omfördelningen med en halv miljard kronor då man inkluderar effekterna av samtliga förändringar. Mer än hälften av den förändringen förklaras av att lönekostnadsutjämningen för äldreomsorg inkluderats i delmodellen. På kommunnivå varierar effekterna mer. Då effekterna av lönekomensationen exkluderas

varierar förändringarna från en största negativ förändring på 836 kronor (Munkfors) till en största positiv förändring på 572 kronor per invånare (Ragunda).

7.8 Infrastruktur och skydd

I kapitel 5 föreslås att en ny delmodell ska bildas för *Infrastruktur och skydd*. Delmodellen föreslås innehålla två av de delar som i dagens utjämning ingår i delmodellen *Bebyggelsestruktur*, nämligen *Gator och vägar* samt *Räddningstjänst*.

7.8.1 Förslag

Tabell 7.17 Förslag till delmodell för *Infrastruktur och skydd*

Typ av faktor	Komponenter	Förslag
Produktionsförutsättningar	Gator och vägar Räddningstjänst	Överflyttade från annan modell och uppdaterade

Nedan beskrivs de två komponenterna var för sig i avsnitt 7.8.2 och 7.8.3.

7.8.2 Gator och vägar

Förslag: Klimattillägget föreslås följa Trafikverkets indelning av landet i tre klimatzoner och har räknats upp med nettoprisindex till 2016 års prisnivå.

Ortstillägget räknas upp med nettoprisindex till 2016 års nivå och alla förortskommuner erhåller samma tillägg.

Komponenten för *Gator och vägar* kompenserar för skillnader i kostnader för underhåll av kommunala gator och vägar och består av ett *klimattillägg* och ett *ortstillägg*. Klimattillägget avser kompensera för skillnader i kostnader för vinterväghållning. Ortstillägget kompenserar för merkostnader till följd av hög trafikbelastning, termiska

sprickor och tjälskador I och med förslaget kommer klimat- och ortstillägg i 2016 års prisnivå att uppgå till belopp i tabell 7.18 och 7.19 nedan.

Tabell 7.18 Förslag till klimattillägg i olika klimatzoner

Kronor per invånare

Klimatzon	Klimattillägg	Antal kommuner
A: Kommuner i Skåne, Blekinge, Hallands, Västra Götalands, Kronobergs, Kalmar, Jönköpings, Gotlands, Östergötlands, Södermanlands, Örebro, Västmanlands och Stockholms län, samt kommuner i Uppsala län utom Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner.	44	180
B: Kommuner i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs och Västernorrlands län, samt Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner.	66	66
C: Kommuner i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län	103	44

Indelningen i klimatzoner har hämtats från Trafikverket.²⁶ Klimattillägget föreslås räknas upp årligen med nettoprisindex till utjämningsårets prisnivå.

Tabell 7.19 Förslag till ortstillägg

Kronor per invånare

Kommuner	Ortstillägg
Samtliga kommuner i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens samt Norrbottens län, exklusive kommuner som ingår i kommungruppen <i>Större städer</i> * samt Härjedalens och Åsele kommun.	65
<i>Större städer</i> * i ovanstående län samt Härjedalens och Åsele kommun.	128
<i>Större städer</i> * söder om Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län.	65
<i>Pendlingskommuner nära storstad</i> *	80
Malmö	128
Göteborg	193
Stockholm	580

* Enligt SKL:s kommungruppsindelning 2017, se bilaga 3.

Även ortstillägget föreslås räknas upp årligen med nettoprisindex.

²⁶ www.trafikverket.se/tjanster/ansok-om/ansok-om-bidrag/ansok-om-bidrag-for-enskild-vagar/Arligt-driftbidrag/

Nuvarande delmodell

Kostnadsutjämningen för gator och vägar syftar till att utjämna kostnader för drift och underhåll av gator och vägar för vilka kommunen är väghållare. Någon kompensation för enskilda vägar, som är ett frivilligt kommunalt åtagande, utgår inte.

Tabell 7.20 Kostnadsposter inom gator och vägar

Drift och underhåll gator och vägar	Föremål för utjämning
Drift och underhåll gator och vägar där kommunen är väghållare	Ja
Drift och underhåll cykel- och gångvägar	Ja
Kapitalkostnader	Nej
Kostnader och intäkter kopplade till parkeringsverksamhet	Nej
Bidrag till statlig infrastruktur samt enskilda väghållare	Nej

Klimattillägget uppgår till mellan 22 och 89 kronor per invånare och avser täcka kostnader för vinterväghållning. Klimattillägget baseras på vilken av fyra klimatzoner kommunen ligger i.

Därutöver utgår ett ortstillägg som kompenserar för merkostnader till följd av hög trafikbelastning, termiska sprickor och tjälskador. Ortstillägget utgår i olika belopp från 0 till 501 kronor per invånare till åtta grupper av kommuner där Malmö, Göteborg och Stockholm utgör varsin egen grupp. Beräkningarna av standardkostnaden i delkomponenten baseras på en skattning av respektive kommuns strukturella nettokostnader, som gjorts med underlag från bland annat det dåvarande Vägverket.

Nuvarande tillägg uppdaterades senast 2003 och har sedan dess räknats upp med nettoprisindex till utjämningsårets prisnivå.

Utvärdering

I enkätsvaren har inkommit synpunkten att ersättningen inte uppdaterats på länge, vilket också framförts av SKL.

Modellen följer i huvudsak de principer för utjämning som beskrivs i kapitel 3, med undantag av att den ska bygga på aktuella data.

För att få mer aktuella uppgifter har vi undersökt hur kostnadsbilden ser ut i dag, baserat på räkenskapssammandraget för 2016. Den redovisade kostnaden för utjämnad verksamhet uppgår

till 8,8 miljarder kronor i riket, vilket motsvarar knappt 900 kronor per invånare. En analys av den justerade nettokostnaden på kommungruppsnivå visar att kommungrupper – förutom storstäderna – ligger inom intervallet +/- 100 kronor från genomsnittet. Motsvarande bild gäller även för kommunstorlek. En analys av kostnaderna utifrån modellens klimattillägg uppvisar ett förväntat samband. Ju större klimattillägg desto högre är den justerade nettokostnaden.

Beskrivning av förslaget

Trafikverket har i sin ersättningsmodell för driftsbidrag till enskilda vägar delat in Sverige i de tre klimatzoner som beskrivs i tabell 7.18 (A, B och C). Indelningen ska spegla hur behovet av vinterunderhåll – det vill säga behovet av plogning, sandning och eventuellt ishyvling – fördelas över landet. Enligt min bedömning är denna zonindelning lämplig att använda för att bestämma nivån för klimattilläggen i kommunerna i olika delar av landet.

Tanken med ortstillägget är att det i kommuner med stor tätortstrafik uppstår ett högt vägslitage och därmed högre kostnader för underhåll. Ortstillägget utgår främst till större städer, storstäder samt förortskommuner till storstäderna. I viss mån kan denna bild bekräftas genom höga investeringsnivåer i just dessa grupper. Jag föreslår också att alla kommuner som tillhör gruppen *Pendlingskommuner nära storstad* som har ett förhöjt slitage till följd av genomfartstrafik får samma ortstillägg. I dag varierar tillägget mellan dessa kommuner i kommungruppen. Utredningen har emellertid inte hittat något underlag som kan verifiera vilka av dessa kommuner som har ett särskilt förhöjt slitage. Förslaget är därför att alla kommuner i denna grupp behandlas lika och får ett lika stort ortstillägg per invånare.

Det har inte inom ramen för utredningens arbete varit möjligt att uppdatera klimat- och ortstilläggen med aktuella data. Tilläggen har räknats upp till 2016 års prisnivå, och ska även fortsättningsvis räknas upp till respektive utjämningsårs prisnivå med nettoprisindex.

För enskilda kommuner varierar förändringen från -62 till +72 kronor per invånare och den totala omfördelningen blir oförändrad, 0,5 miljarder kronor. I slutet av kapitlet redovisas den sammanlagda effekten av förslagen för delmodellen på kommungruppsnivå.

7.8.3 Räddningstjänst

Förslag: Merkostnadsersättningen för räddningstjänst uppdateras med senast tillgängliga kostnadsuppgifter som avser åren 2014–2016. För glest befolkade kommunerna med ett litet lokalt befolkningsunderlag föreslås höjda ersättningar.

Ersättningen ska räknas upp med nettoprisindex till utjämningsårets prisnivå.

Ersättning utgår till glest befolkade kommuner med en invånardistans över 300, och skiljer sig åt beroende på *lokalt befolkningsunderlag*.²⁷ Nivåerna i 2016 års prisnivå sammanfattas i tabell 7.21.

Tabell 7.21 Förslag till ersättning för räddningstjänst

Kronor per invånare

Invånardistans	Lokalt befolkningsunderlag	Ersättning i dag	Förslag till ersättning
>300	<8 000	500	700
	8 000–20 000	250	300
	>20 000	150	150
300 eller mindre		Ingen ersättning	Ingen ersättning

Förslaget innebär en ökning med 200 kronor per invånare för glesa kommuner med mindre än 8 000 invånare och med 50 kronor per invånare för de med 8 000–20 000 invånare. För glesa kommuner med mer än 20 000 invånare föreslås ingen förändring.

Nuvarande delmodell

I den nuvarande delmodellen kompenseras glesa kommuner med ett litet lokalt befolkningsunderlag för sina merkostnader. I tabell 7.21 ovan visas den nuvarande ersättningen som utgår i form av bruttobelopp i fyra nivåer från 0 till 500 kronor per invånare.

²⁷ Det lokala befolkningsunderlaget definieras som antalet personer som bor inom en radie på 37,5 kilometer från kommunens centralort.

Utvärdering

I alla de utjämningsmodeller som kompenserat merkostnader för räddningstjänst sedan 1996 har det ingått någon typ av parameter som avser befolkningstäthet. I den nuvarande delmodellen används invånardistans. Måttet speglar det genomsnittliga avståndet mellan kommunens invånare om de placeras ut jämt över kommunens yta. Det finns ett starkt empiriskt samband mellan invånardistans och kostnader för räddningstjänsten. En högre invånardistans medför i genomsnitt högre kostnader.

Bland de mest glesbefolkade kommunerna finns stora skillnader i kostnadsnivå efter lokalt befolkningsunderlag. Detta indikerar att det finns stordriftsfördelar i verksamheten. En liten kommun i ett storstadsområde har möjlighet till samverkan vilket ger förutsättningar till lägre kostnader. Därför är det relevant att ta hänsyn till skillnader i lokalt befolkningsunderlag, snarare än till den enskilda kommunens befolkning.

Modellen lever upp till de sju principerna för utjämning utom med avseende på aktualitet. Min bedömning är därför att den nuvarande delmodellen bör behållas men att ersättningsbeloppen behöver uppdateras med aktuella kostnadsuppgifter. Det nuvarande kostnadsunderlaget avser åren 2007–2009. En uppdatering med uppgifter för åren 2014–2016 för de olika grupperna visar att merkostnaden för glesa kommuner med litet lokalt befolkningsunderlag har ökat. För glest befolkade kommuner med ett större lokalt befolkningsunderlag är merkostnaderna i dag på samma nivå som ersättningen, vilket framgår av tabell 7.22 nedan.

Tabell 7.22 Nettokostnader för räddningstjänst per kommungrupp

Genomsnitt 2014–2016, kronor per invånare

Invånardistans	Lokalt befolknings- underlag	Antal kommuner	Netto- kostnad	Merkostnad jämfört genomsnitt	Ersättning i nuvarande modell
> 300	<8 000	15	1 604	717	500
	8 000–20 000	20	1 199	312	250
	>20 000	40	1 039	152	150
> 300 Totalt		75	1 195		
100–300	<8 000	
	8 000–20 000	1	1 183	296	
	>20 000	167	839	-49	
100–300 Totalt		168	841		
<100	<8 000	..			
	8 000–20 000	..			
	>20 000	47	562	-325	
<100 Totalt		47	562		
Totalt		290	887		

Källa: Data från SCB bearbetade av PwC.

Mitt förslag är att kompensationen ska anpassas till nuvarande kostnadsläge. Detta innebär en höjning till 700 kronor per invånare för de minsta glesbygdskommunerna och till 300 kronor per invånare för de med 8 000–20 000 invånare. I övrigt föreslår jag inga förändringar.

För enskilda kommuner varierar förändringen från -152 till +198 kronor per invånare och den totala omfördelningen blir oförändrad på 0,2 miljarder kronor.

7.8.4 Ekonomiska effekter

I tabellen nedan redovisas de sammantagna effekterna av förslagen för *Gator och vägar* och *Räddningstjänst* per kommungrupp.

Tabell 7.23 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Infrastruktur och skydd*

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag*	Förslag	Förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	160	160	0
	Pendlingskommun nära storstad	-107	-60	47
Större städer och kommuner nära större stad	Större stad	-33	-44	-11
	Pendlingskommun nära större stad	-81	-88	-7
	Lågpendlingskommun nära större stad	-1	-12	-11
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre stad/tätort	-66	-80	-14
	Pendlingskommun till mindre tätort	-82	-104	-22
	Landsbygdskommun, ej nära större stad	256	281	26
	Landsbygdskommun med besöksnäring	161	180	18
Omfördelning och förändring i omfördelning i modellen, miljoner kronor		651	624	-27

* Någon modell för infrastruktur och skydd finns inte i dag men för jämförelsens skull har dagens komponenter för *Gator och vägar* samt *Räddningstjänst* summerats.

På kommungruppsnivå noteras små öknings i genomsnittligt utfall för *storstäder* och *pendlingskommuner nära storstäder*, samt *landsbygdskommuner ej nära större stad* och *med besöksnäring*. En liten ökning av omfördelningen i modellen noteras. För enskilda kommuner varierar förändringarna från -217 kronor (Hultsfred) till +160 kronor per invånare (Säffle).

7.9 Verksamhetsövergripande kostnader

7.9.1 Förslag

Förslag: Den nya delmodellen *Verksamhetsövergripande kostnader* ska bestå av fem delkomponenter. Merkostnader för *Administration*, *Uppvärmningskostnader* och *Byggkostnader* tillförs från den tidigare delmodellen *Bebyggelsestruktur*, som föreslås utgå. Merkostnader till följd av *Eftersläpningseffekter* och *Minskning av total befolkning under 10 år* tillförs från den tidigare delmodellen *Befolkningsförändringar*, som föreslås utgå.

Bidrag och avgifter för *Administration*, *Uppvärmningskostnader* och *Byggkostnader* uppdateras till 2016 års kostnadsnivå.

Kompensationen för *Minskning av total befolkning under 10 år* föreslås höjas från 100 till 200 kronor per invånare, för varje procentenhets befolkningsminskning utöver 2 procent.

Modellen och dess komponenter beskrivs i tabell 7.24.

Tabell 7.24 Förslag till delmodell för *Verksamhetsövergripande kostnader*

Typ av faktor	Komponenter	Förslag
Produktionsförutsättningar	Administration Uppvärmningskostnader Byggkostnader Minskning av total befolkning under 10 år	Överförda och uppdaterade komponenter
	Eftersläpningseffekter	Överförd komponent

Nedan beskrivs och utvärderas de fem delmodellerna och de justeringar som föreslås i beräkningarna.

7.9.2 Administration

Förslag

Förslag: Delmodellen för administration uppdateras utifrån aktuella kostnadsuppgifter. Vidare föreslås en justering av vissa gränsvärden för att bättre passa datamaterialet.

Nuvarande delmodell

I nuvarande delmodell kompenseras glesa och små kommuner för merkostnader för administration. Kompensationen avser både administrationen i och runt den politiska verksamheten samt administrationen knuten till den obligatoriska verksamheten.

När det gäller lönekostnaden för administrativ personal finns det ett teoretiskt samband mellan kostnadsnivå och kommunens folkmängd. Viss administrativ personal måste finnas i kommunen oavsett kommunstorlek. Det kan handla om myndighetsutövning och vissa ledningsfunktioner. Kostnadsnivån kan därför inte anpassas fullt ut efter kommunens storlek, vilket gör att mindre kommuner får en högre kostnad per invånare än större.

Exklusive partistöd uppgår nettokostnaderna för politisk verksamhet i riket till 570 kronor per invånare. Under verksamhetsområdet redovisas kostnader för nämnd- och styrelseverksamhet inklusive arvoden, revision samt administration knuten till kommunens politiska ledningsfunktion. Verksamheten är obligatorisk och måste tillhandahållas av kommunen oavsett folkmängd. Sedan 1992 är det i stort sett fritt för kommunerna att organisera sin verksamhet som de själva önskar. Enligt lag är dock kommunerna skyldiga att ha vissa nämnder. En kommun måste ha ett kommunfullmäktige, en kommunstyrelse, en valnämnd, en överförmyndarnämnd (eller särskild överförmyndare) samt revisorer. I kommunallagen (5 kap 5 §) sägs att en kommun med 8 000 röstberättigade eller därunder måste ha minst 21 ledamöter i fullmäktige. För kommuner med antalet röstberättigade mellan 8 000 och 16 000 gäller 31 ledamöter.

I nuvarande utjämning delas kommunerna in i grupper efter invånardistans och folkmängd. Varje kommun får det för gruppen fastställda beloppet som sin standardkostnad. Det gör att standard-

kostnaden inte är påverkbar, utan baseras helt på kommunens struktur. Det går alltså inte att påverka sin standardkostnad genom en överdimensionerad administration. De glesaste och minsta kommunerna erhåller 1 300 kronor per invånare. Sedan minskar ersättningen med invånardistans och ökande folkmängd. Totalt är det 72 kommuner som är föremål för ersättning. Underlaget till modellen bygger på kostnadsdata för åren 2007–2009 och uppdateras inte årligen.

Tabell 7.25 Nuvarande utjämning för administration

Bruttobelopp i kronor per invånare

Invånar- distans	Folkmängd	Antal kommuner	Ersättning tot.	Löne- kostnad	Pol. verk- samhet
>350	<8 000	30	1300	900	400
	8 000–20 000	19	375	250	125
	>20 000	5	375	250	125
>350 Totalt		54			
<350	<8 000	18	475	300	175
	8 000–20 000	103			
	>20 000	115			
<350 Totalt		236			

Utvärdering

När det gäller den politiska verksamheten finns det ett tydligt samband mellan kostnadsnivå och kommunernas folkmängd. Bland de mindre kommunerna (<20 000 invånare) finns det dock stora variationer. En ytterligare indelning utifrån kommunens gleshet mätt genom invånardistansen visar att de små och glesa kommunerna genomgående har högre kostnader. Skillnaden mellan glesa och mindre glesa kommuner ökar ju mindre kommunen är.

Enligt den personalstatistik som SKL samlar in är den administrativa personalen indelad i 6 olika personalgrupper:

- administration
- vård och omsorg
- rehabilitering och förebyggande
- socialt och kurativt arbete

- skola och barnomsorg
- kultur, turism och fritid

Av kommunernas totala antal årsarbetare tillhörde cirka 83 500 någon av dessa kategorier av administrativ personal, motsvarande 13 procent. Den totala lönesumman inklusive arbetsgivaravgifter för administrativ personal inom de verksamheter som är obligatoriska uppgår till 43,1 miljarder kronor. Detta motsvarade 4 309 kronor per invånare 2016. I tabell 7.26 kan utläsas att drygt en tredjedel av lönekostnaden ligger på administrativ personal inom politisk och gemensam verksamhet, såsom ekonomi- och personalfunktioner.

Tabell 7.26 Lönesumma administrativ personal efter yrke och verksamhet

Kronor per invånare 2016

	Lednings- arbete	Handlägggar- arbete	Administratörs- arbete	Totalt
Miljö- och hälsoskydd, hållbar utveckling	23	51	12	86
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, totalt	155	15	20	190
Grundskola, inkl obl. sarskola	463	56	85	605
Gymnasieskola inkl gymnasiesarskola	127	29	40	196
Kommunal vuxenutbildning	23	9	13	45
Gemensam administration för pedagogisk verksamhet	104	114	85	303
Vård oms äldre, funkhind gemensamt	128	133	113	375
Individ- o familjeomsorg	155	50	73	279
Gemensam administration för vård och omsorg	502	55	106	663
Politisk o gem verksamhet	435	823	310	1 569
Totalt	2 113	1 337	859	4 309

I kostnadsutjämningen ingår en lönekostnadsutjämning. För att kommunerna inte ska bli dubbelt kompenserade har lönekostnaderna per kommun räknats om med genomsnittlig lön för analys av samband mellan kostnader för administrativ personal och folkmängd.

Empiriskt visar det sig att kostnaden per invånare för den administrativa personalen är högre för de mindre kommunerna. Sambandet mellan folkmängd och kostnader för administrativ personal avtar vid en folkmängd kring 25 000. Det svaga sambandet mellan löne-kostnaderna och folkmängden för de större kommunerna gör att det totala sambandet blir svagare för dessa kostnader än de för den politiska verksamheten. För de mindre kommunerna (<20 000 invånare) är kostnaden högre för de glesa kommunerna vid samma folkmängd.

Tabell 7.27 Jämförelse av merkostnader och dagens utjämning

Kronor per invånare 2014–2016

Invånar- distans	Folkmängd	Antal kom- muner	Pol. verk- samhet	Övrig admini- stration	Total kostnad	Mer- kostnad jämfört genomsnitt	Ersätt- ning i dag
>350	<8 000	30	1 192	6 181	7 373	1 915	1 300
	<25 000	23	926	5 480	6 406	948	375
	>25 000	2	862	5 375	6 237	779	375
<350	<8 000	18	938	4 695	5 633	175	475
	<25 000	115	770	4 472	5 242	-216	..
	>25 000	102	585	4 293	4 878	-580	..
Totalt		290	772	4 686	5 458	..	

Källa: SCB, bearbetning PwC.

Som framgår av tabellen är ersättningsnivåerna betydligt lägre än de faktiska merkostnaderna beräknade med aktuella data.

Beskrivning av förslaget

Det finns alltså ett samband mellan gleshet och kommunstorlek och kostnaderna för administrativ personal. Kostnaderna har ökat sedan modellen konstruerades. Utöver detta har skillnaderna mellan kommunerna ökat. Detta leder till ett behov av uppdaterade ersättningsnivåer.

För att koncentrera ersättningarna till de mindre kommunerna föreslås att inga glesa kommuner som har en folkmängd utöver 25 000 invånare ska få ersättning. Av de fem kommuner som i dag

kompen­seras i gruppen kommer tre fortsättningsvis kompen­seras medan två faller ur. De två som faller bort är Boden och Örnsköldsvik med en folkmängd på 28 000 respektive 56 000 invånare. Vidare föreslås minskad ersättning för de små mindre glesa kommunerna. Det handlar därmed om 71 kommuner som får en merkostnadsersättning i den uppdaterade modellen.

Tabell 7.28 Förslag till nya ersättningsnivåer

Invånar­distan­	Folkmängd	Antal kommuner	Ersättning totalt	Löne­kostnad	Politisk verksamhet
>350	<8 000	30	1900	1500	400
	<25 000	23	950	800	150
	>25 000	2	-	-	-
<350	<8 000	18	150	0	150
	<25 000	115	-	-	-
	>25 000	102	-	-	-

Beloppen i tabell 7.28 är i 2016 års prisnivå och ska räknas upp till respektive utjämningsårs prisnivå med nettoprisindex.

7.9.3 Uppvärmningskostnader

Förslag

Förslag: Modellen uppdateras med aktuella uppgifter avseende lokalyta och energikostnad. Vidare görs en avgränsning till lokaler i de verksamheter som är föremål för utjämning. Indelningen i klimatzoner föreslås bygga på Boverkets indelning som styr tillåtna regionala skillnader i energiförbrukning vid nybyggnation.

Nuvarande delmodell

Komponenten uppvärmningskostnader syftar till att utjämna för skillnader i kostnader för uppvärmning av kommunala fastigheter mellan olika delar av landet. Kostnaderna avses omfatta all lokalyta som används i den kommunala verksamheten.

Komponenten beräknas utifrån tre faktorer. Den genomsnittliga lokalytan per invånare i kommunerna antas vara 6,1 kvadratmeter. Ett rikstäckande energiindex som varierar från 0,9 till 1,45 används för att beräkna energiförbrukningen per kvadratmeter i respektive kommun. Slutligen uppskattas den genomsnittliga uppvärmningskostnaden per kvadratmeter i riket till 67 kronor. Standardkostnad brutto per kommun beräknas därmed till $6,1 \times$ kommunens energiindex \times 67 kronor per invånare.

Utvärdering

År 2006 trädde *Lag (2006:985) om energideklaration för byggnader* i kraft. Sedan dess är det ett krav att lämna en energideklaration till Boverket för alla byggnader med en total golvyta över 250 kvadratmeter om den ofta besöks av allmänheten eller helt eller delvis upplåts med nyttjanderätt. Energideklarationen innehåller bland annat uppgift om uppvärmd area i huset och energianvändning för olika ändamål.

Utredningen har fått ta del av Boverkets uppgifter för samtliga lokaler som kommunerna äger. Lokaler ägda av kommunalt ägda bolag eller företag som bedriver verksamhet på entreprenad eller med kommunal finansiering ingår inte.

Lokalyta

I nuvarande modell uppgår den antagna lokalytan till 6,1 kvadratmeter per person. Detta avser lokaler för all kommunal verksamhet och oavsett om det är uppvärmda lokaler eller inte. Uppgiften är relativt gammal och det bör ha skett viss lokaleffektivisering.

Enligt Boverkets aktuella uppgifter uppgår den uppvärmda ytan för verksamheterna som är föremål för utjämning till 21,8 miljoner kvadratmeter vilket motsvarar 2,2 kvadratmeter per person. Det är exklusive lokaler i kommunala företag och lokaler i de företag som bedriver verksamhet på entreprenad åt kommunen i egna lokaler. Då utjämningsmodellen ska kompensera för all drift oavsett regi måste en uppskattning göras av övriga lokaler.

I räkenskapssammandraget redovisar kommunerna både interna och externa hyreskostnader. Vidare redovisas kapitalkostnader (avskrivningar och ränta) för exempelvis inventarier. Kostnaden för dessa ingår normalt sett i den externa hyran och bör därför även inkluderas i den interna hyreskostnaden. Den totala lokalkostnaden för de verksamheter som är föremål för utjämning uppgick 2016 till 46,6 miljarder kronor. En tredjedel avser extern hyra. Givet av lokalkostnaden per kvadrat inte skiljer sig mellan aktörerna skulle den totala uppvärmda ytan uppgå till 3,3 kvadrat per invånare (2,2/0,67). Detta skulle innebära en radikal minskning av lokalytan jämfört med nuvarande antaganden. Flera faktorer bidrar till den stora skillnaden. För det första avser nuvarande antagande lokaler i alla verksamheter, det vill säga även sådana som används för andra ändamål än verksamheter som är föremål för utjämning. Uppgiften för all verksamhet uppskattas i Boverkets aktuella statistik till 4,2 kvadratmeter uppvärmda lokaler per person. En andra faktor är att det enligt Boverket bara är cirka 90 procent av den totala lokalytan som är uppvärmd. Den uppvärmda ytan på 4,2 kvadratmeter skulle då motsvaras av en total lokalyta på 4,7 kvadratmeter. Om både nuvarande modellantagande och Boverkets aktuella statistik är korrekta skulle detta innebära att lokalytan i kommunalt finansierade verksamheter har minskat med 23 procent, vilket är mycket men ändå inom det rimliga ram.

Energiindex

I nuvarande modell delas kommunerna in i tolv olika klimatzoner. Dessa ska spegla skillnaderna i kostnader för uppvärmning av kommunala fastigheter mellan olika delar av landet.

Boverkets byggregler, BBR, är en samling av föreskrifter och allmänna råd som fastställs av Boverket och gäller svenska byggnader. BBR innehåller krav och råd gällande bland annat utformning, bärformåga, brand, hygien, buller, säkerhet och energihushållning. BBR gäller för nybyggnation, tillbyggnader och ombyggnader. I delen som avser energihushållning regleras maximal energiprestanda för lokaler. Den får uppgå till maximalt 80 kWh per m² uppvärmd yta och år. Vid fastställande av maximal energiprestanda tillåts dock en geografisk justering. Ju kallare klimat desto högre energiprestanda

tillåts (allt annat lika). I och med denna justering blir det enligt Boverket likvärdiga villkor över hela landet.

Det finns enligt Boverket tolv geografiska justeringsfaktorer. Mönstret i de geografiska justeringsfaktorerna i BBR är snarlikt de klimatzoner som används i dagens modell. Dock får vissa kommuner i BBR en betydligt högre justeringsfaktor än med modellens klimatzoner.

Uppvärmningskostnad per kvadratmeter

Den genomsnittliga energiprestandan uppgår enligt Boverkets register till 165 kWh per år och kvadratmeter. Lokaler i de verksamheter som är föremål utjämning förbrukar i genomsnitt 161 kWh per år och kvadratmeter. I denna förbrukning ingår inte bara uppvärmning utan även energi för komfortkyla, tappvarmvatten och fastighetsel.

SCB redovisar genomsnittligt totalpris på el som betalas av industrikunder, per halvår. I totalpriset ingår el, nät, elcertifikat och elskatt (moms ingår inte). Priset anges i öre per kWh. I genomsnitt för åren 2013 till 2017 uppgår priset till 67 öre. Värdet är ett genomsnitt för sex olika så kallade förbrukarkategorier, som skiljer sig åt med avseende på total förbrukning.

En förbrukning på 161 kWh och ett pris på 67 öre per kWh ger en energikostnad på 108 kronor per kvadratmeter och år. Det är betydligt högre än nuvarande modell. Det förklaras av avgränsningen till uppvärmd lokalyta, en bredare definition av energiförbrukningen samt högre energipriser (främst till följd av ökade skatter och avgifter).

Beskrivning av förslaget

En genomgång av modellens förutsättningar visar att den genomsnittliga lokalytan är betydligt mindre än antagandet i dagens modell. En ny datakälla, en avgränsning av ytan till uppvärmd lokalyta och att utjämningen bara sker inom verksamheter som är föremål för utjämning drar alla i samma riktning.

Jag föreslår att dagens indelning i klimatzoner ersätts med den som tagits fram av Boverket för att spegla skillnaderna i förutsättningarna av energiförbrukning i lokaler. I det stora hela följer denna indelning dagens men för vissa kommuner blir det relativt stora förändringar. De föreslagna indextalen utgår från en officiell källa vilket stärker legitimiteten i systemet.

Vilken energiförbrukning och kostnad per kWh som ligger till grund för nuvarande modell har inte gått att ta fram, men den totala kostnaden för uppvärmningen antas uppgå till 366 kronor per invånare i riket. De uppdaterade förutsättningarna ger ett värde på 356 kronor per invånare vilket stämmer påfallande väl överens med nuvarande siffra. Kostnaden per kvadratmeter har gått upp samtidigt som den genomsnittliga ytan minskat.

Tabell 7.29 Förutsättningar nuvarande modell och förslag

Faktor	Nuvarande modell	Förslag
Genomsnittlig lokalyta per invånare	6,1	3,3
Typ av yta	Bruttoarea (BTA)	Uppvärmd yta
Genomsnittlig energiprestanda		161 kWh
Energipris, öre per kWh		67
Uppvärmningskostnad, kronor per kvadratmeter	67	108
Genomsnittlig kostnad i riket, kronor per invånare	408,7	356
Energiindex	0,9–1,45	0,8–1,9

Standardkostnaden beräknas till $356 \times$ energiindex, i 2016 års prisnivå. Ersättningen föreslås räknas upp till respektive utjämningsårs prisnivå med nettoprisindex.

7.9.4 Byggkostnader

Förslag

Förslag: Byggkostnadsindex uppdateras med aktuella löneuppgifter för byggnadsarbetare. Löneuppgifter för så kallade riksområden används i stället för länsvisa, för ökad stabilitet. Vidare kopplas modellens omslutning till kommunernas investeringsutgifter för obligatorisk verksamhet 2016.

Nuvarande delmodell

Byggkostnadsutjämningen syftar till att utjämna för strukturellt betingade kostnadsskillnader vid nybyggnation och återinvesteringar i kommunala byggnader och anläggningar, exklusive kostnaderna för mark. Anledningen till att kostnaderna för mark inte inkluderas i utjämningen är att kommunerna ofta bygger på egen mark.

Utjämningen för byggkostnader baseras på två faktorer: ett index för byggnadsarbetarlöner och en klimatfaktor.

I modellen uppskattas kommunerna ha ett återinvesteringsbehov motsvarande 2 500 kronor per invånare. Lönekostnadsandel i den totala investeringen antas uppgå till 40 procent. Löneindex appliceras på 40 procent av den totala investeringsvolymen på 2 500 kronor, vilket ger 1 000 kronor per invånare. Index för byggarbetarlöner bygger på SCB-statistik och uppdateras inte årligen. Kommunerna delas in i regioner med länet som bas, med ytterligare uppdelning i Västra Götalands län och Skåne län.

Klimatfaktorn speglar merkostnader i form av isolering, kraftigare takstolar samt energiförbrukning vid byggnationstillfället. De klimatfaktorer som appliceras på investeringsutgiften är 1,034, 1,05 respektive 1,082, beroende på geografiskt läge. Faktorerna motsvaras av klimatzonerna *Varm*, *Kall tempererad* och *Kall*. Zonerna sammanfaller med landsdelarna Götaland, Svealand och Norrland. Faktorerna är hämtade från det kalkylprogram som då modellen togs fram användes av företaget Bygganalys.

Utvärdering

Enligt räkenskapssammandraget investerade kommunerna för 53 miljarder kronor 2016. Av dessa avsåg drygt 30 miljarder, eller 3 061 kronor per invånare, investeringar i verksamheter som är föremål för utjämning. Detta är ett något högre belopp än nuvarande modellantagande om ett återinvesteringsbehov på 2 500 kronor per invånare. För att beräkna tillägg för byggarbetarlöner behövs också en uppskattning av lönekostnadsandelen i byggverksamheten. SCB tar löpande fram faktorprisindex (FPI) för flerbostadshus, gruppbyggda småhus, jordbruksbyggnader och underhållskostnader i flerbostadshus. FPI ska mäta prisutvecklingen på de produktionsfaktorer som entreprenör och byggherre har i anslutning till ett projekt. Utifrån

underlaget till detta index kan lönekostnadens andel av investeringsutgifterna utläsas. Löner plus administration viktas i genomsnitt till 35 procent, vilket är något lägre än dagens antagande om 40 procent.

Den genomsnittliga månadslönen för anställda inom byggverksamheten (SNI F) uppgick för åren 2012–2016 till 31 250 kronor. I relationen till genomsnittet spänner värdena per så kallat riksområde mellan 91 procent (Småland med öarna) till 106 procent (Stockholm).²⁸ Skåne respektive Västra Götalands län har tidigare delats upp i en grupp kommuner som ligger i anslutning till Malmö respektive Göteborg. Detta gjordes för att bättre spegla skillnader i löneläget. I nuvarande data är det endast för kommunerna runt Göteborg som löneläget avviker och därmed görs endast en egen grupp ”Storgöteborg” för dessa kommuner.

De tidigare antagandena avseende merkostnader med anledning av olika klimat bör rimligtvis kunna ligga fast. Klimatfaktorn bör appliceras på den del av investeringsutgiften som inte avser lön. Hur detta är hanterat i nuvarande modell är oklart.

Beskrivning av förslaget

Tidigare antagande om årlig investeringsvolym har utgått från ett återinvesteringsbehov baserat på kommunernas materiella anläggningstillgångar. Uppgifterna bygger på hur situationen såg ut i början av 1990-talet. För att utgå från ett underlag som speglar dagens situation och som går att uppdatera föreslås att kommunernas faktiska investeringar för utjämnade verksamheter ska användas. Investeringsnivån innehåller endast kommunala investeringar. Sådana investeringar som görs av kommunala bolag eller fristående aktörer beaktas således inte. Skillnader i faktorpriser i dessa investeringar påverkar kommunerna indirekt via hyresnivåer.

Byggnadsarbetarlönerna skiljer sig alltjämt mellan riksområden räknat på ett genomsnitt för åren 2012 till 2016. Materialet från SCB innehåller dock stora variationer över tid. Av de nio regionerna (NUTS 2 åtta regioner varav *Västsverige* alltså delats upp på *Storgöteborg* och *Övriga västsverige*) har fem en skillnad på fem procentenheter eller mer mellan högsta och lägsta indexvärde under de fem

²⁸ SCB:s regionala indelning NUTS 2 består av åtta riksområden: Stockholm, Östra Mellansverige, Småland med öarna, Sydsverige, Västsverige, Norra Mellansverige, Mellersta Norrland samt Övre Norrland.

åren. Räknar vi på ett genomsnitt är det Stockholms län och Stor-
göteborg som har höga löner med index på 106 respektive 104, där
100 är genomsnittet i riket. Löneandelen av investeringsutgifter på
35 procent inhämtas från SCB:s faktorprisindex.

Den nuvarande klimatfaktorn lämnas oförändrad. I modellen för-
tydligas att klimatfaktorn appliceras på den del av kostnaden som
inte avser lön.

I tabellen nedan visas som ett exempel i vilka steg beräkningen av
standardkostnaden för Botkyrka och Övertorneå har genomförts.

Tabell 7.30 Beräkning av standardkostnad för byggkostnader

	Botkyrka	Övertorneå
A. Lönenivå riksområde	33 480	31 540
B. Lönenivåindex (genomsnitt 31 540)	1,062	0,985
C. Genomsnittlig investeringsnivå, kr/inv.	3 062	3 062
D. Löneandel	0,35	0,35
E. Lönekostnad snitt, kr/inv. (C*D)	1 072	1 072
F. Lönekostnad regionalt, kr/inv. (E*B)	1 138	1 056
G. Övriga kostnader, andel (1-D)	0,65	0,65
H. Övriga kostnader snitt, kr/inv. (C*G)	1 990	1 990
I. Klimatjustering	1,05	1,082
J. Vägd klimatjustering	1,046	1,046
K. Klimatjustering, justering (I/J)	1,004	1,034
L. Övriga kostnader, regionalt, kr/inv. (K*H)	1 998	2 059
M. Byggkostnader regional, kr/inv. (F+L)	3 135	3 114
N. Utfall, kr/inv.	73	52

Bidrag och avgifter för byggkostnader föreslås inte uppdateras men
ska räknas upp från 2016 års nivå till utjämningsårets med nettopris-
index.

7.9.5 Minskning av total befolkning under 10 år

Förslag

Förslag: Tillägg för merkostnader för minskning av befolkningen under 10 år ska utgå med 200 kronor per invånare och procentenhets minskning utöver 2 procentenheter, i stället för dagens 100 kronor per invånare.

Nuvarande delmodell

När befolkningen minskar stiger de fasta kostnaderna per invånare för lokaler, anläggningar och pensionsskulder. Det är kostnader som på kort sikt inte går att anpassa när efterfrågan på kommunal service minskar. Det finns därför en kompensation i kostnadsutjämningen till kommuner för en generellt minskande befolkning. En ersättning ges till kommuner vars befolkning minskat med mer än 2 procent under de senaste 10 åren. Ersättningen uppgår till 100 kronor per invånare för varje procentenhets befolkningsminskning utöver gränsvärdet 2 procent.

Utvärdering

Den nuvarande ersättningen på 100 kronor per procentenhets befolkningsminskning utöver gränsvärdet har legat fast ända sedan år 1996. Ett av underlagen för regeringens förslag om ersättning var betänkandet från *Beredningen för statsbidrag och utjämning i kommunsektorn*. Beredningen föreslog att ersättningen för befolkningsminskning skulle uppgå till 50 kronor per invånare för varje procentenhet som befolkningsminskningen för den senaste tioårsperioden överstiger två procent. I syfte att dämpa de största omfördelnings-effekterna och förstärka modellens regionalpolitiska profil föreslog regeringen en högre ersättning om 100 kronor per invånare för varje procentenhet som befolkningsminskningen för den senaste tioårsperioden överstiger två procent.

Min bedömning är att den nuvarande ersättningen om 100 kronor per invånare bör räknas upp med prisutvecklingen för kommunal kon-

sumtion vilket för perioden 1994–2018 motsvarar ungefär 100 procent. Ersättningsnivån på 200 kronor per invånare och procentenhet ska inte uppdateras.

7.9.6 Eftersläpningseffekter

Förslag

Inga förändringar föreslås i beräkningen av komponenten.

Nuvarande delmodell

I kommuner där befolkningen växer snabbt ökar efterfrågan på kommunal service i snabbare takt än vad skattunderlaget gör. Detta beror på att skattunderlaget beräknas med en befolkning som släpar efter något i tid. Det finns därför en kompensation för eftersläpningen som ingår som delkomponent i kostnadsutjämnningen.

Kommunernas intäkter i form av skatteintäkter, inkomstutjämning samt regleringsbidrag/-avgift beräknas utifrån antalet invånare den 1 november året innan utjämningsåret. De personer som föds eller flyttar in i kommunen under utjämningsåret räknas således inte med i utjämnningen men nyttjar ändå olika typer av kommunal service. Kompensationen infördes 2005 och innefattar två kriterier som ska vara uppfyllda. Det ena kriteriet är att befolkningstillväxten ska vara minst 1,2 procent i genomsnitt de senaste fyra åren. Det andra kriteriet är att befolkningstillväxten även ska vara minst 1,2 procent det senaste året.

Vid utjämningsårets slut görs en avstämning av befolkningsförändringen under året. Kommuner och landsting som är kvalificerade erhåller en ersättning för det antal personer vilka motsvarar en ökning större än 1,2 procent. De kommuner och landsting som ökar upp till 1,2 procent antas kunna hantera förändring utan extra kompensation.

Utvärdering

Utredningen har tittat på eftersläpningseffekter i inkomster i kommuner och landsting vid snabb tillväxt. Vid kontinuerligt hög befolkningstillväxt uppstår som ovan nämnts en eftersläpning i inkomsterna i förhållande till de utgifter som kommuner och landsting har när befolkningen ökar snabbt.

Min bedömning är att den nuvarande mekanismen fungerar väl och att gränsvärdena är väl avvägda.

7.9.7 Ekonomiska effekter

Förändringarna som följer av förslagen redovisas nedan per kommungrupp enligt SKL:s kommungruppsindelning.

Tabell 7.31 Utfall i förslaget jämfört med i dag, Verksamhetsövergripande kostnader

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag*	Förslag	Förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	21	-32	-54
	Pendlingskommun nära storstad	46	-7	-53
Större städer och kommuner nära större stad	Större stad	-77	-94	-17
	Pendlingskommun nära större stad	4	-27	-32
	Lågpendlingskommun nära större stad	221	366	144
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre stad/tätort	-187	-195	-7
	Pendlingskommun till mindre tätort	24	38	15
	Landsbygdskommun, ej nära större stad	936	1 617	680
	Landsbygdskommun med besöksnäring	520	937	417
Omfördelning i modellen, miljoner kronor		1 321	1 410	110

* Någon delmodell för *Verksamhetsövergripande kostnader* finns inte i dag men för jämförelsens skull har dagens komponenter för *Total befolkningsminskning*, *Eftersläpningseffekter*, *Administration*, *Byggekostnader* och *Uppvärmningskostnader* summerats.

Sammantaget medför de fem komponenter som fångar merkostnader av en verksamhetsövergripande karaktär en omfördelning till förmån för framför allt *landsbygdskommuner* och *lågpendlingskommuner nära större stad*. De uppdateringar jag föreslår förstärker den profilen relativt kraftigt. Den totala omfördelningen ökar något från 1,3 till 1,4 miljarder kronor. På kommunnivå medför förslaget förändringar från -479 (Örnsköldsvik) till +1 547 kronor per invånare (Överkalix).

8 Kostnadsutjämning för landsting

8.1 Inledning

I kapitel 5 föreslås kostnadsutjämningen för landsting bestå av tre olika delmodeller. De är *Hälso- och sjukvård*, *Befolkningsförändringar* och den med kommunerna gemensamma delmodellen för *Kollektivtrafik*. Dagens delmodell *Löner* föreslås införlivas som en komponent i delmodellen för *Hälso- och sjukvård*.

I avsnitt 8.2 och 8.3 redogörs för utvärderingen och förslagen rörande hälso- och sjukvård och befolkningsförändringar. Kollektivtrafiken avhandlas i kapitel 9.

8.2 Hälso- och sjukvård

8.2.1 Förslag

Förslag: En *ny kostnadsmatrix* baserad på kostnadsdata från tre landsting år 2016 ersätter nuvarande kostnadsmatrix.

Ersättningen för *hiv* tas bort ur modellen.

Beräkningarna av tillägg och avdrag för *merkostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd* uppdateras.

De beräknade merkostnaderna för verksamhet i glesbygd anges i indexform vilket gör att de fortsättningsvis kommer att följa kostnadsutvecklingen.

Merkostnader till följd av skillnader i *lönenivå* inkluderas som en ny komponent i hälso- och sjukvårdsmodellen. De har tidigare legat i en egen lönemodell.

Tabell 8.1 Förslag till delmodell för hälso- och sjukvård

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Behov	Kostnadsmatris	Förändrad
	hiv	Utgår ur modellen
Produktionskostnader	Merkostnader i glesbygd	Uppdaterad
	Löner	Överförd från lönemodell och förändrad

I kommande avsnitt beskrivs nuvarande modell, motiven för förslaget, hur beräkningen av standardkostnaden ska gå till och sist de ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

8.2.2 Nuvarande delmodell

Standardkostnaden för hälso- och sjukvård beräknas i dag med en så kallad ”matrismodell”. Varje invånare hänförs till en grupp utifrån kön, ålder, civilstånd, sysselsättningsstatus, inkomst och boendetyper för respektive landsting. Antalet personer i varje grupp (852 stycken grupper finns) multipliceras sedan med i Skåne 2008 beräknad genomsnittskostnad, vilket ger en förväntad kostnad per landsting.

Utöver matrismodellens resultat beräknas tillägg eller avdrag för skillnader i förekomst av hiv, merkostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd samt lönenivå.¹

Sammantaget omfördelar modellen (utjämningsåret 2018) 3,7 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 1,5 procent av kostnaderna i riket.

8.2.3 Utvärdering

Önskemål om bättre utjämning vid gles bebyggelse och kraftig befolkningsutveckling, samt en enklare modell

I svaren på enkäten till landstingens styrelseordförande framfördes dels synpunkter på att utjämningen är komplicerad och svåröverskådlig, dels ett antal förslag på förbättringar och korrigeringar. Kri-

¹ Merkostnader för lönekostnader i hälso- och sjukvården beräknas i dag i en separat löne-modell, men föreslås flyttas in i hälso- och sjukvårdsmodellen. Se kapitel 5.

tik riktas från flera mot lönomodellen där man anmärker på påverkbarhet samt att de landsting som förlorar på modellen ofta har höga kostnader för hyrpersonal vilket inte beaktas. Variabeln boendetyper ett ”socioekonomiskt tillägg” för personer som bor i flerfamiljshus,² vilket kan vara relevant inom ett län men kan slå fel då man jämför på länsnivå. Glesbygdsrelaterade förslag som behov att beakta kostnader för ambulansflyg och -helikopter, Gotlands ö-läge samt konsekvenserna av små befolkningsunderlag framförs också. Slutligen tas kostnadsmässiga effekter av både ökande och minskande befolkning upp som ett utvecklingsområde.

Statskontoret framför i en rapport kritik mot att data från ett enda landsting ligger till grund för standardkostnadsberäkningen.³

Vissa avvikelser från principerna för kostnadsutjämning

I relation till de principer för utjämning som tas upp i kapitel 3 identifierar jag vissa förbättringsmöjligheter. Komponenten för merkostnader för patienter med hiv omsätter cirka 60 miljoner kronor, och bygger på genomsnittliga kostnader för hiv-vården 1994. Det är min bedömning att hiv-komponenten fallerar både i relation till principen att bara utjämna för ekonomiskt betydelsefulla förhållanden, och principen att använda aktuella och tillförlitliga data. Kontakter med de större infektionsklinikerna i landet antyder att kostnaden per patient för den del av hiv-vården som finansieras av landstingen själva i dag är ungefär en tredjedel av den kostnad som ligger till grund för utjämningen.⁴

Jag instämmer också i kritiken mot matrisens komensation för merkostnader för personer som bor i flerfamiljshus. Att bo i flerfamiljshus kan mycket väl vara en väl fungerande socioekonomisk indikator inom vissa län, men vid jämförelser län emellan grumlans tolkningen betydligt. Snarare än socioekonomi beskriver variabeln vilken typ av bebyggelse som är vanlig i länet. Vidare är det tveksamt att utbildningsnivå inte ingår som en faktor i matrisen. Utbildnings-

² Egentligen görs en indelning i de som bor i småhus och de som inte bor i småhus. I huvudsak kommer de som inte bor i småhus att bo i flerfamiljshus.

³ Statskontoret (2013:9), *Översyn av hälso- och sjukvårdsmodellen i kostnadsutjämningen för landsting*.

⁴ Svar från Västra Götalandsregionen och Region Skåne.

nivå anses vara en central faktor vid jämförelser och analys av folkhälsa. Slutligen är en kostnadsmatris för 852 befolkningsgrupper svåröverskådlig och gör det mycket svårt att ens bedöma vilka förhållanden som är kostnadsdrivande.

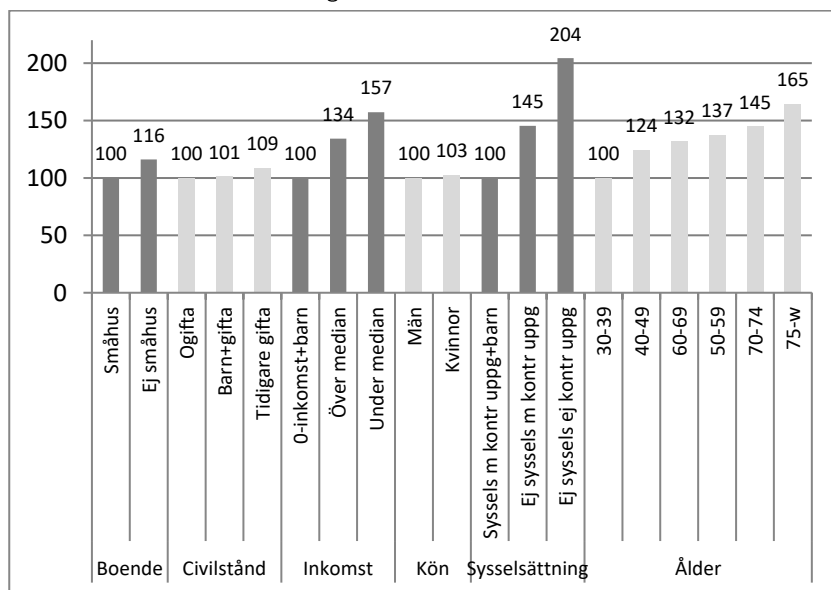
Statistisk analys

Den statistiska analysen visar att förklaringsgraden då nettokostnaderna ställs mot standardkostnaden (inklusive lönemodellens utfall) i en regression för åren 2012–2015 uppgår till knappt 50 procent. I jämförelse med de kommunala kostnadsmodellerna är förklaringsgraden för hälso- och sjukvården något lägre, men skillnaden är inte anmärkningsvärd. Matrisens omfattning gör det svårt att avgöra vilka egenskaper i befolkningen som genererar höga standardkostnader, och vilka faktorer som är av störst betydelse.

För att undersöka det senare analyserades, för var och en av matrisens variabler, hur stor skillnaden var mellan de olika delgrupperna *då alla andra variabler hölls konstanta*. Resultatet framgår av figur 8.1 där genomsnittskostnaden för varje delgrupp anges, normerat med genomsnittskostnaden för delgruppen med lägst genomsnittskostnad satt till 100.

Figur 8.1 Kostnadsnivå per variabel och delgrupp i nuvarande kostnadsmatris, allt annat lika

Indexerat med lägsta kostnaden satt till 100

För personer som ej bodde i småhus var genomsnittskostnaden i Skåne 2008 exempelvis sexton procent högre än för personer som bodde i småhus, då man justerar för civilstånd, inkomst, kön, sysselsättning och ålder. Könsskillnaderna är mycket små och förklaras sannolikt till en del av att alla över 75 år klumpats ihop i en åldersgrupp. Då kvinnor i genomsnitt har en längre livslängd än män kommer kvinnor i gruppen över 75 år i genomsnitt att vara äldre än män i samma åldersgrupp.

En starkt förenklad version av 2008 års matris med ett trettiotal grupper indelat efter ålder, inkomst och sysselsättning visar sig ge en matriskostnad per landsting som ligger mycket nära utfallet med nuvarande 852 grupper.

Utveckling av modellen önskvärd

Sammanfattningsvis pekar utvärderingen på följande.

- Kompensationen för merkostnader i gles bebyggelse är ifrågasatt och behöver ses över.
- Effekterna av kraftig ökning och kraftig minskning av befolkningen bör utredas.
- Matrisen kan vara överdimensionerad och ge delvis missvisande utfall.
- Hiv-modellen är överspelad och bör tas bort.
- Merkostnaderna för löneskillnader är ifrågasatta och behöver motiveras. Strukturella förklaringar till skillnader i kostnader för hyrpersonal måste undersökas särskilt.

8.2.4 Beskrivning av förslaget

Ny och mindre matris baserad på behov

Dagens matris innehåller genomsnittskostnader för 852 befolkningsgrupper, baserat på underlag från Region Skåne 2008. Denna utredning har fått tillgång till individbaserade kostnadsuppgifter från Region Skåne, Västra Götalandsregionen och Region Norrbotten för 2016. Kostnaderna avser folkbokförda i respektive landsting oavsett vårdgivare.⁵ Vi har samkört uppgifterna med SCB:s register över befolkningen. Samvariationen mellan vårdkostnader och ålder, kön, utbildningsnivå, sysselsättning, inkomst, hushållstyp (ensamboende eller ej ensamboende), härkomst och vistelsetid i Sverige har undersökts.

Både när det gäller härkomst och vistelsetid finns det vissa samband med kostnaderna men de är inte entydiga. Det finns också anledning att ifrågasätta i vilken utsträckning vårdkonsumtionen för de olika grupperna avspeglar skillnader i vårdbehov eller förmåga att få sina vårdbehov tillgodosedda. Därför föreslås ingen utjämning

⁵ Från Region Norrbotten saknas information om nettokostnader för de patienter som har valt privata hälsocentraler vilket innebär att kostnaderna för Norrbotten underskattas med drygt 3 procent.

baserad på härkomst och vistelsetid. Då hänsyn tas till övriga faktorer är skillnaden i vårdkostnader mellan män och kvinnor mycket små, och dessutom är könsfördelningen jämn mellan länen. Inte heller kön föreslås därför ingå i den nya matrisen.⁶ Utbildning, sysselsättning och inkomst samvarierar starkt, och vid test där en i taget av de tre faktorerna utesluts blir resultatet att sysselsättning kan uteslutas utan större förlust i precision.

Efter analys av ålder, utbildningsnivå, inkomst och hushållstyp har jag landat i ett förslag med tre mindre delmatriser för barn och unga upp till 18 år, för vuxna i åldersgruppen 19–79 år respektive för de som är 80 år och äldre. De tre delmatriserna innehåller olika kombinationer av ålder, utbildningsnivå, inkomst och hushållstyp. Totalt delas befolkningen in i 22 olika grupper.

För barn och unga upp till och med 18 år görs en uppdelning i 0-åringar, 1–5 år och 6–18 år. Inom respektive åldersgrupp är genomsnittskostnaden relativt stabil. Dessutom delas de upp efter om de bor i hushåll med en inkomst per konsumtionsenhet under eller över medianen, kallat låg respektive hög disponibel inkomst i tabell 8.2. Samtliga inkomster inklusive kapitalinkomster räknas in i den disponibla inkomsten.

Tabell 8.2 Kostnadsmatris barn och unga

Ålder	Låg disponibel inkomst	Hög disponibel inkomst
0 år	35 029	31 318
1 till 5 år	12 885	11 144
6 till 18 år	9 731	9 424

Som framgår av tabell 8.2 sticker de allra minsta ut med höga kostnader, och i de påföljande åldersgrupperna sjunker kostnaderna stegvis. I varje åldersgrupp är vårdkostnaderna högre i hushåll med låg disponibel inkomst än i de med hög disponibel inkomst.

Vuxna under 80 års ålder delas upp i tre olika åldersspann med relativt stabila genomsnittskostnader. Varje åldersgrupp delas också upp efter disponibel inkomst och utbildningsnivå.

⁶ Uppdelningen på kön har redan tidigare tagits bort från kommunernas äldreomsorgsmodell, av samma skäl som anförts här.

Tabell 8.3 Kostnadsmatris vuxna under 80 år

Ålder	Låg disponibel inkomst		Hög disponibel inkomst	
	Låg utbildning	Hög utbildning	Låg utbildning	Hög utbildning
19 till 49 år	18 079	13 155	10 750	9 697
50 till 69 år	30 922	25 095	18 657	16 700
70 till 79 år	41 479	39 951	36 448	34 058

Kostnaderna är lägst för de som är 19 till 49 år, ökar kraftigt i gruppen 50 till 69 år och ytterligare i gruppen 70 till 79 år. Inom respektive åldersgrupp har de med låg disponibel inkomst högre kostnader än de med hög inkomst, och de med låg utbildningsnivå högre än de med hög. Resultatet är förenligt med gängse bild av folkhälsans bestämningsfaktorer. Inkomst har vid en given utbildningsnivå större effekt på kostnaderna än utbildning vid en given inkomstnivå. Utbildningsnivån har störst betydelse för yngre som bor i hushåll med låg disponibel inkomst, men spelar ganska liten roll för de med hög disponibel inkomst.

För befolkningen över 80 år grumlans resultaten, i synnerhet för de över 90 år där lågutbildade konsekvent har lägre kostnader än högutbildade, och låginkomsttagare har lägre kostnader än höginkomsttagare. Vi har inte funnit belägg för att detta avspeglar faktiska hälsoskillnader, utan gör bedömningen att det kan handla om skillnader i förmåga att få sina behov tillgodosedda och tillgänglighet. Därför föreslås ingen utjämning baserat på inkomst och utbildningsnivå för de äldre. Inom äldreomsorgen har man konstaterat att äldre som bor tillsammans med make/maka eller sambo nyttjar betydligt mindre omsorg än de som bor ensamma. Förklaringen kan både vara att de sammanboende hjälper varandra att klara av vardagen och att de som är sammanboende mår bättre än de som bor ensamma. Utredningen har undersökt och kunnat identifiera kostnadsskillnader baserat på de äldres civilstånd även inom hälso- och sjukvården. De äldre delas därför in i fyra grupper efter ålder och civilstånd. Åldersgrupperna är 80 till 89 år och 90 år och äldre, och civilstånd är ensamboende eller sammanboende.

Tabell 8.4 Kostnadsmatris 80 år och äldre

Ålder	Ensamboende	Sammanboende
80 till 89 år	55 079	51 677
90 år och äldre	65 878	62 804

Då genomsnittskostnaderna i tabell 8.2 till 8.4 gäller för 2016 kommer precis som i dag en korrigeringsfaktor att behöva beräknas. För varje landsting beräknas först en ”matriskostnad” som befolkningen per grupp gånger genomsnittskostnaden i matrisen. Denna matriskostnad multipliceras sedan med en korrigeringsfaktor som beräknas som kvoten mellan nettokostnaden i riket för hälso- och sjukvård två år före utjämningsåret, och matriskostnaden i riket.

Kompensation för hiv tas bort

Som nämndes ovan har utredningen fått kostnadsuppgifter från två av tre större infektionskliniker i Sverige. Genomsnittlig kostnad per patient med hiv uppges vara ungefär en tredjedel av den kostnad som används i dagens utjämnning, och som har varit oförändrad sedan 1994. Redan med dagens alltför höga prislapp bedömer jag att komponenten är av alltför liten betydelse för att motivera utjämnning. Jag föreslår därför att komponenten tas bort.

Ersättning för merkostnader i glesbygd

I enlighet med beskrivningen i kapitel 6.3 beräknas merkostnader för att bedriva hälso- och sjukvård i glesbygd med hjälp av Tillväxtverkets modell *Struktur*. Metoden innebär att utfallet är oberoende av hur respektive landsting organiserar sin verksamhet. Tillägg och avdrag bygger på befolkningsunderlag och bosättningsmönster och är alltså inte påverkbara.

Utredningen har genomfört en ny utplacering av fiktiva sjukhus, vårdcentraler och ambulansstationer baserad på befolkning och bosättningsmönster 2016. En uppdaterad beräkning av merkostnader för sjukresor och ambulanstransporter har också genomförts. Modellens underliggande antaganden har inte prövats särskilt. Dock har kostnadsfunktionerna räknats upp med kostnadsutvecklingen i hälso-

och sjukvården mellan 2010 och 2016. Vidare har utplaceringen av ambulansstationer förändrats så att upptagningsområdet har minskats från 50 till 25 kilometer.

Tillägg för merkostnader beräknas för utplacerade så kallade ”bas-sjukhus”, det vill säga sjukhus med vårdkedjor inom kirurgi, medicin, anestesi, röntgen och BB. Merkostnader beräknas endast för sjukhus med mindre än 100 000 invånare inom upptagningsområdet (radie 100 km). Vidare beräknas merkostnader för sjukresor till sjukhus i modellen. Dessa bygger på antagandet att personer bosatta mer än fem kilometer från närmaste sjukhus gör två resor tur och retur per år till en kilometerkostnad av två kronor.⁷

För primärvård (vårdcentraler) beräknas merkostnader uppkomma där befolkningsunderlaget inom upptagningsområdet (30 km) är otillräckligt för en vårdcentral med tre läkare, dvs. under 6 000 personer. Även i denna modell ingår merkostnader för sjukresor. De baseras på tre resor per år och person för de med mer än fem kilometer till vårdcentralen, och en kilometerkostnad på två kronor och sjuttio öre.

Merkostnader beräknas också för ambulansstationer som har ett befolkningsunderlag inom 25 km som understiger 10 000 invånare. Dessutom utgår en transportkostnad baserad på 0,1 ambulanstransporter per invånare och en kilometerkostnad om 20 kronor. I dagens tillämpning av modellen görs utplacering efter befolkningsunderlag inom 50 kilometer. Justeringen till 25 kilometer är ett sätt att öka ersättningen till de landsting som har höga kostnader för flygtransporter, utan att skapa en särskild delmodell för just flygtransporter. Utredningen har fått uppgifter om antal flygtransporter och fått svar från ungefär hälften av landstingen. Antal flygtransporter per år varierar mycket tydligt med bebyggelsestrukturen, och minskningen av radien för ambulanstransporter ger en förstärkning åt de län som har höga merkostnader för flygtransporter.

För varje landsting har den beräknade merkostnaden räknats om till en andel av kostnaden per invånare i riket 2016. Framöver ska merkostnaden räknas som kostnadsandel 2016 gånger standardkostnaden per invånare. Därmed kommer tillägg och avdrag att följa

⁷ Ersättningsreglerna och -nivåer bestäms av varje landsting och är svåra att jämföra. När det gäller ersättning för resa i egen bil varierar den i de flesta landsting mellan en och två kronor per kilometer enligt www.1177.se

kostnadsutvecklingen i vården över tid. Index för merkostnader i glesbygd redovisas för samtliga landsting i avsnitt 1.3.

Överföring av lönekostnadsberäkningar

Det tillägg och avdrag för lönekostnader som i dag beräknas för hälso- och sjukvården i landstingens lönemodell ska enligt mitt förslag i avsnitt 6.4 inkluderas i delmodellen för hälso- och sjukvård. Varje landstings lönekostnadsindex multipliceras med den justerade lönekostnaden för hälso- och sjukvården. Den justerade lönekostnaden beräknas genom att varje landstings standardkostnad i delmodellen multipliceras med verksamhetens lönekostnadsandel, som fastställts till 70,6 procent. I nuvarande utjämning används lönekostnadsandelen 72 procent. Lönekostnadsindex redovisas för samtliga landsting i avsnitt 1.3.

8.2.5 Ekonomiska effekter

I tabell 8.5 redovisas utfall 2018 i dagens utjämning och i enlighet med mitt förslag för samtliga landsting inklusive Gotland. Dessutom redovisas förändringen i utfall samt den del av förändringen som beror på andra skäl än att nuvarande lönekostnadskompensation för hälso- och sjukvården inkluderats i delmodellen.

Tabell 8.5 Utfallet i förslaget jämfört med i dag, *Hälsa- och sjukvård*
Kronor per invånare 2018

Landsting/huvudman	Utfall i dag	Förslag	Förändring	Förändring exklusive överförd lönomodell
Stockholms läns landsting	-1 239	-2 170	-931	-1 005
Region Uppsala	-927	-605	321	258
Landstinget Sörmland	1 329	1 190	-140	-96
Region Östergötland	371	225	-146	-106
Region Jönköpings län	-112	589	701	721
Region Kronoberg	-197	746	943	923
Landstinget i Kalmar län	1 408	2 132	724	701
Region Gotland	1 765	3 277	1 512	1 437
Landstinget Blekinge	1 088	1 591	503	553
Region Skåne	49	-169	-218	-85
Region Halland	-331	187	517	506
Västra Götalandsregionen	-206	-297	-91	-13
Landstinget i Värmland	1 141	2 190	1 048	998
Region Örebro län	566	652	86	108
Region Västmanland	1 097	716	-381	-373
Landstinget Dalarna	1 163	2 298	1 135	1 069
Region Gävleborg	1 467	1 890	423	381
Landstinget Västernorrland	1 250	1 967	717	651
Region Jämtland Härjedalen	902	2 650	1 747	1 578
Västerbottens läns landsting	150	1 178	1 028	907
Region Norrbotten	1 801	2 885	1 083	924
Omfördelning, miljoner kronor	3 674	5 863	2 189	2 071

Förslaget innebär att omfördelningen ökar kraftigt i modellen från 3,7 till 5,9 miljarder kronor. Den största negativa förändringen står Stockholms läns landsting för, medan glesbygdslän som Jämtland-Härjedalen och Gotland får kraftigt ökat utfall. De främsta skälen till att Stockholms läns landsting får ett försämrat utfall är att kompensationen för befolkning som bor i flerfamiljshus tas bort ur modellen och att den för folkhälsan erkänt viktiga faktorn utbildningsnivå läggs till. Det är viktigt att poängtera att även en ren uppdatering av nuvarande matris med aktuella kostnadsdata från 2016 hade lett till ett lägre utfall för Stockholms läns landsting, och ett

kraftigt förbättrat utfall för glesbygdslänen. Man kan säga att uppdateringen av matrisen och modellförändringarna drar i samma riktning.

8.3 Befolkningsförändringar landsting

Förslag: En ny komponent som kompenserar för *merkostnader vid kraftiga förändringar i befolkning* införs. Befolkningsutvecklingen över den senaste 10-årsperioden jämförs med ett gränsvärde som baseras på befolkningsförändringen i riket.

Då befolkningen i riket växer är gränsvärdet för kompensation för växande befolkning lika med förändringstakten i riket plus 2 procentenheter, annars är den 2 procentenheter. Då befolkningen i riket minskar är gränsvärdet för minskande befolkning lika med förändringstakten i riket minus 2 procentenheter, annars är den -2 procentenheter.

För varje procentenhet som befolkningen växer eller krymper utöver gränsvärdet utgår en kompensation om 100 kronor per invånare.

I och med förslaget kommer delmodellen för befolkningsförändringar att bestå av två komponenter.

Tabell 8.6 Förslag till delmodell

Typ av faktor	Komponent	Förslag
Produktionsförutsättningar	Eftersläpningseffekter	Oförändrad
	Merkostnader vid kraftig befolkningsförändring	Ny

De två komponenterna beskrivs var för sig i 8.3.1 och 8.3.2 nedan. I 8.3.3 redovisas de ekonomiska effekterna av förslagen.

8.3.1 Eftersläpningseffekter

Bedömning: Min bedömning är att den nuvarande mekanismen fungerar väl och att gränsvärdena är väl avvägda. Av den anledningen föreslår jag ingen förändring.

Komponenten infördes år 2006 och har inte förändrats sedan dess. Den kompenserar landsting som har haft en genomsnittlig årlig befolkningsökning på mer än 1,2 procent för de eftersläpningseffekter i inkomsterna i förhållande till landstingens utgifter som uppstår när invånarantalet växer.

Nuvarande delmodell

I landsting där befolkningen växer snabbt ökar efterfrågan på offentlig service i snabbare takt än vad skattunderlaget gör. Detta beror på att skattunderlaget beräknas med en befolkning som släpar efter något i tid. Det finns därför en kompensation för eftersläpningen som ingår som delkomponent kostnadsutjämningen för landstingen.⁸

Landstingens intäkter i form av skatteintäkter, inkomstutjämning samt regleringsbidrag/-avgift beräknas utifrån antalet invånare den 1 november året innan utjämningsåret. De personer som föds eller flyttar in i landstinget under utjämningsåret räknas således inte med i utjämningen men nyttjar ändå olika typer av offentlig service som landstingen producerar. Kompensationen ges om två kriterier är uppfyllda. Det ena kriteriet är att befolkningstillväxten ska vara minst 1,2 procent i genomsnitt de senaste fyra åren.⁹ Det andra kriteriet är att befolkningstillväxten även ska vara minst 1,2 procent det senaste året.¹⁰

Vid utjämningsårets slut görs en avstämning av befolkningsförändringen under året. Landsting som är kvalificerade erhåller en ersättning för det antal personer som motsvarar en ökning större än 1,2 procent. De landsting som ökar upp till 1,2 procent antas kunna hantera förändringen utan extra kompensation.

⁸ Denna typ av kompensation finns även i kostnadsutjämningen för kommunerna.

⁹ Mäts med befolkningen i november två år innan utjämningsåret jämfört med befolkningen i november sex år innan utjämningsåret.

¹⁰ Mäts med befolkningen i november två år innan utjämningsåret jämfört med befolkningen i november tre år innan utjämningsåret.

Utvärdering

Utredningen har tittat på eftersläpningseffekter i inkomster i kommuner och landsting vid snabb tillväxt. Vid kontinuerligt hög befolkningstillväxt uppstår som ovan nämnts en eftersläpning i inkomsterna i förhållande till de utgifter som kommuner och landsting har när befolkningen ökar snabbt. Ingen kritik mot delmodellen har heller inkommit.

8.3.2 Merkostnader vid kraftig befolkningsförändring

Dagens kostnadsutjämnning för landsting innehåller till skillnad från den för kommunerna ingen kompensation för merkostnader som uppstår i verksamheten vid snabba befolkningsförändringar. En anledning är säkert svårigheten att empiriskt fastställa hur stora merkostnader befolkningsförändringar egentligen leder till. Orsaken till detta är bland annat att befolkningsförändringar är gradvisa processer som sträcker sig över många år. Att då särskilja befolkningsförändringstaktens inverkan på kostnadsutvecklingen från effekterna av andra demografiska förändringar och från samhällsutvecklingen i stort låter sig inte göras med någon precision.

I dagens modell för befolkningsförändringar i kommunerna förekommer trots detta kompensation både för växande och krympande befolkning. Vid befolkningstillväxt antas merkostnader relaterade till utbyggnad av verksamhetens kapacitet i form av lokaler och anläggningar uppstå. Merkostnader uppstår eftersom avskrivningar är större för nyare lokaler och anläggningar än för äldre. Områden med kraftig befolkningstillväxt kommer i genomsnitt att ha nyare lokaler och därmed också högre genomsnittliga avskrivningar per invånare än områden med stabil eller minskande befolkning. Vid kraftig befolkningsminskning uppstår å andra sidan merkostnader både relaterat till den existerande stocken av anläggningar och till utbetalning av tjänstepensioner. Lokaler och andra anläggningar går inte att avveckla kontinuerligt utan utgör på några års sikt en fast kostnad. Då befolkningen minskar måste den fasta kostnaden delas på färre personer, med en ökande genomsnittskostnad som följd. Detsamma gäller de pensionsåtaganden som uppstått under en tid då befolkningen var större, men som i hög utsträckning ska betalas av dagens skattebetalare.

I den enkät som utredningen skickade till landstingens styrelseordförande lyfte flera respondenter avsaknaden av kompensation för merkostnader vid både tillväxt och befolkningsminskning

Det är min bedömning att de typer av merkostnader som beskrivs i kostnadsutjämningen för kommuner förekommer även för landstinget. Jag föreslår därför att en ny komponent för merkostnader vid kraftig befolkningsförändring införs i landstingens kostnadsutjämning

Förslag till utjämning av merkostnader vid kraftig befolkningsförändring.

Den modell som föreslås är symmetrisk i den meningen att den har samma utformning för växande och krympande befolkning.

Utgångspunkten för utjämningen ska vara befolkningsförändring under tio år, det vill säga från år tolv till år två för utjämningsåret. Detta innebär att merkostnader vid kortare perioder av förändring får hanteras av respektive landsting.

En viss befolkningsförändring bör kunna hanteras av respektive landsting. Gränsvärdet för beräkning av kompensation föreslås vara en förändring om minst två procent under tio år. Om samtliga landsting skulle förändras lika mycket saknas grund för utjämning. Därför ska för varje utjämningsår ett gränsvärde beräknas under vilket ingen utjämning ska utgå. Då befolkningen i riket växer är gränsvärdet för kompensation för växande befolkning lika med förändringstakten i riket plus två procentenheter, annars är det +2 procentenheter. Då befolkningen i riket minskar är gränsvärdet för minskande befolkning lika med förändringstakten i riket minus två procentenheter, annars är det -2 procentenheter.

För varje procentenhet som befolkningen växer eller krymper utöver gränsvärdet utgår en kompensation om 100 kronor per invånare.

Om befolkningen i riket exempelvis växer med fyra procent ska kompensation för snabb befolkningstillväxt utgå till de landsting vars befolkning växer minst sex procent. Ett landsting med en befolkningstillväxt på åtta procent får då en merkostnadsersättning på 200 kronor per invånare (två procentenheter över gränsvärdet multiplicerat med 100 kronor per invånare).

Den merkostnadskompensation som utgår ska finansieras med ett avdrag som är lika för alla.

8.3.3 Ekonomiska effekter

I tabell 8.7 jämförs dagens utjämning med förslaget.

Tabell 8.7 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Befolkningsförändringar*

Kronor per invånare 2018

Landsting/huvudman	Utfall i dag	Förslag	Förändring*
Stockholms läns landsting	88	593	505
Region Uppsala	194	165	-29
Landstinget Sörmland	-40	-197	-157
Region Östergötland	-40	-197	-157
Region Jönköpings län	-40	-197	-157
Region Kronoberg	-40	-197	-157
Landstinget i Kalmar län	-40	-197	-157
Region Gotland	-40	-197	-157
Landstinget Blekinge	-40	-197	-157
Region Skåne	-40	-182	-142
Region Halland	31	-126	-157
Västra Götalandsregionen	-40	-197	-157
Landstinget i Värmland	-40	-197	-157
Region Örebro län	-40	-197	-157
Region Västmanland	-40	-197	-157
Landstinget Dalarna	-40	-197	-157
Region Gävleborg	-40	-197	-157
Landstinget Västernorrland	-40	-197	-157
Region Jämtland Härjedalen	-40	-197	-157
Västerbottens läns landsting	-40	-197	-157
Region Norrbotten	-40	-197	-157
Omfördelning, miljarder kronor	0,3	1,4	1,1

*Förändringen består i sin helhet av utfallet i den nya utjämningen för merkostnader vid kraftig befolkningsstillväxt.

Eftersom inga förändringar föreslås avseende eftersläpningseffekterna härrör hela förändringen till den föreslagna delkomponenten för utjämning av merkostnader vid kraftig befolkningsförändring.

Mellan 2006 och 2016 ökade befolkningen i riket med 9,7 procent, varför ett bruttobidrag beräknades för landsting med en befolkningstillväxt över 11,7 procent. Utöver Stockholms läns landsting var det Uppsala och Skåne som växte över gränsvärdet och därmed fick ett bruttotillägg. Endast Norrbotten hade en negativ befolkningstillväxt under perioden på minus en halv procent, vilket inte är över gränsvärdet om minus två procent. De bruttobidrag som beräknades finansieras med en avgift om 157 kronor per invånare för samtliga landsting. Nettoeffekten av den nya komponenten blir en omfördelning från övriga landet till Stockholms läns landsting.

9 Kollektivtrafik

9.1 Förslag

Förslag: Regressionsmodellen för beräkning av länsvisa standardkostnader revideras och uppdateras med aktuella data. I modellen ersätts *Andel av befolkningen som bor i tätort med fler än 11 000 invånare* av *Antal invånare i tätort*.

Gotlands standardkostnad föreslås beräknas på samma sätt som för övriga län.

För kommuner i län med delat huvudmannskap för kollektivtrafiken ska standardkostnaden baseras på en ny regressionsmodell liknande den som används för fördelning på länsnivå. Modellen bygger på en indikator för *antal invånare i tätort, invånardistans* och *genomsnittligt pendlingsavstånd*.

Tabell 9.1 Förslag till statistisk modell för beräkning av länsvis standardkostnad

Variabel	Förslag
Tätortsbefolkningens storlek	Ny variabel
Andel invånare i länet som pendlar över kommungräns	Oförändrade variabler
Roten ur invånardistansen	
Andel av befolkningen som bor i tätort med fler än 11 000 invånare	Utgår

Landstingens standardkostnader ska precis som i dag uppgå till 50 procent av den länsvisa standardkostnaden utom för Stockholms läns landsting vars standardkostnad ska vara 60 procent av länets standardkostnad.

De kommuner som har skatteväxlat för kollektivtrafiken tilldelas 50 procent av den länsvisa standardkostnaden i det egna länet som

standardkostnad, utom i Stockholms län där den ska vara 40 procent av länets standardkostnad.

För kommuner i län med delat huvudmannaskap, utom Sörmlands län, ska fördelningen göra med en ny regressionsmodell av samma slag som används för beräkning av den länsvisa standardkostnaden.¹ Fördelningen av standardkostnaden mellan kommunerna i Sörmlands län ska liksom i dag beslutas av regeringen i särskild ordning.

Tabell 9.2 Förslag till modell för beräkning av standardkostnad för kommuner i län med delat huvudmannaskap

Variabel	Förslag
Pendlingsavstånd	Nya variabler
Indikator för tätortsbefolkningen	
Invånardistans	

De regressionskoefficienter som används för beräkning av länsvis standardkostnad och kommunvis standardkostnad i de län som har delat huvudmannaskap ska inte uppdateras.

Nedan beskrivs den nuvarande delmodellen för kollektivtrafik, mina förslag till förändringar och de ekonomiska effekterna av förslagen.

9.2 Nuvarande delmodell

Den nuvarande delmodellen infördes år 2000 och syftar till att fånga upp glesbygdsproblem, trängselproblem i storstadsregionerna samt att behov av kollektivtrafik uppkommer i större tätorter. I gles befolkade områden är kostnaderna per personkilometer för kollektivtrafik med långa resor och låg beläggning högre än i tätorter. I tätorter krävs å andra sidan mer utvecklade trafiklösningar för att hantera trängsel och miljöbelastning.

Delmodellen för kollektivtrafik är gemensam för kommuner och landsting. Först beräknas en standardkostnad per län som därefter fördelas mellan respektive landsting och länets kommuner. Slutligen

¹ De län där huvudmannaskapet för kollektivtrafiken inte samlats hos regionen eller så kommer att ske senast 2019 är Södermanlands, Västmanlands, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

fördelas kommunernas standardkostnad på kommunerna i länet. Beräkningen av länsvis standardkostnad bygger på en regressionsmodell med *invånardistans*, *arbetspendling över kommungränser* och *andel invånare som bor i tätorter med fler än 11 000 invånare* som förklarande variabler.

Den länsvisa standardkostnaden fördelas därefter med hälften till kommunerna och hälften till landstinget. För Stockholms län gäller att landstingets standardkostnad uppgår till 60 procent av den länsvisa standardkostnaden och kommunernas till 40 procent.

Där landstinget har tagit över hela ansvaret för kollektivtrafiken och skatteväxlat med länets kommuner är standardkostnaden för länets samtliga kommuner halva den länsvisa standardkostnaden. Där huvudmannaskapet fortfarande är delat och ingen skatteväxling genomförts baseras standardkostnadsberäkningen på kostnadsandel 2009 och den länsvisa standardkostnaden.

Den senaste uppdateringen av regressionsekvationen trädde i kraft 2014. Även kostnadsfördelningen mellan kommunerna inom respektive län uppdaterades vid samma tillfälle.

9.3 Utvärdering

9.3.1 Ifrågasatt modell

I svaren på enkäten riktad till landstingen är kollektivtrafiken den delmodell som har minst stöd. Endast ett av tretton landsting som besvarade enkäten gör en positiv bedömning av modellen (4 eller 5 på en skala från 1 till 5). I fritextsvar anges att investeringskostnaderna är höga i län med växande befolkning vilket inte tas hänsyn till. Synpunkter framförs också på att nuvarande modell ger högre standardkostnader i större tätorter, trots att kostnaderna i glesbygd är högre per personkilometer.

Även i kommunenkäten får kollektivtrafiken ett relativt dåligt betyg, med en positiv bedömning av 31 av 140 respondenter. I fritext anger flera att landsbygdskommuner får subventionera kollektivtrafiken i storstäderna och att standardkostnaden speglar ambitionsnivå och effektivitet mer än strukturella behov.

9.3.2 Tveksam fördelning mellan kommuner i län med delat huvudmannaskap

Vid en avstämning mot de grundprinciper för kostnadsutjämning som beskrivs i kapitel 2 identifierar jag ett förbättringsområde med bäring på flera principer. Fördelningen mellan kommuner i län med delat huvudmannaskap för kollektivtrafiken bygger i dag på uppmätt kostnadsandel 2009. Eftersom det är en faktisk kostnad inkluderar den skillnader i ambitionsnivå och effektivitet utöver strukturella skillnader. Principen om strukturella kostnadsskillnader är därmed inte uppfylld. Detsamma gäller för opåverkbarhet. Kostnaden 2009 är visserligen opåverkbar i dag, men om metoden skulle tillämpas igen vid en uppdatering skulle det vara möjligt att påverka utfallet genom att ha höga kostnader. Det förekommer också exempel på kommuner som just 2009 har haft en onormalt hög eller låg redovisad kostnad, något som fått konsekvenser för utjämningen för lång tid. Data brister alltså också i aktualitet och kvalitet.

9.3.3 Svårt att utvärdera modellen statistiskt

Då regressionen för länsvis standardkostnad körs om med data för åren 2012 till 2015 uppgår förklaringsgraden till 76 procent.

Eftersom huvudmannaskapet för kollektivtrafiken i fjorton län har samlats till landstinget/regionen, från att tidigare ha varit delat mellan landstinget och kommunerna i länet, är den analys av nettokostnader och nettokostnadsavvikelser som beskrivs i kapitel 3 inte meningsfull att genomföra för kollektivtrafiken. I samband med att huvudmannaskapet läggs över helt på landstinget/regionen genomförs en skatteväxling. Landstinget tar över kostnaderna och höjer landstingsskatten, samtidigt som kommunerna slipper kostnaderna men sänker den primärkommunala skatten. Därmed kommer inte kostnadsredovisningen i räkenskapssammandraget att ge en rättvisande bild av landstingets eller kommunernas egentliga kostnader för kollektivtrafiken. Landstingets kostnad kommer att överskattas och kommunernas att underskattas.

9.3.4 Sammanfattande slutsatser

- Den regressionsmodell som används för beräkning av standardkostnad på länsnivå bör uppdateras. De synpunkter som framförs om ett felaktigt utfall för glesbygd kontra storstadsområdena behöver också undersökas.
- Det finns ingen anledning att särbehandla Gotland i delmodellen.
- Fördelningen av den länsvisa standardkostnaden mellan kommuner i de län som inte har skatteväxlat bör ersättas av en modell som bättre separerar behov från ambitionsnivå och effektivitet.

9.4 Beskrivning av förslaget

9.4.1 Ny modell för länsvis standardkostnad

Utredningen har genomfört ett omfattande utredningsarbete om kollektivtrafiken. En uppdatering av nuvarande regressionsmodell med aktuella data ger som sagt en förklaringsgrad på 76 procent vilket står sig väl i jämförelse med övriga modeller.

En synpunkt som inkommit är att modellen inte tar hänsyn till gränspendling. De senaste tillgängliga siffrorna för pendling från Sverige till Danmark och Norge sträcker sig fram till år 2014.² Då gränspendlingen 2014 läggs till aktuell pendling över kommungränser får det i princip inga effekter alls vare sig för modellens förklaringsgrad eller de resulterande standardkostnaderna. Det är därför inte motiverat att komplettera modellen med en uppgift som redan är inaktuell och med ett osäkert läge avseende framtida uppdateringar.

Vi har också testat att använda oss av inpendling i stället för eller som ett komplement till utpendling över kommungräns men variablerna blir inte statistiskt signifikanta.

Dagens utpendlingsvariabel avser befolkningen i länet som pendlar till arbetet över kommungräns. Det finns därvid en risk att län med geografiskt stora kommuner trots lika stora pendlingsavstånd får lägre värde på utpendlingsvariabeln än län där kommunerna är små och fler därför korsar kommungränsen. Utredningen har därför beställt siffror från SCB över genomsnittligt avstånd mellan bostad och arbetsplats per kommun och län. Det visar sig att variabeln

² Statistik över gränspendling till Finland har aldrig kunnat sammanställas av SCB.

Genomsnittligt pendlingsavstånd inte blir statistiskt signifikant i den länsvisa regressionen.

Stockholm har landets enda tunnelbana vilket skulle kunna leda till högre kostnader. Ett test har gjorts att inkludera en variabel för tunnelbana och resultatet är en statistiskt signifikant variabel och en klart högre förklaringsgrad än dagens modell. Utredningen har dock gjort bedömningen att det inte går att använda "tunnelbanevariabeln" av flera skäl. Ett är naturligtvis att variabeln snarast är en "stockholmsvariabel" som fångar något som gör att Stockholm avviker, utan att det går att säga vad det är. Det skulle lika väl kunna vara en hög ambitionsnivå som fångas med den nya variabeln. Vidare skulle modellen bli påverkbar eftersom alla som bygger en tunnelbana skulle få ett förbättrat utfall i utjämnningen.

När det gäller de höga investeringskostnader som lyfts fram i enkäten så presenteras i kapitel 8.3 en ny komponent i befolkningsförändringsmodellen för landsting varför ingen ytterligare förändring föreslås i kollektivtrafiken med avseende på dem.

Den modell jag föreslår är lik men inte identisk med dagens modell. Då variabeln *Andel av befolkningen som bor i tätort med fler än 1 000 invånare* som ingår i dagens modell byts ut mot *Antal invånare i länet som bor i tätort* ökar förklaringsgraden till 85 procent vilket är en markant förbättring jämfört med i dag. Intuitionen bakom modellens variabler förblir oförändrad. *Antal invånare i länet som bor i tätort* kompenserar för att behovet av kollektivtrafik ökar då tätorterna blir större. De två variabler som ska kvarstå i modellen är *Roten ur invånardistansen* och *Utpendling över kommungränsen*. Invånardistansen är ett mått på gleshet och antas fånga det faktum att genomsnittskostnaden ökar med ökande reslängd och lägre beläggningsgrad i kollektivtrafiken. Utpendling svarar mot ett strukturellt betingat transportbehov.

I dagens modell behandlas Gotland som ett särfall, med ett fast nominellt belopp som inte uppdateras. I den nya modellen jag föreslår behövs ingen särbehandling av Gotland då standardkostnaden överensstämmer väl med den nettokostnad som redovisas för kollektivtrafiken i räkenskapsammandraget.

9.4.2 Fördelning mellan kommuner bör bygga på struktur

Mitt andra förslag är att låta en regressionskvation ligga till grund för beräkningen av standardkostnaden för kollektivtrafik i de län som fortfarande har delat huvudmannaskap för kollektivtrafiken, med undantag av Sörmland. Skiftet från historisk kostnadsandel till en statistisk modell som grund för kompensation eliminerar möjligheten att påverka utfallet. Dessutom minskar risken att standardkostnaden baseras på skillnader i ambitionsnivå och effektivitet snarare än struktur.

Den föreslagna modellen är i princip densamma som används för den länsvisa standardkostnaden. I länsmodellen används *Andel som pendlar över kommungränsen* för att fånga pendlingsfaktorn, men i kommunmodellen används i stället *Genomsnittligt pendlingsavstånd för förvärvsarbetande bosatta inom kommunen*. Variabeln fångar behovet av persontransporter bättre än *Pendling över kommungränser* eftersom långa och många transporter i geografiskt stora kommuner kan ske utan att en kommungräns passeras.

Skattningen av den strukturellt förväntade kostnaden för kollektivtrafik har gjorts med hjälp av data för 2012–2016. Regressionen har en ganska låg förklaringsgrad på 49 procent vilket kan bero på stora skillnader i ambitionsnivå och effektivitet. En ytterligare förklaring kan vara brister i redovisningen av kostnader för kollektivtrafik. I vissa glesbefolkade kommuner samordnas exempelvis kollektivtrafik och skolskjutsar. En kontroll visar att vissa kommuner som enligt Tillväxtverkets modell *Struktur* borde ha höga kostnader för skolskjutsar inte redovisar några alls eller mycket låga. I andra är skolskjutskostnaderna höga men kostnaderna för kollektivtrafik ovanligt låga. Det finns alltså skäl att misstänka att fördelningen av kostnaderna mellan skolskjutsar och kollektivtrafiken inte alltid är rättvisande. För att undersöka om dataproblemet går att komma runt har test genomförts där skolskjutskostnaderna har lagts till kostnaden för kollektivtrafiken. Försöken har dock inte visat sig ge en bättre modell.

En ytterligare variant som har övervägts är att ge alla kommuner samma standardkostnader även i de län som har ett delat huvudmannaskap. Vi har dock gjort bedömningen att det är bättre att ha en viss koppling till struktur än ingen alls, även om sambandet är svagare än man hade kunnat önska.

Kommunerna i Sörmlands län har sedan tidigare begärt att få inkomma till regeringen med ett gemensamt förslag till fördelning av kommunernas del av länets standardkostnad. Jag har inte funnit något skäl att ändra på detta.

9.5 Ekonomiska effekter

I tabellen nedan redovisas effekterna av mitt förslag för landsting och regioner samt Gotland, och i påföljande tabell per kommungrupp.

Tabell 9.3 Utfall i förslaget jämfört med i dag, Kollektivtrafik – landsting

Kronor per invånare 2018

Landsting samt Gotland	Utfall i dag	Förslag	Förändring
Stockholms läns landsting	1 180	1 165	-14
Region Uppsala	-203	-386	-182
Landstinget Sörmland	-440	-491	-51
Region Östergötland	-494	-535	-41
Region Jönköpings län	-667	-624	43
Region Kronoberg	-700	-647	53
Landstinget i Kalmar län	-668	-579	89
Region Gotland	-972	-969	3
Landstinget Blekinge	-749	-644	106
Region Skåne	-57	6	63
Region Halland	-292	-460	-168
Västra Götalandsregionen	-78	13	91
Landstinget i Värmland	-500	-480	21
Region Örebro län	-403	-508	-105
Region Västmanland	-417	-529	-112
Landstinget Dalarna	-422	-488	-66
Region Gävleborg	-604	-627	-23
Landstinget Västernorrland	-806	-734	72
Region Jämtland Härjedalen	-396	-579	-182
Västerbottens läns landsting	-718	-737	-19
Region Norrbotten	-562	-654	-92
Total omfördelning i modellen, mdkr	2 677	2 673	-4

På landstingsnivå skiljer sig inte utfallet i mitt förslag särskilt mycket från dagens modell, med en största negativ förändring på 182 kronor per invånare i Uppsala och Jämtland Härjedalen och en största positiv förändring på 106 kronor per invånare för Blekinge. Omfördelningen i modellen är oförändrat 2,7 miljarder kronor. I dagens modell är Stockholms läns landsting den enda mottagaren av bidrag, men i mitt förslag blir även Skåne och Västra Götalandsregionen mottagare om än av mycket blygsamma belopp.

I tabell 9.4 nedan jämförs genomsnittligt utfall i förslaget och i dag, per kommungrupp enligt SKL:s indelning.

Tabell 9.4 Utfall i förslaget jämfört med i dag, *Kollektivtrafik – kommun*

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Huvudgrupp	Kommungrupp	Utfall i dag	Förslag	Förändring
Storstäder och storstadsnära kommuner	Storstäder	257	305	48
	Pendlingskommun nära storstad	320	342	22
Större städer och kommuner nära större stad	Större stad	-129	-194	-65
	Pendlingskommun nära större stad	-187	-163	23
	Lågpendlingskommun nära större stad	-279	-328	-49
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Mindre stad/tätort	-267	-245	22
	Pendlingskommun till mindre tätort	-237	-194	44
	Landsbygdskommun, ej nära större stad	-397	-366	31
	Landsbygdskommun med besöksnäring	-158	-165	-7
Omfördelning i modellen, miljoner kronor		1 600	1 770	170

Även per kommungrupp är skillnaderna små, För enskilda kommuner kan skillnaderna bli betydande. Den största negativa förändringen på kommunnivå är 888 kronor per invånare (Vindeln) och den största positiva förändringen är på 656 kronor per invånare (Jokkmokk).

Relativt stora skillnader uppstår på kommunnivå i de län som i dag har delat huvudmannaskap. I de län som går från delat till enat huvudmannaskap kan skiftet från historisk kostnadsandel till samma standardkostnad för alla kommuner i länet generera stora förändringar. Även för de län som även fortsättningsvis har ett delat huvudmannaskap kan skillnaderna bli stora, då man övergår till statistiskt förväntad kostnad. Omfördelningen ökar något från 1,6 till 1,8 miljarder kronor.

10 Ekonomiska effekter

10.1 Inledning

Utjämningsystemet behövs därför att det finns stora demografiska, geografiska och ekonomiska skillnader mellan olika delar av landet. En viktig fråga att besvara är därför hur de regionala skillnaderna utvecklats över tid. Nedan presenteras mått på regionala skillnader mellan kommunerna med avseende på en dryg handfull strukturella faktorer.

Tabell 10.1 Strukturella förhållanden i kommuner 2006 och 2016

Utvalda strukturvariabler

	2006			2016		
	Lägsta värde	Högsta värde	Spridning	Lägsta värde	Högsta värde	Spridning
Invånare totalt, antal	2 541	782 885	780 344	2 454	935 619	933 165
Tätortsgrad	30	100	71	39	100	61
Invånare 25–64 år med eftergymn. utbildn. (%)	16	68	53	19	73	54
Invånare 25–64 år med förgymn. utbildn. (%)	5	32	27	3	25	22
Skattekraft kommun, kr/inv	114 824	257 345	142 521	142 369	346 200	203 831
Utrikes födda, andel (%)	3	39	36	5	41	36
Utrikes födda 18–64 år med vistelsetid 0–5 år (%)	1*	12*	11*	1	16	14
Kommunmottagna flyktingar senaste 24 mån., antal/1000 inv.	0**	52**	52**	2	71	68

* 2010. ** 2012.

Källa: Kolada, grunddata från SCB och Migrationsverket.

Av tabellen framgår att skillnaden i befolkning ökar samtidigt som skillnaden i tätortsgrad minskar kraftigt. Detta indikerar att landsbygden avfolkas även i mindre kommuner till följd av att människor flyttar in till tätorterna och/eller avlider. Skillnaderna i andel högutbildade är stabil medan skillnaden i andel med låg utbildningsnivå (förgymnasial utbildning) minskar över perioden. Skillnaden i skattekraft ökar både i kronor och relativt sett. Totalt sett är skillnaden i andel utrikes födda stabil över perioden men – över den kortare period för vilken vi har data – skillnaden mellan kommunerna i andel nya svenskar med max 5 år i landet och antal mottagna flyktingar har ökat kraftigt.

Tabell 10.2 Strukturella förhållanden i landsting 2006 och 2016

Utvalda strukturvariabler

	2006			2016		
	Lägsta värde	Högsta värde	Spridning	Lägsta värde	Högsta värde	Spridning
Invånare totalt, antal	57 297	1 918 104	1 860 807	58 003	2 269 060	2 211 057
Invånare 25–64 år med eftergymn. utbildn. (%)	27	44	17	32	51	18
Invånare 25–64 år med förgymn. utbildn. (%)	12	21	9	9	15	7
Skattekraft, kr/inv	124 055	173 219	49 164	169 440	228 115	58 676
Tätortsgrad (%)	58	95	37	62	97	35
Utrikes födda vuxna invånare, (%)	5	24	19	8	30	23

Källa: Kolada, grunddata från SCB.

Av tabellen framgår att skillnaden i befolkning och andel utrikes födda invånare ökat under perioden. Skillnaden i skattekraft har ökat i absoluta tal, men minskat i relativa tal. I övrigt är skillnaderna i spridning mellan de två tidpunkterna små.

För att sammanfatta är det tydligaste mönstret att skillnaderna i befolkning ökar och skillnaderna i tätortsgrad minskar på både kommun- och landstingsnivå. Spridningen i skattekraft ökar något på kommunnivå men minskar på landstingsnivå. Vi har inte sammanställt data på flyktingmottagande per län eftersom vi bedömer att det i första hand är relevant på kommunnivå, och på kommunnivå ser vi en tydlig ökning av skillnaderna mellan 2010/2012 och 2016.

Med avseende på utbildningsnivå är skillnaden i andel vuxna med eftergymnasial utbildning ganska stabil medan skillnaderna i andel lågutbildade minskar tydligt.

10.2 Omfattning och omfördelning i kostnadsutjämnningen

10.2.1 Kostnadsutjämnningens omfattning

I och med de förslag som presenterats förändras omfattningen av kostnadsutjämnningen på två sätt. För det första innebär införandet av en delmodell för kommunal vuxenutbildning att alla obligatoriska verksamheter för kommuner ingår i kostnadsutjämnningen utom *insatser för personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen* och *folkbibliotek*. LSS-utredningen överväger ett förslag att *insatser för personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen* ska inkluderas i LSS-utjämnningen. Det skulle i så fall innebära att den enda obligatoriska verksamheten för kommuner som inte är föremål för utjämnning är *folkbibliotek*, för vilken vi inte har hittat någon tydlig koppling till strukturella förhållanden. För landstingen ingår redan de obligatoriska verksamheter och förhållanden som är av ekonomisk betydelse i kostnadsutjämnningen, eller så finansieras de i huvudsak av staten (läkemedel).

Det andra sättet att diskutera kostnadsutjämnningens omfattning är i ekonomiska termer: hur mycket pengar omfördelas mellan kommuner och mellan landsting? Nedan redovisas de aggregerade resultaten för kommuner respektive landsting. Effekterna per kommun och per landsting redovisas i bilaga 4–7.

Kostnadsutjämnning för kommuner

I kapitel 7 och 9 redogörs för genomsnittligt utfall i dag och i förslagen per kommungrupp och delmodell. För varje verksamhet redovisas också hur mycket pengar modellen omfördelar totalt. I tabellen nedan sammanställs omfördelningen för varje delmodell, och en rak summering ger *omfördelning brutto (summa delmodeller)*.

Tabell 10.3 Omfördelning i kostnadsutjämnigen för kommuner

Miljoner kronor, 2018

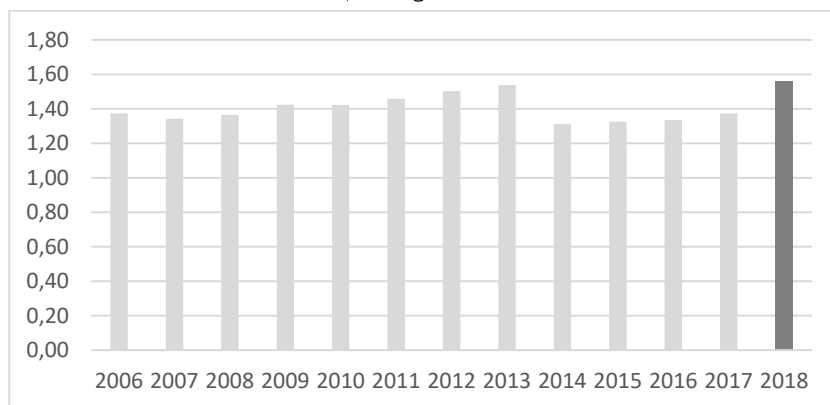
	I dag	Förslaget
Omfördelning netto	7 380	8 450
<i>Omfördelning brutto (summa delmodeller)</i>	<i>32 771</i>	<i>29 975</i>
Förskola	4 170	4 050
Grundskola	5 160	5 330
Gymnasieskola	2 230	2 200
Komvux	-	731
IFO	4 810	4 670
Äldreomsorg	9 750	9 190
Kollektivtrafik	1 600	1 770
Infrastruktur och skydd	-	624
Verksamhetsövergripande kostnader	-	1 410
Barn med utländska bakgrund	631	-
Löner	2 270	-
Befolkningsförändringar	902	-
Bebyggelsestruktur	1 248	-

Jämfört med dagens system minskar omfördelningen brutto från 32,8 till 30,0 miljarder kronor. Det faktum att de flesta kommuner får bidrag i vissa delmodeller och betalar avgifter i andra gör att den totala omfördelningen blir betydligt mindre. Då utfallet i samtliga delmodeller i stället summeras per kommun till kommunens bidrag eller avgift netto till kostnadsutjämnigen innebär förslaget att *omfördelningen netto* ökar från 7,4 till 8,4 miljarder kronor.

För att få perspektiv på kostnadsutjämnigen kan den relateras till den totala nettokostnaden för egentlig verksamhet i kommunsektorn. Diagrammet nedan visar utvecklingen 2006–2018 där siffrorna för 2018 baseras på förslaget och på en enkel framskrivning av kommunsektorns nettokostnader.

Figur 10.1 Omfördelning netto för kommuner i procent av total nettokostnad

Utfall 2006–2017, förslag 2018

2018 = förslag, delat med framskrivning av kommunsektorns nettokostnad för egentlig verksamhet.

Källa: SCB och utredningen.

Av diagrammet framgår att kostnadsfördelningen netto från 2006 och framåt har varierat kring 1,4 procent av nettokostnaden för den egentliga verksamheten. Från 2007 till 2013 noteras en successiv uppgång som bryts i och med att nuvarande kostnadsutjämning träder i kraft 2014, då omfördelningen minskar. Den tidigare trenden fortsatte därefter till och med 2017. Om mitt förslag hade trätt i kraft 2018 hade det inneburit en återgång till den relativa nivå som gällde till och med 2013, till följd av uppdateringar av underlaget med aktuella data och de förslag som presenterats.

En slutsats man kan dra är att den demografiska utvecklingen leder till att den relativa omfördelningen tenderar att öka över tid, även i avsaknad av förändringar i kostnadsutjämnings utformning. Orsaken är att centrala demografiska variabler och genomsnittliga verksamhetskostnader uppdateras årligen. Detta visar på en grundläggande förmåga att spegla samhällsutvecklingen utan särskilda ingrepp. En andra slutsats är att förändringar i systemet kan ha relativt stora effekter på omfördelningen. En tredje slutsats är att kostnadsutjämning visserligen omfördelar betydande summor i absoluta tal, men att den i relation till helheten bara utgör en liten andel. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att utfallet kan vara av stor betydelse för enskilda kommuner.

Kostnadsutjämning för landsting

I kapitel 8–9 redogörs för utfall i dag och i förslagen per landsting och delmodell. För varje delmodell redovisas också hur mycket pengar modellen omfördelar totalt. I tabellen nedan sammanställs omfördelningen för varje delmodell, och en rak summering ger *omfördelning brutto* (*summa delmodeller*).

Tabell 10.4 Omfördelning i kostnadsutjämningen för landsting

Miljoner kronor, 2018

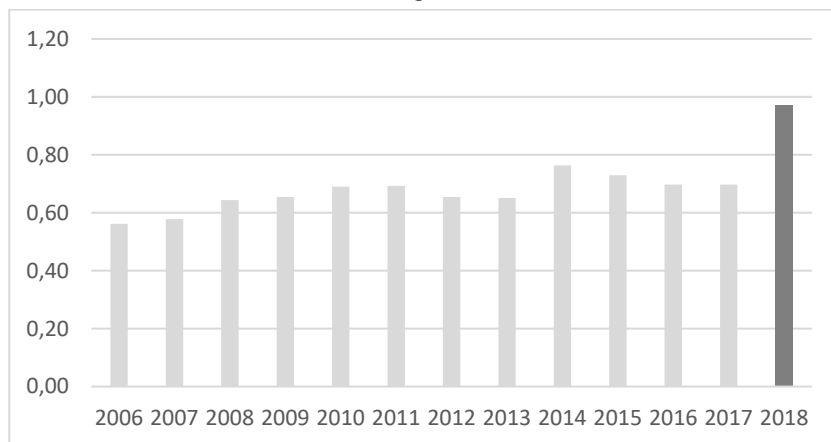
	I dag	Förslaget
<i>Omfördelning netto</i>	2 248	2 970
<i>Omfördelning brutto (summa delmodeller)</i>	7 256	9 941
Hälso- och sjukvård	3 674	5 863
Kollektivtrafik	2 677	2 673
Befolkningsförändringar	280	1 406
Löner	625	

Jämfört med dagens system ökar omfördelningen brutto från 7,3 till 9,9 miljarder kronor. Det är stora ökningar av omfördelningen inom hälso- och sjukvårds- och befolkningsförändringsmodellerna som endast delvis motverkas av att lönemodellen införlivas i hälso- och sjukvårdsmodellen. Det faktum att de flesta landsting får bidrag i vissa delmodeller och betalar avgifter i andra gör att den totala omfördelningen blir betydligt mindre. Då utfallet i samtliga delmodeller i stället summeras per landsting till landstingets bidrag eller avgift netto till kostnadsutjämningen innebär förslaget att *omfördelningen netto* ökar från 2,2 till 3,0 miljarder kronor.

För att få perspektiv på kostnadsutjämningen kan den relateras till den totala nettokostnaden för verksamheten i landstingssektorn. Diagrammet nedan visar utvecklingen 2006–2018 där siffrorna för 2018 baseras på förslaget och på en enkel framskrivning av landstingssektorns nettokostnader.

Figur 10.2 Omfördelning netto för landsting i procent av total nettokostnad

Utfall 2006–2017, förslag för 2018

2018 = förslag, delat med framskrivning av landstingssektorns totala nettokostnad.

Jämfört med kommunernas utjämning är omfördelningens relativa betydelse något mindre och varierar 2006–2017 från knappt 0,6 procent till knappt 0,8 procent. Intressant nog visar figur 10.2 att den relativa omfördelningen för landstingen ökade som ett resultat av de förändringar som infördes i kostnadsutjämningen utjämningsåret 2014, medan 10.1 visar att den för kommunerna i stället minskade. En andra intressant skillnad mot kommunerna är att omfördelningens betydelse för landstingen minskat efter 2014, medan den för kommunerna i stället ökat.

Mitt förslag skulle innebära en ökning av kostnadsutjämnings relativa betydelse och leda till en omfördelning på knappt 1 procent av de totala nettokostnaderna för landstingssektorn. Den ökande omfördelningen med förslaget beror dels på att viktiga ersättningsbelopp som exempelvis kostnadsmatrisen för hälso- och sjukvård och merkostnadsersättningen för hälso- och sjukvård i glesbygd har uppdaterats till aktuella uppgifter, dels på de förändringar som föreslås i delmodellerna. Förändringarna i kostnadsmatrisen leder till en tydligare socioekonomisk profil, till exempel till följd av att hänsyn föreslås tas till utbildningsnivå.

10.2.2 Omfördelningsprofil

Föregående avsnitt redogör för hur kostnadsutjämnings totala omfattning påverkas av förslagen. Avsikten med detta avsnitt är att belysa frågan hur omfördelningsprofil påverkas av förslagen.

I kapitel 4 redogörs för hur kostnadsutjämningsen slår för olika grupper av kommuner och landsting. I tur och ordning sorteras de efter skattekraft, tätortsgrad och antal invånare och delas in i tre lika stora grupper. Därefter jämförs det genomsnittliga utfallet i kostnadsutjämningsen för de olika grupperna av kommuner och landsting i diagram 4.4–4.7. Övningen upprepas nedan, med en komplettering med genomsnittligt utfall per grupp av kommuner och landsting i enlighet med förslaget till ny kostnadsutjämnings.

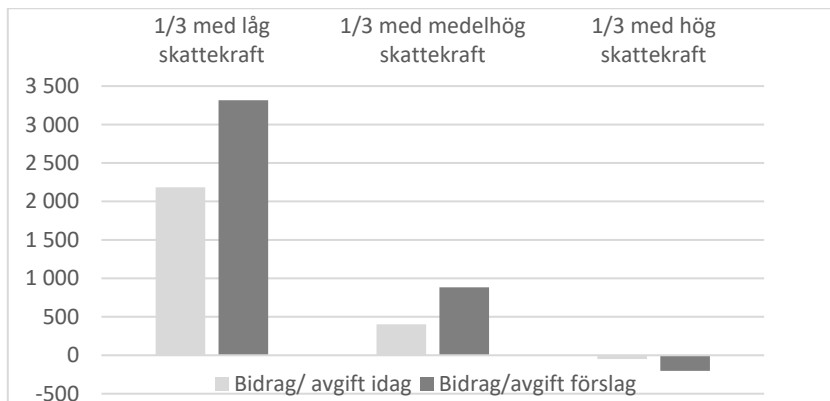
Kommuner

Socioekonomi inklusive flyktingmottagande

Skillnader i skattekraft utjämnas i hög utsträckning i inkomstutjämningsssystemet. Skattekraft används i kapitel 4 och här som en socioekonomisk indikator och inget annat. En hög skattekraft innebär en hög beskattningsbar inkomst och inkomst är en viktig socioekonomisk faktor.

Figur 10.3 Utfall i kostnadsutjämningsen för kommuner med olika skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

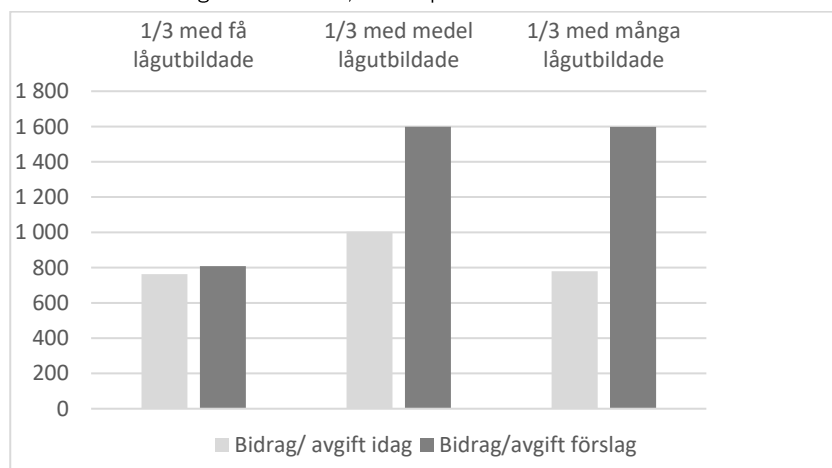
Av figuren framgår att den nuvarande profilen med i genomsnitt höga bidrag för kommuner med låg skattekraft och avgifter för kommuner med hög skattekraft skärps relativt kraftigt. Det är här viktigt att framhålla att de medelvärden som redovisas i diagrammet är ovägda och alltså inte tar hänsyn till att kommunerna är olika stora. Det är också fråga om stora grupper med 97, 96 respektive 97 kommuner i varje och stora variationer finns inom grupperna. I gruppen med kommuner som har hög skattekraft finns exempelvis många som betalar en avgift till systemet, men också de som får betydande bidrag.

En andra aspekt av socioekonomi är utbildningsnivå, och vi har rangordnat kommunerna och delat in dem i tre lika stora grupper efter andel vuxna med högst grundskoleutbildning.

Figur 10.4 Utfall i kostnadsutjämnningen för kommuner med olika andel med låg utbildningsnivå

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.

Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Med "låg utbildningsnivå" avses en hög andel av befolkningen i åldern 25–64 år med högst förgymnasial utbildning, det vill säga som saknar gymnasial och eftergymnasial utbildning.

Källa: Kolada med grunddata från SCB.

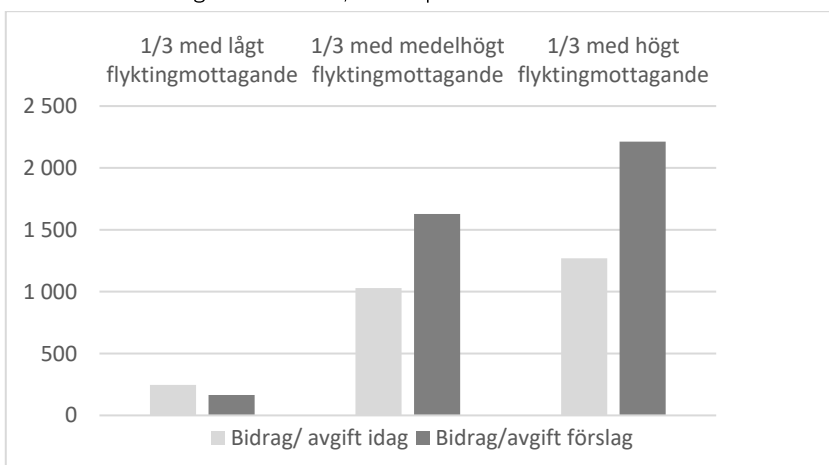
Det visar sig att utfallet i förslaget, för den genomsnittliga kommunen med medelhög eller hög andel vuxna med låg utbildningsnivå, ökar relativt kraftigt jämfört med i dag. För kommuner med lägst

andel vuxna med låg utbildningsnivå förändras inte det genomsnittliga utfallet.

I uppdraget lyfts särskilt fram behovet att undersöka i vilken utsträckning utjämnningen tar hänsyn till effekterna av flyktingmottagandet. Vår bedömning är att merkostnader, utöver i individ- och familjeomsorgen, kan uppstå inom de pedagogiska verksamheterna för barn, unga och vuxna. I kapitel 7 presenteras flera förslag för att stärka resurserna för kommuner med stora socioekonomiska utmaningar – av vilken ett stort flyktingmottagande är en aspekt – inom de pedagogiska verksamheterna för barn och unga och en helt ny delmodell för vuxenutbildningen. Inom individ- och familjeomsorg har ett stort antal variabler som beskriver omfattningen av migrationen på kommunnivå prövats, men ingen visar sig samvariera med verksamhetskostnaderna då hänsyn tas till andra socioekonomiska faktorer. Vi bedömer därför att effekterna av migration för individ- och familjeomsorgen fångas väl av modellens övriga variabler, exempelvis andel barn och unga i ekonomiskt utsatta hushåll. Samtidigt föreslår vi att nuvarande modell för barn och unga med utländsk bakgrund utgår.

Figur 10.5 Utfall i kostnadsutjämnningen för kommuner med olika stort flyktingmottagande

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Kommuner grupperade efter antal kommunmottagna flyktingar per 1000 invånare 2015–2016.

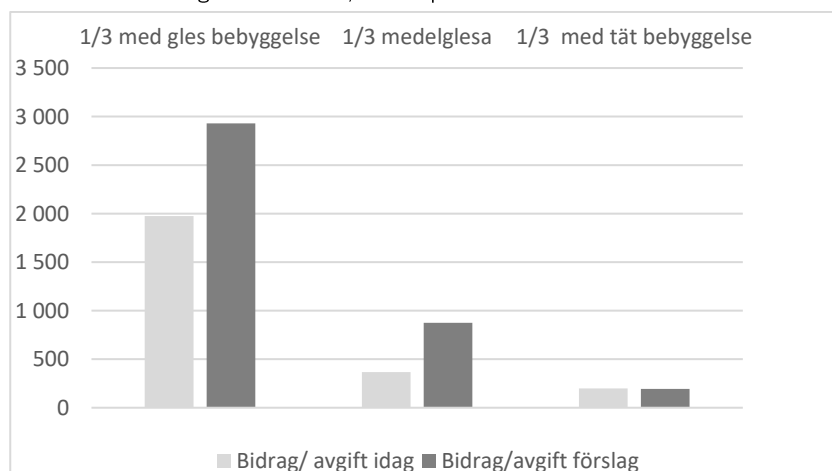
I diagrammet framgår att dessa förslag, tillsammans med alla övriga uppdateringar och förslag, sammantaget ger ett i genomsnitt högre utfall i kostnadsutjämnningen för den tredjedel kommuner som har tagit emot störst antal flyktingar i relation till befolkningen under de senaste två åren. Resultatet är liknande om man i stället ser till total andel utrikes födda i kommunen.

Befolkning och glesbygdsförhållanden

På samma sätt som ovan rangordnas kommunerna och delas in i tre lika stora grupper efter antal invånare och tätortsgrad.

Figur 10.6 Utfall i kostnadsutjämnningen för kommuner med olika tätortsgrad

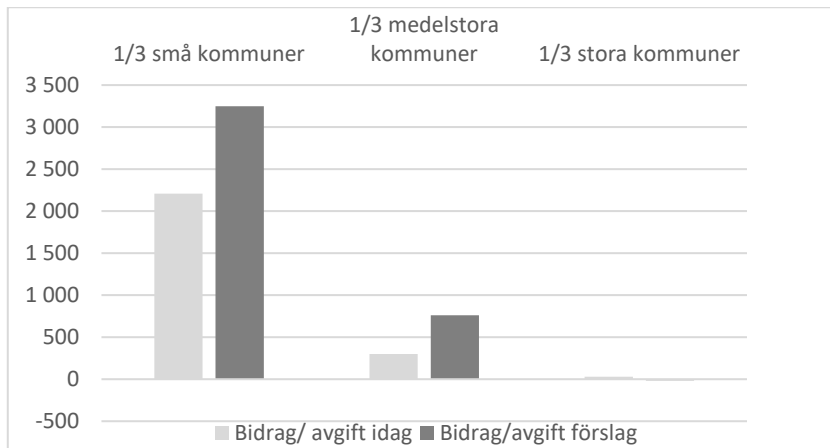
Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Nuvarande profil med ett högt genomsnittligt utfall för kommuner i glesbygd förstärks kraftigt av förslagen.

Figur 10.7 Utfall i kostnadsutjämnningen för kommuner med olika stor befolkning

Genomsnittligt utfall per tredjedel kommuner.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Även för kommuner med olika stor befolkning accentueras dagens profil av förslagen.

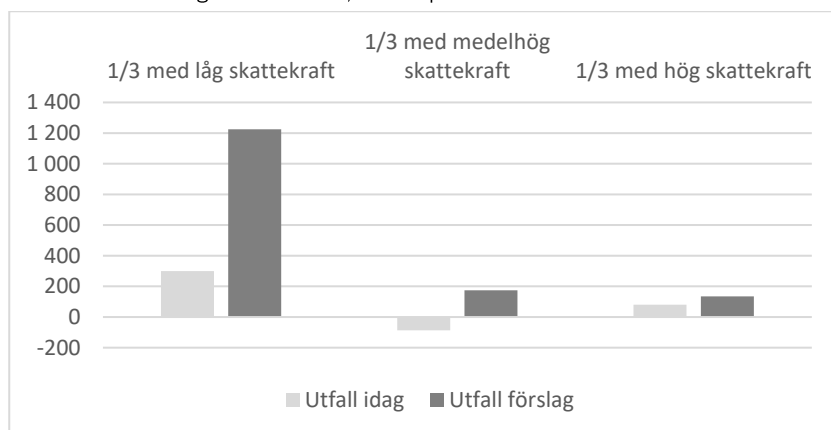
Landsting

Socioekonomi

Som nämns ovan utjämnas skillnader i skattekraft i hög utsträckning i inkomstutjämnningssystemet. Skattekraft används i kapitel 4 och här som en socioekonomisk indikator och inget annat. En hög skattekraft innebär en hög beskattningsbar inkomst och inkomst är en viktig socioekonomisk faktor.

Figur 10.8 Utfall i kostnadsutjämnningen för landsting med olika hög skattekraft

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

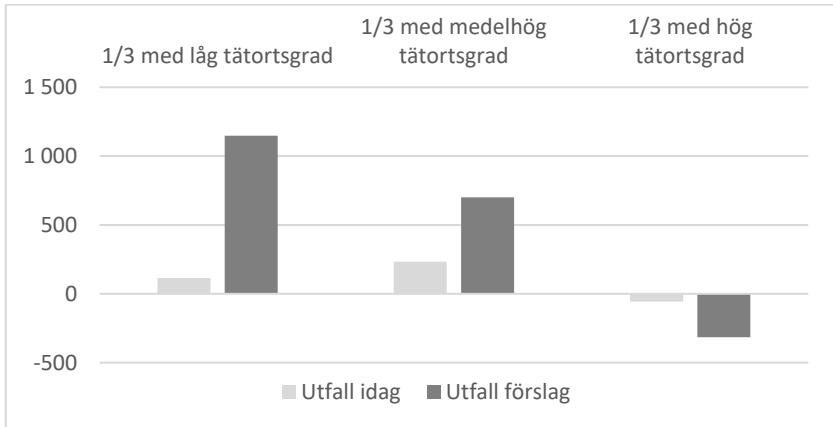

Av figuren framgår att skillnaden i genomsnittligt utfall mellan den tredjedel landsting som har en låg skattekraft och den som har en hög skattekraft ökar relativt kraftigt med det samlade förslaget. Observera att det kan finnas betydande skillnader i utfall inom respektive grupp.

Gleshet och folkmängd

Figur 10.9 Utfall i kostnadsutjämnningen för landsting med olika hög tätortsgrad

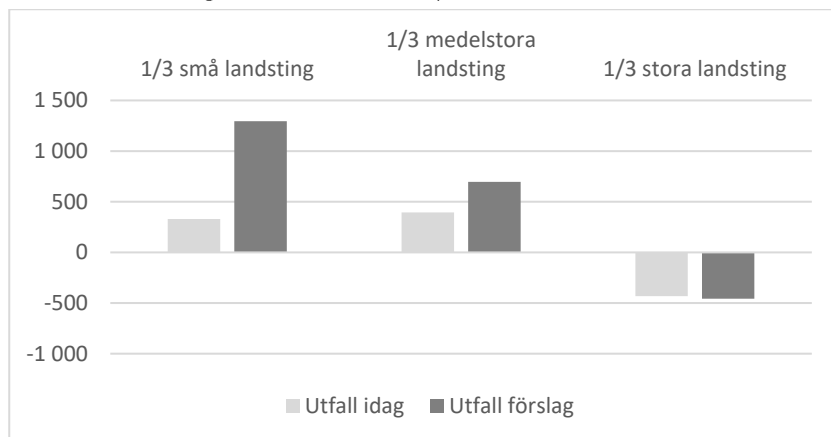
Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Utfallet i dag skiljer sig bara något åt mellan landsting med olika hög tätortsgrad. Förslaget innebär en kraftig ökning av det genomsnittliga utfallet för landsting med låg tätortsgrad, jämfört med de som har en hög tätortsgrad.

Figur 10.10 Utfall i kostnadsutjämnings för landsting med olika stor befolkning

Genomsnittligt utfall per tredjedel landsting.
Ovägt medel 2018, kronor per invånare

Även med avseende på skillnader i befolkning innebär förslaget en tydlig skärpning av profilen, till förmån för landsting med liten befolkningen. Observera här, liksom tidigare, att det är ovägda medelvärden som redovisas för tre grupper av landsting och att det kan finnas stora skillnader inom respektive grupp. I bilaga 6–7 återfinns totalt utfall och förändring per landsting.

Geografisk omfördelning

För att komplettera bilderna ovan och belysa hur kostnadsutjämnings slår geografiskt redovisas i tabellen nedan hur mycket pengar som sammantaget erhålls eller betalas per län. Först redovisas kostnadsutjämnings sammantaget för kommunerna per län, därefter kostnadsutjämnings per landsting, och slutligen summeras utfallet för kommunerna och landstinget per län.

För kommunerna gäller att det bakom de länsvisa siffrorna kan dölja sig stora skillnader mellan enskilda kommuner.

Tabell 10.5 Totalt bidrag (+) eller avgift (-) för kommunerna per län i dag jämfört med förslaget

Miljoner kronor och kronor per invånare 2018

Län	Miljoner kronor		Kronor per invånare	
	I dag	Förslag	I dag	Förslag
Stockholms län	1 824	1 646	804	726
Uppsala län	-513	-672	-1 421	-1 859
Södermanlands län	342	410	1 188	1 422
Östergötlands län	-212	-310	-470	-686
Jönköpings län	-188	-96	-534	-273
Kronobergs län	-14	109	-72	559
Kalmar län	-256	-157	-1 058	-648
Gotlands kommun	-168	-163	-2 890	-2 817
Blekinge län	-163	-96	-1 030	-603
Skåne län	436	396	329	299
Hallands län	-195	-373	-608	-1 165
Västra Götalands län	-594	-640	-355	-383
Värmlands län	-65	-10	-231	-37
Örebro län	-3	36	-10	122
Västmanlands län	-3	-44	-11	-165
Dalarnas län	139	225	489	790
Gävleborgs län	41	132	144	463
Västernorrlands län	36	16	146	63
Jämtlands län	207	272	1 612	2 112
Västerbottens län	-322	-348	-1 211	-1 308
Norrbottnens län	-329	-331	-1 313	-1 323

Det län vars kommuner i dag får mest bidrag i absoluta tal från (delar av) övriga Sverige är Stockholms län, 1,8 miljarder eller cirka 800 kronor per invånare. Även kommunerna i Skåne län är som helhet bidragstagare, medan kommunerna i Västra Götalands län sammantaget betalar en avgift. Av de glesare länen betalar kommunerna i Blekinge, Hallands, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs, Norrbottens, Värmlands och Västerbottens län samt Gotland avgifter till systemet. Förslagen i detta betänkande leder till ett något försämrat utfall för kommunerna i de tre storstadslänen och generellt sett något förbättrat utfall för kommuner i glesbygdslän. Skillnaderna inom länen är betydande, avsikten här är bara att ge en översiktlig bild.

I tabell 10.6 nedan jämförs totalt utfall i kostnadsutjämnings för landsting i förslaget med utfallet i dagens system, i miljoner kronor och kronor per invånare.

Tabell 10.6 Bidrag (+) och avgift (-) i kostnadsutjämnings för landsting

Miljoner kronor och kronor per invånare 2018

	Miljoner kronor		Kronor per invånare	
	I dag	Förslag	I dag	Förslag
Stockholms läns landsting	638	-932	281	-411
Region Uppsala	-326	-298	-901	-826
Landstinget Sörmland	218	144	757	501
Region Östergötland	-115	-229	-255	-507
Region Jönköpings län	-321	-82	-911	-232
Region Kronoberg	-200	-19	-1 029	-98
Landstinget i Kalmar län	147	329	608	1 357
Region Gotland	38	122	661	2 111
Landstinget Blekinge	33	119	207	750
Region Skåne	-185	-458	-140	-346
Region Halland	-219	-128	-684	-399
Västra Götalandsregionen	-695	-805	-416	-481
Landstinget i Värmland	142	423	509	1 513
Region Örebro län	9	-16	31	-53
Region Västmanland	212	-3	791	-10
Landstinget Dalarna	173	459	609	1 613
Region Gävleborg	218	303	766	1 066
Landstinget Västernorrland	94	254	381	1 036
Region Jämtland Härjedalen	48	241	374	1 874
Västerbottens läns landsting	-186	65	-700	244
Region Norrbotten	277	510	1 107	2 034

I dagens kostnadsutjämnings är Stockholms läns landsting den störste bidragsmottagaren i absolut tal med ett bidrag på 638 miljoner kronor. Västra Götalandsregionen betalar den högsta avgiften på 695 miljoner kronor. Det är de två folkrikaste länen och därför naturligt att det handlar om stora summor. I kronor per invånare är det i stället Norrbotten följt av Västmanland som får de största bidragen medan Kronoberg, Jönköping och Uppsala betalar höga avgifter. Förslaget innebär att Stockholms läns landsting gör Västra Götalandsregionen sällskap med en hög avgift i absoluta tal, medan

Norrboten, Dalarna och Värmland får högst bidrag. I kronor per invånare får Uppsala den högsta avgiften medan Gotland, Norrbotten och Jämtland Härjedalen får de högsta bidragen.

Ovan beskrivs omfördelning mellan kommuner och mellan landsting var för sig. I tabell 10.7 nedan har utfallet för kommunerna och respektive landsting summerats per län för att ge en bild av de totala flödena mellan länen.

Tabell 10.7 Bidrag (+) och avgift (-) i kostnadsutjämning för både kommuner och landsting summerat per län

Miljoner kronor och kronor per invånare 2018

Län	Miljoner kronor		Kronor per invånare	
	I dag	Förslag	I dag	Förslag
Stockholms län	2 462	714	1 085	315
Uppsala län	-839	-970	-2 322	-2 685
Södermanlands län	560	554	1 945	1 923
Östergötlands län	-328	-539	-725	-1 193
Jönköpings län	-510	-178	-1 445	-506
Kronobergs län	-214	90	-1 101	461
Kalmar län	-109	172	-450	709
Gotlands kommun	-129	-41	-2 229	-706
Blekinge län	-130	23	-823	147
Skåne län	251	-61	189	-46
Hallands län	-414	-501	-1 292	-1 564
Västra Götalands län	-1 289	-1 445	-771	-864
Värmlands län	78	412	278	1 476
Örebro län	6	20	21	69
Västmanlands län	209	-47	780	-175
Dalarnas län	313	684	1 098	2 403
Gävleborgs län	259	435	910	1 530
Västernorrlands län	130	270	528	1 099
Jämtlands län	256	513	1 986	3 987
Västerbottens län	-508	-283	-1 911	-1 064
Norrbottens län	-52	178	-206	711

I dagens kostnadsutjämning är Stockholms län den störste bidragstagaren i absoluta tal med ett nettobidrag sammantaget för kommuner och landsting på 2,5 miljarder kronor. Västra Götaland betalar den högsta avgiften på 1,3 miljarder kronor. Vid ett genomförande

av förslagen för både kommuner och landsting kommer Stockholms län fortfarande att få det största bidraget, men nu reducerat till 0,7 miljarder kronor. Västra Götalands län får en något höjd avgift på 1,4 miljarder kronor.

Då man i stället relaterar bidrag och avgift till befolkningen är det i dag Sörmlands och Jämtland Härjedalens län som får de största bidragen på cirka 1 900 kronor per invånare. Högst avgift i kronor per invånare betalas av Uppsala, Gotland och Västerbotten. Förslaget innebär att Jämtland Härjedalens kommuner och region får det i särklass största bidraget på nära 4 000 kronor per invånare. Högst avgift betalas av Uppsala län följt av Halland.

10.2.3 Antal nettobetalare

I dagsläget är 122 kommuner nettobetalare i kostnadsutjämningsmodellen. Med förslaget blir det färre – 102 stycken. Med landstingen är det tvärtom så att antalet nettobetalare ökar från åtta idag till tio i förslaget. Sammantaget bedömer jag att förslaget inte innebär någon drastisk förändring i detta avseende.

10.3 Övriga ekonomiska effekter

Eftersom kostnadsutjämningsmodellen är ett nollsummespel påverkas inte statens kostnader till följd av de föreslagna förändringarna i de olika utjämningsmodellerna.

Skolverket föreslås få i uppdrag av regeringen att dels senast 2020 genomföra en undersökning av genomsnittlig vistelsetid i förskolan, dels anordna en årlig insamling av budgeterade kostnader och antal helårselever på gymnasiets individuella program per kommun. För båda dessa uppdrag behöver ett förslag på metod för genomförande tas fram innan en kostnadsuppskattning kan göras.

10.3.1 Kostnadsutjämningsmodellen och indelningsförändringar

Utredningen har inte närmare studerat konsekvenserna av indelningsförändringar i den kommunala sektorn. I den senaste utredningen (SOU 2011:39 kapitel 10) dras slutsatsen att framför allt

mindre och gles befolkade kommuner kan förlora ekonomiskt vid en sammanslagning. Vi konstaterar att vissa effekter kan uppstå också med vårt förslag.

Det gäller främst komponenten *Räddningstjänst* i delmodellen för *Infrastruktur och skydd* och komponenten *Administration* i delmodellen för *Verksamhetsövergripande kostnader* i kostnadsutjämnningen för kommuner. De innehåller båda kompensation riktade specifikt till glesa kommuner med liten befolkningen. Då befolkningen efter en sammanslagning ökar kan en eller båda kommunerna förlora tillägg från dessa komponenter. I de län som fortfarande har delat huvudmannaskap för kollektivtrafiken kan en motsatt effekt uppstå. Den föreslagna regressionsmodellen resulterar i högre standardkostnad och därför ett bättre utfall då tätortsbefolkningen ökar. Om man i samband med sammanslagningen eller nästkommande översyn av utjämnningen förnyar den statistiska modellen är det omöjligt att förutsäga vad resultatet skulle bli. Vidare kan mindre effekter uppstå i kompensationen för merkostnader för verksamhet i glesbygd. För kommunerna gäller det delmodellerna *Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg*, *Förskoleklass och grundskola*, *Gymnasieskola* och *Äldreomsorg*.

I landstingens utjämnning finns inga komponenter i kostnadsutjämnningen som ger tillägg för liten befolkning. Däremot innebär den föreslagna modellen för kollektivtrafik även för landsting att standardkostnaden ökar med tätortsbefolkningen. En sammanslagning skulle därför kunna ge en positiv ekonomisk effekt – om inte den statistiska modellen förnyas. Små negativa effekter kan uppstå efter en sammanslagning vid beräkning av merkostnader i glesbygd i delmodellen för *Hälso- och sjukvård*.

10.4 Sammanfattning av de ekonomiska effekterna av förslaget

Den profil som dagens system har innebär att kostnadsutjämnningen omfördelar från kommuner med i genomsnitt stark socioekonomi, tät bebyggelse och stor befolkning till kommuner med svag socioekonomi gles bebyggelse och liten befolkning. Profilen i landstingsutjämnningen är likartad, även om skillnaderna är mindre och mönst-

ret mindre tydligt framför allt beträffande gles bebyggelse. Förslagen i denna utredning förstärker profilen, till och med ganska kraftigt.

Då utfallet för kommunerna summeras länsvis ser man att kommunerna i Uppsala och Hallands län tappar relativt mycket (cirka 500 kronor per invånare eller 25 öre på skatten), medan kommunerna i Kronoberg, Jämtland Härjedalen och Blekinge får ett förbättrat utfall med lika mycket. Även kommuner i andra glesbygds-län som Kalmar, Dalarna och Gävleborg får ett förbättrat utfall. Kommunerna i de tre storstads-länen tappar något jämfört med i dag.

Även för landstingen sker en förskjutning från framför allt Stockholms läns landsting och Västmanland till landsting med glesbygdsförhållanden.

Både kommun- och landstingsdelen av förslaget leder till en ökad omfördelning till förmån för glesbygden. Det beror främst på uppdateringar av viktiga komponenter i systemet och på att de skillnader i socioekonomi som finns mellan olika delar av landet får större genomslag i förslaget än i nuvarande system. Att merkostnaderna för att bedriva verksamhet i glesbygd har justerats upp bidrar men förklarar endast en mindre del av förändringen.

11 Införandebidrag

11.1 Nuvarande utformning

Förändringar i de kommunala utjämningsystemen leder alltid till omfördelningseffekter mellan kommunerna respektive landstingen. För vissa kommuner och landsting kan förändringarna bli relativt stora. För att undvika drastiska effekter för de kommuner och landsting som får större bidragsminskningar eller större avgiftsökningar har det, när tidigare systemförändringar genomförts, ansetts nödvändigt att effekterna av förändringarna införs successivt under ett antal år. Efter den senaste större översynen som trädde i kraft utjämningsåret 2014 infördes till exempel ett införandebidrag som utformats så att den årliga bidragsminskningen respektive avgiftshöjningen begränsades till högst 250 kronor per invånare och år för kommuner respektive för landsting.

Utjämningsåret 2018 utgår fortfarande införandebidrag för sju kommuner, men 2019 kommer alla kommuner att ha fasats in på den nya nivån. Västerbottens läns landsting är sist ut med införandebidrag på landstingssidan till och med 2019 varefter samtliga landsting kommer att ha fasats in.

11.2 Överväganden och förslag

Förslag: De sammanlagda effekterna av de förändringar i den kommunalekonomiska utjämnningen som kommittén föreslår införs successivt för de kommuner och landsting som får bidragsminskningar eller avgiftsökningar. Ett tidsbegränsat införandebidrag införs och beräknas så att den årliga bidragsminskningen respektive avgiftshöjningen begränsas till högst 300 kronor per invånare och år för kommuner respektive för landsting. Kostnaderna för

införandebidragen föreslås finansieras av samtliga kommuner och landsting.

För kommuner och landsting med bidragsökningar eller avgiftsminskningar bör förändringarna slå igenom fullt ut samma år som förändringarna införs.

Bidrags- och avgiftsförändringar som beror på förändringar i struktur bör som nu slå igenom utan begränsning vid de årliga uppdateringarna av utjämningsystemet.

Enligt direktiven ska utredningen vid behov lämna förslag till hur bidrags- och avgiftsförändringar för enskilda kommuner och landsting till följd av övriga lämnade förslag ska hanteras. Jag anser att de sammanlagda utfallseffekterna av förslagen för kommuner och landsting med positiva förändringar bör få slå igenom fullt ut samma år som förändringarna införs.

Kommuner och landsting med minskade bidrag eller ökade avgifter bör ges en viss tid att anpassa sina kostnader till de nya intäkterna om förändringen överstiger en viss nivå. Utredningen bedömer det som rimligt att klara omställningar motsvarande 300 kronor per invånare och år för både kommuner och landsting. Detta belopp motsvarar en utdebitering på cirka 0,15 procentenheter på ett riksgenomsnittligt skatteunderlag per invånare.

Berörda kommuner och landsting föreslås erhålla ett införandebidrag som motsvarar mellanskillnaden mellan bidragsminskningen/avgiftshöjningen och den för varje år högsta tillåtna förändringen för respektive år, det vill säga 300 kronor per invånare.

Kostnaderna för införandebidragen föreslås finansieras av samtliga kommuner och landsting.

Det år förslaget träder i kraft ska det slutgiltiga införandebidraget räknas ut baserat på skillnaden i utfall vid en beräkning med det nya regelverket jämfört med det då gällande regelverket för utjämningsåret före ikraftträdandeåret. Införandebidragen kan beräknas för hela införandeperioden och den årliga uppdateringen varken påverkar eller påverkas av införandereglererna.

Bidrags- och avgiftsförändringar som beror på förändringar i struktur bör som nu slå igenom utan begränsning vid de årliga uppdateringarna av utjämningsystemet.

11.3 Preliminär beräkning av införandebidrag

Införandebidrag och finansieringskostnad som redovisas nedan har beräknats som om de föreslagna förändringarna i den kommunal-ekonomiska utjämningen skulle ha införts från 2018.

I tabell 11.1 redovisas införandebidrag för de kommuner som vid ett införande 2018 skulle fått införandebidrag. Övriga kommuner skulle fått 0 i införandebidrag.

Tabell 11.1 Införandebidrag kommuner

Kronor per invånare vid ett införande 2018

	Förändring till följd av förslagen	Införandebidrag		
		2018	2019	2020
Antal kommuner med införandebidrag		50	16	6
Stockholms län				
Ekerö	-351	51	0	0
Nykvarn	-558	258	0	0
Tyresö	-468	168	0	0
Täby	-431	131	0	0
Vallentuna	-319	19	0	0
Värmdö	-522	222	0	0
Uppsala län				
Håbo	-581	281	0	0
Uppsala	-674	374	74	0
Östhammar	-383	83	0	0
Östergötlands län				
Boxholm	-343	43	0	0
Linköping	-426	126	0	0
Norrköping	-428	128	0	0
Söderköping	-557	257	0	0
Jönköpings län				
Mullsjö	-344	44	0	0

	Förändring till följd av förslagen	Införandebidrag		
		2018	2019	2020
Skåne län				
Burlöv	-305	5	0	0
Höganäs	-467	167	0	0
Lomma	-652	352	52	0
Malmö	-550	250	0	0
Staffanstorps	-405	105	0	0
Svedala	-694	394	94	0
Vellinge	-766	466	166	0
Hallands län				
Halmstad	-461	161	0	0
Kungsbacka	-1 176	876	576	276
Varberg	-871	571	271	0
Västra Götalands län				
Ale	-392	92	0	0
Bollebygd	-452	152	0	0
Göteborg	-494	194	0	0
Härryda	-429	129	0	0
Kungälv	-307	7	0	0
Lerum	-482	182	0	0
Mölnadal	-452	152	0	0
Partille	-376	76	0	0
Stenungsund	-341	41	0	0
Tjörn	-611	311	11	0
Öckerö	-957	657	357	57
Värmlands län				
Karlstad	-1 138	838	538	238
Örebro län				
Kumla	-384	84	0	0
Lekeberg	-1 019	719	419	119
Västmanlands län				
Västerås	-756	456	156	0

	Förändring till följd av förslagen	Införandebidrag		
		2018	2019	2020
Dalarnas län				
Falun	-682	382	82	0
Säter	-572	272	0	0
Gävleborgs län				
Hofors	-728	428	128	0
Västernorrlands län				
Sundsvall	-445	145	0	0
Örnsköldsvik	-1 100	800	500	200
Jämtlands län				
Östersund	-340	40	0	0
Västerbottens län				
Skellefteå	-535	235	0	0
Umeå	-520	220	0	0
Norrbottnens län				
Boden	-818	518	218	0
Luleå	-1 023	723	423	123

Införandebidragen finansieras med ett invånarbaserat avdrag för samtliga kommuner. Finansieringen skulle, om förslagen infördes 2018, uppgå till 91 kronor per invånare 2018, 24 kronor per invånare 2019 och 7 kronor per invånare 2020.

I tabell 11.2 redovisas införandebidragen för de landsting som vid en implementering 2018 skulle ha fått införandebidrag. Övriga landsting skulle ha fått 0 i införandebidrag.

Tabell 11.2 Införandebidrag landsting

Kronor per invånare

	Förändring till följd av förslagen	Införandebidrag	
	2018	2018	2019
Stockholms läns landsting	-692	392	92
Region Västmanland	-801	501	201

Införandebidragen finansieras med ett invånarbaserat avdrag för samtliga landsting. Finansieringen skulle, om förslagen infördes 2018, uppgå till 102 kronor per invånare 2018 och 26 kronor per invånare 2019.

Referenser

- Oresjö, E. (1995), *Den sönderfallande staden: En problemdiskussion med internationella utblickar*, Socialvetenskaplig tidskrift nr. 2–95.
- Polisen (2015), *Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser*.
- Proposition 1991/92:150, del II, *Kompletteringspropositionen*.
- Proposition 1998/99:89, *Förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting*.
- Proposition 1995/96:64, *Ett nytt utjämningsystem för kommuner och landsting, m.m.*
- Proposition 2003/04:155, *Ändringar i det kommunala utjämningsystemet*.
- Proposition 2006/07:100, *2007 års ekonomiska vårproposition*.
- Proposition 2013/14:1, *Budgetpropositionen för 2014, Utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner*.
- Proposition 2017/18:1, *Budgetpropositionen för 2018, Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning*.
- Rädda Barnen (2016), *Vi är orädda barnrättskämpar, årsrapport 2016*.
- SOU 1991:98, *Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans statsbidrag för ökat handlingsutrymme och nya samarbetsformer*.
- SOU 1993:53, *Kostnadsutjämning mellan kommunerna*.
- SOU 1994:70, *Inomkommunal utjämning*.
- SOU 1994:144, *Utjämning av kostnader och intäkter i kommuner och landsting*.
- SOU 1998:151, *Kostnadsutjämning för kommuner och landsting*.
- SOU 2003:88, *Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn*.

- SOU 2006:84, *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämningsen – med förslag om organisation samt löne- och byggkostnadsutjämningsen.*
- SOU 2011:39, *Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämningsen.*
- SOU 2017:35, *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighetsen.*
- Statskontoret 2013:9, *Översyn av hälso- och sjukvårdsmodellen i kostnadsutjämningsen för landstingsen.*
- Statskontoret 2015:5, *Delmodellen för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhetsen – förslag till uppdateringsen.*

Kommittédirektiv 2016:91

Översyn av kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting

Beslut vid regeringssammanträde den 3 november 2016

Sammanfattning

En särskild utredare ges i uppdrag att göra en översyn av systemet för kostnadsutjämningsen för kommuner och landsting. Utredaren ska överväga om större samhällsförändringar, som påverkar kostnaderna för kommuner och landsting, i tillräcklig grad fångas upp av det nuvarande systemet. Vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att förenkla utjämningsen.

Utredaren ska

- analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämningsen fångar upp strukturella kostnadsskillnader,
- överväga om vissa delmodeller behöver ändras, eller bör utgå, och om nya delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller,
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar, och
- om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningsen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till införanderegler.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2018.

Systemet för kommunalekonomisk utjämning

Kommunerna och landstingen ansvarar för en stor del av den offentliga verksamheten, såsom skattefinansierade välfärdstjänster inom skola, social verksamhet samt hälso- och sjukvård. Samtidigt skiljer sig de ekonomiska förutsättningarna åt mellan enskilda kommuner och landsting. Därför har det sedan lång tid tillbaka funnits olika system för utjämning av dessa skillnader.

Det nuvarande kommunalekonomiska utjämningssystemet infördes 2005 och regleras i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och förordningen (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning. Vissa förändringar har därefter gjorts i utjämningssystemet. De senaste ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU3, rskr. 2015/16:46).

Systemet utjämnar för skillnader i skattekraft (inkomstutjämning) och för strukturella kostnadsskillnader (kostnadstjämning) som beror på skillnader i t.ex. åldersstruktur och bebyggelsestruktur. En kommun eller ett landsting kan få ett bidrag eller betala en avgift inom såväl inkomstutjämningen som kostnadstjämningen. I utjämningssystemet ingår därutöver dels strukturbidrag, dels införandebidrag, som vissa kommuner och landsting har rätt till. Strukturbidraget infördes 2005 för att kompensera kommunerna och landstingen för att vissa delmodeller i kostnadstjämningen togs bort samt för större bidragsminskningar till följd av andra förändringar i utjämningssystemet. Införandebidragen syftar till att mildra intäktsminskningar till följd av regeländringar. De införandebidrag som för närvarande tillämpas begränsar intäktsminskningarna till följd av regeländringar till högst 250 kronor per invånare och år.

Utjämningssystemet består i praktiken av två utjämningssystem, ett för kommunerna och ett för landstingen. Gotlands kommun ingår i båda systemen eftersom Gotlands län saknar landsting och kommunen därför även ansvarar för uppgifter som i andra delar av landet landstingen ansvarar för att utföra.

Det anslag under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner som används för kommunalekonomisk utjämning delas mot denna bakgrund upp i två anslagsposter, en för kommunerna och en för landstingen. Om summan av de bidrag och avgifter som nämnts ovan är lägre än de medel som anvisats på en anslagspost, betalas resterande delen av anslagsposten ut med ett enhetligt belopp per invånare i form

av ett regleringsbidrag till alla kommuner och landsting. I det motsatta fallet får kommunerna och landstingen betala en regleringsavgift som beräknas på motsvarande sätt. Som en samlad beteckning på regleringsbidraget och regleringsavgiften används ofta begreppet regleringspost.

Statistiska centralbyrån har i uppdrag att beräkna storleken på bidragen och avgifterna som systemet årligen ger upphov till. Det är sedan Skatteverket som utifrån dessa beräkningar beslutar om bidrag och avgifter samt ansvarar för utbetalning av bidrag och avräkning av avgifter. Utbetalningen av bidrag och avräkningen av avgifter samordnas med utbetalningarna av preliminära kommunalskattemedel och landstingskattemedel.

Närmare om kostnadsutjämningen

Syftet med kostnadsutjämningen är att utjämna för kostnadsskillnader till följd av faktorer som kommunerna och landstingen inte kan påverka, s.k. strukturella kostnadsskillnader. Kostnadsutjämningen består för kommunerna av nio delmodeller och för landstingen av tre delmodeller. Därutöver finns en för kommunerna och landstingen gemensam delmodell avseende kollektivtrafik. I varje delmodell beräknas en s.k. standardkostnad för respektive kommun och landsting. Skillnader i ambitionsnivå, effektivitet och avgiftsuttag ska inte beaktas vid beräkningen av standardkostnaden.

En kommuns standardkostnader summeras till en strukturkostnad. Om kommunens strukturkostnad är högre än den genomsnittliga strukturkostnaden i hela landet får kommunen ett kostnadsutjämningsbidrag som motsvarar mellanskillnaden. Om i stället kommunens strukturkostnad är lägre än den genomsnittliga strukturkostnaden ska kommunen betala en kostnads utjämningsavgift. Denna beräkningsmetod tillämpas även för landstingen.

Löpande uppföljning av utjämningsystemet

Den nuvarande kostnadsutjämningen, med delmodeller för olika verksamheter och kostnadslag, infördes 1996. I betänkandet Kostnadsutjämning mellan kommunerna (SOU 1993:53), som låg till grund för

systemet, framhöll utredaren att det åtminstone vart femte år var nödvändigt att göra en mer genomgripande översyn av systemet. Därefter har utjämningsystemet varit föremål för flera utredningar.

I betänkandet *Deluppföljning av den kommunalekonomiska utjämnningen* (SOU 2006:84) föreslog utredaren att Statskontoret skulle ges i uppdrag att löpande följa upp utjämningsystemet. Utredaren framhöll att en förutsättning för att det skulle vara möjligt att genomföra uppdateringar och mindre förändringar av utjämningsystemet mera frekvent än vad som ditills varit fallet sannolikt var att införanderegler i stor utsträckning kunde undvikas, då en ordning med täta och överlappande införandebidrag antagligen snabbt skulle göra systemet ohanterligt. Statskontoret fick mot denna bakgrund 2008 i uppgift av regeringen att löpande följa upp systemet för kommunalekonomisk utjämnning. Statskontoret har sedan dess överlämnat flera rapporter till regeringen om utjämningsystemet. Rapporterna har antingen initierats av Statskontoret eller tagits fram med anledning av särskilda uppdrag från regeringen.

Uppdrag att se över kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting

Det är viktigt att kostnadsutjämnningen uppdateras i takt med samhällsutvecklingen. Större samhällsförändringar, såsom en ökad urbanisering och växande demografiska utmaningar, kan antas leda till strukturella behovs- och kostnadsskillnader som bör beaktas i kostnadsutjämnningen. Det kan t.ex. behöva övervägas om socioekonomiska faktorer beaktas i tillräcklig utsträckning. Det kan även finnas strukturella kostnadsskillnader som inte beaktas i kostnadsutjämnningen. Det finns därför behov av att med jämna mellanrum göra en samlad översyn av kostnadsutjämnningen. Vissa variabler som ligger till grund för beräkningar av kostnadsutjämningsbidrag och kostnadsutjämningsavgifter uppdateras årligen, medan andra variabler ligger fast tills vidare. I t.ex. delmodellen för förskoleklass och grundskola uppdateras årligen uppgifterna om antalet barn, medan uppdateringar avseende tillägg för gles bebyggelsestruktur kräver mer omfattande beräkningar och därför inte görs årligen.

Kommunernas och landstingens kostnader påverkas även av mottagandet av nyanlända och asylsökande. Från och med den 1 mars 2016 är en kommun är skyldig att efter anvisning ta emot nyanlända

för bosättning i kommunen. Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktningmottagandet och ersätter kommunerna och landstingen för kostnader som är relaterade till mottagandet av asylsökande och nyanlända. Kommunerna får en särskild grundersättning och ett schablonbelopp för varje nyanländ. Schablonbeloppet betalas ut under en tvåårsperiod. Kommunerna ersätts också för vissa andra kostnader, t.ex. för boendeplatser för ensamkommande barn och unga samt för initiala kostnader för ekonomiskt bistånd. Kostnadsutjämningen påverkas även indirekt av mottagandet av nyanlända genom att befolkningen ökar och befolkningssammansättningen ändras. Om t.ex. antalet barn i skolåldern förändras påverkas utfallet av beräkningarna i delmodellen för föreskoleklass och grundskola. Det är dock svårt att överblicka de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna som mottagandet av nyanlända får för kommuner och landsting.

Det har visat sig vara svårt att löpande genomföra förändringar i kostnadsutjämningen. Förändringar i enstaka delmodeller kan ge förhållandevis stora intäktsförändringar för kommunerna, vilket medför krav på införandebidrag. År 2015 remitterade Finansdepartementet två av Statskontorets rapporter, rapporten Kommunal utjämning för individ- och familjeomsorg (IFO) – förslag till justeringar (Fi2013/4344) och rapporten Delmodellen för förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet – förslag till uppdateringar (Fi2014/2297). Förslagen i rapporterna skulle medföra intäktsförändringar för kommunerna mellan cirka 1 400 och -800 kronor per invånare. Majoriteten av remissinstanserna som yttrade sig över rapporten ansåg att ett genomförande av förändringarna skulle medföra behov av införandebidrag. Förslagen i de båda rapporterna har ännu inte lett till några ändringar i kostnadsutjämningen.

När förändringar görs samtidigt i samtliga delmodeller visar beräkningar från tidigare utredningar att förändringar i utfallet i olika delmodeller för enskilda kommuner och landsting till stor del tar ut varandra. De sammanlagda intäktsförändringarna för en kommun eller ett landsting behöver därför inte bli större än intäktsförändringarna vid en förändring av en enstaka delmodell. Om förändringar i kostnadsutjämningsens olika delmodeller görs samlat vid ett tillfälle bör därför överlappande införanderegler kunna undvikas. I stället kan förändringarna få fullt genomslag redan inom några år.

Kostnadsutjämningsen kan uppfattas som komplex och därmed svår att förstå, vilket kan ha betydelse för systemets legitimitet. Det finns därför behov av att se över om utjämningsen kan förenklas.

En utredare ska mot denna bakgrund ges i uppdrag att

- analysera i vilken utsträckning de olika delmodellerna i kostnadsutjämningsen för kommunerna och landstingsen fångar upp strukturella kostnadsskillnader,
- överväga om vissa delmodeller behöver ändras, med avseende på såväl beräkningarna som det underlag beräkningarna baseras på,
- överväga om vissa delmodeller bör tas bort och nya delmodeller införas, och i så fall lämna förslag till sådana modeller, vilket statistikunderlag som ska användas och hur ofta underlaget bör uppdateras,
- uppdatera beräkningsmodellerna avseende kostnader till följd av gles bebyggelsestruktur, som ingår i flera av delmodellerna i kostnadsutjämningsen, och analysera behovet av fortsatt förvaltning av beräkningsmodellerna,
- överväga om de kostnader som uppstår för kommunerna som en följd av flyktingmottagande i tillräckligt hög grad fångas upp av det nuvarande systemet, hur kostnadsutjämningsen förhåller sig till andra ersättningar samt bedöma om kostnadsutjämningsen mot denna bakgrund bör förändras och i så fall på vilket sätt,
- överväga möjligheterna att förenkla kostnadsutjämningsen,
- om intäktsförändringarna med de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningsen blir stor, lämna förslag till införanderegler, samt
- även i övrigt lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska beräkna utfallet för varje kommun och landsting av de föreslagna förändringarna i kostnadsutjämningsen, både avseende enskilda delmodeller och sammantaget. Intäktsförändringarna ska redovisas dels för varje enskild delmodell, dels sammantaget. Om förslag till införanderegler lämnas ska även effekten av införandereglerna för enskilda kommuner och landsting redovisas. De förslag

som lämnas ska vara statsfinansiellt neutrala. Kostnader för införanderegler ska således finansieras inom ramen för systemet för kommunalekonomisk utjämning.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med Indelningskommittén (Fi 2015:09), som har i uppdrag att föreslå en ny läns- och landstingsindelning. I kommitténs uppdrag, som ska redovisas senast den 31 augusti 2017, ingår att analysera hur systemet för kommunalekonomisk utjämning påverkas av en ändrad landstingsindelning.

Utredaren ska även vid behov samråda med andra utredningar som kan vara av betydelse för genomförandet av uppdraget.

Regeringen gav den 25 augusti 2016 Statskontoret i uppdrag att genomföra en analys av hur utjämningsystemet påverkas av befolkningsökningen med anledning av flyktingsituationen (Fi2016/-02943/K). Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2016. Utredaren ska beakta denna analys vid utförandet av sitt uppdrag.

Utredaren ska tillsätta och inhämta synpunkter på sina förslag från en referensgrupp, som företrädare för samtliga riksdagspartier ska bjudas in till. Utredaren kan även tillsätta andra referensgrupper om det bedöms nödvändigt.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2018.

(Finansdepartementet)

Kommittédirektiv 2018:43

Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (Fi 2016:12)

Beslut vid regeringssammanträde den 17 maj 2018

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 3 november 2016 kommittédirektiv om en översyn av kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting (dir. 2016:91). Enligt direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 1 juni 2018.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 1 oktober 2018.

(Finansdepartementet)

Kommungrupper

Ny indelning från och med 1 januari 2017

Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning är reviderad. Den nya indelningen började gälla från den 1 januari 2017.

Kommungruppsindelningen består av 3 huvudgrupper och 9 kommungrupper.

A. Storstäder och storstadsnära kommuner

- **A1. Storstäder** – kommuner med minst 200 000 invånare varav minst 200 000 invånare i den största tätorten.
- **A2. Pendlingskommun nära storstad** – kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en storstad eller storstadsnära kommun.

B. Större städer och kommuner nära större stad

- **B3. Större stad** – kommuner med minst 50 000 invånare varav minst 40 000 invånare i den största tätorten.
- **B4. Pendlingskommun nära större stad** – kommuner där minst 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.
- **B5. Lågpendlingskommun nära större stad** – kommuner där mindre än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i en större stad.

C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner

- **C6. Mindre stad/tätort** – kommuner med minst 15 000 men mindre än 40 000 invånare i den största tätorten.
- **C7. Pendlingskommun nära mindre stad/tätort** – kommuner där minst 30 procent av nattbefolkningen pendlar till arbete i annan mindre ort och/eller där minst 30 procent av den sysselsatta dagbefolkningen bor i annan kommun.
- **C8. Landsbygdskommun** – kommuner med mindre än 15 000 invånare i den största tätorten, lågt pendlingsmönster (mindre än 30 procent).
- **C9. Landsbygdskommun med besöksnäring** – landsbygdskommun med minst två kriterier för besöksnäring, dvs. antal gästnätter, omsättning inom detaljhandel/hotell/restaurang i förhållande till invånarantalet.

Kommuner per kommungrupp

A. Storstäder och storstadsnära kommuner (46 kommuner)

A1. Storstäder (3 kommuner)

Stockholm Göteborg Malmö

A2. Pendlingskommun nära storstad (43 kommuner)

Ale	Järfälla	Partille	Tyresö
Alingsås	Kungsbacka	Salem	Täby
Bollebygd	Kungälv	Sigtuna	Upplands Väsby
Botkyrka	Kävlinge	Skurup	Upplands-Bro
Burlöv	Lerum	Sollentuna	Vallentuna
Danderyd	Lidingö	Solna	Vaxholm
Ekerö	Lilla Edet	Staffanstorps	Vellinge
Haninge	Lomma	Stenungsund	Värmdö
Huddinge	Mölnådal	Sundbyberg	Öckerö
Håbo	Nacka	Svedala	Österåker
Härryda	Nynäshamn	Trelleborg	

B. Större städer och kommuner nära större stad (108 kommuner)**B3. Större stad (21 kommuner)**

Borlänge	Jönköping	Sundsvall	Växjö
Borås	Karlstad	Södertälje	Örebro
Eskilstuna	Linköping	Trollhättan	Östersund
Gävle	Luleå	Umeå	
Halmstad	Lund	Uppsala	
Helsingborg	Norrköping	Västerås	

B4. Pendlingskommun nära större stad (52 kommuner)

Alvesta	Hallstahammar	Lekeberg	Svenljunga
Aneby	Hammarö	Lessebo	Säter
Bjurholm	Heby	Mark	Söderköping
Bjuv	Höganäs	Mjölby	Tierp
Eslöv	Hörby	Mullsjö	Timrå
Forshaga	Höör	Nora	Trosa
Färgelanda	Kil	Nordmaling	Vänernsberg
Gagnef	Klippan	Nykvarn	Vännäs
Gnesta	Knivsta	Perstorp	Åstorp
Grums	Krokom	Sjöbo	Åtvidaberg
Grästorp	Kumla	Strängnäs	Älvkarleby
Habo	Laholm	Surahammar	Ängelholm
Hallsberg	Landskrona	Svalöv	Örkelljunga

B5. Lågpendlingskommun nära större stad (35 kommuner)

Askersund	Hylte	Nässjö	Uddevalla
Berg	Kinda	Ockelbo	Ulricehamn
Boden	Kristinehamn	Robertsfors	Uppvidinge
Bräcke	Köping	Sala	Vaggeryd
Enköping	Laxå	Sandviken	Valdemarsvik
Finspång	Lindesberg	Säfte	Vindeln
Flen	Lysekil	Tingsryd	Älvsbyn
Herrljunga	Motala	Tranemo	Östhammar
Hofors	Munkfors	Tranås	

C. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner (136 kommuner)

C6. Mindre stad/tätort (29 kommuner)

Avesta	Kalmar	Ljungby	Varberg
Falkenberg	Karlshamn	Mariestad	Värnamo
Falköping	Karlskoga	Norrtälje	Västervik
Falun	Karlskrona	Nyköping	Ystad
Gotland	Katrineholm	Oskarshamn	Örnsköldsvik
Hudiksvall	Kiruna	Piteå	
Härnösand	Kristianstad	Skellefteå	
Hässleholm	Lidköping	Skövde	

C7. Pendlingskommun nära mindre stad/tätort (52 kommuner)

Arboga	Hultsfred	Olofström	Tidaholm
Boxholm	Högsby	Orust	Tjörn
Bromölla	Karlsborg	Osby	Tomelilla
Degerfors	Kungsör	Oxelösund	Torsås
Eksjö	Ljusnarsberg	Ronneby	Töreboda
Emmaboda	Markaryd	Simrishamn	Vadstena
Essunga	Mellerud	Skara	Vara
Fagersta	Munkedal	Skinnskatteberg	Vingåker
Gnosjö	Mönsterås	Smedjebacken	Vårgårda
Gullspång	Mörbylånga	Storfors	Ydre
Götene	Norberg	Sävsjö	Älmhult
Hedemora	Nordanstig	Sölvesborg	Ödeshög
Hjo	Nybro	Tibro	Östra Göinge

C8. Landsbygdskommun (40 kommuner)

Arvidsjaur	Haparanda	Norsjö	Vansbro
Arvika	Hällefors	Ovanåker	Vetlanda
Bengtstors	Jokkmokk	Pajala	Vilhelmina
Bollnäs	Kalix	Ragunda	Vimmerby
Dals-Ed	Kramfors	Sollefteå	Åmål
Dorotea	Ljusdal	Sorsele	Ånge
Filipstad	Ludvika	Strömsund	Årjäng
Gislaved	Lycksele	Sunne	Åsele
Gällivare	Malå	Söderhamn	Överkalix
Hagfors	Mora	Torsby	Övertorneå

C9. Landsbygdskommun med besöksnäring (15 kommuner)

Arjeplog	Härjedalen	Rättvik	Tanum
Borgholm	Leksand	Sotenäs	Åre
Båstad	Malung-Sälen	Storuman	Älvdalen
Eda	Orsa	Strömstad	

Ekonomiska effekter per kommun

Ekonomiska effekter av förslagen avseende kostnadsutjämningen för kommuner

I följande tabeller redovisas de ekonomiska effekterna av förslagen avseende kostnadsutjämningen för kommuner. Bidrag/avgift i kronor per invånare redovisas för dagens system, enligt förslaget samt förändringen däremellan, totalt och per delmodell.

Delmodellerna redovisas i nuvarande modellstruktur för att medge relevanta jämförelser. Beräkningarna avser förändringen om förslaget hade varit fullt ut implementerat utjämningsåret 2018.

I Tabell 1 redovisas bidrag/avgift totalt och för delmodellerna *Förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, Förskoleklass och grundskola, Gymnasieskola, Kommunal vuxenutbildning* samt *Individ- och familjeomsorg*.

I Tabell 2 redovisas bidrag/avgift för delmodellerna *Äldreomsorg, Kollektivtrafik, Barn och unga med utländsk bakgrund, Befolkningsförändring, Bebyggelsestruktur* samt *Lön*.

Effekterna av det införandebidrag som föreslås i kapitel 11 ingår inte i tabellerna.

Standardkostnader per delmodell i förslagets modellstruktur redovisas i Bilaga 5.

Tabell 1 Bidrag/avgift i kostnadsutjämnningen för kommuner i nuvarande modellstruktur, totalt och fem delmodeller
Kronor per invånare 2018

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IF0							
	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring						
Stockholms län																		
Botkyrka	2 483	2 834	1 847	1 578	1 698	1 897	199	374	503	129	0	586	1 477	1 498	21			
Danderyd	6 180	6 677	498	717	980	262	4 479	4 459	-20	252	233	-19	0	-287	-2 106	-2 275	-169	
Ekerö	3 616	3 264	-351	2 119	2 009	-111	4 738	4 679	-59	568	513	-55	0	-233	-233	-1 536	-1 688	-152
Häringe	1 010	906	-103	1 425	1 018	-408	1 206	1 205	-1	289	307	18	0	220	220	380	326	-54
Huddinge	2 337	2 424	88	2 114	2 055	-60	2 285	2 353	68	266	299	33	0	169	169	11	-32	-43
Järfälla	2 368	2 444	77	1 229	1 025	-205	1 340	1 423	83	-68	-22	46	0	99	99	-40	-72	-32
Lidingö	4 938	4 681	-256	865	1 008	142	2 587	2 563	-24	-75	-13	62	0	-199	-199	-1 366	-1 568	-202
Nacka	3 516	3 253	-262	1 992	2 102	109	2 812	2 773	-39	-17	-31	-14	0	-185	-185	-718	-945	-227
Norrälta	-418	-153	266	-1 529	-1 587	-59	-976	-1 139	-163	-69	-102	-33	0	-97	-97	-808	-574	234
Nykvam	1 584	1 025	-558	1 006	1 203	196	3 932	3 753	-179	1 149	1 024	-125	0	-177	-177	-1 152	-1 566	-414
Nynäshamn	-324	-603	-278	-98	-326	-229	-46	-188	-142	-9	12	21	0	34	34	-309	-465	-156
Salem	3 979	3 750	-228	1 797	1 679	-119	3 897	3 794	-103	1 280	1 239	-41	0	-98	-98	-998	-938	60
Sigtuna	711	1 920	1 210	1 063	1 333	269	1 328	1 419	91	370	465	95	0	334	334	-217	245	462
Sollentuna	3 024	2 989	-34	1 358	1 476	117	3 178	3 199	21	225	248	23	0	-92	-92	-720	-903	-183
Solna	-5 591	-5 774	-182	295	218	-78	-3 657	-3 677	-20	-1 831	-1 816	15	0	61	61	-868	-902	-34
Stockholm	-486	-670	-183	648	410	-239	-1 447	-1 440	7	-952	-899	53	0	28	28	1 087	1 089	2
Sundbyberg	-2 485	-1 937	549	1 479	1 499	19	-1 916	-1 888	28	-1 453	-1 435	18	0	220	220	57	291	234
Södertälje	3 271	3 201	-69	390	324	-67	836	1 030	194	546	542	-4	0	621	621	2 240	1 709	-531

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO						
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring					
Järesö	1 952	1 483	1 174	979	2 600	2 517	810	723	0	-145	-145	-890	-115				
Täby	3 168	2 736	1 242	1 381	2 797	2 715	134	45	0	-301	-301	-1 599	-1 896				
Upplands Väsby	-412	18	1 110	857	652	692	40	-140	0	123	123	-445	-223				
Upplands-Bro	2 647	2 535	2 186	1 973	1 709	1 786	77	433	0	66	66	-82	-19				
Vallentuna	1 756	1 436	2 165	2 052	3 149	3 023	-126	560	0	-231	-231	-1 429	-1 507				
Vaxholm	3 174	2 918	754	816	4 329	4 213	-116	931	0	-326	-326	-1 852	-2 019				
Värmdö	2 583	2 060	1 495	1 301	3 417	3 241	-176	509	0	-217	-217	-1 191	-1 369				
Österåker	931	970	1 094	834	2 766	2 909	143	401	0	-154	-154	-1 348	-1 380				
Uppsala län																	
Enköping	-460	-384	76	-336	-124	211	544	528	-16	269	272	3	0	-91	-669	-564	105
Heby	448	939	491	-913	-770	142	-359	-81	278	835	803	-32	0	-76	-691	-472	219
Häbo	-1 071	-1 652	-581	944	502	-443	2 636	2 677	41	813	857	44	0	-116	-1 171	-1 203	-32
Knivsta	3 227	3 089	2 895	3 454	558	5049	4 870	-179	348	139	139	-209	0	-234	-234	-1 637	-1 701
Tierp	1 283	1 283	0	-792	-496	295	-329	-308	21	443	483	40	0	-17	-17	195	100
Uppsala	-2 606	-3 280	-674	-61	-21	39	-591	-617	-26	-483	-504	-21	0	-34	-34	421	-45
Älvkarleby	947	847	-100	-707	-690	16	-54	39	93	639	485	-154	0	176	176	-307	-251
Östhammar	-450	-833	-1 034	-1 039	-6	-816	-820	-4	401	423	22	0	-187	-187	-1 356	-1 388	-32
Södermanlands län																	
Eskilstuna	2 135	2 121	-14	326	284	-43	532	597	65	411	420	9	0	212	212	1 632	1 709
Flen	1 947	3 591	1 645	-1 235	-863	371	539	644	105	761	864	103	0	441	441	149	985
Gnesta	-577	-92	485	156	264	107	1 184	1 005	-179	-177	-25	152	0	-78	-78	-1 010	-680

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Katrineholm	2 653	3 203	550	-301	150	433	350	83	488	590	102	0	176	176	977	1 294	317	
Nyköping	788	584	-204	-368	347	20	219	162	-57	52	35	-17	0	-81	-81	-153	-216	-63
Oxelösund	-2 116	-1 151	966	-1 254	-978	275	-1 580	-1 507	73	-524	-344	180	0	236	236	-700	-609	91
Strängnäs	-284	-82	233	-573	-269	303	1 557	1 540	-17	435	480	45	0	-88	-88	-596	-549	47
Trosa	-1 188	-1 117	71	-251	-239	11	892	974	82	277	212	-65	0	-117	-117	-1 546	-1 401	145
Vingåker	1 265	2 166	901	-1 371	-950	420	888	716	-172	719	964	245	0	209	209	-96	274	370
Östergötlands län																		
Boxholm	52	-282	-343	-507	-552	-46	-999	-1 011	-12	600	542	-58	0	-106	-106	-838	-630	208
Finspång	817	786	-30	-465	-155	309	-528	-542	-14	353	316	-37	0	15	15	260	-286	-546
Kinda	1 210	2 403	1 194	-1 379	-972	406	880	608	-272	503	536	33	0	-158	-158	-907	-680	227
Linköping	-1 986	-2 413	-426	9	-9	-19	-383	-402	-19	-207	-196	11	0	-89	-89	434	256	-178
Mjölby	-414	-509	-94	-322	-161	160	168	62	-106	317	332	15	0	-178	-178	-358	-318	40
Motala	-576	-98	479	-861	-718	142	115	19	-96	206	227	21	0	82	82	-140	31	171
Norrköping	709	280	-428	236	122	-115	74	127	53	236	271	35	0	96	96	1 467	1 060	-407
Söderköping	-769	-1 327	-557	-14	-2	11	411	262	-149	332	336	4	0	-247	-247	-1 171	-1 489	-318
Valdarna	326	413	88	-2 633	-2 174	458	-2 162	-2 382	-220	235	164	-71	0	-223	-223	-1 085	-976	109
Valdemarsvik	-564	-491	74	-2 485	-2 239	245	-1 534	-1 517	17	690	721	31	0	111	111	-1 367	-1 397	-30
Ydre	3 594	5 064	1 471	-1 651	-1 205	445	781	857	76	968	992	24	0	-258	-258	-1 418	-1 122	296
Åtvidaberg	-224	-283	-58	-1 527	-1 090	436	-118	-257	-139	755	834	79	0	-137	-137	-703	-1 122	-419
Ödeshög	1 314	1 838	525	-1 803	-1 344	458	-184	-136	48	691	793	102	0	-1	-1	-229	-183	46

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	Förslag ändring						
Jönköpings län																		
Aneby	-334	279	-460	81	540	-95	-156	-61	677	545	-132	0	-46	-46	-1 029	-855	174	
Eksjö	-419	284	-1 023	-745	277	-299	-178	121	-85	89	174	0	-42	-42	-955	-920	35	
Gislaved	53	758	706	-393	-257	1 264	1 284	20	692	683	-9	0	232	232	-547	-188	359	
Gnosjö	-368	784	1 153	-597	-521	75	1 245	1 508	263	1 262	30	0	304	304	-984	-451	533	
Habo	899	875	-23	3 169	3 304	134	3 867	3 770	-97	339	305	0	-292	-292	-1 931	-1 781	150	
Jönköping	-1 811	-1 932	-120	177	51	-127	-153	-171	-18	-51	-133	0	-83	-83	-321	-184	137	
Mullsjö	5	-340	-344	132	71	-62	1 290	1 083	-207	738	653	0	-127	-127	-1 321	-1 087	234	
Nässjö	1 422	2 355	934	26	256	229	580	653	73	498	464	0	173	173	-135	389	524	
Sävsjö	1 776	3 257	1 482	-273	25	297	1 056	1 164	108	675	616	0	218	218	-1 163	-527	636	
Tranås	1 330	1 304	-25	-903	-613	289	329	263	-66	297	228	0	-10	-10	-111	-283	-172	
Vaggeryd	-48	730	779	540	701	160	1 867	247	553	486	-67	0	-64	-64	-1 405	-1 118	287	
Vetlanda	278	681	404	-415	-183	231	485	402	-83	544	478	0	-23	-23	-1 093	-834	259	
Värnamo	-1 130	-1 177	-46	-630	-546	83	694	829	135	113	20	0	-44	-44	-743	-973	-230	
Kronobergs län																		
Alvesta	2 054	3 073	1 019	206	481	274	1 465	1 568	103	321	392	71	0	125	125	-182	350	532
Lessebo	3 035	5 780	2 745	-94	478	571	2 329	2 466	137	970	1 243	273	0	591	591	-1 003	312	1 315
Ljungby	-1 637	-1 234	403	-1 317	-1 146	170	67	57	-10	135	51	-84	0	-76	-76	-1 228	-1 036	192
Markaryd	-142	596	738	-1 277	-1 004	272	-76	49	125	319	240	-79	0	289	289	-846	-560	286
Tingsryd	2 597	3 762	1 165	-1 978	-1 762	215	-497	-354	143	813	745	-68	0	59	59	-1 117	-431	686
Uppvidinge	1 708	3 548	1 840	-1 301	-1 089	211	583	607	24	545	678	133	0	254	254	-1 282	-606	676

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO								
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring							
Växjö	-1 244	-1 027	217	388	358	-31	319	420	101	20	-12	-32	0	-77	-77	117	-346	-54	292
Älmhult	1 740	2 246	506	396	581	184	1 196	1 260	64	60	52	-8	0	117	117	-1 255	-1 192	63	
Kalmar län																			
Borgholm	-841	209	1 050	-3 115	-2 784	330	-1 519	-1 447	72	216	265	49	0	-79	-79	-1 855	-1 412	443	
Emmaboda	591	1 358	767	-1 388	-1 203	184	-1 007	-960	47	737	593	-144	0	108	108	-972	-508	464	
Hultsfred	1 229	2 895	1 666	-1 270	-786	483	-230	-100	130	449	571	122	0	491	491	-761	-313	448	
Högsby	4 477	7 185	2 708	-1 446	-832	613	852	931	79	1 129	1 105	-24	0	587	587	-1 034	-225	809	
Kalmar	-2 835	-2 951	-116	-185	-231	-47	-689	-704	-15	-172	-273	-101	0	-119	-119	-654	-524	130	
Mönsterås	-544	267	811	-779	-499	279	-777	-649	128	660	642	-18	0	63	63	-1 275	-882	393	
Mörbylånga	-872	-773	99	215	422	206	664	671	7	-95	-219	-124	0	-217	-217	-1 898	-1 891	7	
Nybro	-1 081	156	1 237	-1 105	-756	348	-497	-527	-30	-14	66	80	0	252	252	-1 057	-431	626	
Oskarshamn	-1 811	-1 752	59	-1 034	-859	174	-45	-66	-21	-48	-175	-127	0	-49	-49	-890	-955	-65	
Torsås	419	1 201	782	-2 185	-1 659	525	-194	-168	26	444	421	-23	0	56	56	-1 612	-1 197	415	
Vimmerby	-577	-210	367	-1 240	-997	242	-418	-435	-17	604	540	-64	0	-13	-13	-1 149	-1 160	-11	
Västervik	-325	-399	-74	-1 677	-1 584	92	-1 045	-1 067	-22	96	29	-67	0	-71	-71	-328	-467	-139	
Gotlands län																			
Gotland	-2 890	-2 817	73	-1 463	-1 451	11	-909	-916	-7	-247	-296	-49	0	-187	-187	-716	-523	193	
Blekinge län																			
Karlskrona	-1 617	-1 018	599	-1 070	-862	207	-744	-786	-42	-51	-60	-9	0	-79	-79	-831	-658	173	
Karlskrona	-834	-1 132	-298	-316	-272	43	278	194	-84	54	13	-41	0	-81	-81	-299	-503	-204	

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO					
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring				
Olofstrom	-2 034	1 497	-1 769	-1 435	333	-801	-866	-65	327	277	-50	116	-1 684	-1 027	657	
Ronneby	16	1 143	-612	-295	316	362	362	0	258	214	-44	150	-724	-468	256	
Sölvesborg	-1 671	-806	-1 185	-977	207	-479	-567	-88	138	118	-20	-69	-1 056	-630	426	
Skåne län																
Bjuv	290	1 223	933	216	87	-130	1 432	1 524	92	989	1 048	59	279	-368	251	619
Bromölla	-223	360	583	-670	-602	67	607	459	-148	430	388	-42	30	-1 319	-706	613
Buråb	2 535	2 230	-305	1 641	1 413	-229	1 314	1 436	122	361	275	-86	242	501	701	200
Båstad	-934	-882	52	-2 172	-1 967	204	-1 528	-1 439	89	55	32	-23	-102	-1 586	-1 536	50
Eslöv	556	720	164	489	560	70	1 034	1 039	5	445	480	35	-8	-219	-178	41
Helsingborg	1 008	966	-42	60	68	7	-298	-284	14	-100	-113	-13	162	808	928	120
Hässleholm	106	454	348	-816	-826	-11	-310	-274	36	527	499	-28	53	-667	-470	197
Höganäs	467	0	-467	-564	-300	263	566	527	-39	158	39	-119	0	-240	-1 643	-44
Hörby	-92	452	544	-393	-424	-32	-143	-220	-77	342	330	-12	-69	-748	-376	372
Höör	-684	-548	136	117	221	103	932	991	59	618	587	-31	-184	-1 044	-929	115
Klippan	-1 108	-200	908	-987	-758	228	-585	-592	-7	797	812	15	98	-940	-495	445
Kristianstad	382	951	589	-256	-326	-71	211	255	44	233	250	17	28	-137	520	657
Kävlinge	208	-17	-225	1 211	1 567	355	2 904	2 822	-82	332	259	-73	-270	-1 481	-1 511	-30
Landskrona	1 139	1 980	841	398	717	318	-88	-45	43	142	166	24	330	876	1 236	360
Lomma	3 028	2 376	-652	2 512	2 837	324	3 580	3 599	19	92	-129	-221	0	-421	-2 160	-2 376
Lund	-4 512	-4 714	-202	-474	-202	271	-551	-566	-15	-729	-736	-7	0	-59	-311	-534
Malmö	2 099	1 549	-650	1 424	1 244	-181	-1 194	-1 107	87	-820	-736	84	0	386	3 092	2 792
Osby	1 348	2 056	708	-579	-375	203	-177	-171	6	525	566	41	0	36	-946	330

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFD							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Perstorp	2 876	4 266	1 390	-240	114	353	705	622	-83	893	1 049	156	0	476	476	13	879	866
Simrishamn	-610	355	965	-2 813	-2 572	240	-1 984	-1 839	145	155	198	43	0	1	1	-1 362	-1 009	353
Sjöbo	-2 126	-2 043	83	-523	-669	-147	-594	-620	-26	-12	-59	-47	0	-99	-99	-1 166	-842	324
Skurup	-1 011	-1 053	-42	403	-106	-510	866	818	-48	481	393	-88	0	-48	-48	-1 563	-1 031	532
Staffanstorps	808	403	-405	1 950	1 961	10	2 885	2 870	-15	511	421	-90	0	-265	-265	-1 626	-1 553	73
Svalöv	-129	636	765	160	453	292	1 268	1 358	90	1 088	1 044	-44	0	71	71	-860	-572	288
Svedala	1 134	440	-694	2 324	2 179	-146	2 941	2 785	-156	659	449	-210	0	-246	-246	-1 500	-1 350	150
Tomelilla	396	989	593	-798	-618	179	-79	-33	46	515	533	18	0	-13	-13	-963	-614	349
Trelleborg	-969	-588	381	-590	-349	240	140	164	24	-122	-178	-56	0	-45	-45	-394	-188	206
Vellinge	237	-529	-766	654	523	-132	2 170	2 147	-23	348	262	-86	0	-383	-383	-2 063	-1 972	91
Ystad	-2 026	-2 200	-174	-1 600	-1 457	142	-1 211	-1 286	-75	-264	-331	-67	0	-246	-246	-1 547	-1 534	13
Åstorp	1 690	2 548	858	1 126	1 196	69	2 084	2 176	92	924	934	10	0	335	335	-428	152	580
Ängelholm	-709	-831	-122	-896	-653	242	-450	-448	2	-45	-114	-69	0	-206	-206	-1 277	-1 328	-51
Örkelljunga	359	1 416	1 057	-1 022	-851	170	-133	-146	-13	830	735	-95	0	142	142	-1 013	-202	811
Östra Göinge	1 336	2 355	1 019	-534	-233	300	767	726	-41	752	758	6	0	467	467	-519	-366	153
Hallands län																		
Falkenberg	-877	-720	157	-675	-585	89	-311	-252	59	476	358	-118	0	-41	-41	-935	-842	93
Halmstad	-1 705	-2 166	-461	-159	-259	-101	-467	-469	-2	-173	-209	-36	0	-65	-65	-581	-648	-67
Hylte	4 427	5 048	621	364	689	324	2 382	2 423	41	831	949	118	0	402	402	-307	-419	-112
Kungsbacka	813	-383	-1 176	1 022	760	-263	2 710	2 671	-39	523	387	-136	0	-352	-352	-1 493	-1 747	-254
Laholm	-661	-578	83	-1 009	-778	230	134	227	93	343	343	0	0	-51	-51	-886	-877	9
Varberg	-1 388	-2 259	-871	-237	-395	-159	-23	-32	-9	-139	-240	-101	0	-235	-235	-1 164	-1 487	-323

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring						
Västra Götalands län																		
Ale	-19	-412	1 254	842	-413	1 345	1 421	76	868	913	45	0	-134	-134	-775	-860	-85	
Alingsås	-1 172	-348	825	-198	138	335	583	-23	28	11	-17	0	-203	-203	-1 358	-1 003	355	
Bengtstors	2 235	2 974	740	-2 261	-1 802	458	-985	-90	308	242	-66	0	359	359	-134	-509	-375	
Bollebygd	-2	-455	1 129	762	-368	2 121	1 919	-202	510	466	-44	0	-237	-237	-1 523	-1 357	166	
Borås	-209	162	372	240	130	-111	-2	30	72	131	59	0	68	68	-149	190	339	
Dals-Ed	932	2 884	1 953	-1 781	-1 347	433	-297	-159	138	330	164	0	127	127	-959	-552	407	
Essunga	660	996	337	-553	-654	-102	-293	-393	-100	718	855	0	-138	-138	-1 579	-808	771	
Falköping	2 033	2 860	828	-98	63	160	846	833	-13	394	407	0	38	38	-441	88	529	
Färgelanda	2 174	3 011	838	-1 554	-1 125	428	51	28	-23	1 039	1 159	0	41	41	-377	-20	357	
Grästorp	-468	-411	58	-1 268	-1 373	-106	178	144	-34	527	402	-125	0	-185	-185	-1 781	-1 345	436
Gullspång	375	2 745	2 371	-2 800	-2 316	483	-1 167	-1 069	98	642	825	183	0	246	246	-993	506	1 499
Göteborg	-817	-1 312	-494	299	-17	-317	-1 328	-1 283	45	-576	-560	16	0	112	112	2 260	1 958	-302
Götene	-1 187	-673	515	-955	-708	246	227	175	-52	760	769	9	0	-94	-94	-1 268	-1 127	141
Herrljunga	-529	66	596	-687	-522	164	-82	-149	-67	629	521	-108	0	-43	-43	-1 139	-704	435
Hjo	79	488	410	-939	-472	466	-614	-666	-52	532	509	-23	0	-191	-191	-1 253	-1 190	63
Härryda	1 320	890	-429	2 398	2 357	-42	3 273	3 206	-67	512	394	-118	0	-282	-282	-1 217	-1 487	-270
Karlsborg	-966	-674	293	-2 251	-1 842	408	-1 329	-1 170	159	199	231	32	0	-146	-146	-1 714	-1 629	85
Kungälv	-2	-310	819	406	-414	1 058	1 107	49	-29	-145	-116	0	-264	-264	-1 153	-1 253	-100	
Lerum	1 363	880	-482	2 099	1 963	-137	3 242	3 164	-78	468	349	-119	0	-332	-332	-1 366	-1 464	-98
Lidköping	-1 670	-1 524	147	-887	-733	153	-176	-184	-8	32	-62	-94	0	-201	-201	-957	-917	40
Lilla Edet	-586	-640	-53	1 080	499	-582	-578	-517	61	445	471	26	0	21	21	-279	-44	235
Lysekil	-969	-263	707	-1 967	-1 807	159	-1 423	-1 393	30	-61	-2	59	0	-19	-19	-684	-432	252

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFÖ							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Mariestad	-1 360	-1 292	69	-1 245	-1 052	192	-880	-1 038	-158	-25	-114	-89	0	-177	-177	-183	-1 017	166
Mark	680	911	232	-852	-770	81	975	935	-40	591	517	-74	0	-87	-87	-811	-692	119
Mellerud	1 056	2 212	1 157	-1 912	-1 610	301	-544	-642	-98	156	268	112	0	312	312	-674	-350	324
Munkedal	1 206	1 577	372	-569	-569	-1	-125	-184	-59	765	710	-55	0	-13	-13	-1 167	-881	286
Mölnådal	-660	-1 113	-452	942	818	-125	999	975	-24	239	174	-65	0	-213	-213	-559	-930	-371
Orust	-1 339	-1 571	-231	-2 033	-1 997	35	-1 193	-1 062	131	632	576	-56	0	-206	-206	-1 186	-1 426	-240
Partille	1 278	901	-376	1 810	1 787	-24	1 738	1 708	-30	201	126	-75	0	-219	-219	-580	-935	-355
Skara	-503	294	798	-789	-504	284	63	31	-32	334	341	7	0	105	105	-510	-174	336
Skövde	-3 517	-3 622	-104	-593	-571	21	-832	-802	30	97	45	-52	0	-115	-115	-953	-936	17
Sotenäs	-1 652	-1 582	91	-3 102	-3 166	-65	-2 979	-3 057	-78	245	212	-33	0	-149	-149	-1 810	-1 538	272
Stenungsund	-396	-738	-341	163	376	212	1 793	1 663	-130	613	511	-102	0	-250	-250	-1 095	-1 461	-366
Strömstad	-1 763	-286	1 478	-174	269	442	-319	-632	-313	-458	-71	387	0	367	367	-1 246	-872	374
Svenljunga	1 030	1 862	833	-744	-675	68	515	431	-84	1 007	1 058	51	0	117	117	-778	-288	490
Tanum	-1 101	-64	1 038	-1 791	-1 480	310	-1 006	-985	21	-167	17	184	0	-78	-78	-1 107	-881	226
Tibro	762	1 139	378	-836	-664	171	-81	-128	-47	744	772	28	0	94	94	-663	-539	124
Tidaholm	-852	-292	661	-1 004	-757	246	-837	-949	-112	577	542	-35	0	-68	-68	-1 096	-677	419
Tjörn	-2 552	-3 164	-611	-1 027	-1 205	-179	-616	-736	-120	255	168	-87	0	-281	-281	-1 756	-1 726	30
Tranemo	1 186	1 428	243	-863	-786	76	294	296	2	1 067	1 042	-25	0	31	31	-1 135	-1 031	104
Trollhättan	943	1 046	104	111	85	-27	481	545	64	207	224	17	0	55	55	867	1 039	172
Töreboda	77	1 604	1 528	-1 620	-1 117	502	-158	-482	-324	956	1 028	72	0	187	187	-847	17	864
Uddevalla	278	630	353	18	185	166	-76	-12	64	291	245	-46	0	-20	-20	-251	-211	40
Ulricehamn	-43	283	327	-876	-845	30	373	343	-30	456	376	-80	0	-74	-74	-1 213	-1 000	213
Vara	-368	688	1 057	-1 117	-1 006	110	64	76	12	387	410	23	0	-72	-72	-1 102	-448	654

Län kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	För- slag ändring	Idag	För- slag ändring	Idag	För- slag ändring	Idag	För- slag ändring	Idag	Förslag ändring						
Värmland	-1 089	854	14	212	197	903	930	27	646	786	140	-65	-1 133	-794	339			
Vänersborg	922	1 634	713	-128	129	256	632	712	80	366	335	-31	0	27	27	-184	312	
Åmål	1 912	2 413	502	-1 516	-1 254	261	310	176	-134	595	673	78	0	116	116	-410	-306	104
Öckerö	180	-778	-857	-413	-924	-512	1 406	1 311	-95	685	525	-160	0	-297	-297	-1 642	-1 780	-138
Värmlands län																		
Arvika	585	948	363	-1 286	-1 110	175	-953	-887	66	356	285	-71	0	-115	-115	-416	-346	70
Eda	-69	1 665	1 734	-565	-85	479	-1 015	-1 046	-31	-153	-56	97	0	393	393	-897	-590	307
Filipstad	4 983	6 641	1 658	-1 926	-1 393	532	-395	-543	-148	895	1 307	412	0	470	470	1 211	1 011	-200
Forslunda	-65	-29	36	-309	-347	-39	432	411	-21	1 345	1 297	-48	0	-191	-191	-1 068	-1 132	-64
Grums	-368	50	418	-1 142	-1 010	131	-848	-1 040	-192	271	293	22	0	15	15	-19	-95	-76
Hagfors	509	2 522	2 013	-3 166	-2 982	183	-2 300	-2 256	44	657	698	41	0	-35	-35	-679	-552	127
Hammarö	-840	-897	-57	1 650	2 132	481	1 972	1 862	-110	291	86	-205	0	-417	-417	-1 604	-2 048	-444
Karlstad	-2 509	-3 647	-1 138	-672	-676	-5	-1 454	-1 470	-16	-304	-362	-58	0	-194	-194	-79	-424	-345
Kil	196	143	-53	298	278	-21	360	267	-93	489	632	143	0	-256	-256	-731	-848	-117
Kristinehamn	67	407	340	-1 202	-853	348	-1 162	-1 213	-51	67	92	25	0	152	152	-180	-362	-182
Munkfors	3 621	5 086	1 465	-2 729	-2 216	512	-1 436	-820	616	93	328	235	0	122	122	-78	23	101
Storfors	1 438	3 188	1 750	-2 237	-2 291	-55	-494	-84	410	781	981	200	0	172	172	-436	-166	270
Summe	-225	442	667	-1 601	-1 187	413	-533	-712	-179	767	1 037	270	0	-93	-93	-1 326	-1 150	176
Säffle	1 408	2 439	1 031	-1 780	-1 542	237	-78	-278	-200	315	399	84	0	104	104	-468	-200	268
Torsby	4 099	5 542	1 443	-2 227	-1 861	365	-1 379	-1 478	-99	699	865	166	0	32	32	-880	-749	131
Årjäng	1 159	3 580	2 421	-2 075	-1 757	317	564	651	87	1 223	1 222	-1	0	191	191	-1 276	-642	634

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Örebro län																		
Askersund	-1 884	-1 461	423	-2 258	-1 896	361	-544	-554	-10	616	637	21	0	-72	-72	-1 417	-1 254	163
Degerfors	243	332	89	-2 417	-2 003	413	-1 173	-1 291	-118	1 251	1 246	-5	0	104	104	-23	-228	-205
Hallsberg	-801	-287	514	-872	-652	219	65	53	-12	623	589	-34	0	83	83	-1 079	-767	312
Hällefors	3 138	5 502	2 364	-2 003	-1 568	434	-1 859	-1 850	9	845	971	126	0	232	232	-815	447	1 262
Karlskoga	576	823	247	-1 445	-1 249	195	-522	-533	-11	432	387	-45	0	71	71	284	346	62
Kumla	510	126	-384	771	740	-32	1 436	1 264	-172	798	751	-47	0	-105	-105	-744	-604	140
Laxå	1 868	2 723	855	-2 093	-1 822	270	-1 154	-1 079	75	1 108	1 123	15	0	93	93	-1 642	-1 158	484
Lekeberg	1 762	743	-1 019	1 451	1 430	-22	1 460	1 283	-177	79	-3	-82	0	-205	-205	-1 261	-1 336	-75
Lindesberg	662	1 639	977	-1 138	-834	303	-173	-126	47	750	803	53	0	110	110	-23	305	328
Ljusnarsberg	1 227	3 743	2 516	-3 101	-2 562	538	-1 305	-1 116	189	674	934	260	0	515	515	-341	-34	307
Nora	-126	370	496	-1 535	-1 010	524	99	-21	-120	569	706	137	0	-36	-36	-662	-601	61
Örebro	-456	-655	-199	442	394	-49	-138	-103	35	-41	-71	-30	0	-58	-58	448	600	152
Västmanlands län																		
Arboga	-1 047	-982	66	-1 528	-1 142	385	-977	-1 060	-83	680	607	-73	0	47	47	-206	-450	-244
Fagersta	1 730	2 986	1 256	-202	161	362	339	406	67	183	292	109	0	362	362	-687	139	826
Hallstahammar	-253	783	1 036	-597	-335	261	-349	-235	114	428	511	83	0	-16	-16	-303	64	367
Kungsör	-1 312	-416	897	-986	-924	61	510	453	-57	978	1 050	72	0	156	156	-699	-254	445
Köping	355	1 189	834	-999	-644	354	-150	-157	-7	246	354	108	0	105	105	282	586	304
Norberg	408	248	-160	-985	-834	150	-1 057	-969	88	938	1 120	182	0	153	153	-555	-689	-134
Sala	295	222	-73	-750	-546	203	-289	-358	-69	440	492	52	0	-45	-45	-489	-377	112
Skimskatteberg	3 205	4 842	1 637	-1 386	-1 047	338	-923	-745	178	22	120	98	0	101	101	-291	310	601

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO						
	Idag	Förslag ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	Förslag	För- ändring				
Surahammar	-1 482	-1 268	215	-979	-931	47	201	6	-195	745	774	29	11	11	-748	-635	113
Västerås	-95	-851	-756	-36	-106	-71	-90	-114	-24	-116	-66	50	0	-3	805	498	-307
Dalarnas län																	
Avesta	-20	608	628	-1 318	-942	375	-1 039	-1 064	-25	310	431	121	0	350	-172	-157	15
Borlänge	1 175	2 015	840	43	208	164	667	727	60	190	402	212	0	169	169	1 454	541
Falun	-216	-898	-882	-47	-75	-29	-124	-115	9	199	133	-66	0	-211	23	-309	-332
Gagnef	208	74	-134	181	280	98	684	727	43	1 238	1 206	-32	0	-262	-1 843	-1 776	67
Hedemora	-285	292	577	-1 615	-1 367	247	-402	-358	44	478	500	22	0	131	-545	-353	192
Leksand	-737	-927	-190	-1 643	-1 394	248	-939	-960	-21	372	320	-52	0	-225	-1 454	-1 701	-247
Ludvika	2 301	2 585	284	-544	-236	307	-687	-762	-75	264	261	-3	0	224	460	367	-93
Malung-Sälén	752	2 264	1 512	-2 112	-2 050	61	-659	-760	-101	439	425	-14	0	-35	-1 404	-638	766
Mora	-483	18	511	-1 619	-1 348	270	-647	-742	-95	-104	-101	3	0	-182	-1 165	-971	194
Orsa	1 766	3 222	1 456	-2 779	-2 476	302	-813	-814	-1	605	722	117	0	63	-480	213	693
Rättvik	1 723	2 043	320	-3 047	-2 861	185	-1 106	-1 296	-190	-33	-90	-57	0	-184	-1 188	-1 156	32
Smedjebacken	-1 749	-1 390	359	-1 478	-953	524	-942	-1 059	-117	72	32	-40	0	-86	-1 092	-654	438
Säter	-1 481	-2 053	-572	-859	-784	74	-214	-530	-316	199	120	-79	0	-200	-1 505	-1 450	55
Vansbro	2 928	4 347	1 419	-1 682	-1 467	214	102	64	-38	748	851	103	0	-16	-1 738	-1 217	521
Ålvdalen	4 295	5 465	1 170	-2 186	-2 181	4	263	408	145	766	722	-44	0	-148	-1 917	-1 585	332
Gävleborgs län																	
Bollnäs	820	1 170	350	-1 224	-968	255	-638	-469	169	296	278	-18	0	123	123	-5	-42
Gävle	-1 032	-1 016	16	-246	-291	-46	-229	-184	45	35	84	49	0	7	395	540	145

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Hofors	2 949	2 221	-728	-1 695	-1 605	89	-1 342	-1 519	-177	1 555	1 619	64	0	49	49	791	56	-735
Hudiksvall	-7	-89	-82	-1 368	-1 191	176	-16	-108	-92	129	206	77	0	-139	-139	-392	-326	66
Ljusdal	2 352	3 457	1 105	-2 111	-1 853	257	98	-29	-127	696	742	46	0	-24	-24	-758	-198	560
Nordanstig	1 131	2 804	1 673	-1 604	-1 224	379	314	212	-102	301	448	147	0	-33	-33	-870	-441	429
Ockelbo	1 139	2 395	1 256	-2 184	-1 836	347	-1 926	-1 913	13	343	447	104	0	364	364	-235	-167	68
Ovanåker	417	1 237	820	-1 848	-1 602	245	-1 044	-1 030	14	534	562	28	0	50	50	-569	-569	0
Sandviken	242	561	319	-1 138	-863	274	-223	-222	1	720	785	65	0	198	198	337	292	-45
Söderhamn	668	1 572	904	-1 341	-1 138	202	-1 124	-1 072	52	16	143	127	0	107	107	-152	249	401
Västernorrlands län																		
Härnösand	-232	216	448	-1 338	-973	364	-258	-271	-13	220	280	60	0	127	127	-320	-379	-59
Kramfors	398	1 499	1 101	-2 523	-2 287	235	-1 403	-1 242	161	471	571	100	0	88	88	-524	-399	125
Sollefteå	3 053	4 921	1 869	-1 648	-1 294	353	-699	-630	69	515	567	52	0	75	75	-732	-204	528
Sundsvall	-1 077	-1 523	-445	-629	-746	-118	257	167	-90	-202	-242	-40	0	-136	-136	109	17	-92
Timrå	-505	-622	-117	-746	-820	-75	389	336	-53	809	811	2	0	-110	-110	-502	-264	238
Ånge	3 712	5 612	1 900	-2 666	-2 363	302	-798	-662	136	783	646	-137	0	-81	-81	-599	-472	127
Örnsköldsvik	958	-142	-1 100	-411	-552	-142	-96	-101	-5	252	176	-76	0	-219	-219	-963	-1 160	-197
Jämtlands län																		
Berg	7 214	8 936	1 722	-1 966	-1 687	278	806	661	-145	780	772	-8	0	-86	-86	-1 544	-474	1 070
Bräcke	6 906	8 550	1 644	-2 788	-2 336	451	519	116	-403	1 575	1 593	18	0	-30	-30	-733	-139	594
Härjedalen	3 944	5 025	1 081	-2 821	-2 739	81	-924	-833	91	364	340	-24	0	-78	-78	-1 710	-1 413	297
Krokom	4 174	4 957	783	840	1 186	345	3 792	3 764	-28	324	291	-33	0	-201	-201	-1 607	-1 421	186

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFD							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Ragunda	8 712	11 191	2 479	-1 949	-1 574	374	127	268	141	618	531	-87	0	101	101	-884	-570	314
Strömsund	6 238	7 331	1 093	-1 931	-1 514	416	-265	-908	-643	633	586	-47	0	-21	-21	-807	-276	531
Åre	-593	627	1 220	-1 028	-720	307	1 405	1 220	-185	497	417	-80	0	55	55	-1 785	-1 288	497
Östersund	-1 700	-2 040	-340	-301	-360	-60	-571	-544	27	-496	-508	-12	0	-208	-208	-548	-491	57
Västerbottens län																		
Bjurholm	10 030	12 605	2 575	-2 218	-1 837	380	665	1 231	566	1 309	1 595	286	0	-150	-150	-1 319	-516	803
Dorotea	11 454	13 189	1 715	-2 131	-2 103	27	413	132	-281	717	627	-90	0	-99	-99	-1 389	-890	499
Lycksele	3 186	3 854	669	-1 088	-688	399	384	-101	-485	591	990	399	0	-171	-171	-416	-604	-188
Malå	6 840	7 831	991	-1 839	-1 586	252	24	458	434	953	812	-141	0	-205	-205	-746	-932	-186
Nordmaling	3 296	4 148	852	-1 929	-1 544	384	111	66	-45	947	1 054	107	0	-103	-103	-886	-514	372
Norsjö	6 656	8 727	2 072	-1 355	-1 106	248	657	1 281	624	1 473	1 423	-50	0	-156	-156	-1 310	-945	365
Robertsfors	3 228	4 213	985	-1 241	-833	407	671	483	-188	508	433	-75	0	-140	-140	-1 389	-1 115	274
Skellefteå	-610	-1 145	-535	-791	-961	-171	-358	-360	-2	327	274	-53	0	-225	-225	-489	-693	-204
Sorsele	11 085	12 655	1 570	-2 024	-1 799	224	300	328	28	2 305	2 457	152	0	-120	-120	-916	-749	167
Storuman	5 400	6 858	1 458	-2 311	-2 020	290	-413	-533	-120	759	774	15	0	-189	-189	-1 607	-1 189	418
Umeå	-5 393	-5 913	-520	-47	-34	12	-891	-973	-82	-533	-603	-70	0	-217	-217	-470	-717	-247
Vilhelmina	8 888	9 563	675	-2 150	-1 866	283	2 016	1 757	-259	1 347	1 522	175	0	-148	-148	-1 230	-566	664
Vindeln	6 966	8 062	1 097	-1 225	-711	513	284	425	141	817	1 066	249	0	-197	-197	-1 646	-1 385	261
Vännäs	1 091	1 394	304	554	736	181	1 155	1 187	32	1 287	1 447	160	0	-226	-226	-1 204	-1 017	187
Åsele	9 983	12 581	2 598	-3 315	-2 842	472	-161	-238	-77	1 823	1 828	5	0	86	86	-1 527	-1 178	349

Län Kommun	Totalt		Förskola		Grundskola		Gymnasium		Kommunal vuxenutbildning (ny)		IFO							
	Idag	Förslag ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	För- ändring	Idag	Förslag ändring						
Norrbottnens län																		
Arjeplog	5 653	7 454	1 801	-2 070	-1 986	83	-1 326	-1 189	137	460	472	12	0	-96	-1 022	-1 475	-453	
Arvidsjaur	4 419	5 458	1 039	-1 664	-1 411	252	-1 393	-1 615	-222	911	1 017	106	0	-173	-173	-996	-874	122
Boden	-1 288	-2 107	-818	-1 774	-1 496	277	-943	-1 039	-96	263	209	-54	0	-128	-128	-910	-834	76
Gällivare	-1 070	-709	361	-1 834	-1 630	203	-1 981	-2 281	-300	-28	55	83	0	-206	-206	-1 259	-1 413	-154
Haparanda	554	2 343	1 790	-1 727	-1 393	333	-521	-562	-41	706	710	4	0	114	114	-269	524	793
Jokkmokk	2 792	5 141	2 350	-2 248	-1 958	289	-1 505	-1 618	-113	529	525	-4	0	4	4	-1 471	-1 059	412
Kalix	196	1 279	1 083	-2 525	-2 363	161	-857	-1 018	-161	733	582	-151	0	-217	-217	-740	-702	38
Kiruna	-1 785	-1 573	212	-935	-739	195	-452	-726	-274	337	269	-68	0	-135	-135	-1 122	-1 354	-232
Luleå	-3 683	-4 716	-1 023	-1 095	-1 162	-68	-1 124	-1 109	15	-208	-268	-60	0	-220	-220	-355	-746	-391
Pajala	7 720	9 902	2 182	-2 560	-2 301	258	-162	-516	-354	797	810	13	0	-198	-198	-1 811	-1 792	19
Piteå	-2 898	-3 276	-378	-1 153	-963	189	-605	-665	-60	350	259	-91	0	-303	-303	-1 198	-1 254	-56
Ålvsbyn	1 652	2 444	792	-1 963	-1 781	181	-78	-248	-170	1 167	1 239	72	0	-159	-159	-840	-988	-148
Övertorneå	5 938	8 812	2 874	-3 694	-3 405	288	-2 748	-2 499	249	673	774	101	0	-121	-121	-1 075	-620	455
Övertorneå	5 365	8 633	3 268	-3 928	-3 628	299	-1 320	-1 436	-116	1 798	1 971	173	0	-128	-128	-1 163	-1 027	136

Tabell 2 Bidrag/avgift i kostnadsutjämnningen för kommuner i nuvarande modellstruktur, sex delmodeller
Kronor per invånare 2018

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgår)		Befolkningsförändring (fördelas)		Behyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Stockholms län																		
Botkyrka	-4 349	-4 258	91	525	516	-10	615	0	-615	-51	-81	-30	-45	-51	-5	391	647	256
Danderyd	1 184	1 240	56	525	516	-10	-137	0	137	-171	-58	113	-45	-51	-5	1 481	1 922	441
Ekerö	-3 420	-3 409	11	525	516	-10	-137	0	137	-117	-142	-25	-45	-51	-5	920	1 072	152
Haninge	-3 915	-3 892	23	525	516	-10	124	0	-124	467	450	-17	-45	-51	-5	553	808	255
Huddinge	-4 130	-4 157	-27	525	516	-10	224	0	-224	357	304	-53	-45	-51	-5	729	969	240
Järfälla	-2 095	-2 031	64	525	516	-10	229	0	-229	592	579	-13	-45	-51	-5	700	980	280
Lidingö	1 272	1 332	60	525	516	-10	-137	0	137	-113	-160	-47	84	-51	-134	1 295	1 255	-40
Nacka	-2 624	-2 555	69	525	516	-10	-78	0	78	306	242	-64	84	-51	-134	1 233	1 388	155
Norrtälje	2 353	2 361	8	525	516	-10	-137	0	137	-155	-137	18	-45	-131	-85	422	739	317
Nykvärn	-4 469	-4 599	-130	525	516	-10	-136	0	136	354	377	23	-45	-131	-85	419	626	207
Nynäshamn	-329	-337	-8	525	516	-10	-132	0	132	-167	-178	-11	-45	-51	-5	285	382	97
Salem	-2 774	-2 819	-45	525	516	-10	1	0	-1	-156	-201	-45	-45	-51	-5	451	631	180
Sigtuna	-3 576	-3 529	47	525	516	-10	328	0	-328	280	261	-19	-45	-51	-5	654	929	275
Sollentuna	-2 666	-2 672	-6	525	516	-10	40	0	-40	-98	-97	1	-45	-51	-5	1 226	1 367	141
Solna	-1 299	-1 213	86	525	516	-10	-59	0	59	348	366	18	84	-51	-134	870	726	-144
Stockholm	-2 049	-1 895	154	525	516	-10	96	0	-96	56	30	-26	535	449	-85	1 014	1 044	30
Sundbyberg	-3 436	-3 341	95	525	516	-10	122	0	-122	1 157	1 231	74	84	-51	-134	895	1 023	128
Södertälje	-2 180	-2 155	25	525	516	-10	452	0	-452	7	-23	-30	20	-66	-85	434	704	270

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgåar)		Befolkningsförändring (fördelas)		Beflygelsesstruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Tyresö	-2 946	-3 014	-68	525	516	-10	-137	0	137	-171	-201	-30	-45	-51	-5	916	1 051	135
Täby	-1 085	-1 150	-65	525	516	-10	-137	0	137	29	-37	-66	-45	-51	-5	1 306	1 516	210
Upplands Väsby	-3 021	-3 026	-5	525	516	-10	109	0	-109	179	152	-27	-45	-51	-5	663	1 069	406
Upplands-Bro	-3 681	-3 712	-31	525	516	-10	140	0	-140	985	967	-18	-45	-51	-5	476	669	193
Vallentuna	-3 611	-3 586	25	525	516	-10	-137	0	137	-171	-199	-28	-45	-51	-5	749	1 015	266
Vaxholm	-2 303	-2 184	119	525	516	-10	-137	0	137	-167	-29	138	-45	-51	-5	1 138	1 252	114
Värmdö	-3 686	-3 615	71	525	516	-10	-137	0	137	787	809	22	-45	-51	-5	908	946	38
Österåker	-3 121	-3 105	16	525	516	-10	-137	0	137	134	104	-30	-45	-51	-5	661	976	315
Uppsala län																		
Enköping	-40	-6	34	-13	-195	-182	-122	0	122	309	289	-20	-142	-213	-70	-261	-279	-18
Heby	2 134	2 207	73	-13	-195	-182	-137	0	137	-20	-67	-47	13	-21	-33	-402	-388	14
Häbo	-3 870	-3 973	-103	-13	-195	-182	-137	0	137	-171	-176	-5	-142	-133	10	39	109	70
Knivsta	-4 793	-4 880	-87	-13	-195	-182	-137	0	137	1 495	1 464	-31	-142	-213	-70	161	386	225
Tierp	2 480	2 366	-114	-13	-195	-182	-106	0	106	-75	-107	-32	-119	-154	-34	-402	-388	14
Uppsala	-2 135	-2 085	50	-13	-195	-182	-45	0	45	444	439	-5	-77	-148	-70	-67	-69	-2
Ålvikarleby	2 217	1 980	-237	-13	-195	-182	-137	0	137	-171	-154	17	-119	-154	-34	-402	-388	14
Östhammar	3 113	2 964	-149	-13	-195	-182	-137	0	137	-65	-48	17	-142	-154	-11	-402	-388	14
Södermanlands län																		
Eskilstuna	-54	-124	-70	-215	-280	-66	157	0	-157	-119	-160	-41	-134	-148	-13	-402	-388	14
Flen	2 820	2 814	-6	-514	-533	-20	158	0	-158	-132	-158	-26	-198	-213	-14	-402	-388	14
Gnesta	156	124	-32	44	-5	-49	-137	0	137	-171	-95	76	-221	-213	9	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebygelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Katrineholm	2 194	2 230	36	-523	-543	-20	102	0	-102	-118	-142	-24	-198	-213	-14	-402	-388	14
Nyköping	1 859	1 855	-4	46	-24	-71	-74	0	74	-171	-198	-27	-221	-213	9	-402	-388	14
Oxelösund	3 705	3 505	-200	-941	-952	-12	-137	0	137	-63	102	165	-221	-213	9	-402	-388	14
Strängnäs	-54	-104	-50	-256	-315	-59	-137	0	137	-148	-152	-4	-198	-213	-14	-315	-381	-66
Trosa	-867	-900	-33	-391	-445	-54	-137	0	137	1 185	1 206	21	-221	-213	9	-130	-193	-63
Vingåker	2 120	1 820	-300	-112	-122	-11	-137	0	137	-147	-143	4	-198	-213	-14	-402	-388	14
Östergötlands län																		
Boxholm	2 141	2 199	58	-303	-344	-42	-137	0	137	20	-66	-86	476	65	-410	-402	-388	14
Finspång	2 407	2 509	102	-303	-344	-42	-137	0	137	-99	-93	6	-270	-244	27	-402	-388	14
Kinda	2 622	2 853	231	-303	-344	-42	-137	0	137	-144	-96	48	476	1 046	571	-402	-388	14
Linköping	-961	-1 015	-54	-303	-344	-42	36	0	-36	-169	-199	-30	-205	-179	27	-238	-234	4
Mjölby	1 040	884	-156	-303	-344	-42	-137	0	137	-171	-152	19	-247	-244	4	-402	-388	14
Motala	1 386	1 385	-1	-303	-344	-42	-137	0	137	-171	-146	25	-270	-244	27	-402	-388	14
Norrköping	-442	-434	8	-303	-344	-42	81	0	-81	-34	-49	-15	-205	-179	27	-402	-388	14
Söderköping	892	893	1	-303	-344	-42	-137	0	137	-108	-102	6	-270	-244	27	-402	-388	14
Vadstena	6 414	6 706	292	-303	-344	-42	-137	0	137	119	121	2	279	-89	-367	-402	-388	14
Valdemarsvik	4 570	4 486	-84	-303	-344	-42	-137	0	137	-50	13	63	453	65	-387	-402	-388	14
Ydre	4 294	4 494	200	-303	-344	-42	-120	0	120	14	168	154	1 430	1 872	443	-402	-388	14
Åtvidaberg	2 505	2 557	52	-303	-344	-42	-137	0	137	-48	-90	-42	-247	-244	4	-402	-388	14
Ödeshög	3 340	3 534	194	-303	-344	-42	-137	0	137	-113	-157	-44	453	65	-387	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgår)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Jönköpings län																		
Aneby	1 149	1 235	86	-477	-434	43	-80	0	80	-86	-20	66	468	-17	-484	-402	-388	14
Eksjö	3 269	3 300	31	-477	-434	43	-131	0	131	-87	-107	-20	-230	-290	-59	-402	-388	14
Gislaved	245	333	88	-477	-434	43	71	0	-71	-171	-179	-8	-230	-327	-96	-402	-388	14
Gnosjö	-205	-25	180	-477	-434	43	165	0	-165	-146	-173	-27	-230	-327	-96	-402	-388	14
Habo	-3 515	-3 548	-33	-477	-434	43	-137	0	137	263	267	4	-278	-327	-48	-402	-388	14
Jönköping	-201	-126	75	-477	-434	43	0	0	0	-171	-201	-30	-213	-262	-48	-402	-388	14
Mullsjö	58	193	135	-477	-434	43	-137	0	137	-171	-131	40	294	-172	-465	-402	-388	14
Nässjö	1 635	1 614	-21	-477	-434	43	9	0	-9	-83	-81	2	-230	-290	-59	-402	-388	14
Sävsjö	2 725	2 968	243	-477	-434	43	-26	0	26	-110	-94	16	-230	-290	-59	-402	-388	14
Tranås	3 134	3 061	-73	-477	-434	43	-137	0	137	-171	-192	-21	-230	-327	-96	-402	-388	14
Vaggeryd	16	209	193	-477	-434	43	-93	0	93	-171	-201	-30	-230	-327	-96	-402	-388	14
Vetlanda	2 078	2 138	60	-477	-434	43	-84	0	84	-129	-147	-18	-230	-327	-96	-402	-388	14
Värnamo	740	878	138	-477	-434	43	-25	0	25	-171	-191	-20	-230	-327	-96	-402	-388	14
Kronobergs län																		
Alvesta	1 432	1 386	-46	-511	-457	54	129	0	-129	-108	-56	52	-297	-327	-29	-402	-388	14
Lessebo	1 569	1 543	-26	-511	-457	54	186	0	-186	261	320	59	-271	-327	-55	-402	-388	14
Ljungby	2 156	2 251	95	-511	-457	54	-96	0	96	-171	-162	9	-271	-327	-55	-402	-388	14
Markaryd	3 137	2 956	-181	-511	-457	54	-19	0	19	-171	-201	-30	-297	-327	-29	-402	-388	14
Tingsryd	6 627	6 608	-19	-511	-457	54	-121	0	121	-120	-85	35	-98	-172	-73	-402	-388	14
Uppvidinge	3 947	3 940	-7	-511	-457	54	-61	0	61	-170	-199	-29	359	809	451	-402	-388	14

Län kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgåar)		Befolkningsförändring (fördelas)		Beygelesestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Växjö	-785	-780	5	-511	-457	54	0	-46	258	226	-32	-232	-262	-29	-402	-388	14	
Älmhult	1 672	1 735	63	-511	-457	54	0	9	889	866	-23	-297	-327	-29	-402	-388	14	
Kalmar län																		
Borgholm	6 926	7 008	82	-477	-388	88	0	129	-171	-201	-30	-316	-364	-47	-402	-388	14	
Emmaboda	4 476	4 516	40	-477	-388	88	0	69	-41	-47	-6	-267	-364	-96	-402	-388	14	
Hultsfred	3 958	3 993	35	-477	-388	88	0	-30	1	143	142	-70	-327	-256	-402	-388	14	
Högsby	4 447	4 552	105	-477	-388	88	32	0	-32	55	90	1 410	1 789	380	-402	-388	14	
Kalmar	194	139	-55	-477	-388	88	-80	0	80	-144	-163	-19	-227	-299	-71	-402	-388	14
Mönsterås	2 994	2 810	-184	-477	-388	88	-137	0	137	-60	-77	-17	-292	-364	-71	-402	-388	14
Mörbylånga	1 735	1 758	23	-477	-388	88	-128	0	128	-171	-156	15	-316	-364	-47	-402	-388	14
Nybro	2 911	2 832	-79	-477	-388	88	-40	0	40	-134	-139	-5	-267	-364	-96	-402	-388	14
Oskarshamn	1 644	1 637	-7	-477	-388	88	-116	0	116	-152	-144	8	-292	-364	-71	-402	-388	14
Torsås	4 895	4 911	16	-477	-388	88	-137	0	137	-171	-177	-6	257	-209	-465	-402	-388	14
Vimmerby	2 987	3 105	118	-477	-388	88	-137	0	137	-103	-146	-43	-243	-327	-83	-402	-388	14
Västervik	4 107	4 054	-53	-477	-388	88	-137	0	137	-171	-152	19	-292	-364	-71	-402	-388	14
Gotlands län																		
Gotland	2 237	2 213	-24	-781	-779	2	-137	0	137	-151	-125	26	-322	-364	-41	-402	-388	14
Blekinge län																		
Karlskrona	775	746	-29	-366	-453	-87	-85	0	85	-162	-201	-39	-312	-186	127	-402	-388	14
Karlskrona	775	746	-29	-366	-453	-87	-85	0	85	-162	-201	-39	-312	-186	127	-402	-388	14
Karlskrona	775	746	-29	-366	-453	-87	-85	0	85	-162	-201	-39	-312	-186	127	-402	-388	14
Karlskrona	775	746	-29	-366	-453	-87	-85	0	85	-162	-201	-39	-312	-186	127	-402	-388	14
Karlskrona	775	746	-29	-366	-453	-87	-85	0	85	-162	-201	-39	-312	-186	127	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgåår)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring	I dag	Förslag ändring						
Olofstrom	3 579	3 629	50	-775	-453	322	-43	0	43	-115	-138	-23	-352	-251	102	-402	-388	14
Ronneby	2 308	2 317	9	-668	-453	215	-54	0	54	-77	-44	33	-376	-251	126	-402	-388	14
Sölvesborg	2 645	2 583	-62	-676	-453	223	-137	0	137	-144	-171	-27	-376	-251	126	-402	-388	14
Skåne län																		
Bjuv	-1 309	-1 344	-35	134	196	62	17	0	-17	-171	-178	-7	-249	-251	-1	-402	-388	14
Bromölla	1 553	1 414	-139	134	196	62	-137	0	137	-171	-179	-8	-249	-251	-1	-402	-388	14
Burlöv	-1 416	-1 377	39	134	196	62	369	0	-369	-159	-178	-19	-196	-171	26	-15	-306	-291
Båstad	4 644	4 552	-92	134	196	62	-137	0	137	-171	-180	-9	-249	-251	-1	75	-186	-261
Eslov	-534	-528	6	134	196	62	-25	0	25	-171	-201	-30	-196	-251	-54	-402	-388	14
Helsingborg	-55	-31	24	134	196	62	128	0	-128	409	393	-16	-184	-186	-1	105	-165	-270
Hässleholm	2 114	2 117	3	134	196	62	-55	0	55	-171	-201	-30	-249	-251	-1	-402	-388	14
Höganäs	2 481	2 343	-138	134	196	62	-137	0	137	-171	-201	-30	-249	-288	-38	-109	-388	-279
Hörby	1 674	1 821	147	134	196	62	-137	0	137	-171	-166	5	-249	-251	-1	-402	-388	14
Höör	-536	-589	-53	134	196	62	-137	0	137	-171	-201	-30	-196	-251	-54	-402	-388	14
Klippan	1 390	1 380	-10	134	196	62	-96	0	96	-171	-201	-30	-249	-251	-1	-402	-388	14
Kristianstad	842	804	-38	134	196	62	91	0	-91	-171	-201	-30	-184	-186	-1	-402	-388	14
Kävlinge	-2 386	-2 484	-98	134	196	62	-137	0	137	-87	-132	-45	-196	-171	26	-87	-292	-205
Landskrona	104	215	111	134	196	62	261	0	-261	-125	-158	-33	-249	-288	-38	-315	-388	-73
Lomma	-1 252	-1 421	-169	134	196	62	-137	0	137	122	115	-7	-196	-208	-11	332	184	-148
Lund	-2 191	-2 107	84	134	196	62	-49	0	49	-107	-140	-33	-131	-186	-54	-104	-379	-275
Malmö	-1 295	-1 122	173	134	196	62	354	0	-354	249	264	15	-68	-160	-91	222	-207	-429
Osby	3 261	3 186	-75	134	196	62	-107	0	107	-137	-163	-26	-225	-214	12	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Behovsstruktur (fördelas)		Lön (fördelas)						
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring					
Perstorp	1 629	1 617	-12	134	196	62	0	-14	-171	-201	-30	300	-97	-396	-402	-388	14
Simrishamn	6 138	6 191	53	134	196	62	0	127	-159	-171	-12	-249	-251	-1	-344	-388	-44
Sjöbo	993	843	-150	134	196	62	0	137	-171	-153	18	-249	-251	-1	-402	-388	14
Skurup	-456	-538	-82	134	196	62	0	137	-171	-177	-6	-196	-171	26	-373	-388	-15
Staffanstorp	-2 492	-2 647	-155	134	196	62	0	136	-171	-201	-30	-196	-171	26	-52	-207	-155
Svalöv	-1 058	-1 102	-44	134	196	62	0	47	-164	-172	-8	-249	-251	-1	-402	-388	14
Svedala	-2 794	-2 819	-25	134	196	62	0	136	-163	-194	-31	-196	-171	26	-136	-388	-252
Tomelilla	2 506	2 379	-127	134	196	62	0	98	-171	-201	-30	-249	-251	-1	-402	-388	14
Trelleborg	620	551	-69	134	196	62	0	101	-171	-179	-8	-196	-171	26	-290	-388	-98
Vellinge	-1 149	-1 219	-70	134	196	62	0	137	-171	-201	-30	-196	-208	-11	646	327	-319
Ystad	3 337	3 299	-38	134	196	62	0	137	-171	-201	-30	-249	-251	-1	-319	-388	-69
Åstorp	-1 457	-1 600	-143	134	196	62	0	-127	-170	-201	-31	-249	-251	-1	-402	-388	14
Ängelholm	2 603	2 516	-87	134	196	62	0	128	-171	-154	17	-249	-251	-1	-231	-388	-157
Örkelljunga	2 521	2 336	-185	134	196	62	0	137	-171	-191	-20	-249	-214	36	-402	-388	14
Östra Göinge	1 581	1 532	-49	134	196	62	0	95	-100	-85	15	-249	-251	-1	-402	-388	14
Hallands län																	
Falkenberg	1 652	1 667	15	-102	-269	-168	0	86	-156	-184	-28	-368	-325	44	-373	-246	127
Halmstad	517	543	26	-102	-269	-168	0	14	-132	-141	-9	-304	-260	45	-291	-388	-97
Hylte	1 582	1 612	30	-102	-269	-168	0	-165	60	183	123	-147	-133	15	-402	-388	14
Kungsbacka	-1 384	-1 473	-89	-102	-269	-168	0	137	-171	-174	-3	-282	-245	38	126	80	-46
Laholm	1 908	1 719	-189	-102	-269	-168	0	130	-150	-178	-28	-368	-325	44	-402	-388	14
Varberg	1 241	1 178	-63	-102	-269	-168	0	137	-171	-178	-7	-368	-325	44	-289	-275	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Västra Götalands län																		
Ale	-2 567	-2 624	-57	112	204	91	-66	0	66	272	242	-30	-231	-107	125	-232	-307	-75
Alingsås	601	609	8	112	204	91	-137	0	137	-171	-167	4	-231	-107	125	-402	-388	14
Bengtsfors	5 932	6 227	295	112	204	91	-137	0	137	-124	-149	-25	-75	-133	-57	-402	-388	14
Bollebygd	-1 755	-1 768	-13	112	204	91	-137	0	137	155	153	-2	-271	-208	64	-344	-388	-44
Borås	218	198	-20	112	204	91	56	0	-56	-149	-176	-27	-206	-223	-16	-402	-388	14
Dals-Ed	2 782	2 777	-5	112	204	91	-137	0	137	-120	-99	21	1 403	1 829	427	-402	-388	14
Essunga	2 619	2 589	-30	112	204	91	-137	0	137	-79	-136	-57	253	-133	-385	-402	-388	14
Falköping	2 044	2 083	39	112	204	91	2	0	-2	-151	-178	-27	-274	-288	-13	-402	-388	14
Färgelanda	3 116	3 130	14	112	204	91	-137	0	137	-124	-39	85	449	22	-426	-402	-388	14
Grästorp	2 220	2 318	98	112	204	91	-137	0	137	-171	-53	118	253	-133	-385	-402	-388	14
Gullspång	4 814	4 707	-107	112	204	91	-137	0	137	29	165	136	276	-133	-408	-402	-388	14
Göteborg	-1 877	-1 738	139	112	204	91	181	0	-181	-11	-48	-37	-88	-32	57	210	94	-116
Götene	897	953	56	112	204	91	-105	0	105	-157	-167	-10	-297	-288	10	-402	-388	14
Herrljunga	1 561	1 558	-3	112	204	91	-126	0	126	-122	-121	1	-274	-288	-13	-402	-388	14
Hjo	3 177	3 073	-104	112	204	91	-137	0	137	-101	-101	0	-297	-288	10	-402	-388	14
Härjeda	-3 261	-3 278	-17	112	204	91	-137	0	137	-159	-110	49	-153	-145	9	-49	33	82
Karlsborg	4 440	4 298	-142	112	204	91	-137	0	137	-138	-97	41	253	-133	-385	-402	-388	14
Kungälv	-105	-10	95	112	204	91	-137	0	137	-171	-99	72	-282	-145	138	-115	-109	6
Lerum	-2 490	-2 572	-82	112	204	91	-137	0	137	-171	-150	21	-231	-145	87	-164	-135	29
Lidköping	1 212	1 190	-22	112	204	91	-137	0	137	-171	-143	28	-297	-288	10	-402	-388	14
Lilla Edet	-925	-1 054	-129	112	204	91	-99	0	99	290	278	-12	-231	-107	125	-402	-388	14
Lysekil	4 009	4 059	50	112	204	91	-137	0	137	-154	-158	-4	-348	-325	24	-317	-388	-71

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Marnestad	2 823	2 702	-121	112	204	91	-137	0	137	-127	-122	5	-297	-288	10	-402	-388	14
Mark	1 671	1 606	-65	112	204	91	-137	0	137	-171	-124	47	-297	-288	10	-402	-388	14
Mellerud	4 676	4 606	-70	112	204	91	-57	0	57	-26	102	128	-274	-288	-13	-402	-388	14
Munkedal	3 215	3 169	-46	112	204	91	-137	0	137	-164	-181	-17	-323	-288	36	-402	-388	14
Mölnadal	-1 967	-1 901	66	112	204	91	-118	0	118	-171	-167	4	-153	-145	9	15	74	59
Orust	3 231	3 225	-6	112	204	91	-137	0	137	-100	-170	-70	-348	-325	24	-318	-388	-70
Partille	-1 605	-1 593	12	112	204	91	-113	0	113	-171	-166	5	-153	-145	9	38	136	98
Skara	1 145	1 102	-43	112	204	91	-37	0	37	-146	-133	13	-274	-288	-13	-402	-388	14
Skövde	-455	-568	-113	112	204	91	-47	0	47	-171	-201	-30	-274	-288	-13	-402	-388	14
Sotenäs	6 546	6 501	-45	112	204	91	-137	0	137	-28	-35	-7	-348	-325	24	-152	-207	-55
Stenungsund	-1 274	-1 278	-4	112	204	91	-137	0	137	-171	-166	5	-282	-145	138	-119	-190	-71
Strömstad	966	932	-34	112	204	91	-92	0	92	-50	-52	-2	-348	-325	24	-155	-104	51
Svenljunga	1 615	1 664	49	112	204	91	-89	0	89	-132	-126	6	-75	-133	-57	-402	-388	14
Tanum	3 810	4 001	191	112	204	91	-134	0	134	-154	-147	7	-348	-325	24	-317	-388	-71
Tibro	2 469	2 264	-205	112	204	91	-137	0	137	-171	-186	-15	-274	-288	-13	-402	-388	14
Tidaholm	2 189	2 215	26	112	204	91	-137	0	137	-81	-124	-43	-274	-288	-13	-402	-388	14
Tjörn	1 201	1 097	-104	112	204	91	-137	0	137	-171	-154	17	-282	-225	58	-132	-304	-172
Tranemo	2 572	2 510	-62	112	204	91	-106	0	106	-106	-198	-92	-248	-250	-1	-402	-388	14
Trollhättan	-178	-252	-74	112	204	91	211	0	-211	-170	-176	-6	-297	-288	10	-402	-388	14
Töreboda	2 572	2 608	36	112	204	91	-126	0	126	-137	-163	-26	-274	-288	-13	-402	-388	14
Uddevalla	1 080	1 133	53	112	204	91	4	0	-4	-151	-179	-28	-348	-325	24	-402	-388	14
Ulricehamn	2 062	2 120	58	112	204	91	-137	0	137	-171	-201	-30	-248	-250	-1	-402	-388	14
Vara	2 286	2 347	61	112	204	91	-129	0	129	-171	-145	26	-297	-288	10	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Vårdå	679	-702	112	204	91	-83	0	83	-171	-129	42	-297	-288	10	-402	-388	14	
Vänersborg	1 337	1 275	112	204	91	-35	0	35	-168	-186	-18	-297	-288	10	-402	-388	14	
Åmål	3 712	3 623	112	204	91	-94	0	94	-122	-141	-19	-274	-288	-13	-402	-388	14	
Öckerö	407	354	112	204	91	-137	0	137	-171	-111	60	-153	-145	9	85	87	2	
Värmlands län																		
Anvika	4 164	4 131	-33	-434	-289	145	-137	0	137	-171	-201	-30	-137	-131	7	-402	-388	14
Eda	3 551	3 653	102	-551	-289	262	-137	0	137	63	50	-13	36	23	-12	-402	-388	14
Filipstad	6 032	5 603	-429	-706	-289	417	-89	0	89	-108	-140	-32	470	1 004	535	-402	-388	14
Forslunda	1 142	943	-199	-712	-289	423	-137	0	137	-171	-201	-30	-186	-131	56	-402	-388	14
Grums	2 785	2 670	-115	-610	-289	321	-137	0	137	-81	64	145	-186	-169	18	-402	-388	14
Hagfors	5 999	5 952	-47	-642	-289	353	-137	0	137	684	1 335	651	494	1 040	547	-402	-388	14
Hammarö	-1 388	-1 548	-160	-895	-289	606	-137	0	137	-142	-155	-13	-186	-131	56	-402	-388	14
Karlstad	545	426	-119	282	-289	-571	-133	0	133	-171	-201	-30	-122	-68	55	-402	-388	14
Kil	1 212	1 053	-159	-553	-289	264	-137	0	137	-155	-174	-19	-186	-131	56	-402	-388	14
Kristinehamn	3 656	3 511	-145	-285	-289	-4	-135	0	135	-105	-111	-6	-186	-131	56	-402	-388	14
Munkfors	8 570	7 734	-836	-805	-289	516	-137	0	137	132	569	437	412	23	-388	-402	-388	14
Storfors	3 490	3 409	-81	-613	-289	324	-68	0	68	830	1 666	836	586	178	-407	-402	-388	14
Sunne	3 643	3 319	-324	-616	-289	327	-137	0	137	-57	-118	-61	36	23	-12	-402	-388	14
Säffle	4 817	4 798	-19	-533	-289	244	-120	0	120	-158	-150	8	-186	-14	173	-402	-388	14
Torsby	8 075	7 659	-416	-539	-289	250	-137	0	137	371	711	340	517	1 040	524	-402	-388	14
Årjäng	3 602	3 635	33	-757	-289	468	-136	0	136	-171	-201	-30	586	1 159	574	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgår)		Befolkningsförändring (fördelas)		Beygeelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Örebro län																		
Askersund	2 820	2 703	-117	-212	-317	-106	-137	0	137	-171	-201	-30	-180	-118	63	-402	-388	14
Degerfors	3 400	3 102	-298	-212	-317	-106	-137	0	137	109	226	117	-154	-118	37	-402	-388	14
Hallsberg	1 556	1 468	-88	-212	-317	-106	-130	0	130	-171	-164	7	-180	-191	-10	-402	-388	14
Hällefors	5 783	5 319	-464	-212	-317	-106	-59	0	59	198	504	306	1 661	2 153	493	-402	-388	14
Karlskoga	2 902	2 826	-76	-212	-317	-106	-137	0	137	-171	-201	-30	-154	-118	37	-402	-388	14
Kumla	-650	-822	-172	-212	-317	-106	-137	0	137	-171	-201	-30	-180	-191	-10	-402	-388	14
Laxå	5 584	5 579	-5	-212	-317	-106	-106	0	106	241	575	334	543	118	-424	-402	-388	14
Lekeberg	543	357	-186	-212	-317	-106	-137	0	137	-129	-41	88	369	-36	-404	-402	-388	14
Lindesberg	2 200	2 377	177	-212	-317	-106	-65	0	65	-145	-172	-27	-131	-118	14	-402	-388	14
Ljusnarsberg	4 384	4 394	10	-212	-317	-106	-137	0	137	96	320	224	1 570	1 998	429	-402	-388	14
Nora	2 455	2 357	-98	-212	-317	-106	-137	0	137	-171	-201	-30	-131	-118	14	-402	-388	14
Örebro	-963	-985	-22	-212	-317	-106	95	0	-95	429	400	-29	-115	-126	-10	-402	-388	14
Västmanlands län																		
Arboga	2 366	2 405	39	-593	-689	-96	-137	0	137	-68	-120	-52	-183	-191	-7	-402	-388	14
Fagersta	2 896	2 903	7	-392	-813	-422	55	0	-55	74	79	5	-135	-154	-18	-402	-388	14
Hallsthammar	2 434	2 298	-136	-1 035	-738	297	-82	0	82	-165	-186	-21	-183	-191	-7	-402	-388	14
Kungsör	665	645	-20	-907	-767	139	-124	0	124	-165	-194	-29	-183	-191	-7	-402	-388	14
Köping	2 365	2 353	-12	-642	-644	-2	-4	0	4	-159	-184	-25	-183	-191	-7	-402	-388	14
Norberg	2 993	2 731	-262	-656	-680	-24	-137	0	137	-171	-196	-25	439	1	-437	-402	-388	14
Sala	2 374	2 318	-56	-140	-534	-395	-133	0	133	-157	-185	-28	-160	-154	7	-402	-388	14
Skinnskatteberg	4 408	4 086	-322	-86	-461	-375	-137	0	137	457	942	485	1 542	1 925	384	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgård)		Befolkningsförändring (förändlas)		Bebyggelsestruktur (förändlas)		Lön (förändlas)					
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring				
Surahammar	1 186	920	-1 018	-631	386	0	137	-171	-201	-30	-160	-191	-30	-402	-388	14
Västerås	-215	-296	-81	89	-74	37	0	-37	-162	-191	-119	-126	-6	-289	-372	-83
Dalarnas län																
Avesta	3 043	2 873	-170	-231	-298	-67	73	-63	-65	-2	-76	-131	-54	-402	-388	14
Borlänge	180	-11	-191	-231	-298	-67	26	-26	-136	-16	-76	-95	-18	-402	-388	14
Falun	667	553	-114	-231	-298	-67	137	-153	-155	-2	-12	-32	-19	-402	-388	14
Gagnef	934	858	-76	-231	-298	-67	137	-141	-177	-36	-76	-95	-18	-402	-388	14
Hedemora	2 805	2 740	-65	-231	-298	-67	127	-171	-183	-12	-76	-131	-54	-402	-388	14
Leksand	3 752	3 848	96	-231	-298	-67	137	-154	-188	-34	98	60	-37	-402	-388	14
Ludvika	3 629	3 556	-73	-231	-298	-67	84	-29	-43	-14	-76	-95	-18	-402	-388	14
Malung-Sälén	4 456	4 452	-4	-231	-298	-67	137	107	288	181	694	1 268	575	-402	-388	14
Mora	3 428	3 156	-272	-231	-298	-67	137	-171	-147	24	554	1 040	487	-402	-388	14
Orsa	4 495	4 231	-264	-231	-298	-67	137	-117	-51	66	1 624	2 021	398	-402	-388	14
Rättvik	7 465	7 371	-94	-231	-298	-67	137	-130	-94	36	531	1 040	510	-402	-388	14
Smedjebacken	2 490	2 033	-457	-231	-298	-67	137	-128	-76	52	98	60	-37	-402	-388	14
Säter	1 914	1 758	-156	-231	-298	-67	137	-171	-149	22	-76	-131	-54	-402	-388	14
Vansbro	4 698	4 844	146	-231	-298	-67	137	-171	-201	-30	1 740	2 176	437	-402	-388	14
Ålvåden	6 210	6 159	-51	-231	-298	-67	137	141	527	386	1 787	2 249	463	-402	-388	14
Gävleborgs län																
Bollnäs	3 491	3 278	-213	-413	-437	-24	137	-153	-167	-14	4	-32	-35	-402	-388	14
Gävle	-9	-140	-131	-413	-437	-24	36	-171	-201	-30	43	-5	-47	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)						
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring					
Hofors	4 422	4 036	-386	-413	-437	-24	0	137	165	443	278	4	-32	-35	-402	-388	14
Hudiksvall	2 744	2 513	-231	-413	-437	-24	0	123	-171	-186	-15	4	-32	-35	-402	-388	14
Ljusdal	4 915	4 692	-223	-413	-437	-24	0	137	-171	-188	-17	634	1 140	507	-402	-388	14
Nordansjö	3 373	3 464	91	-413	-437	-24	0	137	-43	101	144	611	1 103	493	-402	-388	14
Ockelbo	4 364	4 209	-155	-413	-437	-24	0	137	47	69	22	1 681	2 048	368	-402	-388	14
Ovanåker	3 832	3 701	-131	-413	-437	-24	0	137	-171	-190	-19	634	1 140	507	-402	-388	14
Sandviken	1 518	1 418	-100	-413	-437	-24	0	10	-128	-153	-25	-20	-68	-47	-402	-388	14
Söderhamn	4 242	4 208	-34	-413	-437	-24	0	74	-89	-67	22	4	-32	-35	-402	-388	14
Västernorrlands län																	
Härnösand	2 756	2 659	-97	-662	-677	-16	0	115	-171	-201	-30	57	40	-16	-402	-388	14
Kramfors	5 210	5 085	-125	-782	-684	97	0	137	233	562	329	254	195	-58	-402	-388	14
Sollefteå	5 912	5 769	-143	-600	-561	39	0	129	123	376	253	712	1 211	500	-402	-388	14
Sundsvall	553	316	-237	-577	-448	128	0	137	-171	-164	7	121	103	-17	-402	-388	14
Timrå	935	694	-241	-749	-753	-4	0	137	-160	-167	-7	57	40	-16	-402	-388	14
Ånge	6 612	6 544	-68	-714	-596	118	0	137	805	1 619	814	827	1 366	540	-402	-388	14
Örnsköldsvik	2 677	2 557	-120	-546	-519	26	0	134	-171	-193	-22	751	258	-492	-402	-388	14
Jämtlands län																	
Berg	7 572	7 331	-241	-205	-388	-183	0	107	376	849	473	1 903	2 347	445	-402	-388	14
Bräcke	6 323	6 181	-142	-205	-388	-183	0	120	856	1 595	739	1 880	2 347	468	-402	-388	14
Härjedalen	8 355	8 150	-205	-205	-388	-183	0	137	237	495	258	1 186	1 879	694	-402	-388	14
Krokom	1 017	862	-155	-205	-388	-183	0	137	-167	4	171	718	1 249	532	-402	-388	14

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgått)		Befolkningsförändring (fördelas)		Bebyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)						
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring					
Regunda	9 072	9 644	572	-388	-183	0	137	302	808	506	2 169	2 760	592	-402	-388	14	
Strömsund	7 909	7 712	-197	-388	-183	0	137	609	1 125	516	833	1 403	571	-402	-388	14	
Åre	95	124	29	-388	-183	-125	0	125	121	155	34	833	1 441	609	-402	-388	14
Östersund	1 003	850	-153	-388	-183	-137	0	137	-171	-141	30	127	139	13	-402	-388	14
Västerbottens län																	
Bjurholm	10 641	10 548	-93	-459	-519	-60	137	-29	253	282	1 978	2 389	412	-402	-388	14	
Dorotea	11 490	11 640	150	-205	-434	-229	137	806	1 845	1 039	2 291	2 839	549	-402	-388	14	
Ljcksele	4 021	4 018	-3	-667	-728	-62	137	-34	82	116	933	1 446	514	-402	-388	14	
Malå	6 331	6 361	30	-103	-592	-490	137	467	1 027	560	2 291	2 876	586	-402	-388	14	
Nordmaling	3 803	3 709	-94	-168	-679	-511	137	25	195	170	1 931	2 353	423	-402	-388	14	
Norsjö	5 648	5 493	-155	-552	-700	-149	137	342	950	608	2 291	2 876	586	-402	-388	14	
Robertsfors	3 863	4 032	169	-533	-731	-198	137	-68	83	151	1 955	2 389	435	-402	-388	14	
Skellefteå	1 774	1 632	-142	-767	-594	173	135	-170	-165	5	400	336	-63	-402	-388	14	
Sorsele	8 297	8 431	134	348	-249	-597	137	998	1 832	834	2 315	2 913	599	-402	-388	14	
Storuman	6 600	6 781	181	129	-418	-547	137	490	1 091	601	2 291	2 950	660	-402	-388	14	
Umeå	-2 404	-2 476	-72	-541	-480	60	137	-171	-169	2	202	145	-56	-402	-388	14	
Vilhelmina	6 612	5 959	-653	255	-403	-658	137	285	820	535	2 291	2 876	586	-402	-388	14	
Vindeln	7 007	7 209	202	215	-672	-888	137	74	291	217	1 978	2 426	449	-402	-388	14	
Vännäs	497	480	-17	-719	-791	-72	137	-127	-151	-24	186	118	-67	-402	-388	14	
Åsele	10 649	10 909	260	-232	-412	-180	137	929	1 914	985	2 355	2 902	548	-402	-388	14	

Län Kommun	Äldreomsorg		Kollektivtrafik		Barn och unga med utländsk bakgrund (utgård)		Befolkningsförändring (fördelas)		Behyggelsestruktur (fördelas)		Lön (fördelas)							
	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring	Idag	Förslag ändring						
Norrbottens län																		
Arjeplog	7 556	7 778	222	-385	78	462	-137	0	137	729	1 348	619	2 249	2 913	665	-402	-388	14
Anvindsjaur	6 225	5 910	-315	-612	-441	170	-137	0	137	237	557	320	2 249	2 876	628	-402	-388	14
Boden	2 176	2 009	-167	-195	-561	-367	-137	0	137	-118	-187	-69	751	310	-440	-402	-388	14
Gällivare	3 701	3 577	-124	-348	-573	-225	-137	0	137	304	558	254	913	1 592	680	-402	-388	14
Haparanda	3 250	3 404	154	-731	-637	94	-137	0	137	-25	106	131	409	465	57	-402	-388	14
Jokkmokk	5 821	5 648	-173	-602	55	656	-118	0	118	538	984	446	2 249	2 950	702	-402	-388	14
Kalix	3 997	3 828	-169	-639	-702	-63	-137	0	137	356	814	458	409	1 446	1 038	-402	-388	14
Kiruna	765	709	-56	-528	-462	65	-137	0	137	-134	-184	-50	822	1 437	616	-402	-388	14
Luleå	-372	-520	-148	-13	-337	-324	-137	0	137	-171	-183	-12	183	218	36	-402	-388	14
Pajala	9 858	10 404	546	-668	-177	491	-137	0	137	555	1 148	593	2 249	2 913	665	-402	-388	14
Piteå	891	699	-192	-594	-577	16	-137	0	137	-171	-201	-30	120	118	-1	-402	-388	14
Älvsbyn	3 678	3 539	-139	-827	-677	149	-137	0	137	186	462	276	867	1 446	580	-402	-388	14
Övertorneå	10 693	10 624	-69	-599	-450	148	-137	0	137	1 000	2 021	1 021	2 226	2 876	651	-402	-388	14
Övertorneå	7 843	8 388	545	-693	-250	443	-137	0	137	1 140	2 256	1 116	2 226	2 876	651	-402	-388	14

Standardkostnader per kommun

Bidrag/avgift, strukturkostnad och standardkostnader

I tabellen nedan redovisas bidrag/avgift, strukturkostnad samt standardkostnad per delmodell i kronor per invånare om förslaget hade varit fullt ut implementerat 2018. Standardkostnaderna redovisas per delmodell i den föreslagna modellstrukturen.

Strukturkostnaden är lika med summan av samtliga standardkostnader.

Bidrag/avgift är lika med skillnaden mellan kommunens strukturkostnad och genomsnittet i riket.

De införandebidrag som föreslås och redovisas i kapitel 11 ingår inte i tabellen.

Tabell 1 Bidrag/avgift, strukturkostnad och standardkostnader enligt förslaget för kommuner

Kronor per invånare 2018

Län	Bidrag/avgift	Struktur-	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv-	Infrastruktur	Verksamhetsöver-
Kommun	kostnad	kostnad			vuxenutbildning				trafik	och skydd	gripande kostnader
Riket	39 432	8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 186	184	214	
Stockholms län											
Botkyrka	2 834	42 266	9 756	4 369	1 184	5 650	6 322	1 681	124	124	196
Danderyd	6 677	46 109	9 543	4 199	311	1 832	12 317	1 681	124	124	75
Ekerö	3 264	42 696	10 308	4 424	365	2 411	7 269	1 681	124	124	75
Haninge	906	40 338	9 237	4 192	818	4 473	6 741	1 681	124	124	710
Huddinge	2 424	41 856	10 340	4 195	767	4 115	6 485	1 681	124	124	571
Järfälla	2 444	41 876	9 275	3 864	697	4 075	8 696	1 681	124	124	787
Lidingö	4 681	44 113	9 333	3 887	399	2 541	12 234	1 681	124	124	75
Nacka	3 253	42 685	10 502	3 889	413	3 200	8 231	1 681	124	124	438
Norrtälje	-153	39 279	6 532	3 819	501	3 542	13 182	1 681	44	44	75
Nykvärn	1 025	40 457	9 390	4 905	421	2 517	5 972	1 681	44	44	540
Nynäshamn	-603	38 829	7 755	3 862	632	3 625	10 293	1 681	124	124	75
Salem	3 750	43 182	9 840	5 116	500	3 154	7 787	1 681	124	124	75
Sigtuna	1 920	41 352	9 664	4 365	932	4 398	7 134	1 681	124	124	410
Sollentuna	2 989	42 421	9 895	4 179	506	3 242	8 104	1 681	124	124	75
Solna	-5 774	33 658	8 459	2 008	659	3 221	9 551	1 681	124	124	470
Stockholm	-670	38 762	8 683	2 971	626	5 293	8 885	1 681	624	624	234
Sundbyberg	-1 937	37 495	9 966	2 418	818	4 475	7 390	1 681	124	124	1 109
Södertälje	3 201	42 633	8 477	4 415	1 219	5 872	8 497	1 681	109	109	254
Tyresö	1 483	40 915	9 245	4 644	453	3 237	7 689	1 681	124	124	75

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	8 020	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 186	164	214	
Täby	2 736	42 168	9 778	14 124	3 981	297	2 219	9 737	1 681	124	227
Upplands Väsby	18	39 450	9 170	11 906	3 811	721	3 934	7 700	1 681	124	403
Upplands-Bro	2 535	41 967	10 217	13 007	4 208	664	4 102	6 891	1 681	124	1 073
Vallentuna	1 436	40 868	10 349	14 276	4 312	367	2 598	7 086	1 681	124	75
Vaxholm	2 918	42 350	9 262	15 582	4 689	272	2 079	8 586	1 681	124	75
Värmdö	2 060	41 492	9 606	14 482	4 402	381	2 737	7 045	1 681	124	1 034
Österåker	970	40 402	9 081	14 155	4 224	444	2 729	7 584	1 681	124	380
Uppsala län											
Enköping	-384	39 048	7 834	11 306	4 043	507	3 471	10 427	971	44	445
Heby	939	40 371	7 205	10 664	4 617	522	3 555	12 608	971	199	30
Håbo	-1 652	37 780	8 553	13 606	4 672	482	2 856	6 523	971	124	-7
Knivsta	3 089	42 521	11 596	16 127	3 967	364	2 364	5 638	971	44	1 450
Tierp	1 283	40 715	7 461	10 437	4 275	581	4 127	12 767	971	66	30
Uppsala	-3 280	36 152	7 961	10 262	3 279	564	4 013	8 399	971	109	594
Älvkarleby	847	40 279	7 221	10 800	4 260	774	3 776	12 381	971	66	30
Östhammar	-833	38 599	6 886	9 925	4 306	411	2 639	13 365	971	66	30
Södermanlands län											
Eskilstuna	2 121	41 552	8 218	11 351	4 173	810	5 736	10 277	885	109	-7
Flen	3 591	43 023	7 082	11 389	4 617	1 039	5 012	13 215	632	44	-7
Gnesta	-92	39 340	8 166	11 750	3 834	520	3 347	10 525	1 161	44	-7

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	39 432	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214	
Katrineholm	3 203	42 635	7 811	11 095	4 343	774	5 321	12 631	623	44	-7
Nyköping	584	40 015	7 555	10 910	3 788	517	3 811	12 256	1 141	44	-7
Oxelösund	-1 151	38 281	6 935	9 366	3 476	834	3 418	13 906	213	44	89
Strängnäs	-52	39 380	7 673	12 298	4 234	510	3 478	10 299	851	44	-7
Trosa	-1 117	38 315	7 722	11 782	4 035	481	2 637	9 556	721	44	1 337
Vingåker	2 166	41 597	6 979	11 461	4 748	807	4 301	12 221	1 043	44	-7
Östergötlands län											
Boxholm	-292	39 140	7 460	9 734	4 320	492	3 397	12 600	821	199	117
Finspång	786	40 218	7 827	10 203	4 097	613	3 741	12 910	821	44	-38
Kinda	2 403	41 835	6 930	11 353	4 394	440	3 347	13 254	821	354	942
Linköping	-2 413	37 019	7 932	10 387	3 572	509	4 298	9 429	821	109	-38
Mjölby	-509	38 923	7 741	10 807	4 134	420	3 709	11 285	821	44	-38
Motala	-98	39 334	7 184	10 764	4 035	680	4 058	11 786	821	44	-38
Norrköping	280	39 712	8 032	10 888	4 024	694	5 087	9 967	821	109	90
Söderköping	-1 327	38 105	7 936	11 007	4 152	351	2 538	11 294	821	44	-38
Vadstena	413	39 845	5 779	8 428	4 011	375	3 051	17 107	821	44	229
Valdemarsvik	-491	38 941	5 677	9 228	4 504	709	2 630	14 887	821	199	286
Ydre	5 064	44 496	6 697	11 602	4 745	340	2 905	14 895	821	199	2 292
Åtvidaberg	-283	39 149	6 812	10 543	4 643	461	2 905	12 958	821	44	-38
Ödesbrogård	1 838	41 270	6 558	10 609	4 590	597	3 844	13 935	821	199	117

Län	Bidrag/avgift	Strukturkostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektivtrafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsövergripande kostnader
Riket	8 020	39 432	10 889	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214
Jönköpings län											
Aneby	-56	39 376	8 060	10 589	4 402	552	3 172	11 636	732	199	34
Eksjö	284	39 716	7 251	10 567	3 842	556	3 107	13 701	732	44	-84
Gislaved	758	40 190	7 645	12 029	4 458	830	3 839	10 734	732	44	-121
Gnosjö	784	40 216	7 409	12 253	5 045	902	3 576	10 376	732	44	-121
Habo	875	40 307	11 206	14 610	4 058	306	2 246	6 853	732	44	252
Jönköping	-1 932	37 500	7 953	10 574	3 620	515	3 843	10 275	732	109	-121
Mullsjö	-340	39 092	7 973	11 828	4 476	471	2 940	10 594	732	44	34
Nässjö	2 355	41 787	8 257	11 398	4 238	771	4 416	12 015	732	44	-84
Sävsjö	3 257	42 689	7 995	11 909	4 408	816	3 500	13 369	732	44	-84
Tranås	1 304	40 736	7 289	11 008	3 990	588	3 744	13 462	732	44	-121
Vaggeryd	730	40 162	8 603	12 612	4 239	534	2 909	10 610	732	44	-121
Vetlanda	681	40 113	7 766	11 147	4 238	575	3 193	12 539	732	44	-121
Värnamo	-1 177	38 255	7 356	11 574	3 783	554	3 054	11 279	732	44	-121
Kronobergs län											
Alvesta	3 073	42 505	8 401	12 435	4 150	723	4 377	11 787	709	44	-121
Lessebo	5 780	45 212	8 437	13 419	4 996	1 189	4 339	11 944	709	44	135
Ljungby	-1 234	38 198	6 756	10 802	3 843	522	2 991	12 652	709	44	-121
Markaryd	596	40 028	6 898	10 794	3 993	887	3 467	13 357	709	44	-121
Tingsryd	3 762	43 194	6 140	10 391	4 512	657	3 596	17 009	709	199	-19
Uppvidinge	3 548	42 980	6 815	11 352	4 431	852	3 421	14 341	709	199	860

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	8 020	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	164	214	
Västergötland	-1 027	38 405	8 272	11 195	3 741	521	3 973	9 621	709	109	264
Älmland	2 246	41 678	8 548	12 005	3 805	715	2 835	12 136	709	44	881
Kalmar län											
Borgholm	209	39 641	5 118	9 298	4 018	519	2 615	17 409	777	44	-158
Emmaboda	1 358	40 790	6 845	9 785	4 354	706	3 519	14 917	777	44	-158
Hultsfred	2 895	42 327	7 265	10 828	4 336	1 089	3 714	14 394	777	44	-121
Högby	7 185	46 617	7 197	11 805	4 858	1 185	3 802	14 953	777	199	1 840
Kalmar	-2 951	36 481	7 701	10 041	3 488	479	3 503	10 540	777	109	-158
Mönsterås	267	39 699	7 527	10 096	4 395	661	3 145	13 211	777	44	-158
Mörbylånga	-773	38 659	8 324	11 434	3 561	381	2 136	12 159	777	44	-158
Wibro	156	39 588	7 188	10 220	3 837	850	3 596	13 233	777	44	-158
Oskarshamn	-1 752	37 680	7 064	10 679	3 614	549	3 072	12 038	777	44	-158
Torsås	1 201	40 633	6 249	10 577	4 192	654	2 830	15 312	777	44	-3
Vimmerby	-210	39 222	6 940	10 310	4 313	585	2 867	13 506	777	44	-121
Västervik	-399	39 033	6 318	9 678	3 831	527	3 560	14 455	777	44	-158
Gottlands län											
Gotland	-2 817	36 615	6 451	9 829	3 533	411	3 504	12 614	387	44	-158
Blekinge län											
Karlskrona	-1 018	38 414	7 068	9 959	3 700	519	3 369	13 087	713	44	-45
Karlskrona	-1 132	38 300	7 630	10 939	3 766	517	3 524	11 147	713	109	-45

Län	Bidrag/avgift	Strukturkostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektivtrafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsövergripande kostnader
Riket		39 432	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214
Olofström	-537	38 895	6 530	9 879	4 030	714	3 000	14 030	713	44	-45
Ronneby	1 143	40 575	7 631	11 240	3 967	748	3 559	12 718	713	44	-45
Sölvesborg	-806	38 626	6 955	10 178	3 871	529	3 397	12 984	713	44	-45
Skåne län											
Bjuv	1 223	40 655	7 996	12 269	4 817	877	4 278	9 057	1 362	44	-45
Bromölla	360	39 792	7 322	11 204	4 141	628	3 321	11 815	1 362	44	-45
Burjö	2 230	41 662	9 336	12 229	4 036	840	4 736	9 044	1 362	124	-45
Båstad	-882	38 550	5 970	9 356	3 826	496	2 502	15 039	1 362	44	-45
Eslov	720	40 152	8 462	11 784	4 233	590	3 849	9 873	1 362	44	-45
Helsingborg	966	40 398	8 039	10 569	3 661	760	4 979	10 435	1 362	109	484
Hässleholm	454	39 886	7 076	10 471	4 252	651	3 557	12 518	1 362	44	-45
Höganäs	0	39 432	7 602	11 272	3 792	358	2 340	12 744	1 362	44	-82
Hörby	452	39 884	7 478	10 525	4 118	529	3 651	12 222	1 362	44	-45
Höör	-548	38 884	8 123	11 736	4 340	414	3 098	9 812	1 362	44	-45
Klippan	-200	39 232	7 144	10 153	4 565	696	3 532	11 781	1 362	44	-45
Kristianstad	951	40 383	7 576	11 000	4 003	626	4 547	11 205	1 362	109	-45
Kävlinge	-17	39 415	9 548	13 617	4 022	328	2 521	7 938	1 362	124	-45
Landskrona	1 980	41 412	8 662	10 700	3 919	928	5 263	10 616	1 362	44	-82
Lomma	2 376	41 808	10 902	14 725	3 675	177	1 670	9 116	1 362	124	57
Lund	-4 714	34 718	7 703	10 243	3 018	539	3 493	8 296	1 362	109	-45
Malimö	1 549	40 981	9 247	9 797	3 031	984	6 846	9 326	1 362	172	216
Osby	2 056	41 488	7 565	10 574	4 319	634	3 411	13 587	1 362	44	-8

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	8 020	39 432	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214
Perstorp	4 266	43 698	8 016	11 367	4 802	1 074	4 906	12 018	1 362	44	109
Simrishamn	355	39 787	5 330	8 906	3 981	599	3 018	16 592	1 362	44	-45
Sjöbo	-2 043	37 389	7 233	10 125	3 742	499	3 185	11 244	1 362	44	-45
Skurup	-1 063	38 379	7 796	11 563	4 170	550	2 996	9 863	1 362	124	-45
Stafanstorp	403	39 835	9 913	13 679	4 193	333	2 483	7 793	1 362	124	-45
Svalöv	636	40 068	8 363	12 103	4 818	669	3 455	9 299	1 362	44	-45
Svedala	440	39 872	10 081	13 537	4 202	352	2 677	7 582	1 362	124	-45
Tomelilla	989	40 421	7 284	10 712	4 286	585	3 413	12 780	1 362	44	-45
Trelleborg	-588	38 844	7 553	10 909	3 597	553	3 839	10 952	1 362	124	-45
Vellinge	-529	38 903	8 598	13 138	4 090	215	2 088	9 370	1 362	124	-82
Ystad	-2 200	37 232	6 445	9 459	3 422	352	2 493	13 700	1 362	44	-45
Åstorp	2 548	41 980	9 098	12 921	4 687	933	4 179	8 801	1 362	44	-45
Ängelholm	-831	38 601	7 249	10 297	3 686	392	2 699	12 917	1 362	44	-45
Örkelljunga	1 416	40 848	7 051	10 599	4 498	740	3 825	12 737	1 362	44	-8
Östra Göinge	2 355	41 787	7 748	11 501	4 518	1 065	3 661	11 933	1 362	44	-45
Hallands län											
Falkenberg	-720	38 711	7 364	10 532	4 126	557	3 195	12 116	896	44	-119
Halmstad	-2 166	37 265	7 667	10 291	3 547	533	3 379	10 944	896	109	-101
Hylte	5 048	44 479	8 707	13 413	4 725	1 000	3 608	12 013	896	199	-82
Kungsbacka	-363	39 068	8 803	13 580	4 190	246	2 303	9 045	896	124	-119
Laholm	-578	38 853	7 147	10 972	4 096	547	3 150	12 120	896	44	-119
Varberg	-2 259	37 172	7 532	10 746	3 547	363	2 546	11 617	896	44	-119

Län	Struktur-	Kommunal	Kollektiv-	Infrastruktur	Verksamhetsöver-				
Kommun	Bidrag/avgift	Gymnasium	trafik	och skydd	gripande kostnader				
Riket	39 432	3 799	1 186	184	214				
	8 020	598	10 497	4 066	10 497				
	10 889	3 799	4 066	1 186	10 497				
	8 020	598	4 066	1 186	10 497				
Västra Götalands län									
Ale	-412	8 765	12 193	4 676	3 172	7 795	1 369	124	462
Allingsås	-348	8 040	11 321	3 782	3 024	11 010	1 369	124	19
Bengtstors	2 974	6 152	9 670	3 995	3 518	16 628	1 369	199	-82
Bollebygd	-455	8 664	12 759	4 219	2 670	8 633	1 369	124	178
Borås	162	39 594	10 776	3 884	4 217	10 599	1 369	109	-82
Dals-Ed	2 884	42 316	10 586	4 247	3 475	13 178	1 369	199	1 982
Essunga	996	40 428	7 313	4 608	3 219	12 990	1 369	44	73
Falköping	2 860	42 292	7 988	4 160	4 115	12 484	1 369	44	-82
Färgelanda	3 011	42 443	6 777	5 026	4 007	13 531	1 369	199	122
Grästorp	-411	39 021	10 889	4 256	2 682	12 719	1 369	44	73
Gullspång	2 745	42 177	9 676	4 578	4 533	15 108	1 369	44	396
Göteborg	-1 312	38 120	8 001	3 236	710	8 789	1 369	237	96
Götene	-673	38 759	7 215	4 535	2 900	11 354	1 369	44	-82
Herrljunga	66	39 498	7 412	4 322	3 323	11 959	1 369	44	-82
Hjo	488	39 920	7 504	4 288	407	13 474	1 369	44	-82
Härjedalen	890	40 322	10 420	4 191	316	7 206	1 369	124	-19
Karlsborg	-674	38 758	6 097	4 051	452	14 699	1 369	44	73
Kungälv	-310	39 122	8 396	3 681	334	10 473	1 369	124	-19
Lerum	880	40 312	9 934	4 179	2 666	7 883	1 369	124	-19
Lidköping	-1 524	37 908	7 169	3 749	3 110	11 591	1 369	44	-82
Lilla Edet	-640	38 792	8 569	4 224	3 983	9 347	1 369	124	329
Lysekil	-263	39 169	6 095	3 794	579	14 460	1 369	44	-119

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	39 482	8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 166	184	214	
Märstads	-1 292	38 140	6 887	9 707	3 681	421	3 010	13 103	1 369	44	-82
Mark	911	40 343	7 191	11 680	4 288	511	3 335	12 007	1 369	44	-82
Mellerud	2 212	41 644	6 329	10 103	4 063	910	3 677	15 007	1 369	44	142
Munkedal	1 577	41 009	7 333	10 561	4 483	585	3 146	13 570	1 369	44	-82
Mölnådal	-1 113	38 319	8 872	11 868	3 976	385	3 129	8 615	1 369	124	-19
Orust	-1 571	37 861	5 905	9 698	4 345	392	2 601	13 626	1 369	44	-119
Partille	901	40 333	9 830	12 621	3 966	379	3 127	8 936	1 369	124	-19
Skara	294	39 726	7 426	10 776	4 134	703	3 853	11 503	1 369	44	-82
Skövde	-3 622	35 810	7 331	9 943	3 798	483	3 091	9 833	1 369	44	-82
Sotenäs	-1 562	37 870	4 772	7 812	3 984	449	2 499	16 990	1 369	44	-49
Stenungsund	-738	38 694	8 360	12 474	4 286	348	2 577	9 175	1 369	124	-19
Strömstad	-286	39 146	8 367	10 210	3 710	965	3 175	11 425	1 369	44	-119
Svenljunga	1 862	41 294	7 270	11 176	4 843	715	3 739	12 065	1 369	199	-82
Tanum	-64	39 368	6 422	9 760	3 824	520	3 146	14 402	1 369	44	-119
Tibro	1 139	40 571	7 238	10 617	4 540	692	3 488	12 665	1 369	44	-82
Tidaholm	-292	39 140	7 209	9 796	4 308	530	3 350	12 616	1 369	44	-82
Tjörn	-3 164	36 268	6 715	10 033	3 977	317	2 305	11 527	1 369	44	-19
Tranemo	1 428	40 860	7 116	11 041	4 798	629	2 996	12 911	1 369	44	-44
Trollhättan	1 046	40 478	7 988	11 290	4 001	653	5 066	10 149	1 369	44	-82
Töreboda	1 604	41 036	6 823	10 263	4 781	785	4 044	13 009	1 369	44	-82
Uddevalla	630	40 062	8 109	10 733	3 998	578	3 816	11 534	1 369	44	-119
Ulricehamn	283	39 715	7 057	11 088	4 129	524	3 027	12 521	1 369	44	-44
Vara	688	40 120	6 896	10 821	4 219	526	3 579	12 748	1 369	44	-82

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket		39 482	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214
Värgårda	-236	39 196	8 114	11 675	4 611	533	3 233	9 699	1 369	44	-82
Vänersborg	1 634	41 066	8 035	11 468	4 088	625	3 843	11 676	1 369	44	-82
Åmål	2 413	41 845	6 700	10 929	4 426	714	3 721	14 024	1 369	44	-82
Öckerö	-778	38 654	7 154	12 210	4 342	301	2 271	10 902	1 369	124	-19
Värmlands län											
Arvika	948	40 380	6 792	9 858	4 038	483	3 681	14 532	877	131	-12
Eda	1 665	41 097	8 012	9 699	3 753	991	3 437	14 054	877	286	-12
Filipstad	6 641	46 073	6 570	10 202	5 060	1 068	5 038	16 004	877	286	968
Fosshaga	-29	39 403	7 555	11 156	5 050	407	2 895	11 344	877	131	-12
Grums	50	39 482	6 894	9 705	4 132	613	3 932	13 071	877	131	127
Hagfors	2 522	41 954	4 920	8 573	4 459	563	3 475	16 353	877	286	2 448
Hammarö	-897	38 535	10 067	12 607	3 852	181	1 979	8 853	877	131	-12
Karlstad	-3 647	35 785	7 226	9 275	3 391	404	3 603	10 827	877	194	-12
Kil	143	39 575	8 185	11 012	4 407	342	3 179	11 454	877	131	-12
Kristinehamn	407	39 839	7 122	9 532	3 862	750	3 665	13 912	877	131	-12
Munkfors	5 086	44 518	5 686	9 936	4 234	720	4 050	18 135	877	131	749
Storfors	3 188	42 620	5 665	10 693	4 794	770	3 861	13 810	877	286	1 864
Summe	442	39 874	6 731	10 033	4 857	505	2 877	13 720	877	286	-12
Säffle	2 439	41 871	6 360	10 467	4 177	702	3 827	15 199	877	286	-24
Torsby	5 542	44 974	6 108	9 312	4 618	630	3 278	18 060	877	286	1 805
Årjäng	3 580	43 012	6 145	11 396	4 975	789	3 385	14 036	877	441	968

Län	Kommun	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket		8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 166	164	214		
Örebro län												
	Askersund	-1 461	37 970	6 006	10 191	4 390	526	2 773	13 104	848	66	66
	Degerfors	332	39 763	5 916	9 455	4 999	702	3 799	13 503	848	66	475
	Hallsberg	-287	39 144	7 250	10 798	4 379	681	3 260	11 869	848	66	-7
	Hällefors	5 502	44 933	6 375	8 895	4 724	830	4 474	15 720	848	376	2 691
	Karlskoga	823	40 254	6 653	10 212	4 140	669	4 373	13 227	848	66	66
	Kumla	126	39 557	8 642	12 009	4 504	493	3 423	9 579	848	66	-7
	Laxå	2 723	42 154	6 141	9 666	4 876	691	2 869	15 980	848	221	862
	Lekeberg	743	40 174	9 333	12 172	3 765	393	2 691	10 758	848	66	148
	Lindesberg	1 639	41 070	7 097	10 619	4 556	708	4 332	12 778	848	66	66
	Ljusnarsberg	3 743	43 174	5 357	9 629	4 687	1 113	3 993	14 795	848	221	2 531
	Nora	370	39 801	6 892	10 724	4 459	562	3 426	12 758	848	66	66
	Örebro	-655	38 776	8 304	10 642	3 682	540	4 627	9 416	848	131	586
Västmanlands län												
	Arboga	-982	38 450	6 841	9 685	4 360	645	3 577	12 806	477	66	-7
	Fagersta	2 986	42 418	8 149	11 345	4 045	960	4 166	13 304	352	66	30
	Hallstahammar	783	40 215	7 574	10 510	4 272	582	4 091	12 699	428	66	-7
	Kungsör	-416	39 016	6 985	11 198	4 803	754	3 773	11 046	398	66	-7
	Köping	1 189	40 621	7 272	10 591	4 107	703	4 613	12 754	522	66	-7
	Norberg	248	39 680	7 068	9 776	4 878	751	3 338	13 132	486	66	185
	Sala	222	39 654	7 372	10 387	4 245	553	3 650	12 719	632	66	30
	Skimskatteberg	4 842	44 274	7 021	10 000	3 891	699	4 337	14 487	705	221	2 913

Län	Struktur- kostnad	Bidrag/avgift	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	39 432	8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 186	184	214	
Surahammar	-1 268	38 164	6 971	10 751	4 527	609	3 392	11 321	534	66	-7
Västerås	-851	38 580	7 810	10 636	3 689	595	4 526	10 109	1 091	131	-7
Dalarnas län											
Avesta	608	40 040	7 045	9 732	4 184	948	3 870	13 274	868	131	-12
Borlänge	2 015	41 447	8 110	11 521	4 155	767	5 481	10 390	868	131	24
Falun	-898	38 534	7 847	10 630	3 912	387	3 718	10 954	868	194	24
Gagnef	74	39 506	8 206	11 472	4 959	336	2 251	11 259	868	131	24
Hedemora	292	39 724	6 535	10 387	4 271	729	3 674	13 141	868	131	-12
Leksand	-927	38 505	6 521	9 785	4 073	373	2 326	14 249	868	286	24
Ludvika	2 585	42 017	7 824	9 983	4 014	822	4 394	13 957	868	131	24
Malung-Sälen	2 264	41 696	5 875	9 985	4 232	563	3 389	14 853	868	441	1 490
Mora	18	39 450	6 560	10 003	3 700	416	3 056	13 557	868	286	1 004
Orsa	3 222	42 654	5 480	9 931	4 501	661	4 240	14 632	868	286	2 055
Rättvik	2 043	41 475	5 083	9 449	3 728	414	2 871	17 772	868	286	1 004
Smedjebacken	-1 390	38 042	6 997	9 686	3 862	512	3 373	12 434	868	286	24
Säter	-2 053	37 379	7 118	10 215	3 925	398	2 577	12 159	868	131	-12
Vansbro	4 347	43 779	6 435	10 809	4 604	582	2 810	15 245	868	441	1 985
Åivedalen	5 465	44 897	5 825	11 153	4 475	450	2 442	16 560	868	441	2 683
Gävleborgs län											
Bollnäs	1 170	40 602	6 955	10 276	4 044	721	3 980	13 679	729	131	87
Gävle	-1 016	38 416	7 611	10 561	3 837	605	4 567	10 261	729	194	51

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket		39 432	8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 166	184	214
Hofors	2 221	41 653	6 297	9 226	5 372	647	4 083	14 437	729	131	731
Hudiksvall	-89	39 343	6 721	10 637	3 964	459	3 701	12 914	729	131	87
Ljusdal	3 457	42 889	6 060	10 716	4 497	574	3 829	15 093	729	286	1 105
Nordanslåg	2 804	42 236	6 683	10 957	4 288	565	3 586	13 865	729	286	1 277
Ockelbo	2 395	41 827	6 066	8 832	4 267	962	3 860	14 610	729	286	2 215
Ovanåker	1 237	40 669	6 300	9 715	4 326	648	3 458	14 102	729	286	1 105
Sandviken	561	39 993	7 087	10 523	4 538	796	4 319	11 819	729	131	51
Söderhamn	1 572	41 004	6 855	9 673	3 939	705	4 276	14 609	729	131	87
Västernorrlands län											
Härnösand	216	39 648	6 929	10 474	4 033	725	3 648	13 060	489	168	122
Kramfors	1 499	40 930	5 632	9 503	4 324	686	3 628	15 486	481	323	867
Sollefteå	4 921	44 353	6 623	10 115	4 320	673	3 823	16 170	605	323	1 701
Sundsvall	-1 523	37 909	7 179	10 912	3 525	462	4 044	10 717	717	231	122
Timrå	-622	38 810	7 116	11 081	4 564	488	3 763	11 095	413	168	122
Ånge	5 612	45 044	5 539	10 118	4 492	517	3 555	16 945	570	478	2 830
Ömsköldsvik	-142	39 289	7 350	10 644	3 937	379	2 867	12 958	646	386	122
Jämtlands län											
Berg	8 936	48 368	6 225	11 406	4 619	512	3 553	17 732	778	478	3 065
Bräcke	8 550	47 982	5 566	11 011	5 420	568	3 888	16 582	778	478	3 691
Härjedalen	5 025	44 457	5 163	9 923	4 130	520	2 614	18 551	778	954	1 824
Krokoms	4 957	44 389	9 158	14 584	4 104	397	2 606	11 263	778	323	1 176

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	39 482	8 020	10 889	3 799	598	4 066	10 497	1 166	184	214	
Regunda	11 191	50 623	6 328	11 013	4 346	699	3 457	20 045	778	891	3 066
Strömsund	7 331	46 763	6 457	9 908	4 403	577	3 751	18 113	778	478	2 298
Åre	627	40 059	7 182	12 007	4 192	653	2 739	10 525	778	478	1 505
Östersund	-2 040	37 392	7 542	10 238	3 268	390	3 636	11 251	778	231	158
Västerbottens län											
Bjurholm	12 605	52 037	6 101	11 988	5 469	448	3 511	20 949	647	478	2 446
Dorotea	13 169	52 601	5 859	10 877	4 485	499	3 137	22 041	732	891	4 080
Ljcksele	3 854	43 286	7 214	10 644	4 752	427	3 423	14 419	437	478	1 492
Malå	7 831	47 262	6 337	11 203	4 691	393	3 095	16 762	573	891	3 317
Nordmaling	4 148	43 580	6 358	10 811	4 811	495	3 513	14 110	487	478	2 517
Norsjö	8 727	48 159	6 807	12 026	5 310	442	3 082	15 894	465	891	3 242
Robertfors	4 213	43 645	7 072	11 228	4 261	458	2 912	14 433	435	478	2 368
Skellefteå	-1 145	38 287	6 941	10 385	4 063	373	3 334	12 033	572	386	200
Sorsele	12 655	52 087	6 103	11 179	6 221	478	3 278	18 832	917	891	4 188
Storuman	6 858	46 290	5 917	10 212	4 527	409	2 838	17 182	748	891	3 566
Umeå	-5 913	33 519	7 868	9 775	3 179	381	3 310	7 925	686	231	164
Vilhelmina	9 563	48 995	6 130	12 502	5 297	450	3 461	16 360	763	891	3 141
Vindeln	8 062	47 494	7 191	11 170	4 821	401	2 642	17 610	493	478	2 688
Vännäs	1 394	40 826	8 687	11 932	5 201	372	3 010	10 881	375	168	200
Åsele	12 581	52 013	5 091	10 519	5 632	684	2 849	21 310	754	954	4 220

Län	Bidrag/avgift	Struktur- kostnad	Förskola	Grundskola	Gymnasium	Kommunal vuxenutbildning	IFO	Äldreomsorg	Kollektiv- trafik	Infrastruktur och skydd	Verksamhetsöver- gripande kostnader
Riket	8 020	8 020	10 889	3 799	588	4 066	10 497	1 166	184	214	
Norrbottens län											
Arjeplog	7 454	46 885	5 942	9 593	4 366	502	2 552	18 179	1 243	891	3 617
Arvidsjaur	5 458	44 889	6 541	9 197	4 783	425	3 153	16 311	724	891	2 864
Boden	-2 107	37 325	6 406	9 706	3 976	470	3 193	12 410	604	323	237
Gällivare	-709	38 723	6 323	8 475	3 847	392	2 614	13 978	593	478	2 023
Haparanda	2 343	41 775	6 509	10 183	4 485	712	4 551	13 805	529	478	523
Jokkmokk	5 141	44 573	6 058	9 173	4 297	602	2 968	16 049	1 220	891	3 315
Kalix	1 279	40 711	5 605	9 727	4 335	381	3 325	14 229	464	478	2 167
Kiruna	-1 573	37 858	7 163	10 019	4 039	463	2 673	11 110	703	323	1 365
Luleå	-4 716	34 716	6 748	9 636	3 495	378	3 281	9 881	829	231	237
Pajala	9 902	49 334	5 605	10 263	4 563	400	2 235	20 805	989	891	3 583
Piteå	-3 276	36 155	6 939	10 080	4 012	295	2 773	11 100	588	168	200
Ålvsbyn	2 444	41 875	6 121	10 497	4 992	439	3 039	13 940	488	478	1 881
Övertorneå	8 812	48 243	4 497	8 342	4 560	477	3 407	21 025	715	891	4 329
Övertorneå	8 633	48 065	4 404	9 541	5 765	470	3 000	18 789	916	891	4 289

Ekonomiska effekter per landsting

Ekonomiska effekter av förslagen avseende kostnadsutjämningen för landsting

I följande tabell redovisas de ekonomiska effekterna av förslagen avseende kostnadsutjämningen för landsting. Bidrag/avgift i kronor per invånare redovisas för dagens system, enligt förslaget samt förändringen däremellan, totalt och per delmodell.

Delmodellerna redovisas i nuvarande modellstruktur för att medge relevanta jämförelser. Beräkningarna avser förändringen om förslaget hade varit fullt ut implementerat utjämningsåret 2018.

Effekterna av det införandebidrag som föreslås i kapitel 11 ingår inte i tabellen.

Standardkostnader per delmodell i förslagets modellstruktur redovisas i Bilaga 7.

Tabell 1 Bidrag/avgift i kostnadsutjämnningen för landsting i nuvarande modellstruktur
Kronor per invånare 2018

Landsting	Totalt		Hälsa- och sjukvård		Kollektivtrafik		Befolkingsförändring		Lön						
	Idag	Förslag	Idag	Förändring	Idag	Förändring	Idag	Förändring	Idag	Förändring					
	Förslag	Förändring	Förslag	Förändring	Förslag	Förändring	Förslag	Förändring	Förslag	Förändring					
Stockholms läns landsting	281	-411	-692	-1 239	-2 243	-1 005	1 180	1 165	-14	88	593	505	252	74	-178
Region Uppsala	-901	-826	75	-927	-668	258	-203	-386	-182	194	165	-29	35	63	28
Landstinget Sörmland	757	501	-256	1 329	1 234	-96	-440	-491	-51	-40	-197	-157	-92	-44	48
Region Östergötland	-255	-507	-252	371	265	-106	-494	-535	-41	-40	-197	-157	-92	-40	52
Region Jönköpings län	-911	-232	679	-112	609	721	-667	-624	43	-40	-197	-157	-92	-20	71
Region Kronoberg	-1 029	-98	931	-197	726	923	-700	-647	53	-40	-197	-157	-92	19	111
Landstinget i Kalmar län	608	1 357	748	1 408	2 109	701	-668	-579	89	-40	-197	-157	-92	23	115
Region Gotland	661	2 111	1 450	1 765	3 202	1 437	-972	-969	3	-40	-197	-157	-92	75	167
Landstinget Blekinge	207	750	543	1 088	1 641	553	-749	-644	106	-40	-197	-157	-92	-50	42
Region Skåne	-140	-346	-206	49	-36	-85	-57	6	63	-40	-182	-142	-92	-133	-41
Region Halland	-684	-399	285	-331	175	506	-292	-460	-168	31	-126	-157	-92	11	103
Västra Götalandsregionen	-416	-481	-65	-206	-219	-13	-78	13	91	-40	-197	-157	-92	-79	13
Landstinget i Värmland	509	1 513	1 004	1 141	2 139	998	-500	-480	21	-40	-197	-157	-92	51	143
Region Örebro län	31	-53	-84	566	674	108	-403	-508	-105	-40	-197	-157	-92	-22	70
Region Västmanland	791	-10	-801	1 097	724	-373	-417	-529	-112	-40	-197	-157	151	-8	-159
Landstinget Dalarna	609	1 613	1 003	1 163	2 233	1 069	-422	-488	-66	-40	-197	-157	-92	65	157
Region Gävleborg	766	1 066	300	1 467	1 848	381	-604	-627	-23	-40	-197	-157	-57	42	99
Landstinget Västernorrland	381	1 036	655	1 250	1 901	651	-806	-734	72	-40	-197	-157	-23	66	88
Region Jämtland Härjedalen	374	1 874	1 500	902	2 481	1 578	-396	-579	-182	-40	-197	-157	-92	169	261
Västerbottens läns landsting	-700	244	944	150	1 057	907	-718	-737	-19	-40	-197	-157	-92	121	213
Region Norrbotten	1 107	2 034	927	1 801	2 725	924	-562	-654	-92	-40	-197	-157	-92	159	251

Standardkostnader per landsting

Bidrag/avgift, strukturkostnad och standardkostnader

I tabellen nedan redovisas bidrag/avgift, strukturkostnad samt standardkostnad per delmodell i kronor per invånare om förslaget hade varit fullt ut implementerat 2018. Standardkostnaderna redovisas per delmodell i den föreslagna modellstrukturen.

Strukturkostnaden är lika med summan av samtliga standardkostnader.

Bidrag/avgift är lika med skillnaden mellan landstingets strukturkostnad och genomsnittet i riket.

De införandebidrag som föreslås och redovisas i kapitel 11 ingår inte i tabellen.

Tabell 1 Bidrag/avgift, strukturkostnad och standardkostnader för landsting

Kronor per invånare 2018

	Bidrag/ avgift	Struktur- kostnad	Hälsa- och sjukvård	Kollektiv- trafik	Befolknings- förändring
Riket		24 528	22 975	1 357	197
Stockholms läns landsting	-411	24 117	20 805	2 522	790
Region Uppsala	-826	23 702	22 369	971	362
Landstinget Sörmland	501	25 029	24 164	865	0
Region Östergötland	-507	24 021	23 200	821	0
Region Jönköpings län	-232	24 296	23 564	732	0
Region Kronoberg	-98	24 429	23 721	709	0
Landstinget i Kalmar län	1 357	25 884	25 107	777	0
Region Gotland	2 111	26 639	26 252	387	0
Landstinget Blekinge	750	25 278	24 566	713	0
Region Skåne	-346	24 182	22 806	1 362	15
Region Halland	-399	24 129	23 161	896	71
Västra Götalandsregionen	-481	24 047	22 678	1 369	0
Landstinget i Värmland	1 513	26 041	25 164	877	0
Region Örebro län	-53	24 475	23 627	848	0
Region Västmanland	-10	24 518	23 691	827	0
Landstinget Dalarna	1 613	26 140	25 273	868	0
Region Gävleborg	1 066	25 594	24 865	729	0
Landstinget Västernorrland	1 036	25 564	24 941	622	0
Region Jämtland Härjedalen	1 874	26 402	25 624	778	0
Västerbottens läns landsting	244	24 772	24 153	619	0
Region Norrbotten	2 034	26 562	25 859	702	0

Statens offentliga utredningar 2018

Kronologisk förteckning

1. Ett reklamlandskap i förändring – konsumentskydd och tillsyn i en digitaliserad värld. Fi.
2. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner. Ju.
3. En strategisk agenda för internationalisering. U.
4. Framtidens biobank. S.
5. Vissa processuella frågor på socialförsäkringsområdet. S.
6. Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott. Ju.
7. Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov. Fö.
8. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2018. Beslut under osäkerhet. M.
9. Ökad trygghet för studerande som blir sjuka. U.
10. Myndighetsgemensam indelning – samverkan på regional nivå. Volym 1. Myndighetsgemensam indelning – författningsändringar till följd av ny landstingsbeteckning. Volym 2. Fi.
11. Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar. U.
12. Uppdrag: Samverkan 2018. Många utmaningar återstår. A.
13. Finansiering av infrastruktur med skatt eller avgift? Fi.
14. Bidragsbrott och underrättelseskylighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – en utvärdering. Fi.
15. Mindre aktörer i energilandskapet – genomgång av nuläget. M.
16. Vägen till självkörande fordon – introduktion. Del 1 + 2. N.
17. Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling. U.
18. Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige. Ku.
19. Forska tillsammans – samverkan för lärande och förbättring. U.
20. Gräsrotsfinansiering. Fi.
21. Flexibel rehabilitering. A.
22. Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande. A.
23. Konstnär – oavsett villkor? Ku.
24. Tid för utveckling. A.
25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Fi.
26. Några frågor i skyddslagstiftningen. Fö.
27. Ekonomiska sanktioner mot terrorism. UD.
28. En nationell alarmeringstjänst – för snabba, säkra och effektiva hjälpinsatser. Ju.
29. Validering i högskolan – för tillgodoräkande och livslångt lärande. U.
30. Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning. Ju.
31. En lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland. Fö.
32. Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst. S.
33. Aggressionsbrottet och ändringar i Romstadgan. Ju.
34. Vägar till hållbara vattentjänster. M.
35. Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar. N.
36. Rätt att forska. Långsiktig reglering av forskningsdatabaser. U.
37. Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld. S.

38. Styra och leda med tillit.
Forskning och praktik. Fi.
39. God och nära vård.
En primärvårdsreform. S.
40. Vissa fredspliktsfrågor. A.
41. Statliga skolmyndigheter.
– för elever och barn i en bättre skola.
U.
42. Tryggad tillgång till kontanter. Fi.
43. Statliga servicekontor
– mer service på fler platser. Fi.
44. Möjligt, tillåtet och tillgängligt
– förslag till enklare och flexibla
upphandlingsregler och vissa regler
om överprövningsmål. Fi.
45. Behandling av personuppgifter vid
Myndigheten för arbetsmiljökunskap.
A.
46. En utvecklad översiktsplanering.
Del 1: Att underlätta efterföljande
planering. Del 2: Kommunal reglering
av upplåtelseformen. N.
47. Med tillit växer handlingsutrymmet.
– tillitsbaserad styrning och ledning
av välfärdssektorn. Fi.
48. En lärande tillsyn. Statlig granskning
som bidrar till verksamhetsutveckling
i vård, skola och omsorg. Fi.
49. F-skattesystemet
– några särskilt utpekade frågor. Fi.
50. Ett oberoende public service för alla
– nya möjligheter och ökat ansvar. Ku.
51. Resurseffektiv användning av
byggmaterial. N.
52. Behandling av personuppgifter
vid Myndigheten för vård-
och omsorgsanalys. S.
53. Översyn av maskinell dos, extempore,
prövningsläkemedel m.m. S.
54. En effektivare kommunal räddnings-
tjänst. Ju.
55. Styrning och vårdkonsumtion
ur ett jämlikhetsperspektiv.
Kartläggning av socioekonomiska
skillnader i vårdutnyttjande och
utgångspunkter för bättre styrning. S.
56. Bättre kommunikation för fler
investeringar. UD.
57. Barns och ungas läsning
– ett ansvar för hela samhället. Ku.
58. Särskilda persontransporter
– moderniserad lagstiftning för ökad
samordning. N.
59. Statens gruvliga risker. M.
60. Tillträde till Rotterdamreglerna. Ju.
61. Rättssäkerhetsgarantier och hemliga
tvångsmedel. Ju.
62. Kamerabevakning i brottsbekämp-
ningen – ett enklare förfarande. Ju.
63. Behandlingen av personuppgifter
vid Försvarsmakten och Försvarets
radioanstalt. Fö.
64. Utökad tillsyn
över fastighetsmäklarbranschen. Ju.
65. Informationsutbyte vid samverkan
mot terrorism. Ju.
66. Ett mer konkurrenskraftigt system
för stöd vid korttidsarbete. Fi.
67. Ett snabbare bostadsbyggande. N.
68. Nya regler om faderskap
och föräldraskap. Ju.
69. Ökat skydd mot hedersrelaterad
brottslighet. Ju.
70. En arvsfond i takt med tiden.
En översyn av regelverket kring
Allmänna arvsfonden. S.
71. En andra och en annan chans
– ett komvux i tiden. U.
72. Expertgruppen för digitala
investeringar. Slutrapport. Fi.
73. Studiemedel för effektiva studier. U.
74. Lite mer lika. Översyn av
kostnadsutjämnningen för
kommuner och landsting. Fi.

Statens offentliga utredningar 2018

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Uppdrag: Samverkan 2018.
Många utmaningar återstår. [12]
- Flexibel rehabilitering. [21]
- Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande. [22]
- Tid för utveckling. [24]
- Vissa fredspliktsfrågor. [40]
- Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap. [45]

Finansdepartementet

- Ett reklamlandskap i förändring – konsumentskydd och tillsyn i en digitaliserad värld. [1]
- Myndighetsgemensam indelning – samverkan på regional nivå. Volym 1. Myndighetsgemensam indelning – författningsändringar till följd av ny landstingsbeteckning. Volym 2. [10]
- Finansiering av infrastruktur med skatt eller avgift? [13]
- Bidragsbrott och underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – en utvärdering. [14]
- Gräsrotsfinansiering. [20]
- Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. [25]
- Styra och leda med tillit. Forskning och praktik. [38]
- Tryggad tillgång till kontanter. [42]
- Statliga servicekontor – mer service på fler platser. [43]
- Möjligt, tillåtet och tillgängligt – förslag till enklare och flexibla upphandlingsregler och vissa regler om överprövningsmål. [44]

- Med tillit växer handlingsutrymmet.
– tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn. [47]
- En lärande tillsyn. Statlig granskning som bidrar till verksamhetsutveckling i vård, skola och omsorg. [48]
- F-skattesystemet
– några särskilt utpekade frågor. [49]
- Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete [66]
- Expertgruppen för digitala investeringar. Slutrapport. [72]
- Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämningen för kommuner och landsting. [74]

Försvarsdepartementet

- Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov. [7]
- Några frågor i skyddslagstiftningen. [26]
- En lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland. [31]
- Behandlingen av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. [63]

Justitiedepartementet

- Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner. [2]
- Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott. [6]
- En nationell alarmeringstjänst – för snabba, säkra och effektiva hjälpinsatser. [28]
- Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning. [30]
- Aggressionsbrottet och ändringar i Romstadgan. [33]

En effektivare kommunal räddningstjänst. [54]

Tillträde till Rotterdamreglerna. [60]

Rättssäkerhetsgarantier och hemliga tvångsmedel. [61]

Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande. [62]

Utökad tillsyn över fastighetsmäklarbranschen. [64]

Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism. [65]

Nya regler om faderskap och föräldraskap. [68]

Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet. [69]

Kulturdepartementet

Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige. [18]

Konstnär – oavsett villkor? [23]

Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar. [50]

Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället. [57]

Miljö- och energidepartementet

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2018. Beslut under osäkerhet. [8]

Mindre aktörer i energilandskapet – genomgång av nuläget. [15]

Vägar till hållbara vattentjänster. [34]

Statens gruvliga risker. [59]

Näringsdepartementet

Vägen till självkörande fordon – introduktion. Del 1 + 2. [16]

Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar. [35]

En utvecklad översiktsplanering. Del 1: Att underlätta efterföljande planering. Del 2: Kommunal reglering av upplåtelseformen. [46]

Resurseffektiv användning av byggmaterial. [51]

Särskilda persontransporter – moderniserad lagstiftning för ökad samordning. [58]

Ett snabbare bostadsbyggande. [67]

Socialdepartementet

Framtidens biobanker. [4]

Vissa processuella frågor på socialförsäkringsområdet. [5]

Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst. [32]

Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld. [37]

God och nära vård. En primärvårdsreform. [39]

Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. [52]

Översyn av maskinell dos, extempore, provningsläkemedel m.m. [53]

Styrning och vårdkonsumtion ur ett jämlikhetsperspektiv. Kartläggning av socioekonomiska skillnader i vårdutnyttjande och utgångspunkter för bättre styrning. [55]

En arvsfond i takt med tiden. En översyn av regelverket kring Allmänna arvsfonden. [70]

Utbildningsdepartementet

En strategisk agenda för internationalisering. [3]

Ökad trygghet för studerande som blir sjuka. [9]

Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar. [11]

Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling. [17]

Forska tillsammans – samverkan för lärande och förbättring. [19]

Validering i högskolan – för tillgodoräkning och livslångt lärande. [29]

Rätt att forska. Långsiktig reglering av
forskningsdatabaser. [36]

Statliga skolmyndigheter.

– för elever och barn i en bättre skola.
[41]

En andra och en annan chans

– ett komvux i tiden. [71]

Studiemedel för effektiva studier. [73]

Utrikesdepartementet

Ekonomiska sanktioner mot terrorism. [27]

Bättre kommunikation för fler
investeringar. [56]